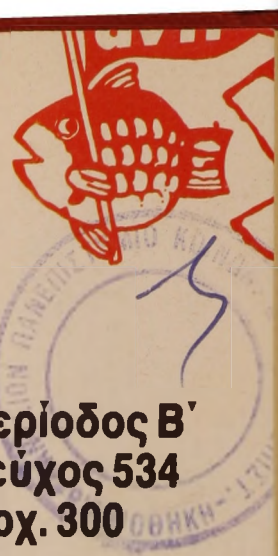

ΑΝΤΙ

Περίοδος Β'
Τεύχος 534
Δρχ. 300

ΜΑΡΙΑ
ΑΜΑΝΑΚΗ
ΓΙΑ ΤΟ ΑΝΤΙ

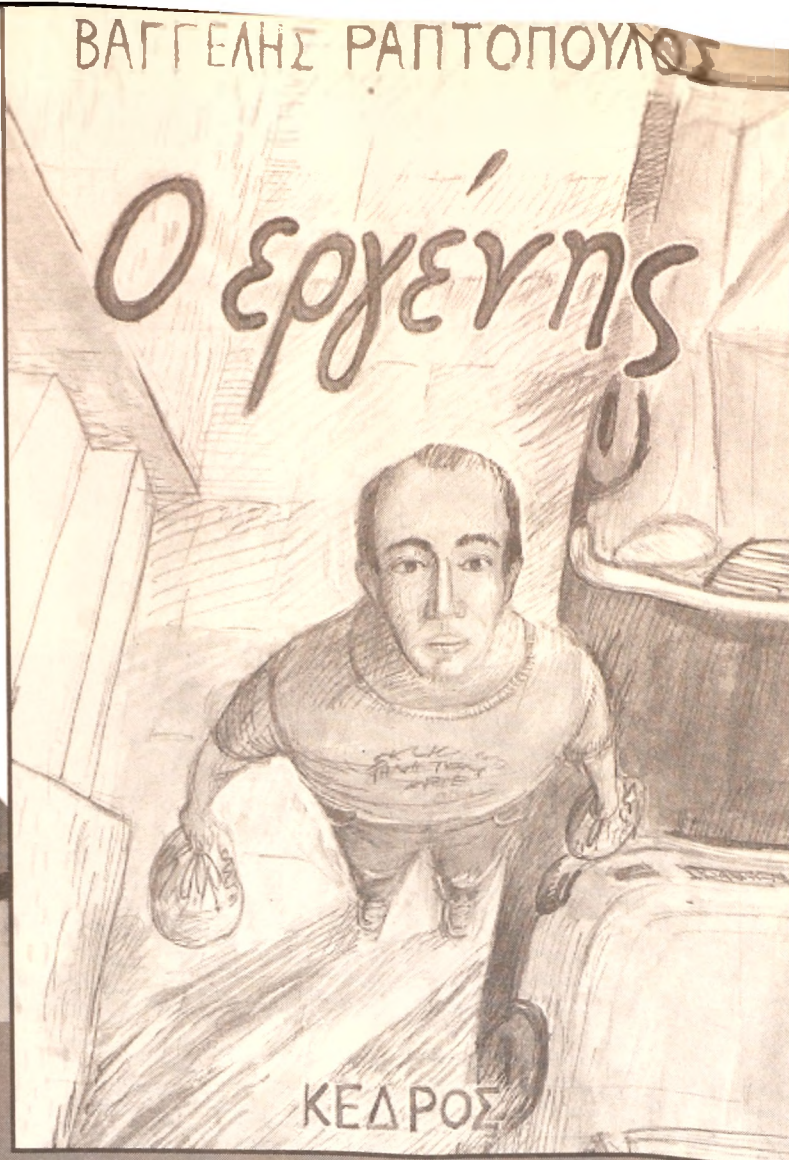
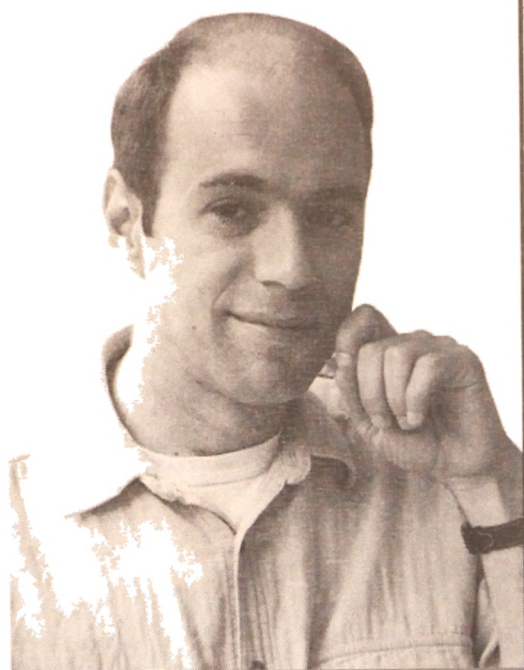

«Α ΕΙΜΑΣΤΕ ΕΔΩ
ΑΙ ΜΕΤΑ
ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ!»

ΟΙ ΔΥΟ ΜΟΝΟΜΑΧΟΙ

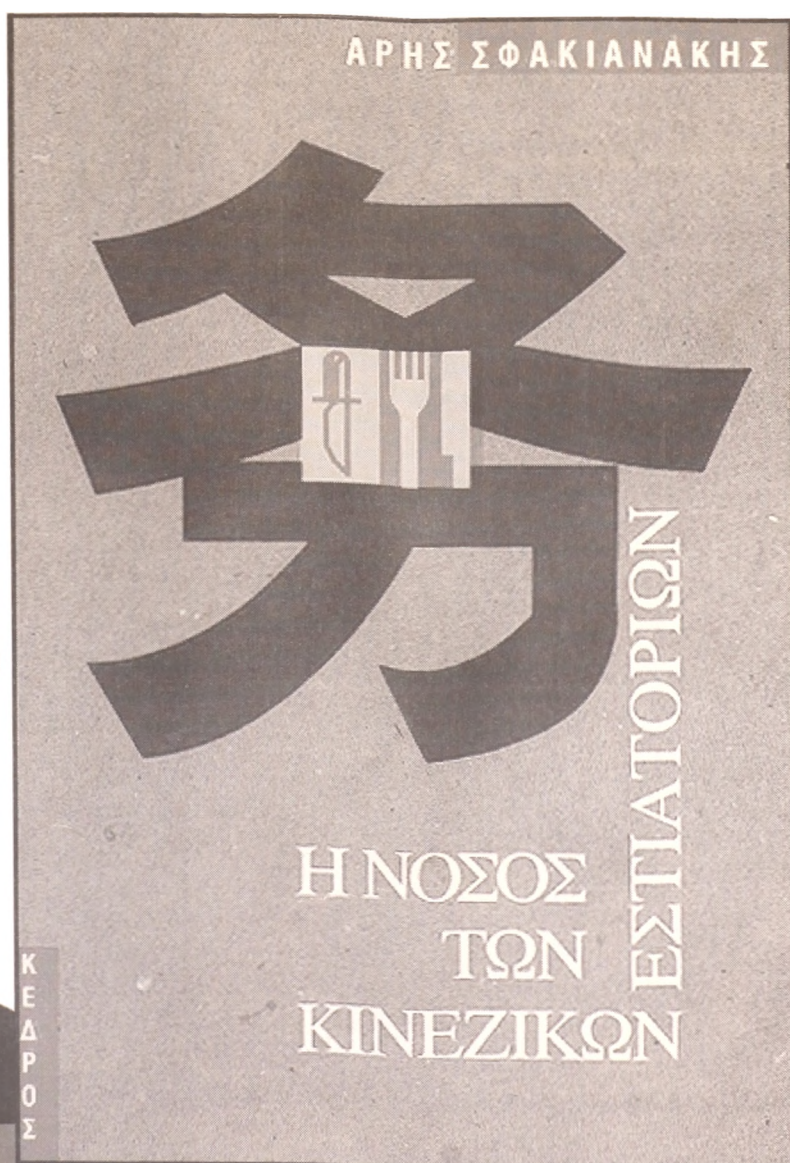
**Λεηλατούν την οικονομία
και την κοινή λογική**

Βαγγέλη Ραπτόπουλου Ο ΕΡΓΕΝΗΣ

«...Εάν είσαι απλός πολίτης, προσπάθησε να διαδώσεις αυτή την ιστορία σε όσους περισσότερους ανθρώπους γίνεται. Η διάδοσή της είναι, ίσως, ο μόνος τρόπος για να μην υπάρξουν άλλα θύματα.

Γραμμένη με αρκετά μεγάλες δόσεις σαρκασμού – μια ιστορία έρωτα, φρίκης, τρέλ

Άρη Σφακιανάκη Η ΝΟΣΟΣ ΤΩΝ ΚΙΝΕΖΙΚΩΝ ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΩΝ

Μια συλλογή 13 αλλόκοτων ασθενειών.

Ένα εγχειρίδιο ερωτικής παθολογίας.

Το εγκόλπιο του αρρωστημένου αναγνώστη.

ΚΕΔΡΟΣ
το ελληνικό βιβλίο

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΜΑΡΙΑ ΔΑΜΑΝΑΚΗ ΜΙΛΑ ΣΤΟ ΑΝΤΙ 12

«Αυτό που εμφανίζεται ως σταθερότητα μέσα από τις αυτοδύναμες κυβερνήσεις είναι απλώς η επιφάνεια... Θα ήταν λάθος να έχουμε την αυταπάτη ότι μπορούμε να προχωρήσουμε σε μια όαση, να πιστέψουμε ότι η Αριστερά θα θριαμβεύσει... Είναι αυταπάτη για ένα σχηματισμό, ο οποίος έχει δεδομένα μεγέθη, να ελπίζει ότι θα συγκυβερνήσει ουσιαστικά με κάποιον που διαθέτει μια τεράστια λαϊκή δεξαμενή και την αντίληψη του μονοκράτορα... Μετά τις εκλογές θα είμαστε εδώ!». Η *Μαρία Δαμανάκη*, σε μια αποκλειστική συνέντευξη, μιλά στους Τάκη Καφετζή και Γεωργία Δάμα.

ΕΚΛΟΓΕΣ 1993: ΦΑΚΕΛΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ..... 16

Ο τρόπος που παρουσιάζονται οι εξελίξεις της οικονομίας μας κατά την τελευταία 12ετία, τόσο από τη Ν.Δ. όσο και από το ΠΑΣΟΚ, είναι παραπλανητικός και υποτιμητικός για τους πολίτες μιας δημοκρατικής χώρας. Ο *Σπύλιος Παπασπηλιόπουλος* γράφει για τις συγχύσεις και τους αποπροσανατολισμούς που σπείρουν οι δύο μονομάχοι γύρω από την κατάσταση της οικονομίας. Ο *Γ. Δ. Σιγηνός* για το πλαίσιο άσκησης της οικονομικής πολιτικής σε σχέση με την Κοινότητα. Και ο ευρωβουλευτής *Μ. Παπαγιαννάκης* κριτικάρει τις θέσεις των κομμάτων για την οικονομία.

ΕΚΛΟΓΕΣ 1993: ΣΤΗΝ ΤΕΛΙΚΗ ΕΥΘΕΙΑ

Λίγο πριν την τελική ευθεία, το *Αντί*, συνεπές, σε εβδομαδιαίες εκδόσεις, δίνει το κλίμα της εκλογικής διαπάλης. Σ' αυτό το τεύχος διαβάστε ακόμη:

- Ρεπορτάζ για τις κινήσεις των κομμάτων από τους *Μ. Πατρινό* και *Τ. Παππά* (σελ. 24-27).
- Τοποθέτηση του *Αναστάση Βιστωνίτη* γιατί είμαστε υπέρ της δυναμικής των συγκεντρώσεων και μας απωθεί το θέαμα της πολιτικής όπως παρουσιάζεται στα κανάλια (σελ. 28-29).
- Η θέση της «Greenpeace» για τη... θέση που έχει το περιβάλλον σε τούτες τις εκλογές. Γράφει ο *Ηλίας Ευθυμιόπουλος* (σελ. 30).
- Το ποτάμι δεν γυρίζει πίσω: Οι εκλογές με άλλο-τρελό-μάτι (σελ. 31).
- Κι ακόμη, ο Τύπος πριν από τις εκλογές, η *Virtual Reality* από τον *Π. Μεθενίτη*, η σελίδα του *Αναποφάσιστου* ψηφοφόρου και το πολιτικό κόμικς.

ΑΓΡΙΕΣ ΝΥΧΤΕΣ ΤΗΣ ΜΟΣΧΑΣ

Η εκκρεμότητα στη διασάλευση της πολιτικής τάξης της Ρωσίας παρατείνεται. Για το πρόβλημα, που αφορά όλους μας, γράφουν: ο *Στέλιος Κούλογλου* από τη Μόσχα και ο *Γρηγόρης Τραγγανίδας*. Επίσης, το κύριο άρθρο της «Διεθνούς Σκηηνής».

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ
ΑΝΑΠΟΦΑΣΙΣΤΟΥ..... 5
ΠΟΛΙΤΙΚΟ
ΕΠΤΑΗΜΕΡΟ 6
Ο καθείς με το όπλο του
ΑΝΤΗΝΩΡ
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ 8
Η ΗΡΕΜΗ ΔΥΝΑΜΗ 11
Κόμικς του Γ. Φιλδισάκου
VIRTUAL REALITY.....24
ΤΟ ΠΟΤΑΜΙ ΔΕΝ ΓΥΡΙΖΕΙ
ΠΙΣΩ 31
ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ
ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ 32
VIRTUAL REALITY..... 34
ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ35
ΔΙΑΛΟΓΟΣ 44
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ 45
Μια έκθεση άγνωστων
αριστουργημάτων στο Παρίσι.
Τέσσερις σελίδες
«Υποκειμενικά» και, στην
τελευταία σελίδα, ο *Μάρκος*
Μέσκος, με μια επίκαιρη
παρέμβαση.
*Στο εξώφυλλο, ξυλογραφία
του *Pieter Breughel (1548)*, που
επιχρωμάτισε η *Ευγενία*
Κανέλλη.

Περίοδος Β'
Χρόνος 20ός
Τεύχος 534
Ιφασκευή 1 Οκτωβρίου 1993,
χ. 300

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Δημοχάρους 60 • 115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.32.819
FAX: 72.26.107

Κόστης:
ΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Εινοκράτους 131
5 21 Αθήνα

Ιαφημίσεις:
ΟΛΥΝΑ ΓΚΙΟΚΑ

Γραμματεία - Λογιστήριο:
ΑΣΙΑ ΡΟΥΜΠΟΥ

Διοδποίηση, Μοντάζ,
ΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ

Προστοιχειοθεσία - Φύλμς:
ΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ
Ε.
ήσου Λαδά 1 - Αθήνα
λ. 32.33.114 - 32.19.182
λX: 32.33.114

τύπωση:
ΘΟΥΤΥΠ Α.Ε.
ίου 5 - Περιστερι
1 31 Αθήνα
λ. 57.22.201

θε ενπιόγραφο άρθρο εκφράζει τις
όψεις του συγγραφέα του.
ρόγραφο δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Περικου
μ. 3.400 δρχ.
να 6.800 δρχ.
να Οργανισμών,
Πεζών, κτλ.: 25.000 δρχ.
Πητική ετήσια: 6.100 δρχ.

Περικου
ώπη-μεσογ. χώρες:
Πη: δολ. 27
ια: δολ. 54
Α. - Καναδάς - Αν. Ασία -
τραλία - Ωκεανία:
Πη: δολ. 30
ια: δολ. 60

Ιβάσματα, επιταγές:
ΡΗΣΤΟΣ
ΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
ημοχάρους 60
5 21 ΑΘΗΝΑ
Η ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 300
ΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 500

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

• Για τα βιβλιοπωλεία
της Αθήνας:
Περιοδικό «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60
λ.: 72.32.713 - 72.48.240
• Για τα βιβλιοπωλεία
Β. Ελλάδας:
Κέντρο του βιβλίου.
Ιουλουκστή και Σια Ε.Ε.
Λαοσάνη 3,
ΤΗΛ. (031) 285.857
546 22 Θεσσαλονίκη

ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ

ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ απασχολεί όλους τους εχέφρονες και προβληματισμένους πολίτες τούτης της χώρας: θα είναι άραγε οι εκλογές της 10ης Οκτωβρίου οι τελευταίες εκλογές των ύδρεων, των φανατισμών, των προπηλακισμών, της σπύλωσης του αντιπάλου και της οχλοκρατικής αντίληψης περί λαού; Θα είναι οι τελευταίες εκλογές με υπερκέρδη στις βιοτεχνίες του πλαστικού και με διασμό της συνείδησης του πολίτη μέσα από τη χειραγώγηση του πολιτικού μάρκετινγκ; Θα είναι οι τελευταίες εκλογές με την επαναλαμβανόμενη αθλιότητα της επιστροφής σε θέατρα του παρελθόντος, με φιγούρες ηγετών οικτρά αποτυχημένων, ενσυνείδητα ψευδολογούντων, χωρίς ίχνος σεμνότητας και ντροπής, και με περισσή τη συμπεριφορά του εσχάτου επαίτη;

ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ είναι εύλογο και εκφράζεται πειστικά από ολοένα και μεγαλύτερα τμήματα πολιτών, όπου και αν τείνουν να εγκαταλείψουν τις τύχες τους. Και είναι εύλογο το ερώτημα για λόγους που έχουν ευθεία σχέση με το μέγεθος της κρίσης σε όλα τα μεγέθη και τους τομείς του δημόσιου βίου τα τελευταία δέκα χρόνια. Μπροστά σε αυτή την κρίση και όσο μάλιστα οξύνεται, οι πολιτικές ηγεσίες των κομμάτων, που εναλλάχθηκαν από το 1977 και μετά στην εξουσία, προσφεύγουν ολοένα προκλητικότερα σε προεκλογικές τακτικές, που είναι φανερό ότι όχι μόνον αποτελούν έκδηλο πλέον σύμπτωμα της δυσπραγίας τους, αλλά και επιδεινώνουν την παθολογία των θεσμών, της οικονομίας, των αξιών και αυτού του ίδιου του κοινωνικού ιστού.

ΔΕΝ ΕΧΕΙ κανένα δικαίωμα, η ηγεσία της Ν.Δ. να μετατρέπει την κρίση της σε τακτική βανδαλιστικής ενορχήστρωσης του «σκληρού πυρήνα» των οπαδών της, πλειοδοτώντας στον τραμπουκισμό και το τυφλό μίσος εναντίον του κ. Σαμαρά, προκειμένου, όπως ελπίζει ο κ. Μητσοτάκης, να επιδεδαιωθεί η «συσπείρωση» του κόμματος. Δεν έχει κανένα δικαίωμα η ηγεσία της Ν.Δ. να μεταχειρίζεται την παράταξη σαν ένα άθυρμα στερούμενο αξιοπρέπειας, ιστορίας, σκέψης και βούλησης. Όπως και δεν έχει κανένα δικαίωμα ο κ. Μητσοτάκης να ακολουθεί τυφλά –ίσως διότι διαισθάνεται το αδιέξοδό του– τις συνταγές κινδυνολογίας και ανήθικης λάσπης που, με «ορθολογικό» επίχρισμα, διοχετεύουν εναντίον του «εχθρού», του ΠΑΣΟΚ και της ηγεσίας του, διάφοροι διαφημιστές εξ Αμερικής και μπερδεύουν την πολιτική ταυτότητα με τη μαύρη διαφήμιση ενός απορρυπαντικού κουζίνας. Ούτε μπορεί η ηγεσία της Ν.Δ. να κινδυνολογεί ασύστολα για την οικονομία και τα εθνικά θέματα, αφού κάτι τέτοιο συνεπάγεται όχι μόνο την αποστροφή των πολλών για τη συντηρητική παράταξη αλλά και τη μεγέθυνση της εκλογικής της ήττας.

ΟΠΩΣ και δεν μπορεί ο κ. Παπανδρέου να «συνομιλεί» με τον αντίπαλό του μέσα από ίδιας ποιότητας και «λογικής» διαφημιστικά σποτάκια αντί της εδραίας, νηφάλιας και συγκροτημένης επιχειρηματολογίας. Δεν μπορεί η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ να ζητεί την ψήφο των Ελλήνων εισπράττοντας απλώς την άρνησή τους για την τετραετία ερήμου που αφήνει πίσω της η κυβερνητική πολιτική. Δεν έχει κανείς το δικαίωμα να διεκδικεί την εξουσία από τη θέση της αξιωματικής αντιπολίτευσης και να μετέρχεται τους ίδιους αποκρουστικούς κανόνες κομματικών ισορροπιών που είχαν σημαδέψει την εικόνα του κόμματος-κράτους όταν ασκούσε την κυβερνητική εξουσία. Και είναι σαφώς ληξιπρόθεσμο το παιχνίδι τής με κάθε μέσον κατίσχυση; της εξουσίας του αρχηγού, μπροστά στα εκρηκτικά προβλήματα της χώρας που απαιτούν συλλογικότητα, συναίνεση, ήθος δημόσιων ανδρών που έμπρακτα θα αποδεικνύει ότι διέπεται από τη συναισθηση της ευθύνης.

Η ΒΟΥΛΗ διαλύθηκε για λόγους που έχουν σχέση με τα εθνικά θέματα και την οικονομία. Σήμερα, οι ηγεσίες των δύο κομμάτων δεν μιλούν γι' αυτά και αν το πράττουν είναι για να καταδημαγωγήσουν τους πολίτες μέσα από τις μακάβριες προσωπικές αντιπαραθέσεις των αρχηγών. Το αποτέλεσμα θα φανεί από τις 11 Οκτωβρίου και μετά: τότε θα δούμε όλοι τι σκοπιμότητες έκρυβε η προεκλογική τακτική του «κρυμμένου χαρτιού» για την οικονομία και την εξωτερική πολιτική.

ΙΣΩΣ, όμως, αυτό θα το δούμε παράλληλα με κάτι άλλο: την αρχή του τέλους γι' αυτό το σκελετωμένο πολιτικό σύστημα της μεταπολίτευσης.

III. Εκλογές σε κλίμα τρόμου

Το κακό με την πολιτική αναποφασιστικότητα είναι ότι βαθμηδόν μολύνει κι άλλες περιοχές της βούλησής μας. Προχθές, είχα δίλημμα: να παραγγείλω ντομάτες γεμιστές με κιμά ή σκέτες; Τελικώς προτίμησα μελιτζάνες. Χθες, άλλο τρόβλημα: να παρακολουθήσω τις ειδήσεις των 8.30 από το «Μέγκα» ή από τον «Αντέννα»; Τελικώς προτίμησα να διαβάσω το αφιέρωμα του *Αντί* στον Άρη Κωνσταντινίδη. Σήμερα, η αναποφασιστικότητά μου αφορά τούτο το κείμενο που διαβάζετε: να αντλήσω κινδύματα από το παρελθόν ή να κάνω κτιμήσεις για το μέλλον;

Λιότι το παρόν δεν προσφέρει εμπνεύσεις – ούτε για πολιτικές αποφάσεις ούτε για χόλια ούτε για προγράμματα. Ακόμη και τα όμματα το έχουν αντιληφθεί αυτό και προσφεύγουν στην καταστροφολογία για το έλλον, επικαλούμενα αυτά που έγιναν στο παρελθόν. Η προεκλογική τους εκστρατεία είναι καταθλιπτικότερη κι από τις ακάθριες διαφημίσεις των ασφαλιστικών εταιρειών από το ραδιόφωνο: βάζεις ν' κούσεις ειδήσεις και η «Ιντεραμέρικαν» σε πειλεί με χιλιάδες επερχόμενα δεινά, προκειμένου να σου πουλήσει ασφαλιστήριο. Βλέπεις χαζοκωμωδίες στην τηλεόραση κι εξαίφνης το ΠΑΣΟΚ ημιουργεί ατμόσφαιρα κοινωνικού θρίλερ, ε τις ουρές των ανέργων να επιμηκύνονται αι τη μουσική υπόκρουση να ραγίζει την καρδιά μας. Η Ν.Δ. προτιμά τα πολεμικά ρύλερ: Χαμηλή πτήση πάνω από τα αλκάνια, αναφορές στο Κοσσυφοπέδιο, εκρεμές με τον θανατερό ρυθμό ρολογιακής δόμβας. Η Άνοιξη προτίμησε κλίμα Χίτσκοκ: πρασινογάλανος κύβος που κατρακυλά από τα σκαλοπάτια σαν εφάλι καρατομημένου πτώματος. Ο ανασπισμός μας καλεί να συμεριιστούμε τη νατηφόρα μοναξιά των τριών νέων που παρακολουθούν, αψήφιστα, να κυλά χωρίς αυτούς το ποτάμι της ιστορίας.

Ενικώς, ουδείς μιλά για τις αρετές του – οι κατακρίνουν τα ψεγάδια των άλλων. Ουδείς επιαιρείται για τα παλαιότερα ατεύγματά του – όλοι κραδαίνουν το φόβο του μέλλοντος κακού που θα προξενήσει ο

άλλος. Ούτε «καλύτερες μέρες» ούτε «νέες ιδέες», καμιά προοπτική: πρόκειται για την πιο αρνητική προεκλογική εκστρατεία που έγινε ποτέ. Ίσως να μας αποτρέπουν έτσι να πάμε στους άλλους, δεν μας πείθουν όμως να πάμε σ' αυτούς. Εκεί καταντήσαμε οι περήφανοι έλληνες πολίτες: αντί να μας καλοπιάνουν και να μας τάζουν, να μας φοβερίζουν και να μας απειλούν.

Ίσως κρατούν τις υποσχέσεις για την τελευταία στιγμή. Το καρότο είναι πολύ πιο ευπρόσδεκτο όταν έχει προηγηθεί το μπαστούνι. Αν κάτι τέτοιο δεν γίνει, θα σημαίνει πως οι πολιτικές ηγεσίες είναι περισσότερο φοβισμένες κι από μας. Και τότε θα πρέπει να αρχίσουμε να ανησυχούμε στα σοβαρά.

Ευτυχώς που υπάρχουν οι χαμογελαστές, πολύχρωμες φάτσες των υποψηφίων στους δρόμους και στα ιλουστρασιόν φυλλάδια που μετριάζουν κάπως το κλίμα τρόμου που καλλιεργούν τα κόμμάτα τους. Οι υποψήφιοι επιμένουν στην παράδοση και εξυμνούν εαυτούς και τα κατορθώματά τους – όχι επειδή είναι πιο αισιόδοξοι ή πιο σίγουροι για τον εαυτό τους. Απλώς, οι αντίπαλοι είναι πάρα πολλοί για να προσπαθήσουν να τους εξουδετερώσουν έναν έναν. Άλλωστε, περισσότερο κι από τη νίκη του κόμματος, αυτό που ενδιαφέρει τους υποψήφιους είναι η προσωπική τους επιτυχία.

Συμπυκνωμένη, η μαυρίλα δεκαετιών σκιάζει τούτη την προεκλογική εκστρατεία. Ελλείμματα, πόλεμος, ανεργία, ύφεση, πληθωρισμός, δανεισμός σκιάζουν τον ορίζοντα – και ο κομματικός ανταγωνισμός έγκειται στον καταλογισμό ευθυνών για το ποιος συνετέλεσε περισσότερο στη συσσώρευσή τους. Μέχρι προσφάτως, αυτό το προνόμιο, της αρνητικής αποτίμησης του παρελθόντος και της καταστροφολογίας για το μέλλον, το είχαν μόνο τα κόμματα της κομμουνιστικής Αριστεράς. Ας έχουμε, λοιπόν, την παρηγοριά πως μπορεί η Αριστερά να καταποντίστηκε ιδεολογικά και προγραμματικά – θριαμβεύει όμως ο κατακλυσμικός πολιτικός της λόγος.

Εμείς έχουμε μόλις μια εβδομάδα ακόμη καιρό να επιμερίσουμε ακριβοδίκαια

σφάλματα, παραλείψεις, εγκλήματα, να καταδικάσουμε τους χειρότερους και να ανταμείψουμε τον λιγότερο κακό. Αν δεν το καταφέρουμε, θα μείνουμε μέχρι τέλους αναποφάσιστοι και θα αφήσουμε τους υπόλοιπους να δγάλουν το φίδι από την τρύπα. Μπορούμε, στο κάτω κάτω, να επικαλεστούμε το γεγονός ότι αρκετές δαγκωματιές υποστήκαμε: ακόμη και εκατόγχειρες αν ήμασταν, θα είχαμε μείνει χωρίς χέρια.

Αν, όμως, δεν θέλουμε να μείνουμε μέχρι τέλους έξω από το πρώην πανηγύρι και νυν μνημόσυνο των εκλογών, αν φοβόμαστε μήπως η αναποφασιστικότητά μας γίνει δεύτερη φύση, αν φοβόμαστε πως θα μας κυνηγούν τύψεις που δεν αποτρέψαμε το χειρότερο, αν θέλουμε να εκδικηθούμε, καιρός να στρωθούμε στη δουλειά. Ίσως να μπορούμε, ίσως να πρέπει, ίσως να υποχρεωθούμε να πάρουμε αποφάσεις.

ΑΝΑΠΟΦΑΣΙΣΤΟΣ

Ο καθείς και το όπλο του!

ΠΟΙΟΣ ΘΥΜΑΤΑΙ το όνομα κάποιου Αμενεχμάτ, εφευρέτου της κλεψύδρας;... Βέβαιο είναι ότι, σε δώδεκα ακριβώς μέρες από σήμερα, το νερό της δικής μας, αδυσώπητης προεκλογικής κλεψύδρας θα έχει τελειώσει. Και, μαζί με το νερό, θα πάρουν τέλος οι αγορεύσεις, οι ρητορείες, οι υποσχεσιολογίες, οι κινδυνολογίες, οι μειοδοσίες, οι ασάφειες, τα ήξεις - αφήξεις, τα «ζήτω», τα «κάτω», κοντολογίς ό,τι συνθέτει αυτή την πολύ ρευστή (κατ' άλλους πολύ μουντή) προεκλογική περίοδο.

ΑΛΛΑ ΓΙΑΤΙ «ρευστή» ή «μουντή»; Κατά τον πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ, κ. Α. Παπανδρέου, όλα θα κινηθούν με τη νομοτέλεια των ουράνιων φαινομένων: Στις 10 Οκτωβρίου, το ΠΑΣΟΚ θα καταγάγει νίκη περιφανή. Και επειδή κάποιοι ίσως υποστηρίξουν ότι οι άνθρωποι -σε αντίθεση με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές- διαθέτουν «βιωμένες μνήμες», ο αρχηγός θα σας απαντήσει αμέσως: Η οκταετία του ΠΑΣΟΚ ήταν περίλαμπρη και περιλάλητη! Κάθε ενέργειά μας σοφοτάτη! Και επειδή η ζωή κυλά όχι μόνο με αναφορές σε «απελθούσες χρήσεις», ο κ. Παπανδρέου αισθάνθηκε την ανάγκη να μας δώσει, την εβδομάδα αυτή, δείγματα γραφής (ακριβέστερα δείγματα λόγου) ως προς το τι θα πράξει από δω και μπρος. Έχουμε και λέμε, λοιπόν:

ΑΡΘΡΟ ΠΡΩΤΟ: Δεν προτίθεται -ό,τι και να συμβεί- να παραιτηθεί από την ηγεσία του κόμματος. Δεν αντιμετωπίζει (ούτε τον απασχολεί) πρόβλημα διαδοχής. Και επειδή αισθάνεται «μάχμος» και η Προεδρία της Δημοκρατίας (όπως την αποψίλωσε ο ίδιος...) δεν τον γεμίζει, γι' αυτό, θέμα μεταπήδησής του στο ύπατο αξίωμα της πολιτείας δεν τίθεται. (Κατά τα άλλα, το «μήνυμα» -ας πούμε προς την κ. Βάσω Παπανδρέου ή τον κ. Παντελή Οικονόμου- είναι σαφές: «Αφεντικό» μέσα στο κόμμα παραμένω εγώ!). ΑΡΘΡΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: Το ΠΑΣΟΚ φιλοδοξεί να κατακτήσει το «μαγικό αριθμό» των 180 εδρών. Όστε να μην υποχρεωθεί -ύστερα από ενάμιση χρόνο, με αφορμή την εκλογή του προέδρου της Δημοκρατίας- να προσφύγει ξανά στις κάλπες. Και αν, παρ' ελπίδα, το 180 αποδειχθεί ανέφικτο, τότε ίσως θυμηθεί πάλι την «ανιστόρητη (!) Αριστερά» (πού είσαι, αγαπητέ Μανόλη Γλέζο, αγαπητέ Μπριλλάκη;...), για την ανάδειξη ενός κοινά αποδεκτού «προοδευτικού Προέδρου», τύπου λ.χ. Χρ. Σαρτζετάκη. (Αυτό, κατά το γλωσσάριο της Ελευθεροτυπίας, ισοδυναμεί με πρόσκληση στα κόμματα της Αριστεράς για

συνεργασία «ακόμα και σε κυβερνητικό επίπεδο, αφού ο μεγάλθυμος αρχηγός θα έχει λησμονήσει, στο μεταξύ, το «βρώμικο '89»...). ΑΡΘΡΟ ΤΡΙΤΟ: Ο κ. Α. Παπανδρέου εξακολουθεί -στα εθνικά και στα θέματα εξωτερικής πολιτικής- να αποκηρύσσει τον «ενδοτισμό» και την (περίπου) «εθνική μειοδοσία» της Νέας Δημοκρατίας. Συνεπώς, θέμα «συνεχίσεως του διαλόγου με τα Σκόπια» (στα πλαίσια των Ηνωμένων Εθνών) δεν τίθεται! Και επειδή -«χάρης στον ενδοτισμό της Νέας Δημοκρατίας, ο Γκλιγκόροφ έχει αποθρασυνθεί», δεν αποκλείεται ακόμα και το «κλείσιμο των συνόρων»! (Η πράξη αυτή -κατά τον κ. Παπανδρέου- δεν σημαίνει και «επιθετική πρόθεση»...). Όσο για την περίπτωση αποστολής ελληνικής μεραρχίας στην Κύπρο, το ΠΑΣΟΚ, αφού θα συγκαλέσει την «πανεθνική διάσκεψη» -στην οποία δεν θα μετάσχουν το ΑΚΕΛ, το ΑΔΗΣΟΚ, ο Συνασπισμός, το ΚΚΕ -θα αποφασίσει για τα περαιτέρω...

ΑΛΛΑ ΥΠΑΡΧΕΙ -προπαντός αυτό- το πρόβλημα της οικονομίας. Και όσο και αν μερικοί άρχισαν να επικρίνουν, από τώρα, τον πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ για την «κατολίσθησή του σε φιλελεύθερες θέσεις», γεγονός παραμένει -για να μεταφέρουμε μια διατύπωση του Μιχ. Παπαγιαννάκη- ότι Νέα Δημοκρατία και ΠΑΣΟΚ συνεχίζουν την «κοκορομαχία για το ποιο από τα δύο κόμματα δεν θα φορολογήσει τους ήδη μη φορολογουμένους συμπολίτες μας»! Κατά τα άλλα, το «άπαντον» των προτάσεων του ΠΑΣΟΚ, για την ανάκαμψη της οικονομίας μας, εξακολουθεί να βρίσκεται στη σύλληψη περί «κοινωνικού συμβολαίου» κ.λπ. -συμβόλαιο που θα υπογράψουν από τη μια η νέα κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ και από την άλλη οι εξήντα (αρ. 60) βιομήχανοι, επιχειρηματίες, μεγαλέμποροι κ.ά. που θα συναινέσουν στη «συγκράτηση των τιμών», με αντάλλαγμα τη μη αύξηση των τιμών των υπηρεσιών.

«ΕΙΔΗΣΕΙΣ», όμως, είχαμε, την εβδομάδα αυτή, και από πλευράς Νέας Δημοκρατίας. Και, ασφαλώς, η σημαντικότερη υπήρξε η δήλωση του πρωθυπουργού κ. Κ. Μητσοτάκη -δήλωση pure et simpla, θα τη χαρακτήριζαν οι Γάλλοι-, σύμφωνα με την οποία, σε περίπτωση εκλογικής ήττας της Νέας Δημοκρατίας, θα κινήσει αμέσως τη διαδικασία για την εκλογή νέου αρχηγού. (Η νέα δήλωση του κ. Μητσοτάκη διαφέρει από τη γνωστή προηγούμενή του στον Οικονομικό Ταχυδρόμο, που ήθελε τον πρωθυπουργό να «προετοιμάζει τη δέουσα διαδικασία για να επιλεγεί ο

επόμενος αρχηγός»).

ΜΙΑ ΔΕΥΤΕΡΗ «είδηση» ήταν η απιστική έκθεση του υπουργού Εθνικής οικονομίας κ. Στ. Μάνου, με κεντρικό να ότι ναι μεν η ελληνική οικονομία ρουσίασε, τα τελευταία τρία χρόνια, μαντική βελτίωση σε κρίσιμους τομείς, πλην η βελτίωση αυτή δεν στάθηκε δυνατή να μεταφραστεί σε ώριμους καρπούς κ.λπ. (Ο κ. Μάνος δεν απέκρυψε ότι, τέλος του χρόνου, ο κρατικός προϋπολογισμός θα παρουσιάσει σημαντική ελλείκη [περίπου 500 δισ.], αλλά η απόκλιση αυτή -πρόσθεσε- είναι «η μικρότερη παρουσίαζει κρατικός προϋπολογισμός σε χρονιά εκλογών». Και ο νοών νοεί! Κατά τον κ. Μάνο, μπρος στο μέσο Έλληνα ψηφοφόρο ανοίγονται δύο δρόμοι: να συμβάλει με την ψήφο του στην Νέα Δημοκρατία είτε να συμβάλει στη νίκη του ΠΑΣΟΚ. Στην πρώτη περίπτωση, η σημερινή κυβέρνηση υπόσχεται ανάπτυξη, αύξηση μισθών - συντάξεων κατά 2-3 μονάδες πάνω από τον τιμάριο, συνέχιση των αποκρατικοποιήσεων, μείωση των επιτοκίων και, φυσικά, νέους φόρους. Στη δεύτερη περίπτωση -κατά την εκδοχή Μάνου, πάντοτε έχουμε: Αύξηση του δανεισμού και δημόσιου χρέους (ως φυσική συνέπεια διαφοράς εσόδων από τις μη αποκρατικοποιήσεις) και απομάκρυνση από τους χυμούς σύγκλισης, όπως ορίζονται απευθείας συμφωνίες του Μάαστριχτ.

(Με βάση τις δηλώσεις Α. Παπανδρέου, στο «Μέγκα», το ΠΑΣΟΚ δεν θα επιβάλει νέους φόρους και θα αυξήσει επίσης στους μισθωτούς τους συνταξιούχους, κατά 2-3 μονάδες πάνω από τον τιμάριθμο...).

ΚΑΙ ΕΝΩ ο αγώνας μεταξύ των δύο μαχών συνεχίζεται με χτυπήματα από τη μέση, ο Συνασπισμός, το ΚΚΕ ή «Πολιτική Άνοιξη» εξακολουθούν διεκδικούν -ο καθείς και το όπλο του καλύτερη δυνατή παρουσία στη νέα λή, πέρα από το όριο του 3%.

Ο Συνασπισμός, κατά τον Νότη Δροσδή, έχει «τη γοητεία του εφήβου». Αυτός είναι ο λόγος που επιφανείς νοούμενοι (ποιητές, καλλιτέχνες, κατ' ελάχιστον πανεπιστημίου κ.ά.) όχι μόνο πνούν τις γραμμές του, αλλά και μετέχουν στους συνδυασμούς του. Ωστόσο, κοινό μυστικό ότι τον Συνασπισμό μούν σήμερα πολλοί - δημοσιογράφοι, συγκροτήματα και άλλοι. Και δεν τυχαίο, ασφαλώς, ότι ο Θ. Γεωργακόπουλος, γράφοντας στην Αυγή, υπενθυμίζει την εφιαλτική «ιερή συμμαχία ΠΑΣΟΚ-ΚΚΕ» (έτους 1974), με στόχο «τη σίψη της ανανεωτικής Αριστεράς». Ταύτα, ο ΣΥΝ φαίνεται να πηγαίνει. Και η πρώτη συνέντευξη της Μαρία

ανάκη, στην ΕΡΤ —«ανακρινόμενη» από
ρεις καθ' όλα αξιοπρεπείς συναδέλφους—
φησε, κατά κοινή παραδοχή, θετικές εν-
πώσεις.

Ο ΚΚΕ εξακολουθεί να πιστεύει ότι μό-
ν αυτό εκφράζει μίαν «άλλη πολιτική».
Με την έννοια ότι —εν έτει 1993— αντιτίθε-
ται και στη Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση και
την ΕΟΚ και στο Μάαστριχτ). Κάπου,
βραβεία, δέχεται ότι μεσολάδησε το 1989,
που ανέτρεψε τον ρου της ιστορίας...
Όμως η ιστορία —διατείνεται— μπορεί και
γυρίζει πίσω! Απόδειξη: Τα οδοφράγ-
ματα που έχουν στηθεί έξω από το ρωσικό
πρεσβούλιο και «η νίκη των κομμουνι-
στών στην Πολωνία». Μόνο που στην Πο-
λωνία νίκησε η ανανεωτική, αντιδογματι-
κή, ευρωπαϊκή Αριστερά (θυμάστε κά-
ποιες «ανατριχίλες»;...), ενώ τα όσα δια-
μαρτυρούνται σήμερα στη Μόσχα, ίσως,
αλλά, καταλήξουν στο «άβυσσος άβυσ-
σος επικαλείται»... Κατά τα άλλα, δεν
επλήσσει το «πάθος» με το οποίο ο Πε-
ρισσός εργάζεται για τον αποκλεισμό του
νασπισμού από τη νέα Βουλή —επίδοση
που δεν περιποιεί, βέβαια, ιδιαίτερη τιμή
στα μέλη και τα στελέχη του ΚΚΕ.

ΕΙΣΤΙΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑ η «Πολιτική Άνοιξη», που
αρχηγός της δρέθηκε, τις μέρες αυτές,
ο επίκεντρο σειράς άθλιων, εις βάρος
επεισοδίων, όχι άσχετων, βέβαια, με
γενικότερο κλίμα που έχει δημιουργη-
στις σχέσεις μεταξύ Ν.Δ. και ΠΟΛ.Α..
Ο Σαμαράς πιστεύει ότι τα επεισόδια
είναι «οργανωμένα» και «προμελε-
μένα». Όμως, όσο και αν η νεότερη
ιστορία της Ελλάδας πολλά ξέρει από την
ασκευή «αγανακτισμένων» πολιτών
στην καθαρεύουσα: «ηγανακτημέ-
νοι» πολιτών...), είναι δύσκολο να υπο-
στην κανείς ότι το κεντρικό επιτελείο της
Ν.Δ. δεν κατανοεί ότι διαισθητικές του εί-
δους αυτού αποβαίνουν, τελικά, εις βά-
ρος της παράταξης.

Ο ΦΙΛΙΟΣ προς τη Νέα Δημοκρατία
αυτός υποστηρίζει ότι κάθε ψήφος στην
Ν.Δ. είναι ψήφος υπέρ του ΠΑΣΟΚ.
Από την άποψη αυτή ενίσχυσε ο ίδιος ο κ.
Παπανδρέου, αναγνωρίζοντας ότι το
αλύτερο μέρος της δύναμης του κ. Σα-
μαρά προέρχεται από τη Νέα Δημοκρατία
και, συνεπώς, ψήφοι υπέρ της ΠΟΛ.Α.
αλλώνουν τη διαφορά μεταξύ των δύο
πολιτικών κομμάτων —πράγμα που, κατά
κ. Παπανδρέου, σημαίνει ισχυρότερη
πολιτική για το ΠΑΣΟΚ κ.λπ.

Όπως είναι γνωστό, οι Αμερικανοί πί-
στησαν (τον περασμένο Ιούνιο) ότι η δύ-
ναμη του κ. Σαμαρά μπορεί να παίξει,
στην 1-10 μονάδες... Σήμερα, ωστόσο, οι
Αμερικανοί, στις ιδιαίτερες
ομιλίες τους, μιλούν για ποσοστά γύ-
ρω στο 4%, χωρίς να αποκλείουν τάσεις
δικές ή κατιούσες. Κατά τα άλλα, με-

ρικά από τα ερωτήματα που αιωρούνται,
αυτή τη στιγμή, είναι αν ο κ. Σαμαράς θα
συμπαραταχθεί ή όχι στην πρόθεση του
προέδρου του ΠΑΣΟΚ να αναστείλει το
διάλογο με τα Σκόπια και αν σκέψεις
όπως «κλείσιμο των συνόρων», «σκληρή
δυναμική πολιτική» και άλλα παρόμοια

θα αποτελέσουν, τελικά, τη γραμμή πλεύ-
σεως του νέου κόμματος.

ΚΑΤΑ ΤΑ ΑΛΛΑ, η «αντίστροφη μέτρη-
ση» (με όριο τη 10η Οκτωβρίου) προχω-
ρεί...

Αλλά εδώ θα είμαστε και
την ερχόμενη Παρασκευή... **ΑΝΤΗΝΩΡ**

ΔΗΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ - ΒΙΚΕΛΑΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

*

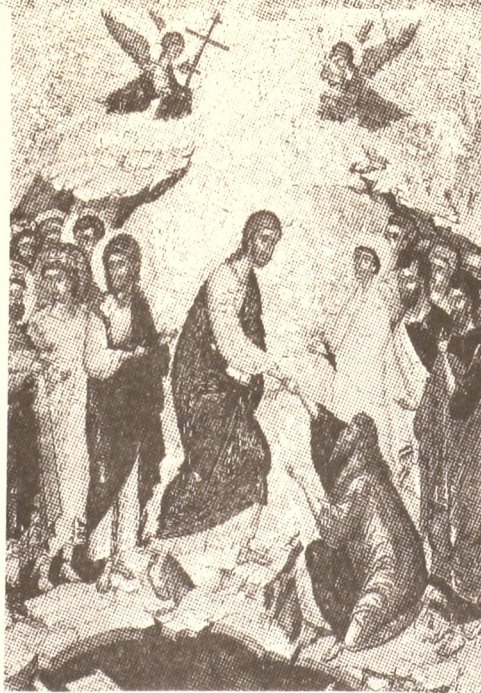
ΕΦΟΡΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

(ΑΠΟ ΤΟΝ ΧΑΝΔΑΚΑ ΩΣ ΤΗΝ ΜΟΣΧΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΓΙΑ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗ)

ΜΙΑ ΜΕΓΑΛΗ ΖΩΓΡΑΦΙ-
ΚΗ ΤΕΧΝΗ ΜΕ ΕΡΓΑ ΑΠΟ
ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΕΡΜΙΤΑΖ
ΤΗΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΕΩΣ ΚΑΙ
ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ
ΤΗΣ ΜΟΣΧΑΣ, ΤΗΝ ΠΙ-
ΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΡΕΤΙΑΚΩΦ
ΚΑΙ ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΟΥ
ΚΡΕΜΛΙΝΟΥ ΊΣΑΜΕ ΤΟ
ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΜΟΥΣΕΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΜΟΥ-
ΣΕΙΟ ΜΠΕΝΑΚΗ, ΤΑ

ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ
ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΩΝ. ΜΙΑ ΜΕ-
ΓΑΛΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΤΕΧΝΗ
ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΕΤΑΙ, ΠΡΟΣΚΑ-
ΛΕΙ ΣΕ ΜΙΑ ΦΙΛΙΚΗ ΓΝΩΡΙ-
ΜΙΑ ΚΑΙ ΑΝΟΙΓΕΙ ΤΟΝ ΔΡΟ-
ΜΟ ΓΙΑ ΕΝΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ
ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΥ-
ΖΑΝΤΙΝΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ ΑΥ-
ΤΟΥ ΕΔΩ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ

ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΑΓΙΟΥ ΜΑΡΚΟΥ - ΝΑΟΣ ΑΓΙΑΣ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ

ΑΠΟ 15 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ ΕΩΣ 30 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

ΚΟΛΟΚΥΘΙΑ

Το πρωί ο κ. Παπανδρέου διαβεβαιώνει ραδιοφωνικά ότι ο Έλληνας πολίτης δεν αντέχει άλλη φορολόγηση. Το απόγευμα βγαίνει τηλεοπτικώς ο κ. Οικονόμου και επαναλαμβάνει αυτό που είχε πει από την προηγούμενη, αλλά ουδείς το πρόσεξε: Θα φορολογηθούν οι τόκοι ομολόγων και γeros.

Την άλλη ημέρα, το μεσημέρι βγαίνει πάλι ο κ. Παπανδρέου βλοσυρός και λέει περίπου ότι ο κ. Οικονόμου αγγελοκρούεται (σε προεκλογική περίοδο είμαστε, την τύχη Καστανίδη δεν μπορεί να την έχει ο κ. Οικονόμου).

Αυτά γίνονται 10 ημέρες προ των εκλογών, με το ΠΑΣΟΚ αντιπολίτευση. Σκεφθείτε τι κολοκυθιά θα παιχτεί από τις 11 Οκτωβρίου στην πλάτη μας, αν το ΠΑΣΟΚ αξιωθεί την κυβέρνηση και πολιτεύεται με πολυκέφαλο σύστημα εξουσιών, ενώ ο κ. Παπανδρέου μπορεί να κοιτάει προς το προεδρικό μέγαρο...

T.B.

ΤΑ ΥΣΤΑΤΑ ΨΕΥΔΗ

• Προχθές Τετάρτη (29/9), σε συνέντευξη στην *Ελευθεροτυπία*, ο Ανδρέας Παπανδρέου απηύθυνε «πρόσκληση» στα κόμματα της Αριστεράς να συνεργαστούν με το ΠΑΣΟΚ «ακόμη και σε κυβερνητικό επίπεδο».

Τι ωραία! Όμως αυτό το είχε καταλάβει πολύ πιο νωρίς ο Μίμης Ανδρουλάκης και είπε: «Ναι, θα στηρίξω το ΠΑΣΟΚ»!

Καλά, είμαστε, λοιπόν, τόσο καθυστερημένοι που δεν είχαμε καταλάβει ότι το «ριζοσπαστικό πρόγραμμα» του κ. Παπανδρέου πρέπει να το στηρίξουμε; Έπρεπε να το πει και ο ίδιος ο πρόεδρος του Κινήματος;

• Ο Παντελής Οικονόμου δήλωσε στις αρχές της εβδομάδας ότι, αν κυβερνήσει το ΠΑΣΟΚ, θα φορολογηθούν τα ομόλογα. Ο Ανδρέας Παπανδρέου το διέψευσε, χρεώνοντάς το σε «προσωπικές απόψεις» του κ. Οικονόμου. Έλα όμως που η θέση αυτή ήταν φαριδιά - πλατιά γραμμένη στο πρόγραμμα του «Κινήματος». Μήπως, τελικά, το πρόγραμμα του ΠΑΣΟΚ είναι «προσωπικές απόψεις» μελών του; Ενώ η **άποψη**, ο **νόμος** κ.λπ. είναι -ως γνωστόν- όσα κατά καιρούς δηλώνει και «επανορθώνει» ο πρόεδρος!

Τι σαφήνεια! Και τι λατρεία της αλήθειας!

K.

Με θέμα *Οι εκλογές στο σταυροδρόμι των εποχών και των εξελίξεων* θα μιλήσει τη Δευτέρα 4 Οκτωβρίου στο κινηματοθέατρο «Βρετάνια» (Βουκουρεστίου και Πανεπιστημίου) ο υποψήφιος του ΣΥΝ στην Α' Αθήνας Νίκος Κωνσταντόπουλος.

ΑΓΙΟΡΕΙΤΙΚΑ

Το Δ' Τριμελές Εφετείο αθώωσε την Τετάρτη 29/9/93 τον εκδότη του περιοδικού *ΑΝΤΙ*. Τη μήνυση είχε υποβάλει ο διομήχανος Βόλου και τέως διοικητής του Αγίου Όρους κ. Λούλης, επειδή το περιοδικό είχε δημοσιεύσει στη σελίδα του «Διαλόγου» επιστολή Καυσοκαλυδίτη μοναχού.

Συνήγορος υπεράσπισης του περιοδικού ήταν ο δικηγόρος κ. Λεωνίδας Πεγιάδης.

Ο «ΦΙΛΟΣ»

Στην *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία* (26/9/93) δημοσιεύτηκε μια συνέντευξη του Γιώργου Λούδαρη στην Όλγα Μπακομάρου. Απολαυστική για όσους θυμούνται πρόσωπα και γεγονότα. Δύο μικρά αποσπάσματα: «Όταν ο ανακριτής με έκρινε προφυλακιστέο και ρωτήθηκε (ο Ανδρέας Παπανδρέου), είπε: "Ναι, εξακολουθεί να είναι φίλος μου". Είμαι ο μόνος Έλληνας για τον οποίο έχει δηλώσει δημόσια ότι είμαι φίλος του».

Και το άλλο:

«Τους φίλους του τους διαλέγει κανείς. Κι όπως εγώ διάλεξα τον Παπανδρέου, έτσι κι ο Παπανδρέου διάλεξε εμένα».

Αυτός, λοιπόν, ο επιστήθιος φίλος αναφέρθηκε και στο *ΑΝΤΙ* και το περίφημο TELEX που τα ελληνικά δικαστήρια απεφάνθησαν ότι «δεν είχε καμία σημασία». Βέβαια, είναι γνωστό ότι η αναγραφή του ονόματος του μεσάζοντος σε ένα δημόσιο έγγραφο είναι το στοιχείο που στοιχειοθετεί την καταβολή της μίζας.

Αλλά εδώ είναι «Μπαλκάνια». Σηκώθηκαν και τα φαντάσματα και οι φίλοι τους και ξεδιπλώνουν τις παραμυθένιες ιστορίες τους.

Νισάφι!

Ο «ΚΟΜΜΑΤΙΚΟΣ» ΚΟΡΒΑΝΑΣ

Όλα τα κόμματα συμπίπτουν σε ένα αίτημα: να εκταμιευθεί ποσόν από τον προϋπολογισμό του 1994 ίσο προς ένα ποσοστό που δικαιούνται να λαμβάνουν ετήσια τα κόμματα από το δημόσιο ταμείο. Η κυβέρνηση, μάλιστα, «αντιμετωπίζει θετικά το ζήτημα... κ.τ.λ.».

Ακόμα και αν δεν ήταν τόσο χάλια τα δημόσια οικονομικά που αφήνει στο τέλος της τετραετίας της η κυβέρνηση της Ν.Δ., για ποιο λόγο οι φορείς της «ελεύθερης πολιτικής αγοράς» συμπεριφέρονται τόσο προκλητικά απέναντι στο δημόσιο χρήμα; Δεν φθάνουν οι 300 στη Βουλή, που κάθε τόσο δίνουν την εικόνα της «κονόμας» στην κοινή γνώμη;

K.M.

ΛΑΘΟΧΕΙΡΙΕΣ

Επί τρισήμισι έτη, η κυβέρνηση της Ν.Δ. προσέφευγε στις εκθέσεις και τις συμβουλές διεθνών οργανισμών για νομιμοποιήσει στο εσωτερικό της χώρας την οικονομική της πολιτική. Επεικε περιέργη αντίληψη, η οποία δεν παύει να κινείται στα όρια της νομιμότητας μιας πολιτικής για μόνον το λόγο ότι αποτελεί αντίληψη κυβερνώντων και άλλων χωρών για τους τρόπους αποδοχής της πολιτικής τους από τοι πολίτες.

Την ίδια επίκληση εκθέσεων ΟΟΣΑ: άλλων οργανισμών έκανε ο κ. Μητσοτάκης στην κομματική φιάστα που οργάνωσε στα εγκαίνια της Δ.Ε. Όμως αυτή τη φορά, επειδή η εικόνα παραδείσου που έδωσε για την οικονομική πολιτική της κυβέρνησής του θα αμαυρωνόταν, κάτι «παρέλειψε». Ο ΟΟΣΑ μιλά για ανεργία της τάξεως του 10,3% και το Υπ. Εθν. Οικονομίας την υπολογίζει στο 9,5. Στρουθοκάμηλος ο κ. Μητσοτάκης όμως.

Κάτω από το 7,5% την εκτίμησε!

ΠΕΙΡΑΤΕΣ

ΠΟΛ.Α. είναι κομμένη από την κρατική λείραση. Διότι, έτσι. Δεν είναι πολιτικόμμα εκπροσωπούμενο στη Βουλή, είπαν οι ηθοί του κ. Μητσοτάκη. (Εξάλλου, ο τελευταίος είχε αμφιδάλει για το αν τομμα του κ. Σαμαρά κατορθώσει να ταρτίσει ψηφοδέλτια σε όλες τις ριφές...!).

στερα, η Ν.Δ. θέλει να μην απολογηθεί τον τηλεοπτικό χρόνο κάλυψης που αλογεί προεκλογικά στη Ν.Δ. η ρουσία της ομιλίας του κ. Μητσοτάκη Θεσσαλονίκη, διότι... μεταβαίνει εκεί πρωθυπουργός! (Ως πρωθυπουργός είχε αδει και στα εγκαίνια της ΔΕΘ μετά την όση της κυβέρνησής του και την κήρυξη εκλογών και είδαμε πώς το οεί το λειτούργημα αυτό: «έκοψε» οσιογράφους από μη αρεστούς ιθμούς...).

η συνέχεια έχουμε τα παράσιτα στον εοπτικό ΣΚΑΪ από την ΕΤ3 όταν έχει άσει ο κάθε πικραμένος. Ουδείς ορούσε να φανταστεί ότι η ηγεσίαματος και κυβέρνησης θα προχωρούσε μεθόδους πειρατείας με το γνωστό ουθοκαμηλισμό που δρίθει στη όδυσή της αυτή!

Γ.Σ.

ΕΛΛΑΔΑ ΔΕΝ ΓΥΡΙΖΕΙ ΠΙΣΩ...

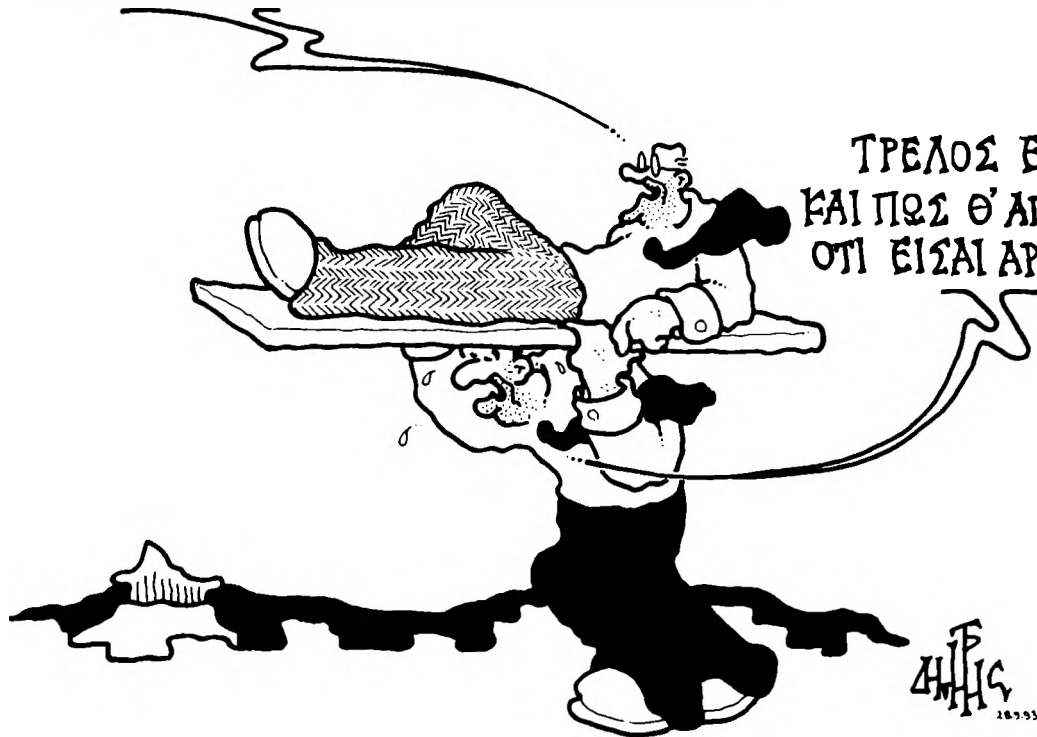
ο έβγαλαν ως κεντρικό σύνθημα οι εξοικής σύμβουλοι αγοράς του κ. οσοτάκη. Και πήξαμε στην ελθοντολογία των «σποτ» με το ΑΣΟΚ-85».

ες ημέρες αργότερα, οι λογής λογής οδιλ θα πρέπει να είχαν κάποιο βλημα: Η Ν.Δ. «γύριζε πίσω», με τους ανωμένους τραμπουκισμούς του ματικού μηχανισμού που καταλήγουν σε ήματα εκλογικών γραφείων αντιπάλων αντιπροσωπευτικό δείγμα» ανά τη χώρα στις επιθέσεις με ρουλεμάν και δίδες(!) πτίον του κ. Σαμαρά.

ιάστε; Το 'χε πει ο κυβερνητικός ρόσωπος: «αν τολμάει ο κ. ρανόπουλος να κατέβει στην εκλογική περιφέρεια, την απάντηση θα του τη ει ο λαός της»! Και, όπως είπε ο κ. οσοτάκης, «οι οπαδοί είναι νακτισμένοι» με τον «Ιούδα» Σαμαρά... πα εκεί ο κ. Μητσοτάκης, ανάμεσα στο και στο '65. Και πληρώνουμε και τους βούλους του!

Χ.Κ.

ΑΣΕ ΡΕ ΝΑ ΠΑΣ ΜΟΝΟΣ ΜΟΥ...
ΔΙΠΛΑ ΕΙΝ' Η ΕΞΟΥΣΙΑ...

του Δημήτρη Χαντζόπουλου

Η «ΑΡΝΗΤΙΚΗ ΨΗΦΟΣ»

Η πιθανότητα επανόδου του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία δημιουργεί περίεργες αντιλήψεις στις διάφορες πολιτικές αναλύσεις. Διαβάσουμε π.χ. ότι τα δύο κόμματα, τουλάχιστον, έχουν συγκροτήσει την προεκλογική τους τακτική με άξονα την «έκθεση των αντιπάλων». Και λένε επίσης ότι σε αυτές τις εκλογές η ψήφος στηρίζεται σε αρνητικά κίνητρα, δηλαδή στην αρνητική στάση του κοινού απέναντι στην πολιτική και το ήθος της Ν.Δ.

Περίεργη αντίληψη. Ωσάν τα κόμματα σε άλλες εκλογές -και μάλιστα σε αυτήν, την κρίσιμη του Ιουνίου του 1989- να στηριζόταν στο... πρόγραμμα της Ν.Δ.! Ωσάν η εκλογική συμπεριφορά να διαμορφώνεται κατά κανόνα με την εκλογικευτική στάση των ψηφοφόρων απέναντι σε μια «ελεύθερη κι ωραία» εκλογική αγορά! Ωσάν τα κόμματα να μην είχαν πληγεί από την κρίση «αρνητικής εντροπίας» του πολιτικού συστήματος.

Και, τέλος, το κυριότερο: ωσάν ο κοινοβουλευτισμός να μην αποτελεί το κατ' εξοχήν σύστημα επιβολής κυρώσεων σε απερχόμενους κυβερνήτες! Περίεργες, τουλάχιστον, οι ευαισθησίες με την ανάγκη «θετικής ψήφου».

Χ.Κ.

ΜΟΝΟΕΔΡΙΚΑ

Μία (1) ψήφος στις μονοεδρικές κρίνει την εκλογή. Καταγγελίες αναφέρουν ότι μεταφέρονται κληρωτοί (200) επιλεγμένοι από τα αρχεία των Νομαρχιακών Οργανώσεων της ΟΝΝΕΔ(!), που τώρα υπηρετούν στο Κέντρο Εκπαιδεύσεως Υλικού Πολέμου στη Λαμία, στην περιφέρεια της Ευρυτανίας, όπου υποψήφια και η κυρία Μπακογιάννη - Μητσοτάκη.

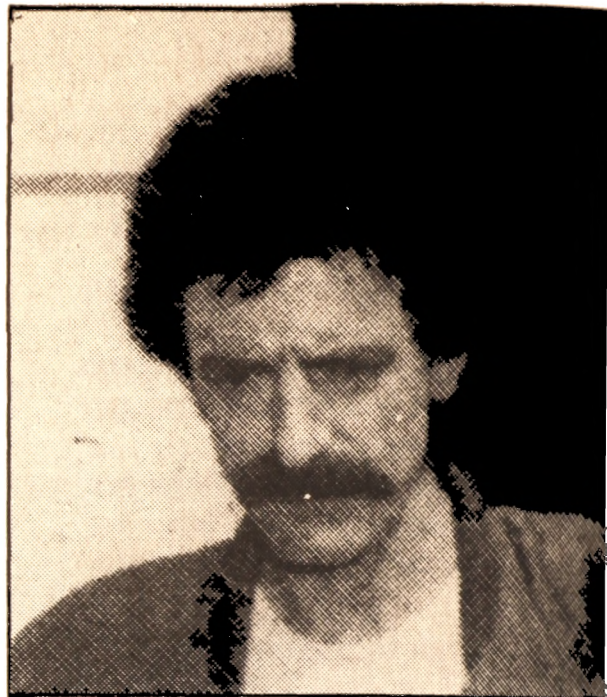
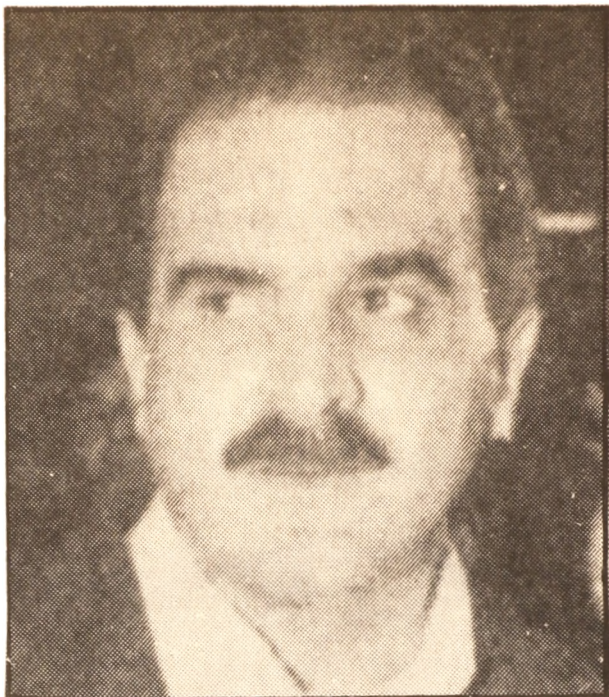
Γιατί άραγε συμβαίνει αυτό, αν, βεβαίως, συμβαίνει. Η κ. Μπακογιάννη πήρε αυτή την έδρα το 1990, με 1156 ψήφους διαφορά από το «μέτωπο». Ε, βεβαίως, στις εκλογές του Νοεμβρίου του 1989 το «μέτωπο» συγκέντρωσε μόλις 121 ψήφους λιγότερες από τη Ν.Δ.

Στην Ευρυτανία, λοιπόν, ίσως κάποιοι «γαλάζιοι» κληρωτοί δοθηθούν. Δεν μπορούμε όμως να καταλάβουμε γιατί, όπως καταγγέλλεται, μεταφέρουν και στις μονοεδρικές του Ιονίου εθελοντές αεροπορίας 5ετούς θητείας. Μήπως νομίζουν ότι έχουν τέτοιο «ρεύμα» που αρκούν κάποιες εκατοντάδες «γαλάζιοι» σμηνίτες για να καλύψουν τη διαφορά χιλιάδων ψήφων υπέρ του «μετώπου» (που ανέδειξε και τους βουλευτές στα νησιά αυτά) και να πάρουν τις 3 έδρες;

Χ.Κ.

Στο πλευρό των πολιτικών κρατουμένων

Γενική ήταν η κατακραυγή της κυβέρνησης για την κατάφωρη παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως και για την πρωτοφανή επέμβαση στο χώρο της Δικαιοσύνης από εκπροσώπους κομμάτων και φορείς, στη συνέντευξη Τύπου για τους «συνήθεις υπόπτους» που έδωσε η Κίνηση Υπεράσπισης Πολιτικών και Κοινωνικών Δικαιωμάτων, την προηγούμενη Τετάρτη.

Οι «συνήθως ταλαιπωρούμενοι»: Σκυφτούλης, Μπουκουδάλας

Ενώ ο Επαμεινώνδας Σκυφτούλης ανακρίνεται, με μειωμένες δυνάμεις από τη συνεχιζόμενη απεργία πείνας και τις επαναλαμβανόμενες διώξεις, όλοι δεσμεύτηκαν για την κατάργηση του τρομονόμου και υποσχέθηκαν ότι θα αγωνιστούν για την αποφυλάκισή του, όπως και για την αποφυλάκιση των κοινωνικών αγωνιστών (έτσι τους χαρακτηρίζουν) Ανδρέα Κυριακόπουλου και Βασιλικής Μίχου.

Με την κινητοποίηση της Κίνησης Υπεράσπισης Πολιτικών και Κοινωνικών Δικαιωμάτων στην αίθουσα του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών, οι εκπρόσωποι των κομμάτων εν τέλει απαίτησαν την αποφυλάκιση των πολιτικών κρατουμένων **Β. Μίχου, Ε. Σκυφτούλη και Α. Κυριακόπουλου**. Κατήγγειλαν τη δίωξη σε βάρος του **Μπουκουδάλα**, εκφράζοντας ταυτόχρονα την υποστήριξή τους για τον απεργό πείνας **Γ. Μπαλάφα**.

Οι δικηγόροι των πολιτικών κρατουμένων, **Β. Αλεξανδρής, Δ. Ζώτος και Κ. Ντάλτας**, τη Δευτέρα, καταθέτουν αιτήσεις αποφυλάκισης των Μίχου - Κυριακόπουλου, ενώ κατήγγειλαν την ποινικοποίηση των προσωπικών σχέσεων, εφόσον κατηγορούνται μόνο λόγω της γνωριμίας τους με τον **Γ. Μπαλάφα**. Τη Δευτέρα επίσης θα επισκεφθούν τη **Β. Μίχου** εκπρόσωποι των γυναικείων οργανώσεων.

Ποιοι «πυροβολούν» τους πολίτες;

«Η μόνη βία που υπάρχει είναι αυτός ο νόμος. Ο οποίος καμία βία δεν πατάσσει», είπε

ο πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Τάκης Παππάς καταγγέλλοντας τον αντιτρομοκρατικό νόμο. Ο **Γ. Μπανιάς** δήλωσε ότι «οι δικαστικοί λειτουργοί που διαθέτουν το απυρόβλητο πυροβολούν τους πολίτες και τους κοινωνικούς λειτουργούς».

Οι δικηγόροι παρουσίασαν επίσημα έγγραφα στα οποία εμφανίζεται ότι ενώ ο ένας ανακριτής κ. **Κλουκίνας** είχε διαφωνήσει με την απαγγελία καταγγελίας, υποχρεώθηκε από τον εισαγγελέα **Χρ. Γκούμα** να συμμορφωθεί. Σε σχετικό βούλευμα αναφέρεται ότι ο ανακριτής, από λόγους σκοπιμότητας, δεν απήγγειλε τις καταγγελίες. Το πρωτάκουστο και προκλητικό βούλευμα θα υποβληθεί από τους συνηγόρους σε κάθε αρμόδιο φορέα.

Καταγγέλλθηκε ότι πρόκειται για οργανωμένο σχέδιο της κυβέρνησης που ενισχύει την προσπάθειά της να αποδείξει ότι πολεμά την τρομοκρατία, ενώ το ΠΑΣΟΚ την επιτρέπει. Ο δικηγόρος κ. **Ντάλτας** δήλωσε ότι «η κ. Μπακογιάννη, στην εκπομπή του **Τ. Κούικ**, είχε προφητεύσει ότι θα επακολουθήσουν κάποιες παραπομπές. Η υπερφυσικές ιδιότητες έχει ή κάποια πληροφόρηση».

«Με τιμωρούν γιατί δεν συμμορφώθηκα με την εκδοχή των διωκτικών αρχών για την υπόθεση Μπαλάφα, δίχως να έχω διαπράξει ποινικό αδίκημα αλλά πολιτικό. Τολμώ να ισχυριστώ ότι μετά τον ίδιο τον Μπαλάφα εγώ είμαι αυτή που γνωρίζω τόσο καλά την αθωότητά του και την τερατώδη αδικία που διαπράττεται σε βάρος του», είπε η **Β. Μίχου**. Και συνέχισε:

«Οι διωκτικές αρχές ποινικοποιούν την

έλλειψη εκ μέρους μου "αστυνομικού δακτύλου", καχυποψίας και ανθρωποφobia. Έτσι, λοιπόν, διώκομαι και κρατούμαι επειδή στην ουσία δεν υποψιάστηκα... ή άνθρωπο που γνώρισα στη διάρκεια θερινών διακοπών και με τον οποίο είχε τέτοιους σχέσεις που επ' ουδενί με υποχρέωναν να γνωρίζω λεπτομέρειες της ζωής του».

«Δεν υπάρχουν αναλώσιμοι άνθρωποι

Έδωκε έχουν σταλεί αναφορές στην Επιτροπή Δημοσίων Ελευθεριών του Ευρωπαϊκού νοβουλίου για τη **Β. Μίχου** και τον **Α. Κυριακόπουλο**, ενώ πρόκειται να εξεταστούν από τους γιατρούς της **ΕΙΝΑ**.

Την εφαρμογή του τρομονόμου σε αθλητές και την πολιτική εκμετάλλυσή τους κατήγγειλαν και οι εκπρόσωποι των κομμάτων κ. **Λαμπράκη**, ο **Π. Αθανασόπουλος**, ο κ. **Σύλλας**, ο **Γ. Μπανιάς**, η κ. **Λαγουδάου** πρόεδρος της **ΕΙΝΑΠ** κ. **Παπανικολάου**, δεσμεύτηκαν στο αίτημα των δικηγόρων την κατάργηση του τρομονόμου.

Τέλος, σε ανακοίνωσή της, η Κίνηση Υπεράσπισης Πολιτικών και Κοινωνικών Δικαιωμάτων σημειώνει:

«Είμαστε στο πλευρό τους όχι μόνο γιατί (πρέπει να) υπάρχουν αναλώσιμοι άνθρωποι και περιττά δικαιώματα αλλά και γιατί τους, όταν ήταν ελεύθεροι, αφιέρωναν τη ζωή τους, χωρίς οικονομία δυνάμεων και συναισθημάτων, στην υπόθεση της ελευθερίας».

Γεωργία Δ

«Θα είμαστε εδώ και μετά τις εκλογές...»

**Η ΜΑΡΙΑ
ΔΑΜΑΝΑΚΗ
ΜΙΑ ΣΤΟ ΑΝΤΙ**

έντευξη στους

κη Καφετζή

Γεωργία Δάμα

εκλογές της 10ης Οκτωβρίου έχουν καθοριστική σημασία για το μέλλον της Αριστεράς, αφού είναι πολύ ανό να κριθεί αυτή τούτη η πολιτική της επιδίωξη στο Κοινοβούλιο. Και αυτό έχει προεκτάσεις πολύ πέραν προοπτικής που θα διαγραφεί για τον ΣΥΝ και το ΚΚΕ: Η πιθανότητα μη αντιπροσώπευσης της Αριστεράς Βουλή δημιουργεί ένα ακραία δικομματικό σκηνικό – με το κόμμα του κ. Σαμαρά να αιωρείται μεταξύ των μεγάλων ως μη ελέγξιμος διαιτητής – οι συνέπειες του οποίου θα ενισχύσουν την οργανική κρίση που περνά το πολιτικό σύστημα.

φραλώς, η Αριστερά (και πάλι) δεν είναι μία, στην κομματική της υπόσταση τουλάχιστον. Η μαθηματικά διαγεγραμμένη φνυγόκεντρη τάση του ΚΚΕ ως προς τον ενιαίο ΣΥΝ οδήγησε σε διάσπαση, στην οποία ίδιωσαν οι αλγεινότερες μνήμες του σταλινικού παρελθόντος. Και είναι σίγουρο πως μια ενδεχόμενη δίκωση του ΚΚΕ εις βάρος του ΣΥΝ δεν θα έχει καμιά αντιστοιχία προς το κοντινό παρελθόν – τότε που το Ε επιδίωκε με σαφής εδραίες και μαζικές αναφορές ταξικής ψήφου, ως συμπαγής «λαϊκή δύναμη». Σήμερα, κοινοβουλευτική επιδίωξη του ΚΚΕ, με «απόχρεψη» του ΣΥΝ από τη Βουλή, θα ισοδυναμεί με μια πολιτική θα τροφοδοτείται από περιθωριακές, κατεσπαρμένες και έντονα περιχαρακωμένες στην «καθαρότητα» της λογίας τους κοινωνικές ομάδες, με πιθανή την πολιτική παρακμή.

τοικίλες εκδοχές των μετρήσεων της πρόθεσης ψήφου στις δημοσκοπήσεις δείχνουν μία πιθανότητα να μην ροσωπηθεί ο ΣΥΝ στο Κοινοβούλιο. Από αυτό θα θγουν ωφελημένοι όλοι πλην του ιδίου: η Ν.Δ. δεν θα ει έδρες από τον ΣΥΝ, το ΚΚΕ θα είναι «επιτέλους μόνο» και το ΠΑΣΟΚ θα διαχειρίζεται με το γνωστό είο τρόπο όσους από τον ενιαίο ΣΥΝ του 1990 μετέστησαν στις τάξεις του.

ντάξεσθε σκηνικό;

Α' αυτό τον προβληματισμό για την Αριστερά, συναντήσαμε την πρόεδρο του Συνασπισμού Μαρία ιανάκη, με την οποία, εν όψει των επερχόμενων εκλογών, συζητήσαμε για όλα. Το πλήρες κείμενο της έντευξης ακολουθεί στις επόμενες σελίδες.

- Υπάρχει μια γενικότερη κρίση του πολιτικού συστήματος, πώς αυτή επιδρά στην Αριστερά;

□ Υπάρχει κρίση της ίδιας της Αριστεράς εκτός από την κρίση του πολιτικού συστήματος. Η Αριστερά, όμως, δεν πάσχει μόνον από αυτό. Από το 1989, μετά το τέλος κάποιων μοντέλων και «ιδεολογιών». Τώρα θα πρέπει να αναζητήσουμε μια νέα συλλογικότητα και θα ήταν λάθος να έχουμε την αυταπάτη ότι μπορούμε να προχωρήσουμε σε μια όαση, να πιστέψουμε δηλαδή ότι η Αριστερά θα θριαμβεύει, ενώ σε όλη την Ευρώπη αυτά είναι χρόνια περισυλλογής γι' αυτήν. Σε αυτή την κρίση εμείς υπάρχουμε και θέλουμε να εκπέμψουμε το μήνυμα ότι αυτός ο χώρος πρέπει να υπάρξει, να ενισχυθεί, να δώσει και στο μέλλον την ελπίδα ότι μπορεί να ανασυγκροτηθεί, έχοντας βέβαια συναίσθηση των αδυναμιών μας.

- Μιλώντας για μια νέα Αριστερά, λείπει το περίγραμμα για τη διατύπωσή της. Παλαιότερα η Αριστερά ήταν η φύτρα από την οποία παράγονταν ιδέες και άνθρωποι. Τώρα παρατηρείται στασιμότητα έλλειψη και φτώχεια. Ο Συνασπισμός τι σκέπτεται γι' αυτό;

□ Υπάρχει φτώχεια ιδεών αναζήτησης και προβληματισμού που δεν αποτελεί ελληνικό φαινόμενο. Δεν είναι δυνατόν μονίμως να κλαίμε για τις χαμένες πατρίδες, δίχως να προσπαθούμε να διαπιστώσουμε ποιες είναι οι νέες μας αναφορές.

Η νέα Αριστερά δεν είναι προσδιορισμένη επαρκώς, υπάρχουν όμως κάποια στοιχεία. Η δημοκρατία, η κοινωνική ενεργοποίηση, η κοινωνική συναίνεση, ο νέος τρόπος αντιμετώπισης των διεθνών προβλημάτων.

Θεωρώ π.χ. τομή τη συνάντηση με το χώρο της οικολογίας, γιατί επηρεάζει συνολικά την αντίληψη της Αριστεράς για την ανάπτυξη. Εδώ χρειάστηκαν γενναίες αποφάσεις, εφόσον αναγκαστήκαμε να προχωρήσουμε σε επιλογές που είχαν πολιτικό κόστος. Είμαστε αρνητικοί στα έργα του Αχελώου και του αεροδρομίου των Σπάτων και δεν διαφωνήσαμε απλώς με την επιλογή του εργολάβου, όπως έκανε το ΠΑΣΟΚ. Αυτά είναι νέα στοιχεία με κόστος.

Η συνάντηση της Αριστεράς με την οικολογία θα επηρεάσει τις προτάσεις της για την οικονομία, την ανάπτυξη, τη σκέψη της για τη συνολική προβολή ενός προτύπου παραγωγής και τις σχέσεις δημοσίου ιδιωτικού, όπου η Αριστερά δεν είχε ανιχνεύσει έως τώρα.

Ακόμη και εμείς δεχθήκαμε πιέσεις όταν ήμαστε αρνητικοί στη νομιμοποίηση των αυθαιρέτων. Μακροπρόθεσμα η οικολογική θεώρηση θα μας αναζωογονήσει, αλλά σήμερα έχει κόστος. Πιστεύω ότι η συνάντηση με την οικολογία δεν είναι μόνο για τις εκλογές. Αντιθέτως, μετά τις εκλογές, ο ΣΥΝ με περισσότερη άνεση, σκοπεύει να δώσει ένα νέο στίγμα προς αυτή την κατεύθυνση. Υπάρχει ένα κοινό πρόγραμμα δεσμεύσεων και υπήρξε σύνθεση απόψεων.

Οικονομία, περιβάλλον εθνικά

- Ποια είναι τα μέτωπα αντιπαράθεσης του Συνασπισμού σε αυτές τις εκλογές;

□ Βασική μας προσπάθεια είναι να οριοθετήσουμε τα μέτωπα μέσω των υπαρκτών πολιτικών και κοινωνικών προβλημάτων. Οι προκλήσεις μας στα θέματα της οικονομίας, των αναγκών μεταρρυθμίσεων στο πολιτικό σύστημα, στο περιβάλλον και τα εθνικά θέματα, αποτελούν δείγμα αυτής της προσπάθειας.

Το ΠΑΣΟΚ δεν δεσμεύτηκε στα οικονομικά θέματα,

αποκρύπτοντας από τους ψηφοφόρους την κατεύθυνση των επιλογών του. Για τα εθνικά θέματα υπάρχει μια γενική δημαγωγική αναφορά και γι' αυτό θα υπάρξουν μέτωπα προς όλους.

Το ΚΚΕ μάς θεωρεί ως αποκλειστικό και προνομία του αντίπαλο. Εμείς δεν κάνουμε το ίδιο, αντιθέτως προχωρούμε με τη λογική προβολής του δικού μας προσώπου.

- Ποιος θεωρείται ο κύριος αντίπαλος του ΣΥΝ; Από ποιο χώρο προέρχονται κυρίως οι ψηφοφόροι που τον στηρίζουν;

□ Ιστορικά οι ψηφοφόροι του Συνασπισμού προέρχουν από τον προοδευτικό χώρο. Ο κύριος αντίπαλός μας είναι η δεξιά πολιτική και η εναλλαγή του δικοματισμού στην Ελλάδα. Αυτό είναι που εμείς θέλουμε να ανατρέψουμε. Επομένως θα προετοιμαστούμε για το ρόλο μιας αριστής αντιπολίτευσης απέναντι στην αυτοδυναμία που έρχεται.

- Οι πολίτες που ψηφίζουν τον Συνασπισμό προβληματίζονται αφού δεν είναι δυνατόν να εμπιστευθούν τις λύσεις των προβλημάτων μόνο στο ΠΑΣΟΚ ή μόνο στην Ν.Δ. ή στο ΚΚΕ.

□ Το κύριο μέτωπο του ΣΥΝ είναι ενάντια στην παραίτηση. Θα πρέπει οι αριστεροί και οι ανένταχτοι του ευρύτερου χώρου να πεισθούν ότι δεν μπορούν να εξουσιοδοτήσουν εν λευκώ κάποιους να διαχειρίζονται τα προβλήματα του τόπου και τα δικά τους με τη γνωστή αλαζονεία.

- Μια ριζοσπαστική μαχόμενη Αριστερά μέσα στη Βουλή, πώς θα αντιμετωπίσει το ενδεχόμενο ενός ρεύματος με μαζικό, λαϊκιστικό πρότυπο κινητοποίησης; Σε ποια διαφορετική διαιρετική τομή θα σταθεί ο Συνασπισμός;

□ Η Αριστερά μετά τις εκλογές θα πάει κόντρα σε τέτοιο ρεύμα. Θα πρέπει να αντισταθεί στα στοιχεία λαϊκιστικής πολιτιστικής κουλτούρας. Εφόσον έχουμε ως στοιχείο της διαφορετικότητάς μας την ενεργοποίηση του πολίτη και τη σαφή κοινωνική αναφορά δεν μπορούμε παρά να αντισταθούμε.

«Πολιτική Άνοιξη»: Ένας νέος αρχηγισμός»

- Η «Πολιτική Άνοιξη» είναι ένα νέο «λευκό κόμμα» σε αντίθεση με τα υπόλοιπα τέσσερα, τα οποία είναι μεν δοκιμασμένα αλλά έχουν και κάποιες «αμαρτίες». Δεν είναι σοβαρό πλεονέκτημα αυτό για τον κ. Σαμαρά;

□ Το να είναι κανείς νέος και να δοκιμάζεται σε πολιτικό σκηνικό γερασμένο, είναι οπωσδήποτε πλεονέκτημα. Νομίζω ότι αυτό καλλιεργείται από τους διασπαστές και προβάλλεται από τους διαμορφωτές γνώμης ασάφεια που παρουσιάζει η ΠΟΛ.Α. είναι σκόπιμη, να απευθυνθεί κυρίως στον απολίτικο ψηφοφόρο πιστεύει ότι με ένα νέο κόμμα κάτι μπορεί να αλλάξει. Σκεπτόμενοι και κοινωνικά ενεργοί πολίτες δεν θα οφθούν στην κατεύθυνση αυτή, η οποία δείχνει καθαρά είναι ένας νέος αρχηγισμός, απέναντι σε ένα γερασμένο και μια προσπάθεια ενός κόμματος να σπρώξει τον παλιό στο περιθώριο. Πολύ σύντομα η αδυναμία αυτού του κόμματος να δώσει λύσεις, προτάσεις, θα το οδηγήσει σε μεγάλα προβλήματα.

- Η ευρωπαϊκή αλλά και η ελληνική κοινωνία αντιμετωπίζει πρόβλημα της εισβολής από τον τρίτο κόσμο. Παράλληλα με εμφάνιση του εθνικισμού και του ρατσισμού και τα προβλήματα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Δεν έχουν εμφανισθεί επεξεργασμένες θέσεις για τα τεράστια αυτά θέματα.

□ Δεν τα επεξεργασθήκαμε όσο πρέπει. Καθυστερήσαμε, αλλά με υγιεινό τρόπο, κάναμε την προσπάθεια να

«Είναι
αυταπάτη για
ένα
σχηματισμό,
ο οποίος έχει
δεδομένα
μεγέθη, να
ελπίζει ότι θα
συγκυ-
βερνήσει
ουσιαστικά με
κάποιον που
διαθέτει μια
τεράστια
λαϊκή
δεξαμενή και
την αντίληψη
του μονοκρά-
τορα»

η εθνική ταυτότητα δεν είναι η δημαγωγία και τα νήματα αλλά ο πολιτισμός, οι οικονομικές σχέσεις. νοίξαμε αυτά τα μέτωπα και θα τα διευρύνουμε.

«Υπήρξε συσπείρωση»

Στις εκλογές του Νοεμβρίου του 1989 και στην πληρωματική εκλογή της Β' Αθηνών (5.4.92) ήχησε ένα μπανάκι στον ενιαίο ΣΥΝ, αφού ένα τμήμα του σημείωσε μια σθητή μετατόπιση προς το ΠΑΣΟΚ. Πόσο το φοβόσαστε αυτό μερα;

Στη Β' Αθηνών το καμπανάκι χτύπησε ηχηρά. Έγινε η προσπάθεια να το λάβουμε υπ' όψιν μας, δεν το καταφέραμε επαρκώς. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ο ΣΥΝ τή την αποχώρηση του ΚΚΕ αντιμετώπιζε πολύ μεγάλα οβλήματα, εφόσον ήταν αναγκασμένος να συνθέσει και προβάλλει ένα στίγμα ανθρώπων με διαφορετική κουλτούρα, προέλευση και στόχους. Άλλος λόγος είναι οι έες μας αδυναμίες ως ηγεσία, αλλά και η «κόπωση» των θρώπων που μας στήριζαν.

θεωρώ σημαντικό το γεγονός ότι υπήρξε συσπείρωση από τις εκλογές, που οφείλεται στη σταθερότητα και απόφαση να αντέξουμε και να παίξουμε ένα ρόλο. Και ό έγινε κατανοητό από διάφορους αποδέκτες.

Ισως μπορεί να είναι ο ρόλος των τριών μικρών κομμάτων στη ή στις εκλογικές αναμετρήσεις που θα επακολουθήσουν εκλογές, δημοτικές και πιθανότατα εκλογές για ανάδειξη έδρου Δημοκρατίας από νέα Βουλή και όχι αυτήν της 10ης (εμβρίου).

παίρνουμε σε μια περίοδο μεγάλων ανακατατάξεων η παρουσία πολλών κομμάτων βοηθά προς αυτή την εύθυνη, κάνοντας σαφέστερο το πολιτικό τοπίο. Για παρουσία της Αριστεράς αυτό το λέω με σιγουριά. Για «Πολιτική Άνοιξη» δεν ισχύει γιατί είναι εντελώς φές σχήμα. Είναι το κόμμα που ζητεί την ψήφο του ή δίχως πρόγραμμα και προτάσεις. Εμφανίζεται μόνον ρόσωπο του αρχηγού του, ο οποίος ομιλεί έχοντας η τη φωτογραφία του. Επιπλέον, το 70 με 80% των ήχων και οπαδών του είναι νεοδημοκρατικής προέ- ησης.

α τα τελευταία χρόνια τα δύο μεγάλα κόμματα παίρνουν που το 85% των ψηφοφόρων. Δίχως την ύπαρξη των δύο ήχων τους θα συνέβαινε αυτό;

Οσες προσπάθειες έγιναν έως τώρα να εμβολιστεί αυτό κομματικό σύστημα απέτυχαν. Η προσπάθεια έγινε τον ενιαίο Συνασπισμό όπως γίνεται σήμερα από την λτική Άνοιξη». Τότε δεν υπήρχαν ώριμες συνθήκες, ή το πολιτικό σύστημα διέθετε εφεδρείες. Είχε τη πότητα να συσπειρώνει, μέσω του πρωθυπουργικού έλου εξουσίας, αλλά και γιατί δεν είχαν εμφανιστεί τα ξόδα. Τώρα κλείνει αυτός ο κύκλος.

πό τις δημοσκοπήσεις φαίνεται ότι οι πολίτες δεν τα ήζουν πλέον με την ίδια προσήλωση που υπήρχε το και το 1985.

«ο αρχηγικό μοντέλο στα κόμματα τελειώνει»

αφέρετε επανειλημμένα ότι οι εκλογές αυτές αποτελούν ένα ήατικό στάδιο. Εκτιμάτε ότι αργότερα θα υπάρξουν ατατάξεις;

ι συνταγές που δοκιμάστηκαν από το ΠΑΣΟΚ τη ήτία του '80 στην οικονομία, στην αντιμετώπιση του ήκού συστήματος, των θεσμών, δεν μπορούν να επα-

ναληφθούν πλέον. Τα οικονομικά προβλήματα είναι τεράστια, η οικονομία ουσιαστικά έχει χρεοκοπήσει, ενώ τα εθνικά θέματα παραμένουν ανοιχτά και οι θεσμοί έχουν αφάνταστα ταλαιπωρηθεί. Για τους λόγους αυτούς τελειώνει ο αρχηγικός δικομματισμός που ζήσαμε μετά τη Μεταπολίτευση, κλείνει η επιβολή του αρχηγού και ο κύκλος των κομμάτων όπως τα γνωρίσαμε.

Τα κόμματα αυτά θα αντιμετωπίσουν αρκετά προβλήματα λειτουργικότητας, θα επανεξετάσουν τον εαυτό τους και έτσι θα υπάρξουν ανακατατάξεις. Πιστεύω ότι αυτές οι εκλογές είναι οι τελευταίες που εμφανίζεται το αρχηγικό μοντέλο.

● Μετά τις εκλογές θα τεθούν ίσως ζητήματα αλλαγών στα δύο μεγάλα κόμματα, τα οποία θα εκφραστούν σε επίπεδο ηγεσίας, προγραμμάτων και θεσμών. Θα αμφισβητηθεί η ικανότητα ενός και μόνο πολιτικού κέντρου να χαράξει πολιτική. Πιστεύετε ότι ο κ. Σαμαράς έχει στόχο να αποτελέσει πολιορκητικό κριό;

□ Ο Σαμαράς στοχεύει σε συνολικές αλλαγές και στην ανασυγκρότηση της συντηρητικής παράταξης με την κινητοποίηση πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών δυνάμεων. Αιτία δεν θα είναι η ύπαρξη ενός άλλου κόμματος, σε αυτές τις αλλαγές θα οδηγηθούμε αντικειμενικά.

Η Ν.Δ. ως αντιπολίτευση θα αντιμετωπίσει σοβαρά προβλήματα εξαιτίας μιας ήττας την περίοδο που η φιλελεύθερη επέλαση στην Ευρώπη την ευνοούσε. Το ΠΑΣΟΚ θα αντιμετωπίσει τα σοβαρότατα προβλήματα της διακυβέρνησης μιας χώρας, η οποία βρίσκεται στο χείλος του γκρεμού. Τα προβλήματα απαιτούν ευρύτατες κοινωνικές συναινέσεις και πολύ μεγάλες πλειοψηφίες.

Το ΠΑΣΟΚ είναι προσανατολισμένο σε μια συγκεντρωτική λογική λήψης αποφάσεων και επιβολής τους στην κοινωνία. Επομένως, το πρόβλημα θα υπάρξει στη σχέση που διαμορφώνουν τα κόμματα αυτά με την κοινωνία εξαιτίας του αρχηγικού τους προτύπου.

● Συχνά ακούγεται το ερώτημα τι μπορεί να συμβεί με το ΠΑΣΟΚ και τον Συνασπισμό μετεκλογικά.

□ Με τον εκλογικό νόμο που υπάρχει το ΠΑΣΟΚ θα είναι

«Αναγκαστήκαμε να πάρουμε αποφάσεις κατά τη συνάντηση με το χώρο της οικολογίας που είχαν πολιτικό κόστος»

αυτοδύναμη κυβέρνηση και ο ΣΥΝ αριστερή, μαχητική αντιπολίτευση. Ο Μ. Ανδρουλάκης μίλησε για κριτική υποστήριξη του ΠΑΣΟΚ. Το ΠΑΣΟΚ ούτε κριτική επιτρέπει ούτε υποστήριξη χρειάζεται. Το ότι δεν επιτρέπει κριτική αποδεικνύεται από τον τρόπο που μεταχειρίζεται τα στελέχη του. Διαφημίζει ότι θα αποφασίσουν δημοκρατικά και την τελευταία στιγμή είναι γνωστό ότι ο αρχηγός του επιβάλλει τη σειρά στα ψηφοδέλτια.

Είναι ένα κόμμα το οποίο επελαύνει στην αυτοδυναμία με φιλοδοξίες κομματικής διαχείρισης, όχι μόνο της κυβέρνησης που εξασφαλίζεται από τον εκλογικό νόμο αλλά των θεσμών και του πολιτικού συστήματος γενικά και αυτό εγκυμονεί κινδύνους θεσμικού χαρακτήρα.

- Με ποιο τρόπο μπορεί να φθαρεί το δικομματικό σύστημα εφόσον η διαπαιδαγώγηση των πολιτών βασίστηκε στον αρχηγισμό;

□ Αυτό υπάρχει αλλά θα τελειώσει από τα ίδια τα γεγονότα. Θα συνεχίσουν ίσως να υπάρχουν δύο μεγάλα ρεύματα που θα αντιπαρατίθενται στο πλαίσιο κάποιων εκπροσωπήσεων.

Ο χώρος μιας σύγχρονης Αριστεράς έχει κοινωνική βάση, είναι υπαρκτό ρεύμα στην ελληνική κοινωνία και γι' αυτό θα εκφραστεί. Δε λέω πως έγινε ό,τι ήταν δυνατόν ώστε να εκφραστεί με επάρκεια· αυτό εξάλλου κρίνεται και μετά τις εκλογές με τις ανακατατάξεις που θα υπάρξουν.

- Μετά το 1964 είναι η πρώτη φορά που πέφτει κυβέρνηση από το ίδιο το κόμμα της. Διότι, τελικά, έπεσε η κυβέρνηση, ενώ θα μπορούσε να συνεχισθεί το «έργο» της μέχρι το τέλος της τετραετίας, σε μια συμβίωση με την κρίση. Τι γνώμη έχετε γι' αυτή την πτώση;

□ Η κρίση τράβηξε αρκετά. Η διαδικασία της πτώσης, όμως, δεν μπορεί να μας αφήνει αδιάφορους. Το αδιαφάνες παρασκήνιο των τελευταίων ημερών χαρακτηρίζει τόσο τον κ. Μητσοτάκη όσο και τον κ. Σαμαρά.

Η κυβέρνηση ακολουθούσε μια πορεία αδράνειας, παίρνοντας αποφάσεις με φανερή την έλλειψη κοινωνικής υποστήριξης. Αλλά είναι γεγονός και το ότι συνολικά η αντιπολίτευση δεν εξάντλησε τα περιθώρια που είχε για να αντιπαρατεθεί στην κυβέρνηση που δεν διέθετε ούτε την κοινοβουλευτική υποστήριξη.

Ιδιαίτερα το τελευταίο τρίμηνο με το θέμα των ιδιωτικοποιήσεων, στον τομέα της ενέργειας ψηφίστηκε ο νόμος από την έλλειψη αντιπολίτευσης. Αυτό το κεφάλαιο αφορά και τον ΣΥΝ, αλλά κυρίως το ΠΑΣΟΚ, το οποίο ήταν προσανατολισμένο στην λογική είσπραξης των αποτελεσμάτων της φθοράς και όχι της ενεργητικής αντιπολίτευσης.

- Σε τι οφείλεται η αντιπαλότητα που εμφανίζεται ανάμεσα σε σας και τον κ. Μητσοτάκη; Πιστεύετε ότι τον ενοχλούσε η ώρα του πρωθυπουργού;

□ Υπήρξε πράγματι έντονη αντιπαλότητα. Η ώρα του πρωθυπουργού τον ενοχλούσε προσωπικά όπως εξελίχθηκε και αυτό είναι αποτέλεσμα του πολιτικού συστήματος. Αν τα άλλα κόμματα της αντιπολίτευσης έκαναν χρήση αυτής της ώρας, ίσως να ζωντάνευε κάπως ο πολιτικός διάλογος. Ο κ. Μητσοτάκης και ο κ. Παπανδρέου είναι ευχαριστημένοι, αφού δεν υποχρεώθηκαν να αντιπαρατεθούν στη Βουλή για συγκεκριμένα θέματα. Τώρα για τον ίδιο λόγο δεν κάνουν διάλογο.

- Στο μετεκλογικό σκηνικό, θα υπάρξουν φαινόμενα αστάθειας

που θα οφείλονται σε αντιπαραθέσεις δυναμικών ομάδων πίεσης και συμφερόντων; Δηλαδή, θα συνεχιστεί αυτό που παρατηρείται και τώρα με την κυβέρνηση της Ν.Δ.;

□ Υπήρξαν επιδιώξεις επιχειρηματικών συμφερόντων οποίες επηρέασαν αναμφισβήτητα την κατάσταση. Αλλά δεν μπορεί κανείς να αποδώσει μόνο σε αυτό το λόγο πτώση της κυβέρνησης. Αυτό είναι ένα σύμπτωμα, εμφανίζει την αδυναμία της πολιτικής εκπροσώπησης συντηρητικής παράταξης να χαράξει μια πολιτική πλαίσιο των δικών της αρχών και οραμάτων.

«Ο ΣΥΝ δεν είναι διαμετακομιστικό κέντρο»

- Η προεκλογική όπως είπατε συσπείρωση και «συνάντηση» στελεχών του ΣΥΝ, κατά πόσο θα διαρκέσει;

□ Το πρόβλημα είναι υπαρκτό. Είμαι αισιόδοξη για όλοι όσοι δίνουνε αυτή τη μάχη για κάποιους μακροπρόθεσμους στόχους έχουμε πεισθεί ότι ο ΣΥΝ δεν είναι υπόθεση μεταβατική, ούτε διαμετακομιστικό κέντρο πια άλλες κατευθύνσεις αλλά ο χώρος στον οποίο θα πορευθούμε. Πέρα από τις όποιες διαφορές που υπάρχουν, οποίες δεν θέλουμε να σβήσουμε και να σταματήσουμε διαφορετικότητα της έκφρασης μέσα στον ΣΥΝ. Αποχτήκαμε ότι αυτός είναι ο δρόμος μέσα από τον οποίο προχωρήσουμε, κάτι που δεν ίσχυε για όλους πιο πριν.

Θεωρούμε δεδομένο ότι θα είμαστε εδώ και μετά εκλογές σ' αυτό το χώρο και θα παλέψουμε. Αποτελεί κοινή βάση για να υπάρξει μια παραπέρα συσπείρωση. Πιστεύω ότι θα λυθεί το πρόβλημα που έμπαινε (διαφορές πλευρές και εκτός του ΣΥΝ, ότι αυτός ο χώρος είναι προσωρινός και θα διαλυθεί ή θα αφομοιωθεί ΠΑΣΟΚ. Μετά τις εκλογές αυτό θα έχει λυθεί έτσι ώστε μπορέσουμε να αντιμετωπίσουμε τα ουσιαστικότερα προβλήματα.

- Στη συγκυβέρνηση του 1989, ο ΣΥΝ γιατί δεν παρουσίασε διαφορετικότητά του;

□ Είναι δύσκολη η συγκυβέρνηση εξαιτίας του πολιτικού και κοινωνικού συσχετισμού δυνάμεων. Είναι αυταπόροια για ένα σχηματισμό, ο οποίος έχει δεδομένα μεγέθη, ελπίζει ότι θα συγκυβερνήσει ουσιαστικά με κάποιον: διαθέτει μια τεράστια λαϊκή δεξαμενή και την αντίληψη του μονοκράτορα. Η αριστερά πρέπει να έχει βγάλει ποια συμπεράσματα από αυτές τις περιόδους. Νομίζω χρειάζεται να είμαστε πολύ προσεκτικοί όταν μετράμε συσχετισμούς δυνάμεων και όταν προσεγγίζουμε το πρόβλημα της «διαχείρισης» ενός τέτοιου συστήματος.

- Πιστεύετε ότι η νεολαία διαθέτει οργανωμένη αριστερή έκφραση;

□ Τα πρότυπα των οργανωμένων σχημάτων της νεολαίας έχουν τελειώσει. Υπάρχουν πρωτοβουλίες μέσα στα Πανεπιστήμια που έχουν σχέση π.χ. με το θέμα των σπουδών ευρύτερα με την κοινωνική έρευνα που δεν υπάρχει στην Ελλάδα και καταπνίγεται. Αυτές είναι λίγες από τις ζωντανές πρωτοβουλίες. Τα κομματικά παραδοσιακά σχήματα των νεολαίων με την κάθετη οργάνωση και πειθαρχία είναι παρωχημένα. Υπάρχουν κάποιες οργανώσεις, κινήσεις νέων του ΣΥΝ, οι οποίες κάνουν μια προσπάθεια.

- Είσατε αισιόδοξοι για το αποτέλεσμα του ΣΥΝ στις εκλογές;

□ Είμαι. Γιατί το θέλω και γιατί πρέπει.

«Θα ήταν λάθος να έχουμε την αυταπάτη ότι μπορούμε να προχωρήσουμε σε μια όαση, να πιστέψουμε ότι η Αριστερά θα θριαμβεύσει»

ΗΡΕΜΗ ΔΥΝΑΜΗ

του Γιώργου Φιζδισάνου

ΚΥΡΙΑ ΜΑΡΙΚΑ, ΓΙΑΤΙ ΞΕΒΙΔΩΝΕΤΕ
ΤΙΣ ΠΡΙΖΕΣ;

ΔΕΝ ΘΑ ΑΦΗΣΩ ΤΙΠΟΤΑ Σ'
ΑΥΤΟΥΣ ΤΟΥΣ ΚΟΥΛΟΥΡΗΔΕΣ!
ΘΑ ΤΑ ΞΗΛΩΣΩ ΟΛΑ!

ΝΑ ΑΓΟΡΑΣΟΥΝ
ΔΙΚΑ ΤΟΥΣ ΟΙ
ΑΡΡΕΣΤΟΙ!

ΗΡΕΜΗΣΤΕ ΚΥΡΙΑ ΜΑΡΙΚΑ ΜΟΥ,
ΘΑ ΕΚΤΕΘΟΥΜΕ! ΕΙΝΑΙ
ΣΑΝ ΝΑ ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΥ-
ΜΕ ΤΗΝ ΗΤΤΑ ΜΑΣ!

ΑΛΛΩΣΤΕ, Η ΕΝΑΛΛΑΓΗ ΤΩΝ ΚΥ-
ΒΕΡΝΗΣΕΩΝ ΕΙΝΑΙ Η ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΚΟΙ-
ΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟΥ. ΟΠΩΣ ΟΙ ΑΝΤΙΠΑΛΟΙ
ΜΑΣ, ΕΤΣΙ ΚΙ ΕΜΕΙΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ Ε-
ΠΙΔΕΙΞΟΥΜΕ ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑ.

ΝΤΙΝ
ΝΤΟΝ

ΓΕΙΑΑΑ!

ΤΙ ΘΕΣ ΡΕ ΑΝΔΡΟΥ-
ΛΑΚΗ;

ΜΕ ΕΣΤΕΙΛΕ Ο ΚΥΡΙΟΣ
ΑΝΔΡΕΑΣ ΝΑ ΠΡΟΣΕΧΩ
ΤΑ ΕΠΙΠΛΑ.

ΠΟ ΠΟ! ΧΑΛΙΑ ΤΟ ΚΑΝΑ
ΤΟ ΜΠΑΝΙΟ!

ΜΗ! ΚΑΤΟ!
ΚΑΤΟ!

ΓΡΡΑ

Συγχύσεις και αποπροσανατολισμοί γύρω απ' την κατάσταση της οικονομίας μας

του Σπήλιου Παπασπηλιόπουλου

Ο τρόπος που παρουσιάζονται οι εξελίξεις της οικονομίας μας κατά την τελευταία 12ετία, τόσο από τη Ν.Δ. όσο και από το ΠΑΣΟΚ είναι παραπλανητικός και υποτιμητικός για τους πολίτες μιας δημοκρατικής χώρας. Χαρακτηρίζεται από μια διαστρεβλωμένη παρουσίαση των δεδομένων, χωρίς καμιά αντικειμενικότητα, αποσιωπήσεις, κραυγαλέους χαρακτηρισμούς για την οικονομική πολιτική του αντιπάλου («εγκληματική», «καταστρεπτική», κ.λπ.), χωρίς να μπορούν οι πολίτες να γνωρίσουν τα πραγματικά δεδομένα και να σχηματίσουν μια γνώμη μετά λόγου, μακριά από φανατισμούς και προκαταλήψεις.

Δυστυχώς, στην προεκλογική διαμάχη ελάχιστα, αν όχι καθόλου, αξιοποιούνται οι σοβαρές αναλύσεις που υπάρχουν για την οικονομία μας¹, δεν μπορούν οι πολίτες να γνωρίσουν τα συμπεράσματα των αναλυτικών αυτών εργασιών, που όποιες κι αν είναι οι ιδεολογικές επιλογές των συγγραφέων τους στηρίζονται σε επιστημονική μεθοδολογία και πραγματικά στοιχεία. Έτσι, ακόμη και οι συζητήσεις στην τηλεόραση (το εν δυνάμει εξαιρετικό αυτό παιδαγωγικό μέσον) δημιουργούν συγχύσεις και καταλήγουν σε συνθηματολογία. Η συζήτηση επικεντρώνεται σε μερικά μακρο-οικονομικά στοιχεία, όπως διαμορφώνονται συγκυριακά (με πρόθεση ν' αποδειχτεί ότι χειρότερεψαν μόνον όταν στην εξουσία ήταν το αντίπαλο κόμμα) και χωρίς ν' αναλύονται ούτε οι αιτίες της κρίσης ούτε τα μεγάλα διαρθρωτικά προβλήματα της χώρας, όπως είναι η μείωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, η αδυναμία εξαγωγών υψηλής τεχνολογίας, η αποδιομηχάνιση (που αντιμετωπίστηκε μόνο με τη συντήρηση των προβληματικών), η παντελής έλλειψη βιομηχανικής πολιτικής.

Σύμφωνα και με την εφετινή έκθεση του ΟΟΣΑ, η Ελλάδα έχει χάσει μερίδια της αγοράς στις χώρες του ΟΟΣΑ, ακόμα και σε σχέση με την Ισπανία και την Πορτογαλία, διευρύνοντας μόνο -στα γενικά πλαίσια μειώσεως των εξαγωγών μας- το μερίδιο των προϊόντων εντάσεως εργασίας, που είναι και τα λιγότερο δυναμικά, σε σχέση με τα δυναμικά ειδικευμένα προϊόντα, που είναι αποτέλεσμα επιστημονικής έρευνας και τεχνολογικής αιχμής. Οι δραματικές αυτές εξελίξεις στις εξαγωγές μας συνδέονται με την εξέλιξη των επενδύσεων όλα αυτά τα χρόνια και με την επιδείνωση της παραγωγικότητας, σε σχέση με τις εγχώριες τάσεις του παρελθόντος και σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες του ΟΟΣΑ². Ας σημειωθεί, ότι αυτό επέδρασε και στις αμοιβές ανά εργαζόμενο, που μειώθηκαν ανάμεσα στο 1980 και 1990 από το 53% του μέσου όρου του ΟΟΣΑ στο 40% (ενώ για την ίδια περίοδο η μέση αμοιβή στην Ισπανία αυξανόταν από το 75% στο 85% του μέσου όρου του ΟΟΣΑ και της Πορτογαλίας από το 27% στο 33%). Ας σημειωθεί ακόμα, ότι το ποσοστό της βιομηχανίας στο ΑΕΠ μειώθηκε στα 12 τελευταία χρόνια κατά 4,5 ποσοστιαίες μονάδες και αντιπροσωπεύει τώρα το 17% του ΑΕΠ (σε σχέση με 27% της Ισπανίας και 23% της Πορτογαλίας).

Οι αποκρατικοποιήσεις στο σκοτάδι

Σ' ένα προηγούμενο άρθρο μας στο *Αντί*³ είχαμε δείξει το δημοσιονομικό βάρος που αντιπροσώπευαν ήδη το 1989 οι καλούμενες προβληματικές

επιχειρήσεις, που ήταν τότε 44 τον αριθμό. Έκτοτε αυξήθηκαν σε 94, να μάθουμε⁴ όμως από τον πρόσφατα παραιτηθέντα ειδικό γραμμα αποκρατικοποίησης καθ. Ν. Χαριτάκη, ότι από αυτές μόνον 4-5 εί μεταβιβάστη σε ιδιώτες με οριστικά συμφωνητικά! Αυτή η πλευρά της αποκρατικοποιήσεων έμεινε εντελώς στο σκοτάδι, γιατί μονοπώλησε δημοσιότητα η μερική αποκρατικοποίηση ορισμένων μεγάλων ΔΕΚ

Η έκθεση του ΟΟΣΑ, που περιέχει έμμεση, αλλά σαφή καταδίκη οικονομικής πολιτικής που ακολουθήθηκε στη δεκαετία του 1980, γράφει επί λέξει τα εξής:

«Μετά το δεύτερο σοκ του πετρελαίου, η Ελλάς αυτοαπομονώθηκε από τις βασικές εξελίξεις στον τομέα της βιομηχανίας σε συνδυασμό με την τάση δημιουργίας ενός παγκόσμιου οικονομικού συστήματος. Απέτυχε να προσαρμόσει τη δομή της παραγωγής της και η συνντρωση (ειδίκευση) σε εξαγωγές προϊόντων με χαμηλή προστιθέμενη αξία ενετάθη. Ο αυξανόμενος κρατικός παρεμβατισμός και η συνεχιζόμενη υποτίμηση της δραχμής χειρότερευσαν ακόμα περισσότερο τις επιπτώσεις της οικονομίας».

Στην ίδια έκθεση περιλαμβάνεται ο πιο κάτω συνοπτικός (και συγκριτικός) πίνακας, που δείχνει παραστατικά την καταστρεπτική πορεία της ελληνικής οικονομίας κατά την περίοδο 1979 - 1991:

		ΑΕΠ ¹	Επεν- δύσεις	Παραγ. Εργασ. ¹
Ελλάς	1960-1979	5,6	6,7	6,6
	1979-1991	1,3	-0,8	0,8
Πορτογαλία	1960-1979	5,6	5,2	5,0
	1979-1991	2,9	3,3	1,8
Ισπανία	1960-1979	5,6	6,7	5,3
	1979-1991	2,9	4,3	2,4
ΕΟΚ	1960-1979	4,0	3,9	3,7
	1979-1991	2,1	2,3	1,6
ΟΟΣΑ	1960-1979	4,2	4,6	3,0
	1979-1991	2,6	2,6	1,4

(1) Ετήσιος ρυθμός
Πηγή: ΟΟΣΑ

Ας σημειώσουμε ότι οι δυσμενείς εξελίξεις στις επενδύσεις και τη βιομηχανική παραγωγή συνεχίστηκαν και στην περίοδο 1991 - 1993. Ο ενικός δείκτης βιομηχανικής παραγωγής από 112,8 το 1989 (με βάση 100 ο 1980) έπεσε στα 107,4 το 1992. Ας σημειωθεί ότι ο μέσος όρος για την αύξηση του βιομηχανικού προϊόντος ετησίως κατά την περίοδο 1980 - 1992 ήταν 0,6%.

Στον πιο πάνω πίνακα φαίνεται καθαρά η δραματική μείωση των επενδύσεων στην περίοδο 1979 - 1991. Αλλά, επειδή οι παραγωγικές επενδύσεις είναι η στρατηγική μεταβλητή για την επέκταση της παραγωγής, την εισαγωγή σ' αυτήν της τεχνολογικής προόδου και την αύξηση της παραγωγικότητας, δηλαδή γι' αυτό που ονομάζουμε οικονομική ανάπτυξη, ας δούμε λίγο περισσότερο πώς εξελίχθηκαν οι επενδύσεις αυτές στην περίοδο 1981 - 1989: Σύμφωνα με τα στοιχεία των εθνικών λογαριασμών, ενώ ο ετήσιος ρυθμός αύξησης των ιδιωτικών επενδύσεων παγίου κεφαλαίου ήταν, κατά την περίοδο 1975 - 1980 και κατά μέσον όρο 5,3%, χαμηλά κατά την περίοδο 1981 - 1987 συνολική μείωση κατά 2,8%. Οι επενδύσεις αυτές, παρ' όλο που αυξήθηκαν κατά το 1988, ως συνέπεια του σταθεροποιητικού προγράμματος 1985-87, που διακόπηκε, εξακολούθησαν το 1988 και το 1989 να είναι, σε πραγματικούς όρους, κάτω από επίπεδα του 1974! Δεν είναι, έτσι, τυχαίο ότι χαρακτηρίσαν τη δεκαετία του 1980 ως μια «επενδυτικά χαμένη δεκαετία». Σύμφωνα με την οικονομική ανασκόπηση του ΟΟΣΑ, τον Δεκέμβριο 1988, ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης των ιδιωτικών παγίων επενδύσεων στην Ελλάδα, σε σχέση με το μέσον όρο του ΟΟΣΑ και της ΕΟΚ, ήταν οι εξής:

	1970-74	1975-79	1980-84	1985-87
Ελλάδα	2,7	3,9	-3,6	-1,8
ΟΟΣΑ	2,3	3,0	2,1	4,6
ΕΟΚ	2,1	1,6	-0,1	5,9

Δημόσιες επενδύσεις

Αλλά και σε δημόσιες επενδύσεις δεν υπήρξαν απλώς θύμα του σταθεροποιητικού προγράμματος (μειώθηκαν κατά 20%, σε σταθερές τιμές, το 1986 και κατά 19% το 1987), αλλά δεν βελτιώθηκε και η δομή τους, αφού 2/3 πηγαίνουν πάντοτε στην υποδομή. Οι δημόσιες επενδύσεις στη μεταποίηση ήταν, κατά την περίοδο 1964-75 το 1,4% του συνόλου των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου και ήταν πάλι 1,4% κατά την περίοδο 1980-87! Όσο για τις επενδύσεις στη γεωργία, ήταν κατά το 1987, σε σταθερές τιμές κατά 37,5% χαμηλότερες από αυτές του 1980 και κατά 8% χαμηλότερες από αυτές του 1970! Ενώ το γεωργικό προϊόν αντιπροσώπευε το 16,7% του ΑΕΠ, οι επενδύσεις αντιπροσώπευαν, κατά το 1987, το 6,2% (λόγω πτώσεως του συνόλου των επενδύσεων, το ποσοστό κι ελάχιστα χαμηλότερο του 6,6% του 1980, αλλά σε απόλυτους όρους και σε σταθερές τιμές, περνάμε από τα 6,16 δισ. δρχ. το 1980 στα 4,9 δισ. δρχ. το 1987). Αλλά, λόγω ελλείψεως των κατάλληλων μηχανισμών ελάχιστα μπόρεσε η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ να χρηματοδοτήσει από την ΕΟΚ τις αναγκαίες για την αναδιάρθρωση της γεωργίας επενδύσεις. Ενώ για την περίοδο 1981-88 πήραμε, για εισοδηματικές ενισχύσεις από το Τμήμα Εγγυήσεων του ΦΕΟΓΚΑ 951 δισ. δρχ. 96,5 δολάρια), από το Τμήμα Προσανατολισμού πήραμε μόνον 63,4 δισ. (420 εκατ. δολάρια).

Όπως είναι γνωστό, οι επενδύσεις χρηματοδοτούνται από τα κέρδη και τις αποταμιεύσεις. Σύμφωνα μ' έναν πίνακα που δημοσιεύθηκε στην ετήσια έκθεση του Φεβρουαρίου 1988, η ροπή προς αποταμίευση ήταν 12,1% το 1960, 22,4% το 1970, 23,4% το 1980 (αλλά 17,7% το 1981) και 6,4% του 1987, σε σταθερές τιμές, το 1987. Αλλά κι από τις δημιουργούμενες αποταμιεύσεις, ένα συντριπτικά μεγάλο ποσοστό απορροφούσε το κράτος, για την κάλυψη των δανειακών του αναγκών: έτσι, κατά το 1989 υπολογιζόταν ότι το δημόσιο θ' απορροφούσε, σύμφωνα με το νομισματικό πρόγραμμα, το 91% των νέων αποταμιεύσεων, που θα δημιουργούσαν, σύμφωνα με την τρέχουσα τιμή προς αποταμίευση: 1.370 δρχ. από τα 1.500 δισ. δρχ. στα οποία θα ανερχόταν το σύνολο των αποταμιεύσεων σε δολάρια.

Η ιλιγγιώδης αύξηση του δημοσίου χρέους

Το ΠΑΣΟΚ επέλεξε μια «πολιτική επέκταση μέσω δανεισμού», χωρίς να χρησιμοποιήσει αυτό το δανεισμό για παραγωγικούς σκοπούς,

αλλά για καθαρά καταναλωτικούς και ψηφοθηρικούς. Όπως μας θυμίζει ο καθ. Σ. Ρουσσέας:

«Ένα επίπεδο χρέους υψηλότερο από το ΑΕΠ μιας χώρας δεν είναι αναγκαστικά κάτι το κακό. Στο απόγειο της αυτοκρατορικής της ισχύος, το χρέος της Μεγ. Βρετανίας υπερέβαινε το εθνικό της εισόδημα. Όμως το χρέος αυτό το χρησιμοποιούσε για να επεκταθεί το εξωτερικό της εμπόριο ανά την υφήλιο, για να στηρίξει μια αποικιακή πολιτική που απέβλεπε στην εξασφάλιση φθηνών πρώτων υλών, για να χρηματοδοτήσει τη θάλλουσα βιομηχανική επανάσταση που της έδωσε την πρωτοπορία έναντι των ηπειρωτικών χωρών της Ευρώπης, για να γίνει -κατά συνέπεια- η γιγαντιαία υπερδύναμη του 19ου αιώνα.

Το ηθικό δίδαγμα αυτής της ιστορικής περίπτωσης είναι ότι όταν το δημόσιο και το ιδιωτικό χρέος χρησιμοποιούνται για να επεκταθεί η παραγωγική βάση μιας οικονομίας μέσω ενός προγράμματος πραγματικού σχηματισμού κεφαλαίου, το οποίο οδηγεί σε αισθητή αύξηση της παραγωγικότητας και του πραγματικού εισοδήματος της εργασίας, τότε ο λόγος του χρέους ως προς το ΑΕΠ τελικά θα υποχωρήσει λόγω της επιτάχυνσής του ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης της οικονομίας.

Αυτό όμως δεν συνέβη στην περίπτωση της Ελλάδας».

Η έκρηξη του δημοσίου χρέους κατά την περίοδο της διακυβέρνησης από το ΠΑΣΟΚ, φαίνεται από το ότι ενώ κατά την περίοδο 1975 - 1981 το συνολικό δημόσιο εσωτερικό κι εξωτερικό χρέος της Ελλάδας εκινείτο κατά μέσον όρο στο 33% του ΑΕΠ, είχε εκτιναχθεί το 1989 στο 117,6%. Ας σημειωθεί ότι για το 1993 προβλέπεται να αντιπροσωπεύσει το 145,6% του ΑΕΠ. Το εξωτερικό χρέος που από μόνο του αντιπροσώπευσε 13% του ΑΕΠ το 1981, ανήλθε στο 45% του ΑΕΠ το 1987, ενώ θα αντιπροσωπεύει το 60,4% του ΑΕΠ το 1993. Η εξυπηρέτηση του δημοσίου χρέους καλύπτει το 34% του συνόλου των κρατικών δαπανών (σε σύγκριση με 6,2% κατά μέσον όρο για τις χώρες του ΟΟΣΑ) και απορροφάει άνω του 40% των δημοσίων εσόδων.

Η αύξηση του δημοσίου χρέους είναι αποτέλεσμα των διαδοχικών αυξήσεων των ελλειμμάτων του Γενικού Κρατικού Προϋπολογισμού, που μοιάζουν με ρυάκια που προσθέτουν νερό σε μια λίμνη. Το καθαρό έλλειμμα ήταν 182 δισ. δραχμές ή 9,8% του ΑΕΠ το 1981, 594 δισ. δρχ. ή 14,4% του ΑΕΠ το 1985, και 1.616 δισ. δραχμές ή 19,9% του ΑΕΠ το 1989. Κατά την περίοδο 1989 - 1992 το συνολικό έλλειμμα του Γ.Κ.Π. από 19,9% του ΑΕΠ ή -1.758,3 δισ. δραχμές, ανήλθε σε -3.539 δισ.δραχμές ή 23,8% του ΑΕΠ και προβλέπεται να ανέλθει στο τέλος του 1993 σε -4.100 δισ. δραχμές ή 24,4% του ΑΕΠ. Ενώ κατά το 1980 το σύνολο δαπανών του Γ.Κ.Π. αντιπροσώπευε 25,5% του ΑΕΠ, αντιπροσώπευε το 44,7% του ΑΕΠ το 1992 και το 56% του ΑΕΠ το 1992. Ο δημόσιος τομέας συνέχισε ν' αυξάνεται και μετά το 1990!

Το έλλειμμα δημιουργείται λόγω της υπερβάσεως των εσόδων του κράτους από τις δαπάνες της κυβέρνησης. Οι δαπάνες κατά την περίοδο 1981 - 1989 ανήλθαν από 606 δισ. δραχμές ή 33% του ΑΕΠ το 1981 σε 3.751 δισ. δρχ. ή 48% του ΑΕΠ. Αντίθετα, τα έσοδα αυξήθηκαν από 359

ΤΟ ΠΑΣΟΚ ΕΠΕΛΕΞΕ ΜΙΑ «ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΜΕΣΩ ΔΑΝΕΙΣΜΟΥ» ΓΙΑ ΛΟΓΟΥΣ ΚΑΘΑΡΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΟΥΣ ΚΑΙ ΨΗΦΟΘΗΡΙΚΟΥΣ.

δισ. δραχμές ή 24% του ΑΕΠ το 1980 σε 2.135 δισ. δραχ. ή 27% του ΑΕΠ το 1989, πράγμα που αντανάκλαται και στην πτώση του λόγου εσόδων προς δαπάνες από 84,3% το 1980 σε 56,9% το 1989. Οι έμμεσοι φόροι αυξήθηκαν από 265 δισ. δραχμές ή 14,2% του ΑΕΠ, σε 1.391 δισ. δραχ. ή 17,8% του ΑΕΠ το 1989. Η άμεση φορολογία αυξήθηκε από 124 δισ. δραχ. ή 6,7% του ΑΕΠ το 1981, σε 581 δισ. δραχ. ή 7,4% του ΑΕΠ το 1989. Η σχέση της έμμεσης προς την άμεση φορολογία από 2,1 το 1981 έγινε 2,4 το 1989. Όπως παρατηρεί κι ο καθ. Σ. Ρουσσέας:

«Συνολικά οι κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ στηρίχθηκαν περισσότερο στους έμμεσους παρά στους άμεσους φόρους ως πηγή δημοσίων εσόδων. Οι έμμεσοι φόροι, φυσικά, έπληξαν περισσότερο τους φτωχούς και λιγότερο τους φοροδιαφεύγοντες πλουσίους – παράδοξη εξέλιξη αυτή για ένα κόμμα που διεκδικεί τον τίτλο του «σοσιαλιστικού». Στην ουσία, όσα οι σοσιαλιστές έδωσαν στα χαμηλότερα εισοδήματα με τις μεταβιβάσιμες πληρωμές που στήριξαν τα εισοδήματα, τα πήραν πίσω μέσω των εμμέσων φόρων που αυξήθηκαν».

Στην αύξηση των δαπανών μετά το 1981 συνέβαλε, βέβαια, και η σημαντική αύξηση των κρατικών κοινωνικών δαπανών, οι οποίες από 12,6% του ΑΕΠ το 1980 (24,8% για τις αναπτυγμένες καπιταλιστικές χώρες) ανέβηκαν στο 19,5% του ΑΕΠ το 1985 (25,4% για τις αναπτυγμένες καπιταλιστικές χώρες). Αλλά από την αύξηση αυτή, το 70% πήγε στις συντάξεις, ενώ οι δαπάνες για την παιδεία, την υγεία, την ασφάλιση κατά της ανεργίας αυξήθηκαν μόνο κατά 2%. Οι δαπάνες, γενικά, δεν χρηματοδοτήθηκαν μόνο από την ιλιγγιώδη αύξηση του δημόσιου χρέους, αλλά και από τη σημαντική εισροή φόρων από την ΕΟΚ (12 δισ. δολάρια κατά την περίοδο 1981 - 1989). Υπολογίζεται, επίσης, ότι κατά την περίοδο της διακυβέρνησης από το ΠΑΣΟΚ, η ελληνική οικονομία ωφελήθηκε ακόμα κατά 8 δισ. δολάρια λόγω της ευνοϊκής διεθνούς συγκυρίας (πτώση των τιμών του πετρελαίου, πτώση των τιμών των πρώτων υλών, πτώση των διεθνών επιτοκίων). Ελάχιστα αν όχι καθόλου χρησιμοποιήθηκαν αυτοί οι πόροι για μια αναπτυξιακή προσπάθεια εντατικής συσσώρευσης κεφαλαίου. Η βιομηχανική παραγωγή βρισκόταν το 1988 κάτω από το επίπεδο του 1980! Όσον αφορά στον ρυθμό αύξησης της παραγωγικότητας της εργασίας, ενώ σύμφωνα με μια μελέτη του ΟΟΣΑ, κατά την περίοδο 1962-73 η Ελλάδα κατείχε τη 2η θέση μεταξύ των 21 χωρών του ΟΟΣΑ, το 1986 βρισκόταν στην 20η θέση. Όπως αναφέραμε ήδη, στη βιομηχανική παραγωγή κυριαρχούν κλάδοι με χαμηλή παραγωγικότητα και που αντιμετωπίζουν λιμνάζουσα διεθνή ζήτηση, όπως τρόφιμα και ποτά, καπνός, υφαντουργικά, τσιμέντο, έπιπλα, παπούτσια. Ενώ στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες –συμπεριλαμβανομένων και της Ισπανίας και της Πορτογαλίας– υπήρξαν κατά τη δεκαετία του '80 μεγάλες βιομηχανικές αναδιαρθρώσεις, με αλλαγές στην τεχνολογία, με κλείσιμο, παρά το μεγάλο κοινωνικό κόστος, παραδοσιακών βιομηχανιών (μεταλλουργία, ναυπηγήσεις, αυτοκινητοβιομηχανία, υφαντουργία κ.λπ.) και με προώθηση άλλων βιώσιμων οικονομικών δραστηριοτήτων, εμείς εδώ, χωρίς μια συνολική βιομηχανική πολιτική αναδιαρθρώσεων, περιοριστήκαμε στον νόμο 1386/83 για τις προβληματικές, και στις επιδοτήσεις κατά 20-50% επί του συνολικού κόστους της επένδυσης του νόμου 1262/82⁷.

Ποια δημοσιονομική και αντι-πληθωριστική πολιτική

Στη δεκαετία του 1980, ενώ οι δυτικές οικονομίες (με εξαίρεση τις ΗΠΑ και την Ιταλία) έθεταν υπό έλεγχο τη δημοσιονομική τους κατάσταση, εμείς ακολουθήσαμε μια πολιτική έντονου δανεισμού, πράγμα που επέβαλε έκτοτε ως προτεραιότητα το δημοσιονομικό μας πρόβλημα, αποτέλεσμα του έντονου αυτού δανεισμού της δεκαετίας του 1980. Επίσης, ενώ στις δυτικές χώρες τέθηκαν πάλι υπό έλεγχο οι πληθωριστικές πιέσεις, που ανάκοψαν τη σχετική άνοδο της δεκαετίας του 1980 κι έγινε προεξάρχον πρόβλημα η ύφεση και η ανεργία, το ποσοστό του πληθωρισμού

στη χώρα μας, που σχετίζεται άμεσα και με το πρόβλημα του δημόσιου χρέους, επιβάλλει τη συνέχιση μιας σκληρής αντιπληθωριστικής πολιτικής, που στηρίζεται σε μια περιοριστική εισοδηματική πολιτική, που περιορίζει τη δραστηριότητα, που οδηγεί σε ύφεση, αναγκαστική αύξηση των ονομαστικών και πραγματικών επιτοκίων με τη σειρά τους εμποδίζουν την επέκταση της παραγωγικής δραστηριότητας. Λόγω της προτεραιότητας που αποτελεί ο πληθωρισμός, η με του δημοσιονομικού ελλείμματος εμφανίζεται να είναι η απαραίτητη προϋπόθεση για την εφαρμογή μιας συνεπούς αντιπληθωριστικής πολιτικής –δηλαδή μιας σταθεροποιητικής πολιτικής, που επιβάλλεται και τις ανάγκες σύγκλισης με τις άλλες ευρωπαϊκές οικονομίες. Ο μείζον ρυθμός του πληθωρισμού στη χώρα μας, που ήταν 15,8% κα 1992 (17,7% κατά μέσον όρο ετησίως για την περίοδο 1973 - 1990, ή 3,6% κατά μέσον όρο ετησίως για την περίοδο 1955 - 1972), ήταν σχεδόν τετραπλάσιος από τον μέσον όρο του πληθωρισμού στις άλλες χώρες της ΕΟΚ, που ήταν 4,3%. Επίσης, όταν το ύψος του δημοσίου χρέους είναι αυτό που είναι και απορροφάει το ένα τέταρτο του παραγομένου εθνικού προϊόντος, δεν είναι δυνατόν ν' ακολουθηθεί πολιτική επέκτασης παραγωγικής δραστηριότητας μέσω αυξήσεως της ζήτησης, με αύξηση των μισθών και των συντάξεων, κι όχι μόνον μέσω των εισοδημάτων της παραοικονομίας ή αυτών που προέρχονται από την εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους.

Η κυβέρνηση της Ν.Δ. (με αρμόδιους οικονομικούς υπουργούς κ.κ. Χριστοδούλου και Παλαιοκρασσά) επέδειξε κατά τα δύο πρώτα της διακυβερνησής της αμφιταλάντευση και έλλειψη θάρρους στην εφαρμογή μιας συνεπούς δημοσιονομικής πολιτικής καταπολέμησης των ελλειμμάτων και μείωσης του δημόσιου χρέους, με περιορισμό των κρατικών δαπανών και μεταρρύθμιση του φορολογικού συστήματος για αύξησιν τα έσοδα. Χάθηκε, έτσι, πολύτιμος χρόνος και η έλλειψη θάρρους αποδείχτηκε πολιτικό σφάλμα πρώτου μεγέθους. Οι αποκλίσεις ανάμεσα στις προβλέψεις και τις πραγματοποιήσεις του προϋπολογισμού του 1991 ήσαν τεράστιες, λόγω κυρίως των τοκοχρεολυσίων επιτυχεστερη εκτέλεση του προϋπολογισμού του 1992 οφείλεται μέτρα του Αυγούστου 1992, τα οποία απέτρεψαν έναν πραγματικό δημοσιονομικό εκτροχιασμό.

Η δημοσιονομική πολιτική στο άμεσο μέλλον δεν μπορεί παρά να αποβλέπει και πάλι στον περιορισμό των κρατικών δαπανών –εκτός τις επενδύσεις και τις δαπάνες που σχετίζονται με την έρευνα και με αντιμετώπιση της ανεργίας μέσω της επανεκπαίδευσης του εργατικού δυναμικού– στην επιδίωξη μεγαλύτερης αποτελεσματικότητας του φορολογικού συστήματος με επέκταση της φορολογικής βάσης και καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, με μια εισοδηματική πολιτική που δεν επιτρέπει αύξηση των μισθών και ημερομισθίων πέρα από την αύξηση της παραγωγικότητας. Εκτός από τα τοκοχρεολύσια και τους μισθολογικούς συντάξεις, το τρίτο μεγάλο κονδύλι του προϋπολογισμού είναι οι επιδοτήσεις και οι επιχορηγήσεις, που πρέπει να συνεχιστεί ο περιορισμός τους. Όπως γράφει ένας έγκυρος αναλυτής:

«Εδώ ελλοχεύουν οι δράκοντες των ελλειμμάτων των ασφαλιστικών ταμείων. (Άλλο ένα κληροδότημα του ΠΑΣΟΚ). Το μέγεθος του προβλήματος είναι τόσο μεγάλο που οι οικονομίες δεν είναι απλώς εφικτές, είναι θέμα ζωής ή θανάτου. Φαντάζομαι ότι και τα άλλα κονδύλια της κατηγορίας αυτής θα προσφέρονται για εξοικονόμηση πόρων. Δεν έχει νόημα να συντηρούμε στη ζωή μια προβληματική επιχείρηση στην οποία η θέση εργασίας μας κοστίζει τρεις φορές περισσότερα από τη δημιουργία μιας νέας θέσης εργασίας. Με εξαίρεση συνεταιρισμούς που βρίσκονται σε νευραλγικές περιοχές (π.χ. Θράκη) το κράτος πρέπει να πάψει να αναλαμβάνει χρέη αγροτικών συνεταιρισμών που κάνουν συστηματικά μεγάλες ζημιές. Τα παλαιά δείγματα μπορεί να πολλαπλασιαστούν»⁷.

Η τελευταία έκθεση του ΟΟΣΑ τονίζει ότι η πολιτική δημοσιονομικής εξυγίανσης που ακολουθήθηκε μετά το 1990 στηρίχτηκε στην κεφαλαιοποίηση τόκων και στην αναδιάρθρωση του εσωτερικού χρέους, ότι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις προχώρησαν αλλά με βραδύ ρυθμό, ότι δηλαδή, ότι η αλλαγή στο συνταξιοδοτικό σύστημα ήταν προς τη σωστή κατεύθυνση, αλλά ανεπαρκής, ότι συστατικά τίποτα δεν έγινε για τη μείωση υπεράριθμων του δημόσιου τομέα, που εντείνουν τις ανεπάρκειες, ότι τα διάφορα φορολογικά μέτρα δεν απέδωσαν. Περαιτέρω η έκθεση του ΟΟΣΑ προτείνει:

«α) την απόφαση να αντιμετωπίζονται τα προβλήματα στη βάση της

όχι τα συμπτώματά τους,

η διατήρηση των επιτοκίων σε επίπεδα που δεν θα δημιουργή-
ν προβλήματα είτε στο ισοζύγιο πληρωμών είτε στην αποκλιμάκω-
ση των πληθωριστικών πιέσεων,

η συνέχιση της δημοσιονομικής εξυγίανσης με αυστηρή πολιτική
πληψέων στο δημόσιο τομέα, σοβαρές προσπάθειες για τη σύλλη-
ψη φοροδιαφυγής και τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης και
ορισμό του όγκου του δημόσιου τομέα,

την υιοθέτηση συναλλαγματικής πολιτικής που επιβεβαιώνει τον
πληθωριστικό χαρακτήρα της οικονομικής πολιτικής και ενθαρ-
ρύνει την αναβάθμιση και εκσυγχρονισμό των ελληνικών επιχειρή-
σεων και της δομής της παραγωγής γενικά,

την επιτάχυνση των ιδιωτικοποιήσεων σε συνδυασμό με τον αποτε-
λεσματικό έλεγχο των ολιγοπωλιακών και μονοπωλιακών καταστά-
σεων του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα,

την ολοκλήρωση της απελευθέρωσης της αγοράς κεφαλαίων και
εργασίας, ιδιαίτερα με την κατάργηση του ορίου του 2% στις απολύ-

την εφαρμογή σφιχτής νομισματικής πολιτικής που θα διευκολύ-
ει τον περιορισμό της συνολικής ρευστότητας της οικονομίας και

την αποδυνάμωση των συνδικάτων του δημόσιου τομέα, που
επηρεάζουν τη μονοπωλιακή ισχύ τους για να εμποδίσουν τον
εκσυγχρονισμό και της οικονομίας και της δημόσιας διοίκησης».

Η εκλογή της κυβέρνησης, που θα προκύψει από τις εκλογές της
Οκτωβρίου, με τα συνδικάτα του δημόσιου τομέα και τις συντεχνίες
θα συνεχίσει τον διψήφιο πληθωρισμό, την περαιτέρω αύξηση
των χρέους - εισοδήματος και αυξημένη αδυναμία της Ελλάδας ν'
αποπληρωθεί στους όρους συμμετοχής στο Ευρωπαϊκό Νομισματικό
Σύστημα, τους οποίους επιβάλλει η Συνθήκη του Μάαστριχτ: Ρυθμός
πληθωρισμού που δε θα έπρεπε να ξεπερνάει το 4,7% σε μόνιμη βάση,
δημόσιον έλλειμμα που δε θα ξεπερνάει το 3% (έναντι 20,7%
το 1992), ποσοστό που δεν επιτεύχθηκε ποτέ στην τελευταία εικοσαετία,
του συνολικού δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ δεν πρέπει να

**Η ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙ
ΝΑ ΑΠΟΒΛΕΠΕΙ ΣΕ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟ ΤΩΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ, ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ
ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΒΑΣΗΣ, ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ
ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ, ΧΩΡΙΣ ΑΥΞΗΣΕΙΣ ΠΕΡΑΝ ΤΗΣ
ΑΥΞΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑΣ.**

φθάσει το 60% -ποσοστό που είχε επιτευχθεί για τελευταία φορά
πριν 13 χρόνια, δηλαδή λίγο προτού έρθει το ΠΑΣΟΚ στην εξουσία.
Ανταποκριθεί η Ελλάδα στις υποχρεώσεις της από τη Συνθήκη του
Μάαστριχτ, να επιτύχει το Πρόγραμμα Σύγκλισης, να συμμετάσχει επι-
πλέον στο Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα και να μικρύνει τη διαφορά
ανά κεφαλήν ΑΕΠ της χώρας μας με το αντίστοιχο κοινοτικό
μέσο (το 1992 έναντι 55% το 1980), θα
Ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας μας για την περίοδο 1992 -
1996 είναι 3,4% (έναντι 1,4% του μέσου κοινοτικού), με το 2,8%
οφειόμενο από την αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας και το
1,6% από την αύξηση της απασχόλησης, ο μέσος ρυθμός αύξησης των
εργαζομένων παγίου κεφαλαίου, κατά την ίδια περίοδο να είναι 9,6%, τα
εργαζομένα του δημοσίου να κατέβουν μετά το 1996 από το 22-23% που
ήταν σήμερα στο 4%. Όπως ειπώθηκε λίαν προσφύως και αν δεν υπήρχε
η Συνθήκη του Μάαστριχτ θα έπρεπε να το εφεύρουμε: Οι Ευρωπαίοι μας ζητάνε να
επιτύχουμε αυτά που από μόνοι μας πρέπει να κάνουμε. Η άρνηση της
εθνικής επιλογής δεν θα ήταν, όμως, καταστροφική για τη χώρα

Η τελευταία φράση των συμπερασμάτων που έθεσε το ΟΟΣΑ είναι
η εξής:

«Είναι απαραίτητο, λοιπόν, οι αρχές να διατηρήσουν την περιοριστι-
κή μακροοικονομική πολιτική και να επιταχύνουν τον ρυθμό των
διαρθρωτικών μεταβολών, ιδιαίτερα αυτών που αφορούν στη δημο-
σιονομική εξυγίανση και στη βελτίωση της αποδοτικότητας του δημό-
σιου τομέα, όπως αυτές εμφανίζονται στο Πρόγραμμα Σύγκλισης της
Ελλάδος».

Το ΠΑΣΟΚ δεν έχασε την εξουσία το 1989 γιατί ακολούθησε μια
καταστροφική για το μέλλον της χώρας οικονομική πολιτική, και η Ν.Δ.
κινδυνεύει να τη χάσει στις 10 Οκτωβρίου, γιατί η σταθεροποιητική
πολιτική που σε σωστή κατεύθυνση, αλλά με σημαντική καθυστέρηση,
ακολούθησε μετά το 1992, είχε υψηλό κόστος και δεν είχε τη λαϊκή
συναίνεση και την αποδοχή των συνεπειών, όχι μόνο της δημοσιονομικής
εξυγίανσης, αλλά και των διαρθρωτικών αλλαγών που είναι απαραίτη-
τες. Κανένα από τα δυο μεγάλα κόμματα, παρά το ευρύ ποσοστό ψηφο-
φόρων που συγκεντρώνουν, δεν φαίνεται να μπορεί να επιτρέψει το έργο
του εκσυγχρονισμού και της αναγέννησης, που έχει ανάγκη ο τόπος, για
να εξασφαλίσει ένα καλύτερο μέλλον στους πολίτες του, μακριά από την
απογοήτευση και την απελπισία, που εκτρέφουν τους εθνικιστικούς
δαίμονες.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1) Θα αναφέρουμε εντελώς πρόχειρα και παραδειγματικά:

- Ν. Μουζέλης: Προβλήματα εκσυγχρονισμού, «Βήμα» 25/7/93.
- Σ. Ρουσσέας: Οικονομία και πολιτική στην Ελλάδα, «Οικονομικός Ταχυ-
δρόμος», 19/8/93.
- Κ. Τσουκαλάς: «Τζαμπατζήδες» στη χώρα των θαυμάτων, «Ελληνική Επι-
θεώρηση Πολιτικής Επιστήμης», Ιανουάριος 1993.
- Γιάννης Σπράος: Η μακροοικονομική πολιτική σε μια ανοιχτή οικονομία,
στο «Η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα», Εκδόσεις Παπαζήση, 1993. Στο
ίδιο βιβλίο: Πάνος Καζάκος: Ο ρυθμιστικός ρόλος του κράτους στην οικονο-
μία.
- Χρυσάφης Ιορδάνογλου: Σκέψεις για την οικονομική πολιτική, Περιοδ.
«Το ριζοσπαστικό Φόρουμ», τεύχος 2, Καλοκαίρι 1993.
- Π. Καζάκος: Η χαμένη δεκαετία: 1979 - 1989, περιοδ. «Επιχειρήματα»,
1989.
- Αρθρογραφία Α. Κεφαλά, Γ. Βάμβουκα και Π. Κλαυδιανού στον «Οικονο-
μικό Ταχυδρόμο». Βλ. ιδιαίτερα Α. Κεφαλά: Πώς και γιατί ο ΟΟΣΑ επαινεί
αλλά και καταδικάζει την Ελλάδα, «Οικον. Ταχ/μος» 9/9/93, και Το
Δ.Ν.Τ. κρίνει τις οικονομικές πολιτικές, «Οικον. Ταχ/μος», 23/9/93.
- Μανώλης Δρεττάκης: Η έξοδος από την κρίση, «Οικονομικός Ταχ/μος»,
16/9/93.
- Γιώργος Αλογοσκούφης: Πώς θα ξεφύγουμε από την κρίση, «Οικον.
Ταχ/μος», 25/2/93.
- Τ. Γιαννίσης: Η αναγκαιότητα βιομηχανικής πολιτικής, «Καθημερινή»,
13/6/93.

2) Βλ. Π. Λινάρδος - Ρυλμόν: Δραματική η εικόνα της ελληνικής ανταγωνιστι-
κότητας, «Οικονομικός Ταχυδρόμος», 23/9/93. Και «Καθημερινή»
12/9/93.

3) Στο «Αντί» της 15/12/89.

4) Συνέντευξη στο «Κέρδος» τις 30/6/93.

6) «Οικονομικός Ταχυδρόμος» 9/9/93.

7) Όσοι θέλουν να δουν ποια μακροχρόνια αναπτυξιακή βιομηχανική πολιτι-
κή έπρεπε να ξεκινήσει το ΠΑΣΟΚ, ας διαβάσουν το βιβλίο του Ν. Βερναρ-
δάκη «Το τρένο της ανάπτυξης και η Ελλάδα του 5ου Κοντράτιεφ».

8) Χρ. Ιορδάνογλου, ό.π.

9) Όπως γράφει ο Χρ. Ιορδάνογλου: «Η εκπλήρωση των όρων που θα μας
επιτρέψουν να παρακολουθήσουμε την πορεία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης
δεν είναι απλώς θέμα πολιτικής οικονομίας (και απώλειας τεράστιων ποσών),
δεν είναι μόνο θέμα ύψιστης πολιτικής προτεραιότητας. Είναι τελικά θέμα
πολιτισμικής επιλογής. Εδώ και αιώνες κοιτάμε πότε προς Ανατολή και πότε
προς Δύση χωρίς να αποφασίζουμε σε ποιον κόσμο θέλουμε να ανήκουμε. Η
πρόκληση που άλλη μια φορά αντιμετωπίζουμε συνίσταται στο αν θα αποφα-
σίσουμε να ανοίξουμε την πόρτα του πιο πλούσιου, σύνθετου και έξυπνου
πολιτισμού που υπάρχει ή αν θα παραμείνουμε στο κατώφλι του, αξιολύπητοι
ζητιάνοι που μαραζώνουν κλαψουρίζοντας κάπου στα Βαλκάνια. Ο ελλήνι-
κός λαός είναι τόσο δίδουλος επί του θέματος, όσο ήταν πάντα και χρειάζεται
ώθηση και σαφήνεια».

ΕΟΚ: Το πλαίσιο άσκησης

του Γιώργου Δ. Σιγηνού

Η νέα κυβέρνηση που θα προκύψει από τις εκλογές της 10ης Οκτωβρίου 1993 λίγα περιθώρια και βαθμούς ελευθερίας θα έχει στη διάθεσή της για την άσκηση μιας αναπτυξιακής πολιτικής. Η εφαρμογή του περιεχομένου και των διατάξεων του δευτέρου σταδίου της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ) και η παγκοσμιότητα των αγορών όπως έχει αναπτυχθεί προκαθορίζουν το πλαίσιο της άσκησης της οικονομικής πολιτικής όχι μόνον της ελληνικής κυβέρνησης αλλά όλων των κρατών - μελών της Κοινότητας.

Για να κατανοήσει κανείς τις προεκλογικές υποσχέσεις των δύο πρωταγωνιστών και τη δυνατότητα πραγματοποίησής τους θα πρέπει να λάβει υπόψη του πως το πλαίσιο άσκησης της οικονομικής και νομισματικής πολιτικής δεν καθορίζεται πλέον από εθνικές προτεραιότητες. Η ελληνική οικονομία είναι άμεσα εξαρτημένη από την κοινοτική αγορά και την εισροή κεφαλαίων από τον κοινοτικό προϋπολογισμό· είναι δε έμμεσα εξαρτημένη από την παγκοσμιότητα των αγορών, λόγω της κατάργησης των εμποδίων στη διακίνηση του κεφαλαίου, της διεθνούς κατανομής της εργασίας και λόγω της αλληλεξάρτησης της κοινοτικής οικονομίας με αυτή της διεθνούς αγοράς.

Όσον αφορά τη νομισματική πολιτική της επόμενης κυβέρνησης, αυτή θα καθοριστεί από το αναθεωρημένο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος (ΕΝΣ) που θα προκύψει από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 29ης Οκτωβρίου. Ήδη μετά την κατάργηση του μηχανισμού των συναλλαγματικών ισοτιμιών του ΕΝΣ την 1η Αυγούστου 1993, δύο επιλογές συζητούνται. Η μία έχει σχέση με τις δύο νομισματικές ταχύτητες της Κοινότητας, η δε δεύτερη έχει σχέση με τη δημιουργία του διπλού νομίσματος - πρόσδεσης με βάση το γερμανικό μάρκο και την ECU.

Αν η δεύτερη πρόταση γίνει αποδεκτή, τότε το πλαίσιο στο οποίο θα ασκηθεί η οποιαδήποτε εθνική νομισματική πολιτική κατά τη διάρκεια του δεύτερου σταδίου της ΟΝΕ θα καθοριστεί από: α) τον τρόπο λειτουργίας του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος (άρθρο 109ΣΤ της Συνθήκης του Μάαστριχτ), β) την ανεξαρτησία των εθνικών κεντρικών τραπεζών (108), γ) την απαγόρευση των υπερεναλήψεων ή πιστωτικών διευκολύνσεων από την εθνική κεντρική τράπεζα (104), δ) την απαγόρευση με προνομιακή πρόσβαση του ευρύτερου δημόσιου τομέα στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (104Α), ε) τη μη κάλυψη από μέρους της Κοινότητας των πιστωτικών ευθυνών που αναλαμβάνονται από τον ευρύτερο δημόσιο τομέα των κρατών - μελών (104Β), στ) τη σταδιακή μείωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων και του δημόσιου χρέους (104Γ) και ζ) την υποστήριξη σε περίπτωση δυσχερειών του ισοζυγίου πληρωμών των κρατών - μελών (109Ζ).

Ποια η σημασία του προαναφερόμενου πλαισίου για τη

νομισματική και οικονομική πολιτική της κυβέρνησης 11ης Οκτωβρίου; Η «Νέα Δημοκρατία» επιμένει πως ακολουθήσει τέτοια πολιτική που να είναι συμβατή με πρόγραμμα σύγκλισης 1993-1998 που έχει ήδη υποβάλει στην Κοινότητα. Ούτε ο λόγος του κ. Μητσοτάκη σ' έκθεση Θεσσαλονίκης, αλλά ούτε το ποσό του 1,3 τρισετομμυρίου του ελλείμματος του προϋπολογισμού πείθει για τη συνέπεια, συνέχιση και στήριξη της εξαγγελθεί πολιτικής.

Η οικονομική πολιτική του κ. Παπανδρέου

Αντιθέτως, η προτεινόμενη οικονομική πολιτική του Ανδρέα Παπανδρέου, όπως παρουσιάστηκε στη συνέντευξή του στο «Βήμα» της 19ης Σεπτεμβρίου 1993, χρειασθεί σοβαρή αναθεώρηση, διότι ούτε συμβαδίζει τις κατευθυντήριες αρχές της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ούτε λύνει τα σοβαρά διαρθρωτικά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας.

Στη βαρύγδουπη φράση του «τι θα κάνω για την οικονομία», ο κ. Παπανδρέου σκιαγραφεί τους άξονες της πολιτικής του. Ο πρωταρχικός στόχος είναι η οικονομική ανάπτυξη, με την οποία θα καταπολεμήσει τον πληθωισμό. Δευτερεύοντες στόχοι θα είναι η αναθεώρηση φορολογικού συστήματος, η διατήρηση υψηλού βιοτικού επιπέδου των εργαζομένων και η μείωση των ελλειμμάτων.

Οι στόχοι αυτοί θα επιτευχθούν, κατά τη ρήση του Παπανδρέου, μέσω της αύξησης της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας. Το εργαλείο που θα φέρει σε πέρας τα ανωτέρω είναι η μαγική φράση «οικονομική ανάπτυξη χωρίς την υποτίμηση της δραστικής». Το ζητούμενο, συνεπώς, είναι το περιεχόμενο «ανάπτυξης» και η επίτευξή της.

Η συνταγή του κ. Παπανδρέου ενέχει στοιχεία της «θρίας της προσφοράς» και της «κεϋνσιανής σχολής». Το μαγικό φαινόμενο της ανάπτυξης θα επιτευχθεί διότι

α) ο καινούργιος φορολογικός νόμος θα είναι αναπτυξιακός, δηλαδή θα ευνοήσει τις επενδύσεις,

β) η εισοδηματική πολιτική θα υλοποιηθεί από ένα όργανο τριμερούς συνεργασίας: κράτος, εργαζόμενοι, επιχειρηματίες.

της οικονομικής πολιτικής

γ) ο πληθωρισμός θα μειωθεί επειδή θα ζητήσει ο κ. Παπανδρέου από τους επιχειρηματίες εθελοντικά να συρρατήσουν τις αυξήσεις των προϊόντων τους και επειδή τιμές των κρατικών υπηρεσιών θα παγώσουν,

δ) οι πελατειακές σχέσεις κυβέρνησης και μεγάλων συμφερόντων θα κοπούν διότι ένα ανεξάρτητο όργανο, με τη συμμετοχή δικαστικών και επιστημόνων, θα χειρίζεται τις μισθώσεις του δημοσίου,

ε) ο δημόσιος τομέας θα μειωθεί διότι οι ΔΕΚΟ θα απονομηθούν ή θα ιδιωτικοποιηθούν υπό τον όρο ότι ο εγχος και η πλειοψηφία θα ανήκουν στο δημόσιο και ότι οι προσλήψεις θα γίνονται από ένα ανεξάρτητο και ιαδλητο όργανο.

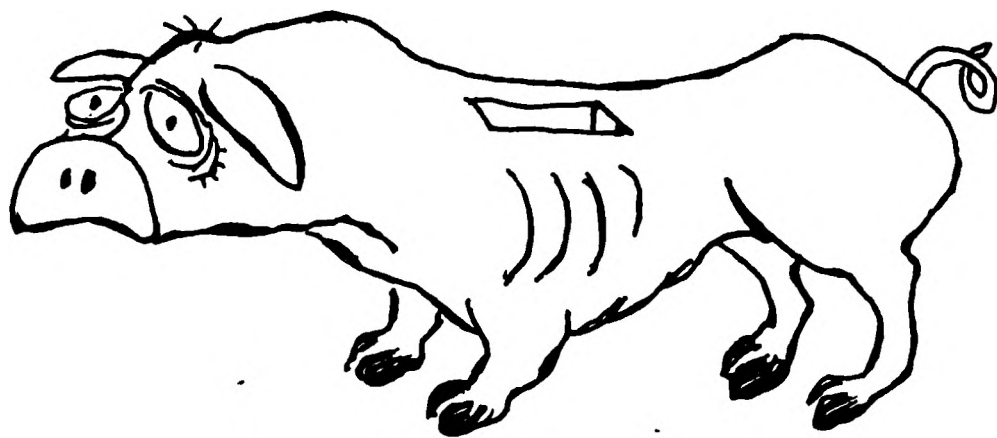
Η μαγική συνταγή του κ. Παπανδρέου, συνεπώς, βασίζεται στην ουσιαστική αύξηση των επενδύσεων. Αν οι ενδύσεις αυξηθούν, η οικονομική δραστηριότητα θα αζωπυρωθεί και θα αυξήσει το εισόδημα. Το φορολογικό σύστημα θα είναι τέτοιο που θα οδηγήσει στην αύξηση των φορολογικών εσόδων. Αυτό συνεπάγεται, αν οι δαπάνες διατηρηθούν στα σημερινά επίπεδα, μείωση των ελλειμμάτων του προϋπολογισμού. Όσον αφορά το δημόσιο χρέος, το οποίο μόνον η εξυπηρέτησή του απορροφά το τρίτο των δημοσίων δαπανών, για μεν τον εσωτερικό πεισμό, τα μειωμένα επιτόκια (διότι ο πληθωρισμός θα ωθεί με τη μαγική εντολή του κ. Παπανδρέου) θα φέρουν ανακούφιση για δε το εξωτερικό χρέος, τα οποία θα εξαρτηθούν από τη συναλλαγματική αξία της δραχμής σε σχέση με το δολάριο και το μάρκο, αλλά και τα επιτόκια των διεθνών χρηματαγορών.

Η αντιφατική πρόταση

Ανωτέρω επιθυμητές αλληλεπιδράσεις που οραματίζονται και επαγγέλλεται ο κ. Παπανδρέου, δεν συμβαδίζουν με την διεθνή εμπειρία αλλά ούτε με την ελληνική πραγματικότητα. Το τρίπτυχο του κ. Παπανδρέου: «ανάπτυξη που μειώσει τον πληθωρισμό», «ανάπτυξη που θα μειώσει τα επιτόκια» και «ανάπτυξη που θα διατηρήσει σταθερή την συναλλαγματική αξία της δραχμής» δεν είναι συμβατό.

Ας υποθέσουμε πως μέσω των μαγικών εξαγγελιών, οι ενδύσεις θα αυξηθούν. Αν το φορολογικό σύστημα θα ιορίσει την κατανάλωση, οι εισαγωγές θα αυξηθούν. Έλλειμμα των τρεχουσών συναλλαγών σαν ποσοστό του Π θα αυξηθεί από το -3,8% που προβλέπεται για το 1993 στα επίπεδα του 1990, δηλαδή στο ποσοστό του -6%.

Αν να μπορέσει το έλλειμμα των τρεχουσών συναλλαγών να καλυφθεί, τα επιτόκια θα πρέπει να αυξηθούν ώστε προσελκύσουν βραχυπρόθεσμα κεφάλαια. Άλλως, η μείωση της δραχμής θα αποτελέσει μια ντε φάκτο λύση υποτίμησης θα υποσκάψει την τριμερή συμφωνία για εισοδηματική πολιτική. Επιπλέον, ο βαθμός αλληλεπίδρασης της ελληνικής οικονομίας δεν επιτρέπει να χρησιμοποιηθούν οι υποτιμήσεις ως μέσο για τη διατήρηση ανταγωνιστικότητας της χώρας. Με υψηλό βαθμό εξάρτησης, οι υποτιμήσεις τροφοδοτούν μόνον τον πληθωρισμό.

Ο κ. Παπανδρέου πιστεύει πως ο πληθωρισμός αντιμετωπίζεται με εθελοντικές συμφωνίες. Τέτοιου είδους συμφωνίες είναι πρωτόγνωρες στη χώρα μας και στην Ευρώπη. Αν δε επιτευχθούν, θα είναι βραχύβιες, διότι δεν λύνουν τα αίτια των πληθωριστικών τάσεων της ελληνικής οικονομίας. Η σταθεροποίηση της οικονομίας είναι αδιανόητη χωρίς την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων της παραγωγής και διάθεσης και χωρίς να λυθεί η ανισοκατανομή του εισοδήματος και κυρίως του πλούτου.

Ας υποθέσουμε πως ο κ. Παπανδρέου θα αποφασίσει να ακολουθήσει μια σφιχτή δημοσιονομική πολιτική για να μειώσει τις δανειακές ανάγκες που αφορούν την κάλυψη του ελλείμματος του προϋπολογισμού. Ας υπενθυμιστεί πως οι δανειακές ανάγκες ως ποσοστό του ΑΕΠ για το 1993 θα φθάσουν περίπου στο 15%, το οποίο είναι πέντε φορές μεγαλύτερο από το ποσοστό που προβλέπει η Συνθήκη του Μάαστριχτ.

Συνεπώς, η μόνη πολιτική που απομένει είναι μια χαλαρή νομισματική πολιτική που στόχος της θα είναι ο καθορισμός χαμηλότερων επιτοκίων. Το ζητούμενο είναι αν μπορεί η χώρα μας να ακολουθήσει χαλαρή νομισματική πολιτική και ταυτόχρονα να συγκρατήσει τον πληθωρισμό στα επίπεδα του 1993, δηλαδή 14%.

Οι προϋποθέσεις

Μια αποτελεσματική άσκηση της νομισματικής πολιτικής προϋποθέτει απόλυτη αυτονομία στον καθορισμό των στόχων και στη διαθεσιμότητα των μέσων. Στην περίπτωση της Ελλάδας, ούτε η αυτονομία των στόχων είναι εφικτή, ούτε τα νομισματικά μέσα επαρκούν.

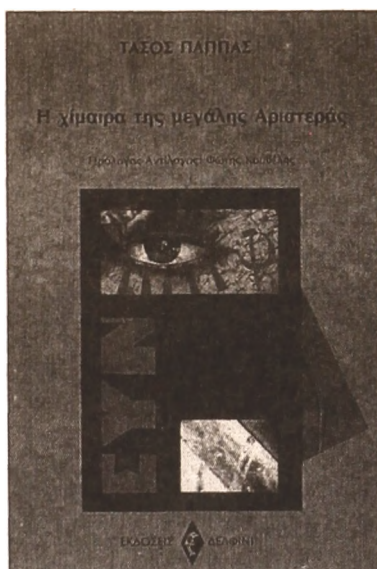
Η αυτονομία των νομισματικών στόχων εξαρτάται από το «αν η δραχμή είναι νόμισμα πρόσδεσης» για την άσκηση της νομισματικής πολιτικής της Ελλάδας, όπως το μάρκο είναι νόμισμα πρόσδεσης για τη νομισματική πολιτική της Γερμανίας και του ΕΝΣ. Από τη στιγμή που μια κυβέρνηση αποφασίσει να διατηρήσει μια σταθερή ισοτιμία της δραχμής με το νόμισμα - πρόσδεσης, η βασική επιδίωξη της νομισματικής πολιτικής θα είναι η συναλλαγματική πολιτική της σκληρής δραχμής. Άρα, η νομισματική πολιτική θα παύσει να αποσκοπεί στη συγκράτηση του πληθωρισμού και τη σταθερότητα των αγορών και θα μετατραπεί σε μέσο της σταθερότητας της συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής.

Μία από τις προϋποθέσεις για τη συμμετοχή της χώρας

βιβλία σύγχρονου προβληματισμού

ΕΛΛΗ ΠΑΠΠΑ
Κομμούνα του 1871...
Η επανάσταση του 21ου αιώνα;

ΤΑΣΟΣ ΠΑΠΠΑΣ
Η χίμαιρα της μεγάλης Αριστεράς

ΠΑΝΟΣ ΤΡΙΓΑΖΗΣ
Συνάντηση με τον Γκορμπατσόφ

Θεμιστοκλέους 23-25, Αθήνα. Fax 6450764, τηλ. 3630955

στην ΟΝΕ είναι η μείωση του πληθωρισμού της στα επίπεδα, τουλάχιστον, του μέσου όρου της Κοινότητας, δηλαδή περίπου 4,3% με βάση το 1993. Ο πληθωρισμός της χώρας για το 1993 εκτιμάται να διατηρηθεί περίπου στο 14%. Συνεπώς, η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού πρέπει να επιταχυνθεί και να συνεχιστεί για πολλά χρόνια. Για να μπορέσει να πέσει στο επιθυμητό 4,3% πρέπει ο διαρθρωτικός του χαρακτήρας να μετατραπεί σε νομισματικό, κάτι που προϋποθέτει τη μείωση του περιεχομένου των εισαγωγών της παραγωγής στο ήμισυ του σημερινού επιπέδου.

Η επόμενη κυβέρνηση θα αντιμετωπίσει δύο πρόσθετα σοβαρά θέματα που έχουν σχέση με τα ελλείμματα και το χρέος. Το πρώτο αφορά το ύψος τους και το δεύτερο τη χρηματοδότησή τους. Το ύψος των δανειακών αναγκών του Δημοσίου ως ποσοστό του ΑΕΠ δεν είναι αυτό που ορίζεται υπό τη στενή του έννοια. Αν λάβουμε υπόψη τα ευρύτερα τομεία του Δημοσίου (γενικός προϋπολογισμός του κράτους συν ΔΕΚΟ), τότε ο λόγος του προβλεπόμενου δημοσιονομικού ελλείμματός του προς το ΑΕΠ θα φθάσει περίπου στο 26% του ΑΕΠ το 1993.

Το δεύτερο σοβαρό πρόβλημα αφορά τη χρηματοδότηση των ελλειμμάτων. Σύμφωνα με τα άρθρα 104, 104Α και 104Β, που αναφέραμε στην αρχή του άρθρου, οι πολλές πλές διατάξεις της Τραπέζης Ελλάδος με τις οποίες ρυθμίζει τη ροή των καταθέσεων και διευκολύνει τις πιστώσεις των δημοσίων επιχειρήσεων, του αγροτικού τομέα και της στεγαστικής πολιτικής θα πρέπει να καταργηθούν σύντομα.

Επίσης, η προνομιακή πρόσβαση ορισμένων κλάδων όπως μερικές ΔΕΚΟ και αγροτική παραγωγή, στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που τους εξασφαλίζουν προνομιακά επιτόκια θα απαγορευθούν με την έναρξη του δεύτερου σταδίου.

Η πιο σοβαρή επίπτωση των προαναφερόμενων διατάξεων θα είναι η ακόλουθη: Θα αποκλειστεί μια για πάντα η έκδοση νομίσματος για την κάλυψη των ελλειμμάτων του ευρύτερου τομέα του Δημοσίου. Το Δημόσιο θα είναι υποχρεωμένο να εξασφαλίσει τη χρηματοδότηση των ελλειμμάτων του από τις αγορές χωρίς προνόμια και επιτόκιο αγοράς.

Οι σχεδόν σταθερές συναλλαγματικές ισοτιμίες του δεύτερου σταδίου της ΟΝΕ θα αποκλείσουν τη δυνατότητα της δελτίωσης της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών εξαγωγών μέσω του μηχανισμού της σιωπηρής διολίσθησης. Η ανταγωνιστικότητα των εξαγωγών μας θα εξαρτάται από το κόστος της εργασίας και των ενδιάμεσων προϊόντων και από την ποιότητα της τεχνολογίας.

Αντί επιλόγου

Συνοπτικά, με την έναρξη του δεύτερου σταδίου της ΟΝΕ θα ισχύσουν νέοι κανόνες παιχνιδιού για την ελληνική οικονομία. Οι μεταβατικές διατάξεις που προτείνονται για την Ελλάδα είτε στην ελεύθερη διακίνηση των κεφαλαίων είτε στην πλήρωση των πέντε κριτηρίων για εισέλθει στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ ανατρέπουν παραδοσιακές αντιλήψεις ως προς τη σύλληψη και άσκηση νομισματικής και οικονομικής πολιτικής. Η κυβέρνηση που θα προκύψει από τις εκλογές της 10ης Οκτωβρίου μόνον δύο μέσα άσκησης της απομένουν: η φορολογία και η εισοδηματική πολιτική. Η μεν φορολογία θα αποδειχθεί αποτελεσματική μόνον αν ασκηθεί στον πλούτο, η εισοδηματική πολιτική θα καταστεί εφικτή μόνον αν σμυκεριλάσει τα κέρδη και την παράλληλη οικονομία, και νώς παραοικονομία. Όλα τα υπόλοιπα είναι έπαια περμένα εκφερόμενα από προεπιλογικά μπαλκόνια.

Πολιτική υπάρχει και μετά τις εκλογές

του Μιχάλη Παπαγιαννάκη

ίος της κυβέρνησης της Ν.Δ. αλλά και ο τρόπος που φθάσαμε στην πτώση της τοποθετούν αναπόφευκτα την ονομία στο κέντρο της προεκλογικής δίνη.

Πρωτο και καθυστερημένα, θα πρέπει η πολιτική αντιπαράθεση να στραφεί επιτέλους γύρω από τα πραγματικά προβλήματα της οικονομίας, που κατά γενική ομολογία αποτελούν και την πηγή της παρατεταμένης κοινωνικής και οικολογικής κρίσης που μαστίζει την ελληνική κοινωνία. Για την Αριστερά ιδιαίτερα, συμβαίνει στις μέρες μας να διεξάγει μια αγωνιώδη προσπάθεια για υγκρότηση της νέας ταυτότητάς της, παρουσιάζεται η ιστορική ληση να τοποθετηθεί με ρεαλισμό, τόλμη, φαντασία και υπευθυνό- απέναντι στα καιρία οικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζει ο ς, όπως συμβαίνει συχνά, αυτό πρέπει να το πετύχουμε σπάζοντας κλίμα σκόπιμα καλλιεργούμενης υπεραπλούστευσης, δημαγωγίας ύγχυσης, μέσω του οποίου τα δύο μεγάλα κόμματα προσπαθούν να αλύψουν την ανεπάρκειά τους περί τα οικονομικά.

ρακτηριστικό παράδειγμα σύγχυσης αποτελεί η συνεχιζόμενη τιμη- ασάφεια γύρω από το κεφαλαιώδες ζήτημα του δημοσίου ς, του ελλείμματος του προϋπολογισμού, των επιπτώσεών του ς και των μεθόδων που προτείνονται για την αντιμετώπισή του. Η έα Δημοκρατία παραδίδει έναν προϋπολογισμό που στην καλύτερη τωση θα έχει πέσει έξω από τις εκτιμήσεις της κατά 700 δισ. (ή, ς, πάνω από το ένα τέταρτο του προϋπολογισμένου ελλείμματος!), να κάνει τον κόπο να μας εξηγήσει τους λόγους. Πρόκειται άραγε δυναμία εφαρμογής της δημοσιονομικής πειθαρχίας που η ίδια έλθηκε, για εσκεμμένα υπεραισιόδοξες προβλέψεις, ή μήπως για ερα διαρθρωτικά προβλήματα που δεν αντιμετωπίστηκαν, καθι- ςας κάθε πολιτική εξυγίανσης ανεφάρμοστη;

ΠΑΣΟΚ, ως αντιπολίτευση και προεκλογικά, επέλεξε να μη δίνει ςριωμένες απαντήσεις με την έννοια κάποιων ποσοτικών και οικο- α τεκμηριωμένων στόχων, ώστε να καταστούν επιτέλους συγκεκρι- οι «σταθεροί κανόνες του παιχνιδιού» που διακηρύσσει ο κ. νδρέου. Χωρίς σαφή πολιτική για τα ελλείμματα είναι αναπόφευ- ς δημιουργούνται δάσιμες υπόνοιες πως μια μελλοντική διακυβέρ- του ΠΑΣΟΚ θα προκαλέσει την επιτάχυνση του ρυθμού συσσώρευ- ςς με καταστροφικά αποτελέσματα για τη χώρα.

ΣΥΝ: Αυστηρή δημοσιονομική πειθαρχία

ασπισμός έχει από καιρό επισημάνει την αναγκαιότητα μιας αυ- ς δημοσιονομικής πειθαρχίας όσο και τα βασικά μέσα με τα οποία πορεί να επιτευχθεί. Όμως, σε αντίθεση με την ταμιακή λογική της νησης, θεωρούμε ότι μόνο η παράλληλη αντιμετώπιση των ςρωτικών αιτιών της κρίσης που περιλαμβάνουν το σύνολο του ςωγικού προβλήματος της χώρας, της αναδιάρθρωσης και προσαρ- του στα νέα διεθνή και κοινοτικά δεδομένα, μπορεί να ανακόψει ςατροφοδότηση των δημοσίων ελλειμμάτων.

ι τέτοιου τύπου αντιμετώπιση είναι απαραίτητη όχι μόνο γιατί ς παράλληλα με τα μέτρα άμεσης απόδοσης να προχωρούν και ς μιας πιο μακροχρόνιας εξυγίανσης (αλλιώς τα άμεσα μέτρα θα ςλο και λιγότερο αποτελεσματικά –δες για παράδειγμα τα «μέτρα ςυγούστου» του κ. Μάνου, τα οποία απέφεραν μεγάλα έσοδα που ς απορροφήθηκαν σε τεράστιο βαθμό από τους μηχανισμούς που ςν τα ελλείμματα διαρθρωτικά...), αλλά και γιατί τα μέτρα της ςμικής πολιτικής δεν είναι, ως γνωστόν, ουδέτερα ως προς τους ςς τομείς της κοινωνικής και πολιτικής κατάστασης, όπου η Αριστε- ςει να δράσει μεταρρυθμιστικά. Έτσι, π.χ. η πολιτική «λιτότητας» ςορεί παρά να είναι «αναλογική» (κοινωνικά) και οικολογική: Τα ςά μέτρα να στοχεύουν στη γενίκευση της φορολογίας ώστε να είναι ςστη η επιδίωξη για μείωση της φορολογίας των μισθωτών, πα- ςλα δε να επιβαρύνουν ή να αποτρέπουν δραστηριότητες και πρα-

αίλης Παπαγιαννάκης είναι ευρωβουλευτής και υποψήφιος του ςτην Α΄ Περιφέρειας

κτικές που καταστρέφουν το περιβάλλον, εξαντλούν μη ανανεώσιμους πόρους, προσβάλλουν την ποιότητα της ζωής και την αισθητική, ανατρέ- πουν ισορροπίες της πανίδας και της χλωρίδας κ.λπ.

Είναι προφανές ότι στο πλαίσιο της παραπάνω προσπάθειας η αντιμε- τώπιση των οξυμμένων οικολογικών προβλημάτων δεν είναι συμπληρω- ματικού χαρακτήρα αλλά αποτελεί αναγκαίο όρο για την επιτυχία της. Η αποθάρρυνση καταναλωτικών προτύπων (...αυξάνεσθε και πληθύνεσθε Ι.Χ.!) ή και η ςρήξη με την αμαρτωλή παράδοση συνύπαρξης κράτους - πολίτη (εμπρησμοί, καταπατήσεις, αυθαίρετα, ςουσφέτια κ.λπ.) είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με μια νέα εισπρακτική αντίληψη του κράτους που θα στραφεί προς τη μάζα των παραοικονομικών και φοροδιαφευγουσών δραστηριοτήτων, οι οποίες μπορούν να προσφέρουν πέραν των άμεσων περιβαλλοντικών κερδών και σημαντικές ςοές εσόδων.

Οι ιδιωτικοποιήσεις

Σε πλήρη αντίθεση με την παραπάνω λογική, οι περίφημες ιδιωτικοποιή- ςεις, που αποτέλεσαν το πλέον αμφιλεγόμενο ζήτημα στην οικονομική πολιτική της κυβέρνησης, αντιμετωπίστηκαν από τους ίδιους τους εμπνευστές τους ως απλά εισοδηματικά μέτρα ανακούφισης των υπερβά- ςσεων του προϋπολογισμένου ελλείμματος παρά ως πολιτική ουσιαστικής αναδιάρθρωσης του ιστού της ελληνικής οικονομίας.

Στην ΕΑΣ, η ιδιωτικοποίηση δεν οδήγησε σε κανενός είδους εκσυγ- χρονισμό της συγκοινωνιακής υποδομής, με ςητή μάλιστα απαγόρευση και στοιχειωδών κανόνων της αγοράς, όπως ο ανταγωνισμός σε κερδο- φόρες γραμμές. Εδώ, πέρα από το μηδενικό περιβαλλοντικό κέρδος, αμφισβητείται και το στενά ταμιακό αποτέλεσμα, δεδομένης της τυφλής επιδότησης των λεωφορειούχων από το κράτος.

Στην ΑΓΕΤ, όπως εκ των υστέρων απεδείχθη, παραβλέφθηκαν όλες οι εγγυήσεις που θα εξασφάλιζαν τον ουσιαστικό εκσυγχρονισμό της στο δωμά της υψηλότερης τιμής.

Στον ΟΤΕ, η εμμονή της κυβέρνησης στη δημιουργία ενός ιδιωτικού μονοπωλίου, που θα κληρονομήσει μάλιστα όλα τα προνόμια του δημό- ςιου προγόνου του (όπως η αδιαφανής εκχώρηση προμηθειών χωρίς την επίτευξη διαρκούς ανταγωνισμού μεταξύ των προμηθευτών) δεν δη- μιουργεί ουσιαστικές προϋποθέσεις εκσυγχρονισμού και απέχει παρα- ςάγγας από τα διεθνή πρότυπα άσκησης πολιτικής στον τηλεπικοινωνια- κό χώρο, που βασίζονται στην ενίσχυση του ανταγωνισμού σε όλη την αλυσίδα προϊόντων - υπηρεσιών του κλάδου.

Στον προγραμματισμό και την έως τώρα διαχείριση των κοινοτικών πόρων και του υπό διαδικασία δυσφήμισης πακέτου Ντελέρ 2 προβλή-θηκαν επιλογές παραδοσιακού χαρακτήρα υμνήθηκαν «μεγάλα έργα» αμφίδολης οικονομικότητας και δέβαιης αρνητικής περιβαλλοντικής επίδρασης (σε φαραωνική κλίμακα...) όπως εκτροπές ποταμών (Αχε- λώος, Εύηνος...), εκκένωση λιμνών (Τριχωνίδα...), προτεραιότητα αυ- τοκινητόδρομων εις βάρος του σιδηροδρομικού δικτύου που έχει σταμα- τήσει στην εποχή του Τρικούπη κ.λπ.

Οι εναλλακτικές προτάσεις και η συνολική αντίληψη στην οποία εγγράφονται είναι αρκετά σαφείς μέσα στην ίδια την κριτική αλλά και στα θέματα προεκλογικής εκστρατείας και τις δεσμεύσεις του ΣΥΝ (μαζί με τη Νέα Οικολογική Πρωτοβουλία, με την οποία έχει συνάψει συμφω- νία που τη θέλει στρατηγικής σημασίας). Δεν είναι καθόλου σαφείς, κάθε άλλο μάλιστα (όταν π.χ. η Ν.Δ. και το ΠΑΣΟΚ τσακώνονται για το ποιος θα προχωρήσει πιο γρήγορα τα αμφισβητούμενα και διεθνώς πια «μεγά- λα έργα»...) στα προγράμματα και την προεκλογική πρακτική των άλλων κομμάτων, περιλαμβανομένων μάλιστα και των «μικρών», όπως το ΚΚΕ και η ΠΟΛ.Α. Κατά τούτο η προεκλογική εκστρατεία είναι αποκαλυπτι- κή. Αλλά δέβαια η αντιπαράθεση γι' αυτά τα ζητήματα δεν θα σταματή- ςει εδώ. Θα συνεχιστεί με όλα τα κατάλληλα μέσα και μετά στο κοινοβου- λευτικό επίπεδο, εθνικό και ευρωπαϊκό, και όπου αλλού υπάρχουν ενεργοί πολίτες. Γιατί πολιτική θα υπάρχει και μετά τις εκλογές.

του Μ. Πατρινού

Η αντίστροφη μέτρηση έως τις εκλογές της 10ης Οκτωβρίου έχει δρομολογηθεί και δεν είναι λίγοι ό αισθάνονται ότι «αργεί ακόμα η Κυριακή των εκλογών, των τελικών αποτελεσμάτων». Απομένουν μόνο 10 μέρες και έχουν περάσει οι περισσότερες 20 της (σύντομης κατά τα άλλα) προεκλογικής περιόδου. Τις επόμενες ημέρες πρόκειται να αρχίσει η «μάχη των Αθηνών», όχι μόνο με τις μεγάλες συγκεντρώσεις στο Πεδίο του Άρεως, αλλά και οι κρίσιμες αναμετρήσεις στην τηλεόραση και οι κεντρικές εντυπώσεις για τις μείζονος σημασίας εκλογικές περιφέρειες του Λεκανοπεδίου, τόσο για τους εγχώριους ψηφοφόρους όσο και για τις εκατοντάδες χιλιάδες (κάπου 600.000 λένε οι υπολογισμοί) των ετεροδημοτών.

Είναι κοινός τόπος ότι κανένα μεγάλο κόμμα δεν διαθέτει «ρεύμα» και δεν μπορεί να πείσει ευρύτερα ότι θα είναι ο βέβαιος νικητής των εκλογών της 10ης Οκτωβρίου. Ασφαλώς, το ΠΑΣΟΚ έχει ξεχωρίσει και έχει κατορθώσει να πείσει –κυρίως μέσω των εντυπώσεων των φιλικών του μέσων μαζικής ενημέρωσης– ότι προηγείται και οπωσδήποτε θα κατακτήσει τη νίκη. Πάντως, τις ημέρες που πέρασαν το ΠΑΣΟΚ δεν φαίνεται να αύξησε τις εντυπώσεις για την πρωτιά του (με χαρακτηριστικότερη την περίπτωση του κ. Παντελή Οικονόμου και την όλη σύγχυση για τη μετεκλογική λιτότητα), αλλά και η «Νέα Δημοκρατία» με τις επιθέσεις κατά του κ. Αντώνη Σαμαρά δεν φαίνεται να βελτίωσε τη θέση της ανάμεσα στους αναποφασιστούς. Παρά το γεγονός ότι μία γενική αίσθηση είναι πως η αρχική μεγάλη ψαλίδα των δέκα πόντων διαφοράς φαίνεται να κλείνει ανάμεσα στο ΠΑΣΟΚ και τη «Νέα Δημοκρατία».

Βουδές και αδιάφορες

Δεν διαθέτει κανένα κόμμα ισχυρό ρεύμα νίκης, γιατί δεν μπορεί κανένα να διατηρήσει συνεχή και σταθερή την κινητοποίηση νίκης των οπαδών του. Τα κόμματα δεν έχουν επιλέξει τη συγκρουσιακή πολιτική, η οποία εξακολουθεί να παραμένει μόνο σε επίπεδο κορυφής και φραστικής.

Με τις κάποιες εξαιρέσεις της θεδαίως, που επιβεβαιώνουν τον κανόνα. Όπως αποδείχθηκε από τους τραμπουκισμούς κατά της «Πολιτικής Άνοιξης», τις περιστασιακές «κοινωνικές διαμαρτυρίες» συνδικαλιστών και αγροτών από το ΠΑΣΟΚ και άλλα μεμονωμένα επεισόδια βίας παρασύρονται από το κλίμα πόλωσης μόνο οι φανατικοί οπαδοί. Οι υπόλοιποι αρνούνται να παρασυρθούν και να «δραστηριοποιηθούν» στα παιχνίδια του φανατισμού, που παλαιότερα είχαν διαπεράσει ακόμα και την καθημερινή τους ζωή. Δεν υπάρχουν πλέον «πράσινα» και «μπλε» καφενεία. Επιπλέον, τα κόμματα, έχοντας σε μεγάλο βαθμό υποταχθεί στις ανάγκες της τηλεοπτικής εποχής, έχουν μειώσει τις δαπάνες και κινητοποιήσεις τους για αφισοκόλληση, αναγραφή συνθημάτων, διανομή φυλλαδίων και ομιλίες από μπαλκόνια. Ακόμη και η προεκλογική περιδεία του κ. Μητσοτάκη, που θυμίζει δρομολόγιο παλαιού

τρένου, εντάσσεται σ' αυτό τον κανόνα των μικρών πολιτικών συγκεντρώσεων, των τοπικών γεγονότων οποία προβάλλονται από την τηλεόραση ως «θέσεις» πώς λαϊκές συγκεντρώσεις και εκδηλώσεις.

Τα κόμματα σ' αυτές τις εκλογές δεν προσπάθησαν κινητοποιήσουν, όπως παλαιότερα τους ψηφοφόρους, γιατί φοβούνται ότι δεν θα κινητοποιηθούν. Έμπορεί να υπάρχει αναδίωξη του κλίματος 1989-1990, πλευράς γενικής θεματολογίας, να απουσιάζουν οι συζητήσεις για τα μεγάλα προβλήματα (που συζητούνται ριζότερο ως αρνητικά δεδομένα του αντιπάλου παρά εθνικά ζητήματα με συλλογιστικές, προτάσεις και επιρήματα), αλλά οπωσδήποτε απουσιάζει ο φανατισμός, η στελεχιακή και λαϊκή βάση των κομμάτων. Απομένει η τελευταία εβδομάδα για να επικυρώσει ή τη διαπίστωση αυτή. Δηλαδή και τελικά για το πώς διεκδικηθούν οι αναποφασιστοί. Δεν είναι μόνο οι πτες της κατηγορίας αυτής, οι οποίοι συμπεριφέρονται να μην τους αφορούν και πολύ οι εκλογές αλλά και αρκ από τους δεδομένους ψηφοφόρους και οπαδούς. Έχουμε μόνο βουδές εκλογές αλλά και σχεδόν αδιάφο

Ακόμη και οι ηθοποιοί και κάθε είδους καλλιτέχ που έβλεπαν την προεκλογική περίοδο ως μέσο προβο και διαφήμισης, δεν φαίνεται να συγκινούνται ή να χνουν ότι μπορεί να συγκινήσουν με κάθε είδους εντάξ δηλώσεις και πρωτοβουλίες τους. Οι περισσότεροι σι τούν περισσότερο τις μετεκλογικές εξελίξεις και συνέπ και μάλιστα κατά τρόπο ιδιότυπο και συγκυριακό (εάν φύγει ο Μητσοτάκης, τι θα γίνει με την εκλογή του ν προέδρου της Δημοκρατίας, τις νέες εκλογές) παρά θέματα, τα οποία συναρτώνται με μια «νέα εποχή». συζητείται η συνέχεια, η νέα πορεία μετά το εκλογ αποτέλεσμα, αλλά η βραχυπρόθεσμη συνέπειά του.

Παθητικότητα και εξελίξεις

Είναι σαφές ότι οι υπάρχουσες κομματικές επιλογές ενθουσιάζουν το μεγαλύτερο μέρος των πολιτών, ε από ορισμένες μικρές μερίδες.

Η πλειοψηφία δεν προσδοκά σημαντικές αλλαγές ε εθνική, κοινωνική και πολιτική ζωή, ιδιαίτερα σε εκε

«λαϊκό ρεύμα»

αφορούν σε συνολικές διαδικασίες και όχι απλώς σε αλλαγές προσώπων ή προσωπικές προσδοκίες. Είναι χαρακτηριστικό ότι απουσιάζουν από τα συνθήματα των άλλων κομμάτων οι ισχυρισμοί για «μεγάλο ξύπνημα» νέων, της αγροτιάς, της επαρχίας, των μικρομεσαίων, γιατί δεν υπάρχει πουθενά κάποια ανάλογη –έστω μερική– κοινωνική συνέγερση.

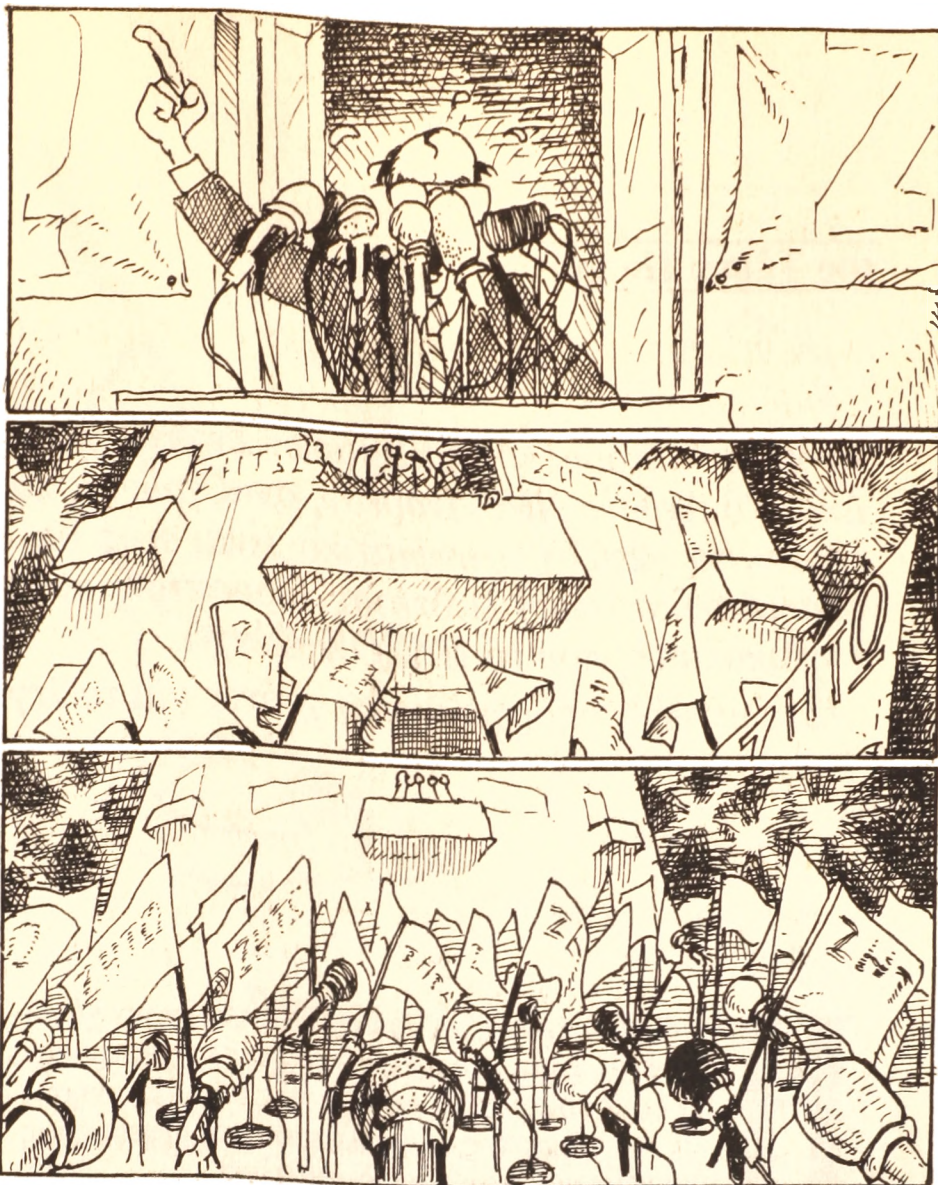
Όλες οι σφυγμομετρήσεις δίνουν στις περισσότερες οχές της επαρχίας ακόμη και σε παραδοσιακά αγροτικά κέντρα μεγάλα ποσοστά αναποφάσιτων και προβληματικών. Και δεν είναι τυχαίο ασφαλώς ότι μεγάλο μέρος της δραστηριότητας του «Συνασπισμού» και ως ένα βαθμό του ΚΚΕ στρέφεται προς τους οπαδούς του «λευκού», της αποχής και του πολυποίικιλου παροπλισμού.

Έκκα ημέρες πριν από τις εκλογές και δεν είναι γνωστό πρόκειται να προσφέρει από πλευράς επιχειρημάτων, κινήματος και αντιπαράθεσεων η επικείμενη «μάχη των νέων». Δεν παύει, πάντως, προς το παρόν να είναι ελπίδα η εντύπωση ότι έχουν εξαντληθεί τα πυρομαχικά, έχει λήξει η προεκλογική περίοδος από πλευράς παλινδρόμησης των μεγάλων επιλογών.

Εν υπάρχουν νέες θέσεις για τα σύγχρονα και μεγάλα ζητήματα του τόπου και οι προτάσεις από το χώρο της πτέρας (όπως λ.χ. εκείνες για τους θεσμούς και την λογική ευαισθησία του «Συνασπισμού» ή της κοινωνικο-προστασίας και των σχέσεων με τα Βαλκάνια του ΣΕ) δεν προκαλούν ευρύτερες συζητήσεις και συνθέσεις ψευδών. Δεν επηρεάζουν τη στεγανότητα και το είδος της αντιπαράθεσης των δύο μονομάχων. Έτσι, δεν είναι εύλογο να διαπιστώσει κανείς ότι οι εκλογές της 10ης Οκτωβρίου, ίσως να αποτελέσουν το κλείσιμο (από τη μία πλευρά, κυρίως του ληξιπρόθεσμου κ. Κ. Μητσοτάκη) της περιόδου 1963-1965, αλλά δεν πρόκειται να δώσουν νέα οριζόντια και διάσταση στη μεταδικτατορική πορεία. Συνοπτικά, οι νέες εκλογές δεν πρόκειται να δώσουν όχι λύση αλλά ούτε καν ισχυρή ώθηση στα θέματα λ.χ. οικονομικού εκσυγχρονισμού, της κοινωνικής αλλαγής, της θεσμικής ανανέωσης (ακόμη και ο κ. Μητσοτάκης σε τη δική του αναθεώρηση του συντάγματος), της αποφυγής του παθητικού, του αναγκαίου ρόλου της Ελλάδας στην Ευρώπη και τα Βαλκάνια, στα ζητήματα της ανάπτυξης.

Πορεί ιδιαίτερος ο κ. Ανδρέας Παπανδρέου να είχε εκπροσώπους του ΣΕΒ ότι έχει φιλοδοξία η νέα οριζόντια θητεία του να γραφτεί με «χρυσά γράμματα», καθώς και οι συγκεκριμένες απόψεις του για την οικονομία και τον τρόπο διακυβέρνησης («δεν θα υπάρξει πλέον ατυχεμένη υπουργική πολιτική, όπως παλιά, όπως με τον Σημίτη και τον Αρσένη αλλά ενιαία ευθύνη και εκτέλεση για την κυβέρνηση»), δεν είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικές.

Αλλά και από τη δική του πλευρά ο κ. Κ. Μητσοτάκης σε περίπτωση μιας νέας εκλογικής του νίκης, δεν φαίνεται ετοιμμένος να αλλάξει το γνώριμο, συγκεντρωτικό μοντέλο διακυβέρνησης. Δεν είναι τυχαίο ότι έχει απαγορεύσει και ακυρώσει σε ορισμένες περιπτώσεις –το πρόγραμμα περιόδων σε προβληματικές περιοχές για τη Ν.Δ. των

δελφίνων κ.κ. Μιλτιάδη Έβερτ, Γιάννη Βαρδιτσιώτη και Γ. Σουφλιά. Θέλει μόνος ο κ. Μητσοτάκης να διεκδικήσει το μερίδιο της πιθανής νίκης. Όσο για τις διαβεβαιώσεις του ότι θα αποχωρήσει από την ηγεσία της Ν.Δ. σε περίπτωση ήττας, αυτό δεν αποκλείει τη δημιουργία δικού του προσωποπαγούς κόμματος.

Όσο για τις διαβεβαιώσεις του κ. Α. Παπανδρέου για τις δυνατότητες μετεκλογικής συνεργασίας με την Αριστερά, τη δυνατότητα αυτή θυμάται πάντοτε το ΠΑΣΟΚ προεκλογικά, για να την μεταβάλλει σε πολιτική αναγκαστικής ουράς μετά τις εκλογές. Και χωρίς, βεβαίως, όπως σωστά υποστηρίζει το ΚΚΕ, να αποσαφηνίζεται το πλαίσιο της πολιτικής συνεργασίας.

Είναι περίπου αυτονόητο ότι οι προεκλογικές συνθήκες έως τώρα και όσες διαμορφωθούν τις επόμενες δέκα μέρες θα καθορίσουν αποφασιστικά το μετεκλογικό σκηνικό.

Κανένας από τους δύο νικητές δεν στηρίζεται σε μεγάλο λαϊκό ρεύμα και δεν έχει διαμορφώσει –πολύ λιγότερο δεν έχει επιβάλει– κάποιο συνολικό και συλλογικό όραμα. Δεν έχει παρουσιάσει κανένα πρόγραμμα ουσιαστικών και ριζοσπαστικών αλλαγών ή έστω προτάσεων. Γεγονός το οποίο σημαίνει ότι ο όποιος νικητής της 10ης Οκτωβρίου δεν πρόκειται να έχει στη διάθεσή του μεγάλη πίστωση χρόνου (πολύ περισσότερο όταν, όπως φαίνεται, ακολουθήσει το ίδιο μοντέλο διακυβέρνησης και «αξιοπιστίας») και κατά συνέπεια δεν θα έχει εξασφαλισμένη την πολιτική σταθερότητα της κυβέρνησής του. Οι κλυδωνισμοί, από αυτή την αναντιστοιχία με το κοινωνικό σώμα και τις ανάγκες του τόπου, θα είναι αναπόφευκτοι.

Μπροστά σ' ένα τέτοιο ενδεχόμενο η κοινοβουλευτική παρουσία της Αριστεράς δεν είναι μόνο αναγκαία αλλά και αποτελεί εγγύηση για το θεσμικό μας σύστημα και τη διεξοδό του από την κρίση.

ΠΑΣΟΚ: Στην Εκάλη ετοιμάζουν τ

του Τάσου Παππά

Αν και ο πρόεδρος του ΣΕΒ Ιάσων Στράτος ήταν από τους πρώτους που δέχθηκε, προεκλογικά, στη Εκάλη ο Ανδρέας Παπανδρέου, αναζητώντας κατεύθυνση υλοποίησης του νέου «κοινωνικού συμβολαίου» το μεγάλο ερωτηματικό είναι πώς θα αντιδράσει το εργατικό κίνημα όταν το ΠΑΣΟ. εφαρμόσει πολιτική λιτότητας (προοπτική αναπόφευκτη) – και ιδιαίτερα πώς θα αντιδράσουν οι συνδικαλιστές που το ΠΑΣΟΚ ελέγχει.

Στο μεταξύ, υπάρχει ακόμη χρόνος για τα λεγόμενα «συντροφικά μαχαιρώματα».

Η Νέα Δημοκρατία και ο αρχηγός της έχουν χάσει την ψυχραιμία τους. Το φάσμα της ήττας προκαλεί κραδασμούς και οι κινήσεις της κυβέρνησης και του κόμματος αποκαλύπτουν το μέγεθος της ανασφάλειας που τους διακατέχει.

.051 Ο Πρωθυπουργός και η θυγατέρα του γυρίζουν τη χώρα και εγκαινιάζουν τόσα «έργα», όσα δεν είχαν θεμελιωθεί από το 1974 και εντεύθεν. Αν πιστέψει κανείς αυτή την «ειδυλλιακή» πραγματικότητα, τότε η Ελλάδα πρέπει να ανασκάπτεται απ' άκρου εις άκρον, για να θυμούμε και το σύνθημα - κλισέ όλων των κυβερνήσεων που απέρχονται.

- Φιλικές προς την κυβέρνηση εφημερίδες χρησιμοποιούν αμφιδύο επιστημονικής αξίας δημοσκοπήσεις που μετατρέπουν με μαγική ράβδο την ήττα σε περιφανή θρίαμβο. Οι ίδιες εφημερίδες επιστρατεύουν απογοητευμένους αριστερούς, οι οποίοι καλούν τον πληθυσμό της Αριστεράς να μην ψηφίσει ΠΑΣΟΚ αλλά τη Νέα Δημοκρατία επειδή «επί τριάντα χρόνια έκανε τιτάνιο αγώνα για να δγάλει τη χώρα από την κρίση στην οποία άλλοι τη βούλιαξαν». Από επιστολή του **Τάκη Λαζαρίδη** – συγκατατούμενου του **Ν. Μπελογιάννη** – στο διευθυντικό στέλεχος της «Απογευματινής» **Χρ. Πασαλάρη** που δημοσιεύθηκε τη Δευτέρα. Ο **κ. Λαζαρίδης** μπορεί να συστήνει ό,τι θέλει στους πολίτες αυτής της χώρας, ας αφήσει όμως τους πολίτες να κρίνουν μόνοι τους το πρόσημο της πρότασής του – αριστερό, κεντρώο, δεξιό...

- Δείγμα της κακής ψυχολογίας είναι και οι κορόνες περί προδοσίας που εκτοξεύονται κατά του **Α. Σαμαρά** και κυρίως οι προπηλακισμοί των οπαδών της Νέας Δημοκρατίας εναντίον του αρχηγού της Πολιτικής Άνοιξης που και την κυβέρνηση εκθέτουν και τον **κ. Σαμαρά** καθιστούν συμπαθή. Είναι γνωστό ότι ο βαλλόμενος κερδίζει πόντους στο χρηματιστήριο των εκλογών.

Ανησυχώντας από την επικείμενη νίκη!

Από την άλλη πλευρά στο ΠΑΣΟΚ υπάρχει η σιγουριά της

νίκης που όμως ανησυχεί(!) τον καθοδηγητικό πυρήνα του κόμματος. Και ο **Α. Παπανδρέου** και κορυφαία στέλη του Κινήματος επιστούν την προσοχή στους οπαδούς του ΠΑΣΟΚ πως η μάχη ακόμη δεν κερδήθηκε και απαιτείται να διαθέσουν το μέγιστο των δυνάμεων τους για να απφευχθούν δυσάρεστες εκπλήξεις της τελευταίας στιγμής. Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ δεν έχει χρησιμοποιήσει μέχρι τώρα στην προεκλογική περίοδο το «όπλο» της παραπομπής του. Οι σύντομες αναφορές που έκανε σε Θεσσαλονίκη και Πάτρα, χωρίς μάλιστα αιχμές κατά της Αριστεράς, ασφαλώς και δικαιανοποίησαν τους θερμοκέφαλους που ζουν μόνο και μόνο για τη μεγάλη ρεβάνς. Παράγοντες του ΠΑΣΟΚ στους οποίους απευθύνθηκε το «ΑΝΤΙ» έλεγαν πως προκειται για επιλογή του **Α. Παπανδρέου** τη επινεύσει του **Γεννηματά** και ο στόχος είναι διπλός: **Πρώτον** να διευρυνθεί ακόμη περισσότερο το χάσμα με την Αριστερά και **δεύτερον** να κοπεί ο βήχας των έξαλλων. Οι νουνεχότεροι του ΠΑΣΟΚ γνωρίζουν πολύ καλά ότι το κόμμα τους έχει χρειαστεί σε κάποια φάση στο μέλλον τις ψήφους της Αριστεράς είτε για να στηριχθούν επώδυνες πολιτικές είτε για να βοηθηθεί ο **Α. Παπανδρέου** να «σκαρφαλώσει» στην προεδρία της Δημοκρατίας, εάν και όταν το αποφασίσει.

Υπάρχει όμως και ένας επιπρόσθετος λόγος που το ΠΑΣΟΚ επιθυμεί, όσο κι αν αυτό φαντάζει παράδοξο, την είσοδο των κομμάτων της Αριστεράς, αλλά και της Πολιτικής Άνοιξης στη Βουλή. Ο ισχύων εκλογικός νόμος αφαιρεί έδρες από το δεύτερο κόμμα και τις δίνει σε μικρά που έχουν υπερβεί το όριο. Αν και τα τρία κόμματα μπουν στη Βουλή κι αν το ΠΑΣΟΚ διατηρήσει τη διαφορά του από τη Νέα Δημοκρατία στο επίπεδο των επτά μονάδων, όπως δείχνουν μέχρι τώρα οι δημοσκοπήσεις, τότε είναι πολύ πιθανόν να μην καταφέρει η Ν.Δ. να συγκεντρώσει το κρίσιμο αριθμό «120» που της δίνει το δικαίωμα να ασκήσει βέτο στην εκλογή του προέδρου της Δημοκρατίας και να οδηγήσει τη χώρα σε εκλογές το 1995. Αν συμβούν τα προεκτεθέντα, τότε ο **κ. Μητσοτάκης** διεκδικεί επαξίως το θρόνο του ιδανικού αυτόχειρα, αφού

«κοινωνικό συμβόλαιο» και νέα λιτότητα

μπορούσε να αλλάξει τον εκλογικό νόμο και δεν το έπραξε ή δεν «πρόκανε».

Εμπρός για τη νέα λιτότητα

Πέρα όμως από τα σενάρια και τις «γκάφες» του πρωθυπουργού υπάρχει και η σύγκρουση στο προγραμματικό πεδίο. Ποια σύγκρουση, θα έλεγε κάποιος; Κινδυνολογία από τη μια πλευρά, σκόπιμη ασάφεια από την άλλη και μόνο τα κόμματα της Αριστεράς καταθέτουν συνεχώς εκκλήσεις και προκλήσεις προς τους δύο μονομάχους για συζητήσεις επί της ουσίας. Απευθύνονται όμως σε ότα μη ακουόντων. Ο **κ. Παπανδρέου** από τα όσα λίγα έχει αποκαλύψει για τις προθέσεις του στο πεδίο της οικονομίας, μας προϊδεάζει, αν όχι για λιτότητα, που βεβαίως θα βαπτισθεί σταθεροποίηση προς δόξαν της κυριολεξίας, τουλάχιστον για έναν καπιταλισμό ρηνανικού τύπου κατά την εκδοχή του **Μισέλ Αλμπέρ**. Περισσότερο κράτος, ελεγχόμενος αυταρχισμός, στοιχειώδης προστασία των χαμηλόμισθων και των απόκληρων και κυρίως κοινωνικό συμβόλαιο, όπως κομπάζει αποκαλείται η χειραγώγηση του εργατικού κινήματος. Χαρακτηριστικό είναι άλλωστε ότι ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ στη συνέντευξή του στο «Βήμα» έσπευσε να καθησυχάσει τους μεγαλόσημους οικονομικούς παράγοντες πως δεν έχουν να φοβηθούν τίποτε από το ΠΑΣΟΚ. Μάλιστα στην κατεύθυνση υλοποίησης του κοινωνικού συμβολαίου τον πρώτο που δέχθηκε στην Εκάλη ήταν ο πρόεδρος του ΣΕΒ **Ιάσων Στράτος**. Το ζητούμενο είναι πώς θα αντιδράσει το εργατικό κίνημα όταν θα προκύνουν οι μεθοδεύσεις του ΠΑΣΟΚ και κυρίως πώς θα πολιτευθεί εκείνο το τμήμα των συνδικάτων που ελέγχεται από το ΠΑΣΟΚ. Με σχετική αυτονομία ή ως μάντας μεταδίδας της κομματικής γραμμής.

Αυτά όμως αφορούν το εγγύς μέλλον. Στο παρόν, το ενδιαφέρον εστιάζεται στον αγώνα που διεξάγεται μεταξύ πυνυποψηφίων. Ο καισαρισμός του **Α. Παπανδρέου** που μετέφερε τη **Β. Παπανδρέου** από τη σίγουρη Α' Αθήνας στη δύσβατη Β' Αθήνας μάλλον θα την ευνοήσει γιατί οι ψηφοφόροι του ΠΑΣΟΚ στηρίζουν τα θύματα του αρχηγισμού ιδιαίτερα όταν αυτά καταπίνουν την προσβολή με ταρομιώδη ψυχραιμία (δημοσίως), γιατί ιδιωτικώς συνέησαν πολλά. Κυκλοφόρησε και δεν έχουμε λόγο να μην το πιστέψουμε πως η **κ. Παπανδρέου** ήταν έτοιμη να τα παρατήσει αλλά επείσθη την τελευταία στιγμή από τους **Γ. Γεννηματά** και **Κ. Λαλιώτη** που έσπευσαν στο γραφείο της προκειμένου να αποτρέψουν κάποια απονενομημένη ενέργεια. Στη Β' Αθήνας η **κ. Παπανδρέου** ήδη συγκρότησε τις συμμαχίες της με τους υπόλοιπους «εκσυγχρονιστές» της λίστας **Σ. Τζουμάκα**, **Α. Κανελλόπουλο** ενώ από την παρουσία της προσδοκά να επωφεληθεί και ο **Τ. Χυτήρης**, ο οποίος παρά την προβολή που έχει ως εκπρόσωπος τύπου του **Α. Παπανδρέου** κινείται περίπου όπως το ψάρι έξω από το νερό. Στην ίδια περιφέρεια συμμαχίες έχουν συγκροτήσει και οι λεγόμενοι «αυριανιστές» **Αθανασόπουλος**, **Αποστολόπουλος**, ενώ σκληρή μάχη για την πρώτη θέση δίνουν οι **Ε. Γιαννόπουλος**, **Α. Κακλαμάνης**.

Συντροφικά μαχαιρώματα

Ανάλογες ομάδες έχουν σχηματισθεί και στην Α' Αθήνας. Η αποχώρηση της **Β. Παπανδρέου** ευνοεί τους υποψηφίους που έχουν το ίδιο προφίλ μ' αυτήν, όπως για παράδειγμα τους **Σ. Μανίκα**, **Θ. Τσούρα**, **Π. Οικονόμου** και άλλους.

Ο αποκλεισμός του **Η. Παπαδόπουλου** από το ψηφοδέλτιο της Καβάλας ήταν περίπου αναμενόμενος, αφού ο κομμένος πρώην βουλευτής αρνήθηκε να στείλει επιστολή συγγνώμης στον **Α. Παπανδρέου**. Χωρίς εξήγηση από τον κεντρικό μηχανισμό έμειναν οι αποκλεισμοί του **Κ. Ασάκη** στο Ηράκλειο αν και είχε προταθεί από τις τοπικές οργανώσεις και του **Γ. Νάου** από την Β' Αθήνας. Προβλήματα έχουν δημιουργηθεί με τις υποψηφιότητες του **Β. Μαλέσιου** στα Γιάννενα - επεβλήθη από την καθοδήγηση - και του **Γ. Παπαδάτου** στη Ζάκυνθο, λόγω της πλημμελούς παρουσίας του στην περιοχή. Τα γνωστά συντροφικά μαχαιρώματα επανήλθαν στο προσκήνιο και μάλιστα στη Θεσσαλονίκη έχουν στόχο τον ίδιο τον **Ακη Τσοχατζόπουλο**! Είναι χαρακτηριστικό ότι ο **κ. Τσοχατζόπουλος** δεν κατέδωκε στην Πάτρα όπου μίλησε το προηγούμενο Σάββατο ο **Α. Παπανδρέου**. Παρέμεινε στη συμπρωτεύουσα για να ανατρέψει το αρνητικό εις βάρος του κλίμα που καλλιεργούν «σύντροφοι» του στο ψηφοδέλτιο.

Επιεικώς απαράδεκτη κρίνεται, τέλος, συμπεριφορά της ηγετικής ομάδας απέναντι στα στελέχη της Δημοκρατικής Συμπαράταξης - τη θυμάστε; Ούτε ένας συμμετέχει στα ψηφοδέλτια. Δόθηκε η εξήγηση πως ενδεχόμενη εκλογή τους θα προκαλούσε προβλήματα, αφού το αρμόδιο τμήμα του Αρείου Πάγου θα μπορούσε να χαρακτηρίσει τη συνεργασία ΠΑΣΟΚ - Δημοκρατικής Συμπαράταξης ως συνασπισμό κομμάτων με συνέπεια να χαθούν έδρες για το Κίνημα στη δεύτερη κατανομή. Το ανοίκειο της υπόθεσης έγκειται στο γεγονός ότι ο αποκλεισμός δεν συνοδεύθηκε έστω από ένα τηλεφώνημα παρηγορίας στους **Α. Μπριλλάκη**, του **Μ. Γλέζο** και του **Γ. Βέγκα**, οι οποίοι συμπαράστηκαν στο ΠΑΣΟΚ στις δύσκολες ώρες του, το 1989.

Η πολιτική ως μαγική εικόνα, παρὰ δῆμον ονείρων (μέρα μεσημέρι)

του Αναστάση Βιστωνίτη

Καθώς πλησιάζει η ημέρα των βουλευτικών εκλογών της 10ης Οκτωβρίου, πληθαίνουν οι φωνές που διαμαρτύρονται κατά της προεκλογικής αφισορρύπανσης, μαζί με τις ευχές για «ήπιο» κλίμα και «χαμηλούς» τόνους. Αυτά, λένε, κάποια μέρα πρέπει να σταματήσουν. Στοιχίζουν δισεκατομμύρια και καταστρέφουν το περιβάλλον. Επιπλέον εκφράζουν την αισθητική μας βαρβαρότητα και μετατρέπουν την «ευρωπαϊκή» Ελλάδα σε «ασιατική» χώρα. Για να θεραπευτούν τα παραπάνω δεινά, υποστηρίζουν, θα πρέπει κάποια στιγμή να δοθεί ένα τέλος στις προεκλογικές συγκεντρώσεις και το πεδίο της πολιτικής αντιπαράθεσης να μεταφερθεί στην τηλεόραση με την καθιέρωση των τηλεοπτικών μονομαχιών ανάμεσα στους πολιτικούς αρχηγούς, ώστε να ξεφύγουμε, πια, από τα συνθήματα και να αρχίσουμε να συζητούμε «κόσμια» και με επιχειρήματα για τα κρίσιμα προβλήματα της χώρας. Ένας ολόκληρος λαός, δηλαδή, δεν μπορεί να κοπαδοποιείται και να σέρνεται στα κομματικά γιουρούσια ανά την επικράτεια, με γηπεδική ψυχολογία, ως φανατικό «μπουλούκι» που το κουμαντάρουν οι δημαγωγοί.

Πριν από δέκα - δεκαπέντε χρόνια κανείς δεν διανοείτο να υποστηρίξει παρεμφερείς απόψεις, ούτε να φανταστεί πώς θα στηνόταν κόμμα χωρίς συγκεκριμένο ιδεολογικό και πολιτικό περιεχόμενο (η Πολιτική Άνοιξη του κ. Σαμαρά). Σήμερα -κατά παράδοσιν συνήθως- λέγονται τέτοια και παρόμοια σε έναν πολιτικοποιημένο αλλά και καταταλαιπωρημένο λαό. Όλοι θα επιθυμούσαν να ζουν σε καλύτερο και καθαρότερο περιβάλλον. Οι πάντες θέλουν ουσία και όχι συνθήματα. Δεν υπάρχει σχεδόν κανείς που τα τελευταία χρόνια να μην έχει υποστεί τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης. Γι' αυτό και οι θιασώτες της ιδέας για τηλεοπτικές μονομαχίες των πολιτικών αρχηγών στην τηλεόραση (αυτό το Φαρ Ουέστ της τεχνολογίας) νομίζουν πως μπορούν -και πρέπει- να αντικατασταθούν οι ανοιχτές συγκεντρώσεις από τον τηλεοπτικό «διάλογο».

Μου κάνει εντύπωση πως κάθε φορά που έχουμε εκλογές θυμούνται ορισμένοι ότι η αφισορρύπανση δημιουργεί οικτρών θέαμα στους δρόμους και τους τοίχους των πόλεων και πως η «κοπαδοποίηση» μεταβάλλει τους πολίτες σε πρόβατα. Τότε θυμόμαστε όσα προσδιορίζουν τη μιζέρια και την αθλιότητα των μεγάλων μας πόλεων, με την Αθήνα να κατέχει τα πρωτεία. Μας ενοχλούν οι βραχύβιες πολιτικές αφίσες υποψηφίων και κομμάτων και δεν μας ενοχλεί η καθημερινή και μόνιμη διαφημιστική βαρβαρότητα, οι γιγάντιες διαφημίσεις των τσιγάρων στην πόλη αλλά και στους αυτοκινητοδρόμους, οι άθλιες επιγραφές συνεργείων, φροντιστηρίων, βενζινάδικων και μπακάλικων που κάνουν την Αθήνα να μοιάζει με κουρέλια της διαφήμισης. Οι επιγραφές μιας πόλης καθορίζουν αποφασιστικά την αισθητική

της. Όποιον γνώστη του θέματος κι αν ρωτήσει κανείς θα πάρει την απάντηση πως η Αθήνα έχει τις χειρότερες επιγραφές απ' όλες τις ευρωπαϊκές πόλεις. Ό,τι θέλει κάνει ο καθένας. Ό,τι τύπο γραμμάτων του καπνίζει χρησιμοποιεί, όπου θέλει αναρτά ή στήνει τις πινακίδες του. Σε τοίχους, στύλους της ΔΕΗ, στο πεζοδρόμιο. Πολλές φορές θέτοντας σε κίνδυνο και τη σωματική ακεραιότητα των περαστικών. Τα γκραφίτι των περιθωριακών ομάδων συγκρινόμενα με το επιγραφικό κιτς των καταστημάτων μοιάζουν με έργα τέχνης.

Σήμερα κάποιοι μικροαστοί της αντισηψίας ενοχλούνται από τις προεκλογικές φωτογραφίες και τις αφίσες το ζήτημα, όμως, το ανακινούν ορισμένοι διανοούμενοι πολιτικοί και δημοσιογράφοι. Για ποιους πολίτες νοιαζόμαστε, ωστόσο; Για εκείνους μήπως που ασύστολα παραβιάζουν το Γενικό Οικοδομικό Κανονισμό, και μόλις αγοράσουν ένα διαμέρισμα και περάσει η πολεοδομία με το ένα δύο τρία «κλείνουν» το μπαλκόνι τους ή κτίζουν στην ταράτσα, που προεκτείνουν τη βεράντα στο πεζοδρόμιο (αν ευτυχίσουν να αποκτήσουν αυθαίρετα μονοκατοικία), παρκάρουν τα τροχοφόρα τους όπου βρουν, καταπατούν όποτε και αν μπορούν δημόσιες εκτάσεις και πετούν τα σκουπίδια τους στο δρόμο; Αυτοί ενοχλούνται; Ή μήπως οι κάτοικοι της δυτικής Αθήνας που κάτω από τη μύτη τους έχουν ένα φουγάρο και τα απόβλητα των εργοστασίων στην αυλή τους; Σε κανέναν δεν αρέσει η αφισορρύπανση. Αλλά εμένα προσωπικά είναι το τελευταίο πράγμα που με ενοχλεί σε αυτή τη χώρα και σε αυτή την πόλη. Πρώτον, είναι περιστασιακή (κάθε τέσσερα χρόνια) και δεύτερον, δεν έχει συνέπειες στην υγεία των κατοίκων.

Το να λέμε επομένως ότι θα δώσουμε το παράδειγμα της «κάθαρσης» ξεκινώντας από την αφισορρύπανση των εκλογών αποτελεί, νομίζω, καθαρή υποκρισία. Όμως, το βασικότερο ζήτημα έγκειται αλλού.

Οι ανοιχτές προεκλογικές συγκεντρώσεις είναι ένα από τα τελευταία κατάλοιπα της άμεσης δημοκρατίας. Ασφαλώς και γίνονται για λόγους εντυπωσιασμού, ασφαλώς και χρησιμοποιούνται ως άλλοθι από τα κόμματα κι ασφαλώς η σημασία τους δεν είναι τόσο μεγάλη όσο δείχνει ο όγκος τους. Δεν δέχομαι, ωστόσο, πως δεν αποτελούν έκφραση της πολιτικής βούλησης του λαού και, πολύ περισσότερο, απορρίπτω την ιδέα ότι μπορούν να υποκατασταθούν με τηλεοπτικές μονομαχίες αρχηγών και εκπροσώπων. Γιατί οι τηλεοπτικές μονομαχίες να είναι έκφραση πολιτισμού και όχι λ.χ. απολιτικοποίησης της πολιτικής ζωής; Ιδιωτεύοντες, δηλαδή, στα σαλόνια μας θα παρακολουθούμε «στο διηνεκές» συζητήσεις φορέων και εκπροσώπων πίνοντας μπύρα; Μα τότε γιατί να μην ψηφίζουμε μέσω τηλεοπτικών προγραμμάτων, όπως συμμετέχουμε εσχάτως σε πάρτι, γνωρίζουμε ανθρώπους ή ικανοποιούμε ποικίλες φαντασιώσεις μας; Έτσι, λοιπόν,

να γίνουμε οριστικώς και αμετακλήτως υποχείρια των καναλιών και της εικονιστικής αυταπάτης, να μας ευνουχίσει συνειδησιακά το μοντάζ και το μόνιτορ και να εκχωρήσουμε όλη την εξουσία στα τηλεοπτικά κανάλια μετατρέποντάς τα σε απόλυτους κυρίαρχους της ζωής μας. Όλα να προέρχονται, να εκπορεύονται και να επιστρέφουν στη γυάλινη οθόνη, τον καθρέφτη του Μανιχαίου.

Δεν προτίθεται να παραστήσω τον απολογητή. Έχω, όμως, μίαν απορία. Όταν οι προεκλογικές συγκεντρώσεις χαρακτηρίζονται «χολλυγουντιανές φιέστες» τότε τι είναι η τηλεόραση; Τι άλλο από την παγκόσμια έκφραση του ίδιου του Χόλλυγουντ, την προέκταση της κινηματογραφικής του διομηχανίας η οποία, σύμφωνα με τον πιο διάσημο σεναριογράφο του, τον Μπεν Χεκτ, «εμπόδισε τους Αμερικανούς να γίνουν ένας πολιτισμένος λαός»; Η τηλεόραση είναι η Εκκλησία χωρίς το δῆμο, όπου ο ιδιώτης ψηφίζει όχι με ανάταση της χειρός αλλά του ριμότ κοντρόλ. Τα πολιτικά σλόγκαν, τα συνθήματα και οι εξαγγελίες από τα μπαλκόνια είναι μικροπαιίσματα μπροστά στα στερεότυπα της μαζικής κουλτούρας που επιβάλλει η τηλεόραση. Το ζήτημα έχει ακόμη βαθύτερες προεκτάσεις και αφορά στο μέλλον του ίδιου του πολιτικού. Εδώ, όμως, θα τίθεται κι ένα άλλο, απλούστερο στη σύλληψή του αλλά αποφασιστικής σημασίας, ζήτημα: Πολιτική δεν νοείται χωρίς να προϋποθέτουμε μια κοινότητα ανθρώπων. Δημοκρατία χωρίς τον δῆμο, δημοκρατία ιδιωτών δεν υπάρχει. Ουδείς είναι τόσο αφελής ώστε να πιστεύει πως το σημερινό αντιπροσωπευτικό σύστημα ταυτίζεται με τη δημοκρατία. Σχετίζεται, απλώς, κατ' αναλογία μαζί της. Παρά ταύτα, η ύπαρξη της κοινότητας εκφράζεται με ποικίλους τρόπους και με θεσμικά κατοχυρωμένες εκφράσεις, όπως η διαδήλωση, η ομαδική διαμαρτυρία, η προεκλογική συγκέντρωση, η σύνοδος, η συνέλευση και -κορυφαία όλων- η ψηφοφορία. Πρόκειται, δηλαδή, για δημόσια εκδήλωση της μικρής ή της μεγάλης κοινότητας ανθρώπων. Η μετατροπή της σε ιδιωτικό θέαμα οδηγεί στην ιδιωτεία, στον ατομικισμό, στη διαμόρφωση εκείνου που από παλιά όλα τα συντηρητικά κόμματα αποκαλούν «σιωπηρά πλειοψηφία», όπου τα πράγματα δεν εκφράζονται μέσω της δυναμικής των κοινωνικών τους φορέων αλλά της αδρανούς κοινωνικής ύλης στην οποία μετατρέπεται ο λαός όταν ενστερνίζεται την άποψη πως η δημόσια και μαζική έκφραση της θέλησής του είναι χαρακτηριστικό του «κοπαδιού», τουτέστιν «κατώτερων» και «απολίτιστων» ανθρώπων.

Καλείται ο λαός να εγκαταλείψει τις «φθαρμένες» εκφράσεις της πολιτικής του βούλησης ή ακόμη και των επιθυμιών του και να αποφασίζει με βάση ποικίλα εμπορευματικά υποκατάστατα, όπως λ.χ. τις περιβόητες σφυγμομετρήσεις ή γκάλοπ, που δεν είναι παρά το αντίστοιχο της έρευνας αγοράς που υιοθετούν οι μεγάλες εμπορικές εταιρείες και οι διαφημιστές κατά τα πρότυπα των ελεφάντων της διαφήμισης στη λεωφόρο Μάντισον. Το μάρ-

κετινγκ, όμως, στο πεδίο της πολιτικής δεν μπορεί παρά να είναι μάρκετινγκ της συνείδησης, κι αναπόφευκτα ως διαδικασία ακυρώνει την ίδια την ουσία της πολιτικής που είναι η προοπτική απεικόνιση της κοινωνίας στο σύστημα ιδεών το οποίο η κοινωνία αυτή δημιουργεί, καλλιεργεί και διαμορφώνει. Όταν οι ιδέες μετατρέπονται σε εικόνες παύουν, βεβαίως, να είναι ιδέες και γίνονται στερεότυπα. Τότε και τα επιχειρήματα ξεπέφτουν κι αρχίζουν ανόητες συζητήσεις του είδους: ποιος είναι «καλύτερος», ποιος είναι πιο νέος ή πιο έμπειρος, πόσο φωτογενής είναι ο τάδε, πόσο πιστός σύζυγος ο δείνα, τι γραβάτα φοράει κ.τ.λ.

Πέραν αυτού, μια τέτοια εξέλιξη οδηγεί στην κατάργηση της πολιτικής αφού καταργεί τη σταθερή κοινωνική ζύμωση, αποδυναμώνει τις πολιτικές οργανώσεις, τα συνδικάτα, τις επαγγελματικές ενώσεις, δηλαδή την ίδια τη συλλογική έκφραση της δημόσιας ζωής κι άρα καταστρέφει μεγάλο τμήμα του κοινωνικού ιστού. Μετατρέποντας την πολιτική σε εμπόρευμα, όπως και τις ιδέες (άλλωστε η τηλεόραση πουλάει ιδέες υπό μορφήν εικόνων γιατί πουλάει διαφημίσεις, δηλαδή την εικόνα των εμπορευμάτων που με τη σειρά του πουλάει κάποιος άλλος), καταργεί την αγορά και το πλήθος. Οι πολιτικοί μετατρέπονται σε τηλεοπτικούς σταρ και η κοστολόγησή τους γίνεται στο εικονιστικό παζάρι. Όλα, φυσικά, έχουν ως μόνιμη επωδό, τη χολλυγουντιανή μαγική λέξη: *ταμείο*. Θα καλούνται να μιλήσουν στην τηλεόραση, όπως και γίνεται ως ένα βαθμό σήμερα, εκείνοι οι πολιτικοί που κρατούν «καθλωμένους» τους τηλεθεατές, που φέρνουν, επομένως, διαφημίσεις, δηλαδή χρήμα στο *ταμείο*.

Δεν είναι του παρόντος να αναπτύξει κανείς τη θέση του Μακλούαν, που από τη δεκαετία του '60 ακόμη διαπίστωνε πως η εκρηκτική εξάπλωση των μαζικών μέσων επικοινωνίας κάνει επαρχιώτικες τις κοινωνίες. Ο τηλεοπτικός επαρχιωτισμός είναι αναπόφευκτος αλλά τρέφει κανείς την αμυδρή ελπίδα πως δύσκολα θα κυριαρχήσει σε έναν λαό, όπως ο ελληνικός. Αρκεί, βέβαια, να βλέπουμε καθαρά και όχι να εκλαμβάνουμε το εικονιστικό limbo ως πολιτισμό και πρόοδο. Ορισμένα πράγματα είναι αυτονόητα και δεν χρειάζονται παραπομπές στη χαώδη διεθνή βιβλιογραφία. (Όπως λ.χ. ότι η τηλεόραση δημιουργεί παθητικούς πολίτες και συχνά «κατασκευάζει» ή διαστρέφει τις ειδήσεις). Η τηλεόραση είναι το νεκροταφείο της αφήγησης, το θεμέλιο της αποχαυνωτικής κοινωνίας, το όπιο της νοικοκυράς, η πηγή του κιτς, ένα καλιφορνέζικο περίπλωμα στο οποίο θύει η εξουσία. Το ότι υπάρχει κι άλλη τηλεόραση δεν αναιρεί την παραπάνω διαπίστωση. Ουδείς σήμερα έχει αυταπάτες ότι μπορούμε να ζήσουμε χωρίς την τηλεόραση. Ας μη φτάσουμε όμως, στο σημείο να ζούμε για την τηλεόραση και μάλιστα αυτή την τηλεόραση που έχουμε, το είδωλο του ειδώλου και το μετείκασμα του σκουπιδοσωρού.

Η Greenpeace προκαλεί τα κόμματα

του Ηλία Ευθυμιόπουλου

Κλείσαμε ήδη μια εικοσαετία όπου επίσημα υπάρχει στην Ελλάδα περιβαλλοντική πολιτική και υπηρεσίες περιβάλλοντος. Ο απολογισμός θλιβερός: συρρίκνωση του θεσμικού και διοικητικού πλαισίου, αναχρονισμός και ανεπάρκεια στη νομοθεσία, αθέτηση διεθνών συμφωνιών και το κυριότερο, απουσία συγκεκριμένων θέσεων και διεκδικήσεων από την πλευρά των κομμάτων.

Τα ελληνικά κόμματα, άλλο λιγότερο και άλλο περισσότερο, έχουν ευθύνη για τη σημερινή κατάσταση του περιβάλλοντος μια και με τον έναν ή τον άλλον τρόπο διαχειρίστηκαν πλευρές / όψεις της εξουσίας. Από την κυβέρνηση ως την τοπική αυτοδιοίκηση και τα συνδικάτα, Ο λόγος τους ήταν, πλην ελαχίστων εξαιρέσεων, αναπτυξιακός, με πλήρη όμως περιφρόνηση σ' αυτό που ονομάζεται «διατηρησιμότητα». Οι κατά καιρούς γενικολογίες, όχι μόνο δεν αλλάζουν το σκηνικό, αλλά αντίθετα είναι μορφές συνειδητής αποφυγής του συγκεκριμένου, μη δέσμευση δηλαδή.

Η πρωτοβουλία της Greenpeace σ' αυτές τις εκλογές δεν έχει με κανένα τρόπο την έννοια της ανάμιξης στις αντιπαραθέσεις των κομμάτων και την κακώς εννοούμενη ψηφοθηρία. Έρχεται σε μια στιγμή εξαιρετικά κρίσιμη για το μέλλον, αφού οι σημερινές επιλογές θα σφραγίσουν την πορεία της χώρας για τις δύο επόμενες δεκαετίες. Συμπίπτει με την εποχή των αποφάσεων για την κατανομή των κοινοτικών κονδυλίων, την εποχή των λεγόμενων «μεγάλων έργων». 4,5 τρισ. πρόκειται να εισρεύσουν από το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης μέσω των Διαρθρωτικών Προγραμμάτων. 4,5 τρισ. χωρίς εγγυήσεις για τη «διατηρήσιμη ανάπτυξη» για τη συμβατότητα δηλ. των έργων μ' ένα αποδεκτό περιβάλλον. 4,5 τρισ. (10% του ΑΕΠ) σε ετήσια βάση για έργα αμφίδολης οικονομικής σκοπιμότητας και χωρίς ελέγχους, τόσο απ' την πλευρά της κοινωνίας όσο και από την πλευρά της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Η τελευταία, καλυπτόμενη πίσω από την «αρχή της επικουρικότητας» αφήνει όλη την πρωτοβουλία, και την ευθύνη, στις κυβερνήσεις.

Από την άλλη μεριά, το Ταμείο Συνοχής, που επρόκειτο να χρηματοδοτήσει τη σύγκλιση των οικονομιών και το περιβάλλον, μετατρέπεται σε αγωγό για τροφοδότηση/στήριξη του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων. Από τα 700 περίπου δισ. τα 200 αφορούν νέους αυτοκινητόδρομους, ενώ άλλα τόσα προβλέπεται να απορροφήσει η εκτροπή του Εύηνου, που για προφανείς λόγους βαφτίζεται «περιβαλλοντικό έργο», παραμερίζοντας κάθε άλλη προτεραιότητα. Αυτή ακριβώς είναι μια άλλη όψη του προβλήματος: δεδομένου ότι οι πόροι είναι πεπερασμένοι, οι σημερινές επιλογές αποκλείουν εναλλακτικές θεωρήσεις και δυνατότητες. Κάτι χειρότερο: δεν επιτρέπουν ούτε τη συζήτηση γύρω απ' αυτές.

• Έτσι η προώθηση απ' το 10ετές της ΔΕΗ των θερμοηλεκτρικών σταθμών και του φυσικού αερίου αποκλείει τα προγράμματα εξοικονόμησης ενέργειας ή την ανάπτυξη των ήπιων πηγών ενέργειας. Σε μια στιγμή μάλιστα που η διεθνής κοινότητα στρέφεται στον περιορι-

σμό των εκπομπών CO₂ για την αντιμετώπιση του φαινομένου της θερμοκηπίου - η Ελλάδα προγραμματίζει αύξηση κατά 44%!

• Η εκτροπή του Αχελώου προωθείται χωρίς νόμο - πλαίσιο για διαχείριση των υδατικών πόρων, χωρίς πειστικό σχέδιο για το προσανατολισμούς της γεωργίας. Η όλη συζήτηση αφορά την οικονομική συνιστώσα (στο κομμάτι εργολαβίες), το περιβαλλοντικό σκέλος υποβαθμίζεται και η στάση των κομμάτων υπαγορεύεται απελατειακές σχέσεις.

• Παρά τη γενικευμένη (και επιστημονικά τεκμηριωμένη) πεποίθηση ότι ένα - πανάκριβο άλλωστε - μετρό, δεν μπορεί να αντιμετωπίσει ούτε το νέφος ούτε το κυκλοφοριακό, εντούτοις κανένα κόμμα δεν αναλαμβάνει να πει την αλήθεια σχετικά με το ιδιωτικό αυτοκίνητο. Η πολιτική προμηδοτήσεων του ΙΧ (με κίνητρα αγοράς και νέους αυτοκινητόδρομους) δεν καταγγέλεται από καμία πλευρά.

• Είναι γνωστή η δραματική κατάσταση στην οποία έχουν περιέλθει οι θάλασσες από την πετρελαιοκή ρύπανση. Οι ευθύνες έχουν εντοπισθεί και οι ένοχοι έχουν κατονομασθεί. Το ευρωπαϊκό κοινοβούλιο προτείνει ριζικές τομές στη νομοθεσία. Μεμονωμένες χώρες προχωρούν σε τολμηρά μέτρα. Η Ελλάδα παραμένει δέσμη στο κύκλωμα εταιρειών - εφοπλιστών. Ο πολιτικός κόσμος σιωπά, δεσμεύεται μετρά το «πολιτικό κόστος».

Η Greenpeace προκαλεί τα κόμματα να πάρουν, επιτέλοι συγκεκριμένες θέσεις. Να εγκαταλείψουν τις γενικόττες και τις υπεκφυγές. Τα περιθώρια στενεύουν. Οι πολίτες πρέπει να ενημερωθούν. Οι εκλογές αυτές, ως αποτελέσματα της απασχόλησης μιας ειλικρινούς και επί της ουσίας συζήτησης

*Ο Ηλίας Ευθυμιόπουλος είναι διευθυντής του ελληνικού γραφείου της Greenpeace

ΚΥΒΕΡΝΟΠΑΝΚ. Εκλογές σε ήπιο κλίμα; Αυτή είναι η εντύπωση που αποκομίζουν οι αντικειμενικοί παρατηρητές του προεκλογικού κλίματος των ημερών. Ούτε ανατισμοί ούτε συμπλοκές οπαδών, ακόμη και τα σημαϊάκια που κινούνται ρυθμικά τους δρόμους και στις πλατείες για να εισθούν οι τηλεθεατές ότι πράγματι, το όμμα που ίσως προκρίνουν την ευλογημένη έρα που θα ανακηρυχθούν σε κοψοχέρηδες χει ρεύμα, ακόμη κι αυτά κουνιούνται αχελικά, ωσάν οι παλαμακιστές και οι ημαιοφόροι απλώς και μόνο να εκτελούν τα τεταγμένη υπηρεσία. Τι συμβαίνει, μπόν; Πράγματι, οι εκλογές, και κατ'έκτασιν η πολιτική ζωή, οι διαγκωνισμοί ερί την εξουσία, η εξουσία η ίδια σκούνται πλέον από τα ηλεκτρονικά μέσα; Σύμμε στη σκλήρυνση, την απόσταση και τον κυνισμό μιας ηλεκτρονικής εξουσίας; Ήπως η επιστημονική φαντασία είναι πλάι μας; Μήπως ζούμε, εκεί που συμβαίνει, μια κατάσταση που μόνο οι συγγραφείς επιστημονικής φαντασίας την έχουν αλλάξει. Μήπως δικαιούμαστε να πούμε: *Καλωσήρθατε στο κυβερνοπάνκ*;

ν και δεν έχω πειστεί ότι είναι έτσι, αν και εν πιστεύω ότι ο εφιάλτης από το μέλλον πορεί να κυριαρχήσει στο ζωντανό προσκήνιο όπου ζουν και κινούνται οι ελίτες τούτης της χώρας, ωστόσο, κάποιες φορές, αισθάνομαι σαν ήρωας (δεύτερος, τρίτος, κομπάρσος έστω) σε περιβάλλον πολιτικής φαντασίας. Κι όταν διαβάζω στον *Λεύθερο Τύπο*, σε πλαίσιο, την πιο κάτω απαχώριση, τότε μια ανατριχίλα διαρρέει ραχοκοκαλιά μου: «Είμαστε άρρωστοι, ψηφίστε μας». Ποιοι υποτίθεται ότι το λένε; Για οι Παπανδρέου, Γεννηματάς, Μ. Ιερικούρη. Κι είναι το πιο προχωρημένο, ως αυτή τη στιγμή, «επιχείρημα» στο ελκυστικό των προεκλογικών ανταγωνισμών.

Όταν, την άλλη μέρα είδα στα *Νέα* τη λιογραφία του δικού μας Δημήτρη Αντζόπουλου, ωστόσο, που απεικόνιζε τον Μητσotάκη και την κ. Μπακογιάννη με ορφή γουρουνιών να δηλώνουν «Είμαστε μεις, ψηφίστε μας», σκέφτηκα ότι, όσο το ελο του χιούμορ θα 'ναι καλά ακονισμένο εν υπάρχει κανένας φόβος να επικρατήσει ανενός τύπου ολοκληρωτισμός. Ακόμη κι ν, στα μπαλκόνια και στις οθόνες, μας

κανοναρχούν τις φλυαρίες τους τα θλιβερά ολογράμματα της πολιτικής μας ρουτίνας. Έρρωσθε, κύριοι.

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΩΝ ΜΜΕ - 2. Η πλάκα είναι ότι τα ΜΜΕ είναι υπερεξουσία –και το ξέρουν. Τούτο, βεβαίως, δεν διασώζει από τη γελοιοποίηση όσα στελέχη τους συμπεριφέρονται ως καθαλμένα καλάμια που νομίζουν ότι αρκεί η περιφορά τους απ' το γυαλί για να τους δώσει το κοινωνικό εκείνο κύρος που πολλοί ζητούν από τους συμπολίτες τους. Δεν τους σώζει από τη γελοιοποίηση η συνένευσή τους με ανθρώπους που, τουλάχιστον, δεν έχουν χάσει νου και κρίση στην απέραντη χοάνη της τηλεόρασης που καταδροχθίζει τα πάντα.

Το περιστατικό είναι αυθεντικό. Συνέβη το περασμένο καλοκαίρι. Τηλεφώνησε εκφωνητής μεγάλου τηλεοπτικού καναλιού σε ξενοδοχείο της περιοχής του Άστρους, που φημίζεται για την ποιότητα των υπηρεσιών του. Ομιλεί ο τηλεορασάνθρωπος στον ξενοδόχο:

- Παρακαλώ θα ήθελα ένα δωμάτιο για το διάστημα...
- Λυπάμαι πολύ, κύριε, είμαστε πλήρεις...
- Ξέρετε, είμαι ο... (ακολουθεί το ονοματεπώνυμο του αστέρος).
- Λυπάμαι, κύριε, δυστυχώς δεν μπορώ να κάνω κάτι για σας.
- Μα, σας είπα, είμαι ο...

Κι ο ξενοδόχος αγανακτισμένος:

- Άντε ρε τρίχα από δω που είσαι ο... Αφού σε γνώρισα. Είσαι ο Μητσικώστας!

ΜΙΝΙΜΑΛΙΣΤΙΚΑ. Όσοι αναγνωρίσατε το συνθέτη Θάνο Μικρούτσικο στην τελευταία «τιμητική» θέση του ψηφοδελτίου του ΠΑΣΟΚ και θυμηθήκατε την πολιτική διαδρομή του (από το ΕΚΚΕ στο ΚΚΕ, στην Αριστερά εν γένει, με τελευταίο φιλόξενο καταφύγιο το Μέγαρο Μουσικής, το συγκρότημα Λαμπράκη και τις λίστες Επικρατείας του ΠΑΣΟΚ) οφείλετε να γνωρίζετε ότι δεν είναι ο μόνος στην οικογένεια που «πρόκοψε» χάρη στη σχέση του με τα ΜΜΕ. Υπάρχει κι ο αδελφός του, πιο σοφτ τραγουδιστής και αστέρας τηλεπαιχνιδιών και άλλων τηλεοπτικών σκουπιδιών. Δεν ξέρω, επίσης, πώς θαθμολογείτε εσείς τους αφούς

Μικρούτσικους στα τσαρτς των αστέρων, εκείνο που ξέρω είναι τι είπε η κόρη μιας φίλης σε συμμαθήτριά της, όταν εκείνη τη ρώτησε ποιος από τους δύο Μικρούτσικος εμφανίζεται στο νέο πρωινό πρόγραμμα του ΜΕΓΑ;

– Ο χειρότερος!

ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΗΣ ΧΩΡΙΣ ΑΙΤΙΑ. Τελικά η προεκλογική καμπάνια του Συνασπισμού δεν διεκπεραιώνεται εκ των ενόντων, όπως είχε ειπωθεί στην αρχή, αλλά από μια μικρή διαφημιστική εταιρία, της οποίας προΐσταται ο αλήστου μνήμης και αξεπέραστος Μαλάμης. Πρώην συνδικαλιστοπατέρας της ΚΝΕ και περιώνυμος τραμπούκος στη Νομική, μετέπειτα οικονομικός υπεύθυνος στην *Πρώτη* του Καλογρίτσα, ο ίδιος άνθρωπος που είχε αναλάβει την καμπάνια του νυν δημάρχου Πειραιώς Λογοθέτη.

Κυρίαρχο είναι το μεταμοντέρνο πνεύμα απ' το οποίο η καμπάνια αυτή διαπνέεται.

«Αψηφίστε τους. Πάρτε την αριστερή στροφή ανοιχτά», είναι το κεντρικό πολιτικό σύνθημα του κόμματος, για την ευρηματικότητα του οποίου πολλοί ήδη επαίρονται. Αλλά, τι μπορεί να σημαίνει ένα τέτοιο σύνθημα για πολιτικά όντα όπως οι αριστεροί που, αλαλιασμένοι, επιμένουν να ψηφίζουν τη... σημαία;

Φίλος που ξέρει καλά από αυτοκίνητα και οδήγηση έκανε την παρατήρηση ότι πρέπει να προσέχουν όσοι παίρνουν ανοιχτά την αριστερή στροφή, για να μη βγουν από το οδόστρωμα. Κι ο Άνθιμος, φίλτατος τροφοδότης με καλαμπούρια της στήλης επισήμανε:

- Δεν λέω, προχωρημένο σλόγκαν... Αλλά τι δουλειά έχει ο Κουνάλακης με τον Τζάιμς Ντην;

ΚΟΨΟΧΕΡΗΔΕΣ... Φίλτατος και αγαπητός, ο Ναπολέων Παπαδόπουλος, υπεύθυνος για την έκδοση της εφημερίδας *Παρατηρητής* που εκδίδεται στα Ιωάννινα, με φαξ που έστειλε στα γραφεία μας προτείνει το δικό τους σύνθημα, μπροστά στην προεκλογική λαίλαπα:

- Κοψοχέρηδες όλης της Ελλάδας ενωθείτε...

ο Αχύριστος

● Πρωταγωνιστικό ρόλο στην TV την προηγούμενη εβδομάδα έπαιξαν οι δύο πολιτικές συγκεντρώσεις των Μητσοτάκη - Παπανδρέου. Στα πράσινα η Πάτρα, στα γαλάζια το Ηράκλειο. Στη μάχη και τα δύο μεγάλα ιδιωτικά κανάλια, που προσπάθησαν -όσο μπορούσαν- να κρατήσουν -δήθεν- ίσες αποστάσεις από τους δυο μονομάχους. Πράσινα και γαλάζια πλήθη κατέλαβαν τα δελτία ειδήσεων, είδαμε και βαρκούλες, είδαμε και χρωματιστά θεγγαλικά και σκηνοθετικά εφέ που θα ζήλευαν ακόμη και στο Μπροντουγέι. *Λεπτό προς λεπτό* το Mega, *Στιγμή προς στιγμή* ο Αντέννα. Στις 8.15 μ.μ. άρχισε το δελτίο του ο Αντέννα, στις 8.25 το Mega. Από εκεί και πέρα οι πανοραμικές εικόνες μπλέχτηκαν, δεν ήξερες τι παρακολουθούσες. Οι πλαστικές σημαίες μόνο διαφοροποιούσαν την ατμόσφαιρα. Ο υπότιτλος του Αντέννα *Η μονομαχία*, έδωσε μιαν άλλη διάσταση στα δύο σόου. Ισοκατανομή των καναλιών στο χρόνο μετάδοσης των ομιλιών, αλλά και στους δημοσιογράφους και τεχνικούς: Τρεις δημοσιογράφοι και δεκάξι τεχνικοί από τον Αντέννα για κάθε πόλη, τέσσερις δημοσιογράφοι και δεκατρείς αντίστοιχα από το Mega. Όλα για όλα στη μάχη των εντυπώσεων και της ακροαματικότητας...

● Μπορεί τον Σκάι TV να μην καταφέρνουμε να τον βλέπουμε κανονικά λόγω των παρεμβολών, ωστόσο, εκείνος έχει μπει για τα καλά στο παιχνίδι της ενημέρωσης, εκπέμποντας από τις 5.00 μ.μ. έως και αρκετά μετά τα μεσάνυχτα. Οι ελεύθερες συχνότητες πάντως έχουν καταληφθεί από την EPT, με εικόνα άθλια είναι αλήθεια, έτσι που ο κ. Δραγώνας να βγαίνει και να ζητάει συγγνώμη απ' τους τηλεθεατές που δεν έχουν καλή θέα-

ση! Αφού δήλωσε ότι όλες οι ελεύθερες συχνότητες είναι περιουσία της EPT, τώρα δεν καταφέρνει να τις κουμαντάρει. Τι να γίνει όμως, αυτά έχουν οι μεγάλες περιουσίες. Δεν ελέγχονται και δεν αποδίδουν...

Παρεμβολή στην παρεμβολή, δεν άντεξε κι ο κ. Γιάννης Αλαφούζος κι έστειλε εξώδικη πρόσκληση προς τον πρόεδρο της EPT ΑΕ και έξι υπαλλήλους της, με την οποία την κατηγορεί ότι «παρεμποδίζει τη λήψη τηλεοπτικού προγράμματος από το κοινό του Σκάι παραβιάζοντας κατάφορα το Σύνταγμα και το άρθρο 10 της Σύμβασης για τα ανθρώπινα δικαιώματα, που αποτελεί εσωτερικό δίκαιο με υπερνομοθετική ισχύ και προστατεύει σε απόλυτο βαθμό τη λήψη τηλεοπτικών προγραμμάτων». Αλήθεια, μ' εκείνη την παλιά προσφυγή του Σκάι TV στο Συμβούλιο της Επικρατείας, τι γίνεται; Εδώ εκδίδει καθημερινά αποφάσεις κι αποφάσεις, στην προκειμένη περίπτωση από ποιον εμποδίζεται; Πάντως, είναι πρωτοφανές, κρατικός φορέας ενημέρωσης ν' αναλαμβάνει να παρεμποδίζει ιδιωτικό μέσο ενημέρωσης, το οποίο είναι δυσάρεστο σε αρχηγό κυβερνώντος κόμματος. Πόλεμος μέχρι εσχάτων μεταξύ των δύο οικογενειών, αλλά κοντός ψαλμός αλληλουσία. Νέοι λαϊκοί ήρωες θα μας προκύψουν που θα επαίρονται ότι έριξαν τον Μητσοτάκη. Βλέπε «Αυριανή» παρελθόντων ετών.

● Και μέσα στην αναμπουμπούλα συνέβη κάτι το πρωτοφανές στα τηλεοπτικά χρονικά: Στην EPT παρακολουθούν τα ρεπορτάζ των καναλιών από την περιοδεία του κ. Σαμαρά στη Θράκη. Μέσω ΟΤΕ φτάνουν τρία ρεπορτάζ. Το ένα με τον Α. Φουρλή του ANT-1, το άλλο με τον Αντώνη Λιάρο του Mega, και το τρίτο με κάποιον που δεν γνωρίζουν. Υποθέτουν πως πρόκειται για κάποιον «άγνωστο» ανταποκριτή της EPT. Μοντάρουν το ρεπορτάζ και το προβάλλουν

ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ
ΘΕΑΜΑΤΟΣ
STAR CHANNEL A.E.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΛΙΑΝΗΣ
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

ΔΗΜΗΤΡΟΣ 37, ΤΑΥΡΟΣ, 177 78, ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛΕΦΩΝΑ: 342 1201 - 02 - 03 - 04
TELEFAX: 342.7816-342.7878

Να 'τη, να 'τη, η νέα καρτ - βίζιτ του ρεπόρτερ, υποψήφιου βουλευτή, υφιστάμενου του Ανδρέα Παπανδρέου και του Νίκου Μαστοράκη!

στο δελτίο των 9.00 μ.μ. Την ώρα που προβάλλεται, οι δημοσιογράφοι της σύνταξης αναγνωρίζουν πως δεν είναι δικός τους ανταποκριτής αλλά ο συντάκτης του Σκάι κ. Φίλιππακόπουλος. Το κακό όμως είχε γίνει. Απ' εκεί και πέρα το γέλιο που έχει γίνει δεν περιγράφεται. Και το πιο διασκεδαστικό; Το Σάββατο το πρωί, τα κακά παιδιά του Σκάι τηλεφωνούν στις οικονομικές υπηρεσίες της EPT και ζητούν να πληρωθεί ο σταθμός για το ρεπορτάζ! Γίνεται πανζουρλισμός. Τους στέλνουν από τον Άννα στον Καϊάφα. Με άδεια ή χωρίς άδεια, ο Σκάι κατάφερε να φέρει εντός ολίγων ημερών τα πάνω κάτω. Τώρα, αν το φυσάει και δεν κρυώνει ο κ. Μητσοτάκης, αυτό είναι αλλουνού παπά ευαγγέλιο.

● Μέσα στα τόσα και τόσα που συμβαίνουν καθημερινά στην EPT, προστίθεται και τούτο, που έγινε για να ευνοηθούν κάποιοι ημέτεροι εν όψει αλλαγής της κυβέρνησης: Με απόφαση του Δ.Σ. τροποποιήθηκε ο Γ.Κ.Π., με αποτέλεσμα να μειωθεί η προϋπηρεσία πρόσληψης των δημοσιογράφων από τέσσερα σ' έναν χρόνο. Με αυτή λοιπόν την «τοσοδούλα» τροποποίηση, προσλήφθηκαν δώδεκα νέοι δημοσιογράφοι στο ραδιό-

φωνο της Θεσσαλονίκης. Κι **Δραγώνας** που τα πάντα γνωρίζει, δήλωσε, πως ναι μεν δεν νονται προεκλογικές προσψεις, όμως αυτή η τροποποίηση έγινε για να δημιουργηθεί -δήθεν- οι προϋποθέσεις με οποίες οι εργαζόμενοι στο δρόμω της Θεσσαλονίκης μπορούν να προσληφθούν. απόφαση πάρθηκε αιφνιδιακά, συζητήθηκε εκτός ημερησιάς διατάξης και δεν ενημερώθηκε ΕΣΗΕΑ γι' αυτή την τροποποίηση του Γ.Κ.Π. που αφτους δημοσιογράφους. Βέβαια θα πείτε, αν ενημερώνονται πάντες, τότε θα 'χε νόημα ρουσφέτι;

● Εν μέσω εκλογών και ρουοτιών λοιπόν, η EPT αποφάνα να ξεκινήσει και το νέο της πγραμμα, το οποίο δεδαιώς μας επιφυλάσσει ιδιαίτερες πλήξεις. Περιλαμβάνει πολγνωστές σειρές και λιγοστέςνούργιες. Εδώ όμως θα πρίνα συμπληρώσουμε το σχέπου κάναμε την προηγούμεεβδομάδα: Είπαμε τον καλόόλογο για τη στρογγυλή τράππου είχε οργανώσει ο κ. Συωνός με τους πρέσβεις του Ισρκαι της ΟΑΠ στην Ελλάδα. όψει της υπογραφής της συνκης ειρήνης μεταξύ τωνπροαιώνιων εχθρών. Δεν είπαλοιπόν, πως το μοναδικό κανπου μετέδωσε ζωντανή τηντετή της υπογραφής απ' τον ΛειΟίκο ήταν η ET1, ενώ, στο μεξύ, απ' το ίδιο κανάλι είδεπίσης ζωντανά την επιλογήπόλης που θα φιλοξενήσει ταΟλυμπιακούς του 2000, πουείναι άλλη απ' το Σίδνεϊ. Ταλά, λοιπόν, πρέπει να λέγονΤώρα, το γεγονός ότι η EPTέτο καλύτερο έμπυχο και άψυλικό, είναι γνωστό τοις πάΑν αυτό παροπλίζεται απόεκάστοτε εξουσία που εναλκυβερνά τη χώρα τα τελευταχρόνια, είναι ένα άλλο γεγονός που δεν πρέπει επίσης να ξερμε.

● Εκτός EPT ο καλός και απτητικός στη δουλειά του **Γιγος Παπαστεφάνου**. Εντός ημερών συνταξιοδοτείται -ντατος είναι αλήθεια- αφού έλωστε ελάχιστα αξιοποιηθτα τελευταία χρόνια απ' τιςνεχώς εναλλασσόμενες διοσεις.

Εξαιρετική η νέα εκπομ

Αντέννα Αντίστροφη μέτρη-
Εκπομπή με νέυρο και σπιρ-
ρα, αναγκάζει τους όρθιους
λιτικούς να συμπυκνώνουν
λόγο τους και ν' απαντούν
σε ερωτήσεις των τριών καθή-
των δημοσιογράφων, αλλά
του κοινού, σε διάρκεια
μισι λεπτού. Τουλάχιστον,
αποφεύγεται να μιλούν
μαζί και να μην καταλα-
νει κανείς τι λένε.

Λοιπόν, είχαμε υποσχεθεί ν'
καλύψουμε τους λόγους
φάνισης από την αρθρογρα-
της **Καθημερινής** του κ.
όλα: Λέγεται, πως η διεύθυν-
της εφημερίδας κάλεσε τον κ.
όλα για να τον ενημερώσει
την πολιτική γραμμή που θα
ηθεί προεκλογικά. Εκείνος
φώνησε, ενώ ταυτόχρονα
ρησε άκομψη μια τέτοια πα-
δωση στη δουλειά του. Ως εκ
του, σταμάτησε να αρθρο-
φεί.

Ιοιος είναι ο πρώην εκδότης
χειριματίας, ο οποίος συ-
ζει βράδυ στην Εκάλη και
νεται να είναι έτοιμος να
σε νέες εκδοτικές περιπέ-
ες, μεγάλου μάλιστα οικονο-
ού βεληνεκούς; Θα σας τον
καλύψουμε εν καιρώ. Το
ο, πάντως, που μπορούμε να
με είναι πως απ' ενός οι
λληλοί του χρησιμοποιού-
καθημερινά για τη μεταφο-
και διανομή προεκλογικού
ού υποψηφίων του ΠΑ-
Κ και απ' ετέρου, ότι στόχος
είναι να καλύψει εκδοτικά
αριστερά πλευρά του ΠΑ-
Κ κι εκείνη του Συνασπι-
ύ που φλερτάρει ή έχει συ-
ει γάμο με το εν λόγω κόμ-
Ο νούν νοείτο κι αργότερα
αλύτερα.

ο **New Channel** μπορεί να
ε άδεια και να εκπέμπει «νό-
α», ας είναι καλά ο κ. **Κούβε-**
από πρόγραμμα όμως γιόκ.
ευαγές αυτό ίδρυμα τις
λύσεις διαδέχτηκαν οι πα-
τήσεις, έτσι που το πρόγραμ-
να διεκπεραιώνεται από κά-
ες κακής ποιότητας βιντεο-
νιές - σειρές. Ας σημειωθεί,
ότι οι περισσότερες απολύ-
 έγιναν προφορικά, έτσι
ε οι εργαζόμενοι να μην
ρούν να διεκδικήσουν απο-
ιώσεις, ενώ ταυτόχρονα δεν
ς καταβάλλονται και τα δε-
λευμένα...

ίλιους τόσους δημοσιογρά-

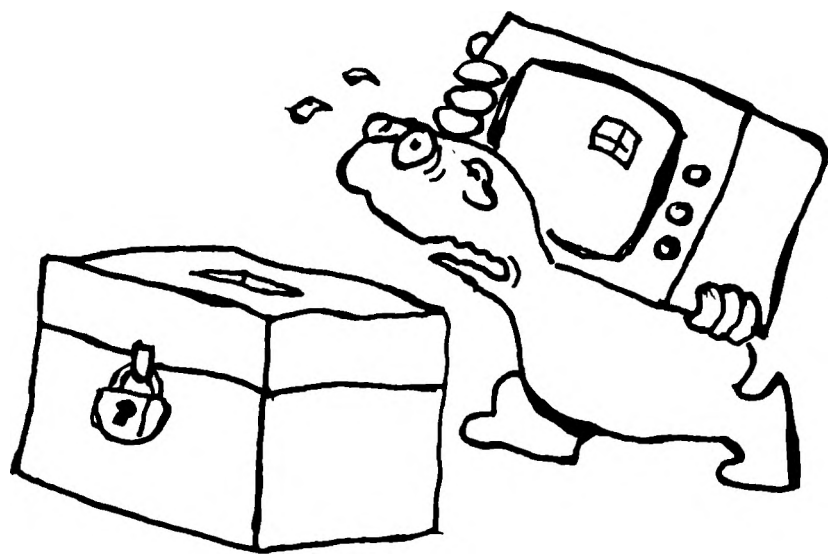
φους απασχολούν τα ιδιωτικά
κανάλια, ανασφάλιστους, συ-
χνά ανεπαρκείς, οι περισσότε-
ροι μαθητές δημοσιογραφικών
σχολών αμφιδόλου ποιότητας.
Έτσι, έχει δημιουργηθεί ένα
δημοσιογραφικό προλεταριάτο,
με μισθούς πείνας και άθλιες
συνθήκες εργασίας, που δεν κά-
νει άλλο απ' το να βοηθά να
πλουτίζουν οι κ.κ. ιδιοκτήτες
ιδιωτικών καναλιών, οι οποίοι,
άλλωστε, τώρα με τις εκλογές
εισπράττουν τόσα κι άλλα τόσα.

• Μετά τις πολιτικές εκλογές,
εκλογές και στην ΕΣΗΕΑ. Στις
20 Οκτωβρίου θα προκηρυχθεί
γενική συνέλευση που θ' απο-
φασίσει για την προκήρυξη
εκλογών για νέο πρόεδρο.
Άγνωστο για την ώρα ποιοι θα
διεκδικήσουν την προεδρία.
Πολλά ακούγονται κι άλλα τόσα
μαγειρεύονται. Εκτός της υπο-
ψηφιότητας του κ. **Μανώλη**
Μαθιουδάκη, καμιά άλλη δεν
έχει ανακοινωθεί επίσημα.
Ωστόσο, μετ' επιτάσεως συζη-
τιούνται ονόματα όπως του νυν
αντιπροέδρου **Δημήτρη Γκλα-**
βά, του **Σπύρου Αλεξίου** και του
Νίκου Κιάου.

• Ήγγικεν η ώρα των εγκαι-
νίων της έκθεσης του Τάκη Ψα-
ράκη στις **Νέες Μορφές** (4-9
Οκτωβρίου), που θα έχει τίτλο
Περιοδικά περιοδικώς αναγγέλ-
λοντα.

Ο **Τάκης Ψαράκης** προτείνει
στους επισκέπτες της έκθεσης
μια «εικαστική περιδιάβαση» σ'
ένα απάνθισμα καταχωρήσεων
που φιλοξένησαν οι ημερήσιες
εφημερίδες των Αθηνών της πε-
ριόδου 1955 - 1980 για τον Πε-
ριοδικό Τύπο. Η έκθεση δίνει
την ευκαιρία στους ενδιαφερό-
μενους να προσεγγίσουν μέσα
από το υλικό που προσκομίζει ο
συγγραφέας και ερευνητής δη-
μοσιογράφος, «ψηφίδες» αι-
σθητικές και θεαματικές, πα-
ρουσίες, «εποχές», οι οποίες
«διαπερνούν» τις ίδιες τις κατα-
χωρήσεις. Μια «μορφοποιητι-
κή» εμφάνιση του υλικού, έτσι
ώστε ο δέκτης - επισκέπτης να
ανακαλεί μνήμες, ερεθίσματα,
πρόσωπα, κινήματα στο πολιτι-
σμικό, πολιτικό, κοινωνικό, οι-
κονομικό, γυναικείο και αθλη-
τικό πεδίο. Η έκθεση του Τάκη
Ψαράκη οργανώνεται με τη συ-
μπαράσταση και τη χορηγία της
Ένωσης Συντακτών Περιоди-
κού Τύπου.

ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΑ ΣΠΟΤ ΜΕ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΛΗΞΕΩΣ

Πολιτική διαφήμιση μέχρις εσχάτων. Αντέχεις δεν
αντέχεις. Κανείς δεν σε ρωτάει. Μόνο προσπαθεί να σε
πείσει. Δεν τολμάς να πατήσεις το τηλεκοντρόλ και με
συχνότητα ανά τέταρτο, τα τηλεοπτικά σποτ έρχονται να
σου υπενθυμίσουν τι έκανε ο ένας, τι απόκαμε ή δεν
πρόκαμε ο άλλος! Αν κάνεις ζάπινγκ και πιετύχεις τα
πολιτικά διαφημιστικά σποτ στη μέση ζήτω που κήκες... Θα
μπερδευτείς ακόμη περισσότερο. Γιατί όλα έχουν την ίδια
αφετηρία: Τον έναν απ' τους δύο μονομάχους, τα έργα και
τις ημέρες τους. Κακά τα ψέματα, ο αγώνας είναι
διμέτωπος, έστω κι αν προσπαθούν να πείσουν οι μικροί ότι
κι αυτοί υπάρχουν. Τα τηλεοπτικά μηνύματα του κ. **Σαμαρά**
μοιάζουν να θέλουν να πείσουν πως υπάρχει και τρίτος.
Μόνο που είναι κομμάτι μικρός και δεν μπορεί να
παρεισφρήσει στα χοντρά παιχνίδια των μεγάλων. Έστω κι
αν απειλεί με αποκαλύψεις που... ποτέ δεν κάνει.

Εκλογές. Χαράς ευαγγέλια για τους διαφημιστές. Δεν μας
έφταναν οι ντόπιοι, κάναμε και εισαγωγή απ' το εξωτερικό.
Στις προηγούμενες εκλογές το λόγο είχε ο κ. **Σεγκελά** για
το ΠΑΣΟΚ, τώρα το λόγο έχουν οι εξ Αμερικής ιματζ μείκερ
του κ. **Μητσοτάκη**, που, αφού εισήγαγαν νέα ήθη στο
τηλεοπτικό πολιτικό παιχνίδι, λέγεται ότι απομακρύνθηκαν
απ' τους ιθύνοντες της Ρηγίλλης γιατί δεν ήξεραν λέει, την
ελληνική πραγματικότητα! Κοινός τόπος των τηλεοπτικών
σποτ οι δύο μονομάχοι. Η ευρηματικότητα των
διαφημιστών περιορίζεται στις αρνητικές διαφημίσεις.
Επιστρατεύτηκαν τα πρωτοσέλιδα εφημερίδων
παρελθόντων ετών - με έμφαση στην οικονομία -
αλλοδαποί αρχηγοί κρατών, όλα χρησιμοποιούνται
αποσπασματικά, η ξεχασμένη ελληνική ύπαιθρος έχει την
πρωτοκαθεδρία, τα έργα με χρηματοδότηση της ΕΟΚ
μπήκαν κι αυτά στον πολιτικό αγώνα. Φλας μπακ σε όσα
ξέραμε ή έχουμε ξεχάσει. Οι δύο μονομάχοι προβάλλονται
ως προϊόντα που έχει περάσει η ημερομηνία λήξεώς τους.
Τι να κάνουν αλήθεια κι αυτοί οι διαφημιστές; Πώς να
εμπνευστούν το διαφορετικό, όταν έχουν να προβάλουν το
όμοιο; Η σύγκριση είναι αναπόφευκτη. Πώς να πείσουν πως
το προϊόν τους έχει ακόμη διάρκεια; Ότι είναι κατάλληλο
να βγάλει τη χώρα απ' το αδιέξοδο, που το ίδιο δημιούργησε
σε διαφορετικές χρονικά στιγμές;

Σε μια υπό κατάρρευση οικονομία, το ποσό των πέντε
δισεκατομμυρίων που θα δαπανηθεί για τις ανάγκες
προβολής των θέσεων των κομμάτων είναι τεράστιο.
Ωστόσο, το ποσό αυτό που προέρχεται απ' τους Έλληνες
φορολογούμενους -δες χρηματοδοτήσεις κομμάτων- θα
καταβληθεί στον βωμό της εξουσίας, η οποία αν κερδηθεί θ'
αποφέρει, φευ, περισσότερα...

Αλληλοταπώματα

Την ίδια στιγμή που η ίδια η πραγματικότητα ταπώνει τον Μητσοτάκη, ο Ανδρέας προσκυνά το σκήνωμα του Αγίου Ανδρέα και οι «πληγωμένοι» οπαδοί της Ν.Δ. ξεκινούν τη μάχη των αυγών κατά του Αντώνη Σαμαρά. Μένουμε άλαλοι, αλλά το (τηλεοπτικό) σώου πρέπει να συνεχισθεί!

Η τρίτη εβδομάδα της προεκλογικής τηλεοπσίας διαπνέεται από ένα ομαδικό αλληλοτάπωμα: όλοι αγωνιούν να ταπώσουν αλλήλους, κι όλοι μαζί τους τηλεθεατές. Τηλεοπτικώς, η προεκλογική κίνηση, από υποτονική μπι μούδι που ήταν την προηγούμενη εβδομάδα, έχει εξελιχθεί σε αγώνα ράγκμπι, αμερικανικού ποδοσφαίρου, κατά τη διάρκεια του οποίου επιτρέπονται όλα τα χτυπήματα και τα ταπώματα στο κυνήγι της μπάλας / ψήφου, εκτός ίσως από τον ανασκολοπισμό του αντιπάλου: όπως φαίνεται, η ελεύθερη ρίψη αυγών και νεραυτζιών επιτρέπεται.

Όπως οι δημόσιοι χώροι αυτής της εκλογόπληκτης χώρας έχουν καλυφθεί από ένα απέραντο, δυσειδές κολάζ χαμογελαστών ψηφοκυνηγών από τις επάλληλες αφίσες (τα μάτια του Μητσοτάκη λάμπουν τρομακτικά πάνω από το χαμόγελο του Αντρέα και η Γιαννάκου - Κουτσίκου δείχνει τα φλεγόμενα δάση με το χέρι του Δημοσθένη Βεργή), έτσι και το τηλεοπτικό τοπίο κυριαρχείται από αλληλο-βουλώματα: Η ΕΤ-1 και η ΕΤ-2 ταπώνουν τον ΣΚΑΪ, ο οποίος, ως αντάρτης ανορθόδοξου πολέμου, σκάει μύτη ταπώνοντας ορισμένες συχνότητες, τις οποίες η κρατική τηλεόραση θεωρεί προικώς. Το ΠΑΣΟΚ ταπώνει τη Ν.Δ., μέσω σποτ, για τα λουκέτα στα μαγαζιά και τη στρατιά των ανέργων, η Ν.Δ. ταπώνει το ΠΑΣΟΚ για την πράσινη λιτότητα, το «Τσοδόλα, δώσ' τα όλα» και την άρνηση διαλόγου κορυφής: ο ΣΥΝ αυτοταπώνεται παρουσιάζοντας σουρεαλιστικά σποτ δείχνοντας δύο τύπους στην παραλία μ' ένα παπάκι σε πρώτο πλάνο, ενώ ακούγεται: «έχουν πισίνες, αλλά εμάς μας αρέσει το κύμα. Πάρτε τους τη θάλασσα...»! Όσο για το ΚΚΕ, αυτό παραμένει στο μανιχαϊστικό κόσμο του σοσιαλιστικού ρεαλισμού με τους θεριακωμένους εργάτες και τις στιβαρές συντροφισσες, τα αντάρτικα και την ένδοξη ιστορική πορεία: πράγματι, υπεράνω κάθε ταπώματος, τελειώς αλλού. Ακόμα, ο Έδερτ ταπώνει τον Τσοχατζόπουλο, ο Αρσένης ταπώνει τον Μάνο, ενώ ο δημοσιογράφος Παναγιωτόπουλος στο DEBATE του ANTENNA μεταξὺ Κοντογιαννόπουλου - Πάγκαλου ἀφ' ενός προτρέπει τους μονομάχους να αλληλο-

ταπωθούν λέγοντας «ο κόσμος θέλει να σας δει να παίζετε μπάλα» κι ἀφ' ἑτέρου περιφρουρεί το δικαίωμα του καναλιού να ταπώνει τους πάντες, δηλώνοντας «να τους σκαμπιλίσουμε, να κάνουμε ένα μπαλέτο με σκαμπιλία» (!), χωρίς κανείς να αντιδράσει... «Στο Νέο Κανάλι», ο γενειοφόρος οικοδεσπότης αρκείται στο να προσφέρει στους συνομιλητές του μετά το πέρας της συζήτησης από μια μπανάνα... Θου Κύριε!

Ο αμερικανικός παράγων (κυρία Τίνα, James Carville, Mary Matalin, Joe Click, Paul Begala, όπως αποκαλύπτει το σχετικό σποτ του ΠΑΣΟΚ) αναγκάζεται να διαπιστώσει πως οι συμβουλές του στον ακάθιστο (μα, αιμορροΐδες έχει;) περιφερόμενο αρχηγό περί αναφορών στην υγεία του αντιπάλου λειτουργούν αρνητικά: Το ΠΑΣΟΚ ταπώνει τη Ν.Δ. με εύστοχα σποτ, στα οποία ο -φωτισμένος από κάτω ως Καρπάθουλας- Μητσοτάκης παρουσιάζεται ως ιός της λάσπης, ανήθικος, ηττημένος, απελπισμένος και ως εκ τούτων επικίνδυνος. Βεβαίως, οι Αμερικανοί δεν κάθονται με σταυρωμένα χέρια και, ως διά μαγείας, στις οθόνες εμφανίζεται ο Ανδρέας σ' έναν -ήκιστα ερωτικό- ασπασμό με τον Καντάφι, και καπάκι ο δαίμων της Αραβίας, ο κ. Σαντάμ. «Θα τον εμπιστευθούμε και πάλι;», ερωτά δραματικά ο σπήκερ, τώρα που στη Βοσνία γίνεται πόλεμος και στη Μόσχα αναταραχή;

Πόσο όμως ο κ. Μητσοτάκης μπορεί να «παίξει» τηλεοπτικά ως παράγων σταθερότητας; Μάλλον δεν φτάνουν οι υψηλές του γνωριμίες (ο Κολ, ο Μαϊητζορ, ο Μιτερνάν που εμφανίζονται στο σποτ), όταν η ίδια η πραγματικότητα -και όχι η οιοι- τον ταπώνει. Οι βολές πιστολιών και περιστροφών που τον υποδέχονται στο Ηράκλειο της Κρήτης, λες κι είναι Αμπχάζιος πολέμαρχος, καθώς και οι δηλώσεις του σχετικά με τις βαρβαρότητες εις βάρος του Σαμαρά στην Πρέβεζα, το Άκτιο, την Αμφιλοχία και το Αγρίνιο, πως ναι μεν δεν τις εγκρίνει, αλλά έχουν γίνει από ενοχλημένους, ευαίσθητους και πληγωμένους ανθρώπους, σίγουρα δεν προσδίδουν στον αεικίνητο εύσημα σιγουριάς και σταθερότητας.

Άλλο τάπωμα και τούτο. Όσον καιρό ο πρωθυπουργός κάνει εσωτερικό τουρισμό, οι πασόκοι πανηγυρίζουν για τα στρέμματα του ψηφοχώραφου της Πάτρας, όπου εμφα-

νίστηκε ο Ανδρέας -με δεκάδες σκάφη να τον επευφημούν ως ενθρονιζόμενο δόγη και με το δίκιο τους, γιατί έτσι, με λίγες αρχηγικές εμφανίσεις, ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ πλασάρεται ως η ήρεμη, εχέφρων δύναμη. Αν έλειπε και το προσκύνημα του Ανδρέα στο σκήνωμα του Αγίου Ανδρέα θα απέφευγαν και οι τηλεθεατές κάποιους αναπόφευκτους όσο και μακάβριους συσχετισμούς... Επίσης, αν έλειπαν τα κοντινά πλάνα της Ντόρας στο Καρπενήσι, να σκουπίζει ένα δάκρυ με το μαντίλι της στο μνημόσυνο του Παύλου Μπακογιάννη, κι αμέσω μετά να αποθεώνεται μαζί με τον πατέρα τη (γιατί; επειδή πήγαν, ως όφειλαν, στο μνημόσυνο του δολοφονημένου βουλευτή;), τότε οι τηλεθεατές δεν θα ένιωθαν τόσο ταπωμένοι, και μάλιστα στα ευγενέστερα των αισθημάτων τους -τη συμπάθεια για μια γυναίκα που έχασε το σύντροφό της με φριχτό τρόπο.

Η εβδομάδα του ταπώματος λήγει, βέβαια, με τις εικόνες των «πληγωμένων» οπαδών της Νέας Δημοκρατίας να εκσφενδονίζουν αυγά, νεράντζια, βίδες και ντομάτες κατά του κ. Σαμαρά και της ακολουθίας του: να μουντζώνουν να υλακτούν χυδαίωτα να σαλτάρουν πάνω από τραπέζια και καρέκλες, καθώς οι αστυνομικοί σφυρίζουν αδιάφορα ή κάνουν πεντικιούρ ή ό,τι άλλο όντες αλλού για ώρες. Αυτό δεν είναι αυτοτάπωμα, είναι αυτογκόλ της Ν.Δ., εκτός βέβαια από επονειδιστή πράξη πολιτικής ξεφτίλας.

Εν κατακλείδι, η στήλη οφείλει να σημειώσει πως η πλέον εύστοχη, έξυπνη, ακριβής και ουσιαστική δήλωση της εβδομάδας ανήκει στον κ. Γεώργιο Κριμπά, καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών, σε συνέντευξή του στην *Ελευθεροτυπία* του Σαββάτου τη 25ης Σεπτεμβρίου. Από τη στήλη Ένας πολιτικός ψηφίζει, ο κ. καθηγητής ερωτάται: «Τι περιμένετε από την κυβέρνηση της 11ης Οκτωβρίου;». Και απαντά ως εξής: «Περιμένω αποκατάσταση της λειτουργίας του εντέρου»!

Θεέ μου! Η δήλωση θα ήταν επιεικώς υπέρσυχνη (μ' όλη αυτή την προϊούσα προεκλογική δυσκοιλιότητα) αν δεν ήταν τυπογραφικό λάθος. Ή μήπως δεν ήταν, κύριε Κριμπά

Παύλος Μεθενίτης

ημέλεια: Βασίλης Καπετανγιάννης

Η ΘΛΙΨΗ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗΣ

Η καλύτερη άμυνα μπορεί να είναι η επίθεση, αλλά και η σιωπή, ενίοτε, είναι χρυσός. Για την κατάσταση που επικρατεί αυτή τη στιγμή στη Ρωσία, η λέξη σιωπή, μπορεί να αντικατασταθεί με τη λέξη «ακινησία» και χρυσός, στο άμεσο ζητούμενο του Ανώτατου Σοβιέτ: την ισορροπία.

Πρόκειται όμως για ισορροπία τρόμου, ικανή να κινεμάσκει σε ένα πιθανό πεδίο μάχης στα σκαλοπατία του κοινοβουλίου ή απλώς για επίδειξη δύναμης –περισσότερο πολιτικής– η οποία θα μετατρέψει την εφιαλτική προοπτική ενός εμφύλιου πολέμου, σε «άσφαιρους» νομικούς διαξιφισμούς γύρω από το σύνταγμα;

Οχι τελείως αβίαστα και με σεβασμό απέναντι στον νόμο των πιθανοτήτων, η δεύτερη αυτή θεώρηση των πραγμάτων φαντάζει ως η πιο πιθανή. Φυσικά το σύνταγμα είναι πολύ σοβαρή υπόθεση για να παραγωγεί ανέτως ο οποιοσδήποτε, όταν όμως δεχτεί και υπόθεση των πολιτών μιας χώρας, τότε η Ρωσία καλείται να απολογηθεί «δημοκρατικά» απέναντι στον εαυτό της. Σε αυτή την περίπτωση, τα συνταγματικά δικαστήρια έχουν το λόγο και όχι πάντα– ενώ οι διάφοροι Ζόρκιν με τους άλλακτους προέδρους, τα επίλεκτα στρατιωτικά σώματα και τους εξίσου αδιάλλακτους αντιπάλους τους μετατρέπονται σε «κλειδιά» κάθε εξέλιξης.

Εχουμε, λοιπόν, το ένα δεδομένο της αδιαφορίας ή μάλλον της αφασίας που έχει περιέλθει ο λαός, αφασία που «στοιχειώνει» κάθε στρατηγικό σχέδιο αμφοτέρων των πλευρών. Προ των πυλών, βρίσκεται ένας χειμώνας αγκαλιά με την παραοικονομία, τα «άυλα» εισοδήματα, την ακρίβεια και εγκληματικότητα.

Ο γεγονός που αμφισβήτησε προς το παρόν τη δημοκρατική υπεροχή του Γέλτσιν, ήταν και η πρόσφατη σύσκεψη εκπροσώπων αυτόνομων δημοκρατιών και περιοχών της ρωσικής Ομοσπονδίας που έγινε χώρα στην Πετρούπολη. Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων έχει ταχθεί κατά του διατάγματος του Γέλτσιν, προτείνοντας συγχρόνως εκλογές προέδρου και Κοινοβουλίου.

Από την άλλη, έχουμε τη δειλή εμφάνιση υποστη-

ρικτών του προέδρου, αλλά τα «φλεγόμενα οδοφράγματα» φαντάζουν πολύ μακρινά και ανέφικτα με τον έως τώρα συσχετισμό δυνάμεων.

Έτσι, λοιπόν, οι μεν υπερασπιστές του κοινοβουλίου, αρκέστηκαν σε κινήσεις καλής θέλησης παρά την αδιάλλακτη φρασεολογία τους, ο δε Γέλτσιν και οι συνεργάτες του, προτίμησαν την υπαίθρια συνναυλία του Ροστρόποβιτς από το βαρύ αέρα του Κρεμλίνου. Και βέβαια, ο Γέλτσιν θα ευχαριστήθηκε αρκετά το κοντσέρτο, έχοντας την υποστήριξη –ηθική και οικονομική– των ηγετών των επτά πιο προηγμένων χωρών, καθώς και των λοιπών «συμμάχων».

Ένα ακόμη σημείο που επισκιάζόταν από τα τελευταία γεγονότα και που ήρθε στην επιφάνεια εκ νέου με τις πρόσφατες δηλώσεις του Ρουτσκόι, είναι κι αυτό της επανένωσης των δημοκρατιών της πρώην ΕΣΣΔ. Όσο κι αν φαίνεται περιέργο, η προηγμένων ένταξη του Αζερμπαϊτζάν στην Κοινοπολιτεία, μπορεί να ειπωθεί ως παραδοχή από τον Γέλτσιν ενός κοινού πλέον μυστικού: Την αντικειμενική αδυναμία των δημοκρατιών αυτών να συνεχίσουν τον απομονωτισμό τους, τον οποίο εκλαμβάνουν ως «ανεξαρτησία».

Βέβαια, αυτή η εξέλιξη μπορεί να μην ταυτίζεται με τους πόθους του Ρουτσκόι, ωστόσο είναι ένας παράγοντας που ακόμη δεν ξέρουν με ποιο τρόπο μπορεί –αν μπορεί– να επέμβει στις εξελίξεις στη Ρωσία, δεδομένου του γεγονότος της παρέμβασης της Ρωσίας στις διενέξεις αυτών των κρατών. Σε αυτή την κατεύθυνση, δεν είναι καθόλου τυχαίο το γεγονός, ότι ο Σεβερνάντζε έσπευσε να δηλώσει την υποστήριξή του στον Γέλτσιν, σε μια κρίσιμη για τον ίδιο και για τη Γεωργία στιγμή. Είναι σαφές πως πολλών προέδρων οι καριέρες «παίζονται» στην Κοινοπολιτεία, σε μια υποτιθέμενη ήττα του Γέλτσιν.

Εμείς, πάντως, κρατάμε το γεγονός της ισορροπίας, η οποία μόνο διαταρασσόμενη, έστω και από μια αυθόρμητη μαζική εξέγερση θα δημιουργήσει το απρόβλεπτο. Σε περίπτωση που ο στρατός αναλάβει δράση υπέρ της μίας ή της άλλης πλευράς, τότε δε θα έχουμε παρά το γνωστό έργο, σε μια μίζερη επανάληψη.

Κι όμως. Προ των πυλών της Ρωσίας βρίσκεται ένας χειμώνας αγκαλιά με την παραοικονομία, τα «άυλα» εισοδήματα, την ακρίβεια και την εγκληματικότητα

Ακόμη και το γελτσινικό στρατόπεδο δεν μπόρεσε, στη μοναδική του εκδήλωση την περασμένη Κυριακή, να συγκεντρώσει περισσότερους από 10 χιλιάδες διαδηλωτές. Μάλιστα, πολλοί από τους οποίους μάλλον δεν θα είχαν κατεβεί καθόλου στην Κόκκινη Πλατεία, αν δεν είχε προηγηθεί εκεί μια ώρα πριν η συναυλία του διάσημου Ρώσου βιολοντσελίστα -και υποστηρικτή του Γέλτσιν- Μάτισλαβ Ροστροπόβιτς. Το Μάρτιο στην προηγούμενη συνταγματική κρίση, ο Γέλτσιν είχε συσπειρώσει δεκάδες χιλιάδες άτομα στη μεγαλύτερη διαδήλωση στη Μόσχα μετά το «πραξικόπημα» του 1991. Στην κηδεία των θυμάτων του τελευταίου είχαν πάρει μέρος κάπου 400 χιλιάδες άτομα.

Το φαινόμενο μοιάζει κατ' αρχήν περίεργο. Υποτίθεται ότι οι αντίπαλοι του Ρώσου προέδρου επιζητούν λίγο - πολύ την παλινόρθωση του παλαιού καθεστώτος, δηλώνουν άλλωστε ανοικτά ότι τάσσονται υπέρ της ανασύστασης της ΕΣΣΔ. Αυτό θα έπρεπε κανονικά να ξυπνήσει τον αντικομμουνισμό των γελτσινικών. Από την πλευρά τους, οι νοσταλγοί υποστηρίζονται τουλάχιστον από το 15% του πληθυσμού, και θα έπρεπε κανονικά να ανταποκριθούν στις εκκλήσεις των ηγετών τους.

Εξίσου περίεργο είναι ότι στη Δύση εκδηλώνεται μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τις εξελίξεις. Δεν υπάρχει ξένος ανταποκριτής στη Μόσχα που να μη δέχτηκε τηλεφωνήματα από ανησυχούντες για τον επερχόμενο εμφύ-

Οι διαδηλωτές που υποστηρίζουν τους καταληψίες του Κοινοβουλίου ανατρέπουν αυτοκίνητο για κάνουν οδοφράγματα (Τρίτη, 28/9). Τι θα «γεννήσουν», άραγε, οι μακριές άγριες νύχτες της Μόσχας;

λιο πόλεμο φίλους στην πατρίδα του, ή από τη μαμά του, που ήθελε να ξέρει αν υπάρχει φαγητό ή έπρεπε να φτιάξει τυροπιτάκια και να τα στείλει με την πρώτη πτήση της Αεροφλότ. Προσοχή, δεν είναι ότι οι Ρώσοι δεν είναι πληροφορημένοι για τις εξελίξεις μέσω της τηλεόρασης, όλοι ξέρουν τι συμβαίνει. Απλώς δεν ενδιαφέρονται και πολύ για το αποτέλεσμα της διαμάχης...

Ο Τσάρος και οι Βογιάροι

Η αδιαφορία αυτή πηγάζει από δύο παρά-

γοντες. Πρώτον, οι Ρώσοι πολίτες έχουν πεποίθησει ότι ανεξάρτητα από την τελική έκβαση η καθημερινή ζωή τους δεν θα επηρεασθεί σοβαρά. Δεύτερον, δηλώνουν «κρασμένοι», πιστεύοντας ότι δεν θα μπορούν να επηρεάσουν τις εξελίξεις, ό,τι και να νουν.

Βρισκόμαστε κοντά στην ουσία του προβλήματος: η διάλυση του Κοινοβουλίου (τον Γέλτσιν και η προκήρυξη νέων βουλευτικών εκλογών ήταν ένα είδος τσαρικού πραξικοπήματος μέσα στο παλάτι. Ο «Τσάρος Μπόρις δεν ενδιαφέρθηκε καθόλου για κινητοποίηση του λαού, θέλησε αντίθετα τον κρατήσει στα σπίτια του: έτσι, πολλοί Ρώσοι εξηγούν πως ξαφνικά η κρατική λεόραση άρχισε να μεταδίδει κάθε βράδυ από ένα πορνό.

Αντίθετα, το βασικό μέλημα του Ρώσου προέδρου ήταν να εξασφαλίσει την υποστήριξη των μηχανισμών εξουσίας του συστήματος (στρατός, ασφάλεια -τέως Κα Γκε Μ-ειδικές δυνάμεις του υπουργείου των Εσωτερικών, προεδρική φρουρά), της ρωσικής ελίτ (ανώτατοι αξιωματικοί, διοικητικοί, επαρχιακοί και τοπικοί άρχοντες) καταφεύγοντας συγχρόνως σε μια τακτική μαστιγών και καρότου απέναντι στο στρατόπεδο των αντιπάλων του: Όσοι το εγκατέλειψαν αμείωσαν αμέσως με υπουργικές θέσεις, υψηλά οφίτσια, αδιαφορώντας πλήρως την εικόνα τους στην -ανύπαρκτη- κοινή γνώμη.

Από την πλευρά τους, οι αντίπαλοι Γέλτσιν, Ρουτσκόι και Χασμπουλάτοφ έπαιξαν το παιχνίδι στη Μόσχα ακριβώς για να εγκαταλείφθηκαν από τους μηχανισμούς εξουσίας και να έστησαν ρήγματα στις γο-

Μήπως οι Ρώσοι έχουν δίκιο;

του Στέλιου Κούλογλου

Το πιο εκπληκτικό στοιχείο στην πολιτική κρίση της Ρωσίας, είναι η πλήρης αδιαφορία των πολιτών για τις εξελίξεις. Σε μια πόλη 10 εκατομμυρίων κατοίκων (για να μην αναφέρει κανείς την σχεδόν πλήρη απάθεια των υπολοίπων 140 εκατομμυρίων των άλλων πόλεων και της επαρχίας), οι αντίπαλοι του Γέλτσιν δεν κατάφεραν σε καμιά στιγμή να μαζέψουν περισσότερα από 7-8 χιλιάδες άτομα. Κι αυτό παρά τις επανειλημμένες εκκλήσεις τους στο λαό για γενική απεργία και διαδηλώσεις εναντίον του «φασιστικού πραξικοπήματος».

ς τους. Ως παλαιός στρατιωτικός και ως του πολέμου στο Αφγανιστάν, ο Ρουτσκόι είχε κατά τα φαινόμενα διαβεβαιώσεις «ένα μέρος τουλάχιστον του στρατού θα υποστήριζε, γι' αυτό και οι συνεχείς κλήσεις του στις ένοπλες δυνάμεις να περασπίσουν το σύνταγμα». Αλλά οι ειλές και οι παροχές της υπάρχουσας ουσίας (Γέλτσιν) έπιασαν περισσότερο τό-

Όπως και στην παλιά προσοβιετική Ρω-

σία, η νίκη του Ρώσου προέδρου στη μάχη της πρωτεύουσας δεν σημαίνει και νίκη σε όλη την αχανή Ρωσία. Όπως ακριβώς και οι παλιοί Τσάροι, ο Γέλτσιν έπρεπε να πάρει με το μέρος του και τους σύγχρονους Βογιάρους, τους τοπικούς προύχοντες και την τεράστια επαρχιακή γραφειοκρατία. Χωρίς την υποστήριξη της οποίας είναι αδύνατος ο έλεγχος μιας χώρας μεγαλύτερης σε έκταση από την Ευρώπη.

Πολλοί, όμως από τους περιφερειάρχες

και τα τοπικά συμβούλια των 88 αυτόνομων δημοκρατιών και περιοχών δήλωσαν ανέτοιμοι να ακολουθήσουν τον Γέλτσιν. Όχι γιατί συμφωνούν ιδεολογικά με τους αντιπάλους του Ρώσου προέδρου, αλλά επειδή βλέπουν τη διαμάχη στο κέντρο ως μια μοναδική ευκαιρία να αυξήσουν την εξουσία και τα προνόμιά τους στην επαρχία. Αρκετοί απ' αυτούς τάχθηκαν υπέρ της ταυτόχρονης πραγματοποίησης προεδρικών και βουλευτικών εκλογών το Δεκέμβριο, αντίθετα με τον Γέλ-

ΘΕΑΤΡΟ ΔΙΧΩΣ ΘΕΑΤΕΣ

Η μάχη για την επιβίωση στους κόλπους της εξουσίας στη Ρωσία φαίνεται πως άρχισε να παίρνει πιο συγκεκριμένο χαρακτήρα, ύστερα και από το τηλεγράφο του Γιέλτσιν προς τους έγκλειστους στο κοινοβούλιο βουλευτές να παραδώσουν τα όπλα τους εντός του επόμενου εικοσιτετραώρου.

Η απάντηση του εν λόγω οργάνου, ήταν άμεση και ως φαίνεται ομόφωνη και δόθηκε διά στόματος Χασμπουλάτοφ αλλά και Ρουτσκόι: Δεν πρόκειται να υποχωρήσουν σε καμία περίπτωση και κάλεσαν για άλλη μια φορά τους εργαζόμενους και τα συνδικάτα τους να οπλιστούν ενάντια «στο φασισμό» —όπως λένε χαρακτηριστικά— του Γέλτσιν.

Συγχρόνως, δηλώνουν —στο πλαίσιο μάλλον κάποιας αποτρεπτικής στρατηγικής απέναντι στον πρόεδρο— πως αντέχουν κειλομένοι για άλλον ένα μήνα. Σε κάθε άλλη περίπτωση, η δήλωση αυτή ίσως έφερνε κάποιο αποτέλεσμα, αλλά αυτή τη στιγμή ήταν μάλλον ατυχής.

Καταρχήν, θα ήταν μάλλον αμφίβολο αν ο Γέλτσιν εκτόξευε απειλές και εκβιασμούς, μπροστά σε μια μαζική, λαϊκή διαδήλωση γύρω απ' το κοινοβούλιο αποφασισμένη να αφήσει και τη δική της σφραγίδα στις εξελίξεις. Κάτι τέτοιο όμως ούτε υπάρχει ούτε φαίνεται να υπάρξει ως πιθανότητα τα επόμενα εικοσιτετράωρα. Οι στρατιωτικές δυνάμεις που έχουν περικυκλώσει το κοινοβούλιο φαίρονται αποφασισμένες να ακολουθήσουν τις διαταγές του Γέλτσιν, ενώ ο τελευταίος, παρ' όλο το γεγονός πως δεν έχει την υποστήριξη της επαρχίας, φαίνεται πως δε πτοείται. Κατά συνέπεια, εάν δεν επιτεθεί, θα μπορεί να περιμένει να περάσει ο μήνας και να παραδοθούν οι βουλευτές μόνοι τους! Για τη Ρωσία όλα είναι

πιθανά...

Ίσως όμως και ο Γέλτσιν να ξέρει κάτι που δεν ξέρουμε εμείς. Ίσως οι εκκλήσεις του Ρουτσκόι στο στρατό να έχουν πιάσει τόπο και ο πρόεδρος να βιάζεται να ξεκαθαρίσει την κατάσταση. Μην ξεχνάμε την οικονομική αναταραχή στα διεθνή χρηματιστήρια, τις απειλές για πάγωμα δανείων από τη Δύση και τελικά το γεγονός πως δε μπορεί κανείς να βασίζεται επ' αόριστον στο θυμικό και τις ανοχές ενός λαού, ο οποίος έχει φτάσει στα όρια της πείνας.

ΤΑ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

Η κατάσταση βέβαια δεν μας επιτρέπει να ρισκάρουμε πολλές προβλέψεις, ωστόσο αξίζει το κόπο να θυμηθούμε την πρώτη μεγάλη κόντρα του κοινοβουλίου με τον Γέλτσιν την Άνοιξη που μας πέρασε. Βέβαια τα πράγματα τότε δεν είχαν φτάσει στα οδοφράγματα, ωστόσο ο Γέλτσιν κινδύνευσε σοβαρά να χάσει τη προεδρία. Σώθηκε για μερικούς ψήφους διαφορά, ψήφους μειοψηφίας, όμως, τους οποίους το «σουρεαλιστικό» εκλογικό σύστημα θεώρησε καταλυτικούς. Παρ' όλα αυτά επρόκειτο για μια ήττα του κοινοβουλίου και προσωπικά του Χασμπουλάτοφ, ο οποίος ήταν η αιχμή του αντιγελτσινικού δόρατος. Τι συνέβη μετά; Γέλτσιν και Χασμπουλάτοφ συναντήθηκαν πίσω απ' τις «κουίντες» και έφτασαν σε συμβιβασμό όσον αφορά τη θέση του προέδρου. Είχαν παγώσει οι πάντες και ειδικά οι βουλευτές. Κατά τη διάρκεια των συνεδριάσεων είχαν ανταλλαγή βαριές ύβρεις ανάμεσα στους δύο προέδρους, ενώ όποιος παρακολούθησε τότε εκ των έσω τα ρωσικά ΜΜΕ, θα πίστευε πως η χώρα οδηγείται σε πόλεμο. Κατόπιν ο Γέλτσιν πανηγύριζε στη Κόκκινη Πλατεία, λέ-

γοντας σε οπαδούς του πως «απότυχε το πραξικόπημα του κοινοβουλίου»!

Ο συμβιβασμός παρουσιάστηκε από τα ΜΜΕ ως αμοιβαία υποχώρηση μπροστά στο «καλό της χώρας». Ωστόσο, η στάση του Χασμπουλάτοφ ξένισε πολλούς, ενώ αρκετοί βουλευτές τον κατηγορήσαν για προδοσία.

Εξάλλου, είναι φαιδρό, να μπαίνει ζήτημα ανατροπής του πολιτειακού χάρτη της χώρας, καταργώντας ουσιαστικά την προεδρία και από την άλλη να συμβιβάζεσαι με τον πρόεδρο μπροστά στο φάσμα της «αταξίας». Όχι πως μια τέτοια ανατροπή συνιστά αναγκαστικά τη διατάραξη της «κοινής ησυχίας», απλώς, στην προκειμένη περίπτωση, ήταν γνωστό στους πάντες, πως ο Γέλτσιν δεν θα εγκατέλειπε τόσο εύκολα. Τώρα θρискόμαστε μπροστά στην πιο κρίσιμη «σκηνή», όπως και τότε, τηρουμένων των αναλογιών. Οι πρωταγωνιστές είναι οι ίδιοι, ενώ υπάρχουν πολλά πράγματα που πρέπει μερικές φορές να σώζονται για το καλό «όλων», π.χ. προνόμια και συμφέροντα που απορρέουν από την άσκηση της κυβερνητικής εξουσίας και όχι η διάσωση του «έθνους». Περίεργο είναι ωστόσο και το γεγονός, ότι οι υποστηρικτές του κοινοβουλίου είναι «οπλισμένοι» με σιδηρολοστούς απέναντι σε επίλεκτα σώματα οπλισμένα σαν αστακός, και την ίδια στιγμή ο Ρουτσκόι να δείχνει την «καλή του θέληση» παραδίδοντας ένα κιβώτιο «καλάσνικαφ».

«Άγνωσται» λοιπόν «αι βουλαί» της εξουσίας. Και ακόμα πιο άγνωστα τα πρόσωπα του πραγματικά «βούλονται». Εάν δεν κινητοποιηθεί ο κόσμος, πολύ σύντομα θα δούμε το τέλος μιας απλής παράστασης. Για πόσο όμως θα μένουν καλυμμένοι οι σκηνοθέτες της;

Γρηγόρης Τραγγανίδας

τιν, που θέλει τις προεδρικές να διεξάγονται τον Ιούνιο. Και πάλι για το λόγο ότι η παράλυση και της εκτελεστικής και της νομοθετικής εξουσίας σε περίπτωση ταυτόχρονων εκλογών θα τους έδινε περισσότερη αυτονομία στη διαχείριση των τοπικών πόρων και θα διεύρυνε την εξουσία τους.

Εδώ βρίσκεται η κατάσταση όταν (την Τρίτη 28 Σεπτεμβρίου) γράφονται αυτές οι γραμμές. Ο Γέλτσιν είναι υποχρεωμένος να διαπραγματευθεί με τις επαρχίες για να κυβερνήσει, γιατί ο στρατός μπορεί να ελέγξει τη Μόσχα, αλλά δεν μπορεί να πάει στη ρωσική Άπω Ανατολή και να κατεβάσει με το ζόρι τους πολίτες στις εκλογές του Δεκεμβρίου. Παρ' ότι οι αποκλεισμένοι στο Κοινοβούλιο είναι σε δεινή θέση, έχουν χάσει το παιχνίδι, και μόνο η παρουσία τους δίνει το «μήνυμα» στην επαρχία ότι στην πρωτεύουσα συνεχίζεται η αναταραχή. Είναι έτσι υποχρεωμένος να διαπραγματευθεί ακόμη

και με τους Ρουτσκόι και Χασμπουλάτοφ, οι οποίοι ενθαρρύνονται λόγω της στάσης των επαρχιών ξαναπαίζοντας στο παιχνίδι από το παράθυρο.

Οι υπήκοοι

Είναι φανερό ότι σε αυτή τη διαμάχη μηχανισμών εξουσίας ο λαός δεν έχει πολλά περιθώρια παρέμβασης. Επιπλέον, οι οπαδοί του Γέλτσιν βλέπουν ότι ο αρχηγός τους κερδίζει κατ' αρχήν και τον αφήνουν να διαπραγματευθεί, οι οπαδοί των Χασμπουλάτοφ - Ρουτσκόι ότι έχουν χάσει και στη Ρωσία δεν συνίσταται, λόγω ιστορίας, να πηγαίνει κανείς με τους χαμένους.

Άλλωστε, όλοι ξέρουν ότι οποιαδήποτε και αν είναι η εξέλιξη σε αυτή τη διαμάχη κορυφής, δεν θα τεθεί υπό αμφισβήτηση η ίδια η φύση του καθεστώτος, η Ρωσία έχει μπει για τα καλά στον καπιταλισμό, το μόνο

πρόβλημα που απομένει να λυθεί είναι ρυθμοί με τους οποίους θα ολοκληρωθεί καθώς και το ποια ομάδα της πολιτικής είτε θα καρπωθεί για τον εαυτό της τα σχετιζόμενα οφέλη.

Ο ρωσικός λαός παρεμβαίνει μόνο σε κρίσιμες ιστορικά στιγμές: στην οκτωβριανή επανάσταση, την περίοδο που ο Γκορμπτσόφ έχανε το παιχνίδι και επίκειτο η πτώση του κομμουνισμού, τις μέρες του «πραξικόπηματος», τον Αύγουστο του 1991, όταν έγινε προσπάθεια παλινόρθωσης του παλαιού συστήματος. Όταν αισθάνεται δηλαδή ότι κυρίαρχη ελίτ και το Κρεμλίνο έχουν διαστει βαθιά και η εξουσία παίζεται στο πεζοδρόμιο. Έτσι, η απάθεια των υπηκόων δεν χάνει ότι παρ' ότι στη σημερινή Ρωσία η ένταση είναι μεγάλη και οι σκληρές συγκρούσεις δεν μπορούν να αποκλεισθούν, τα πράγματα δεν έχουν φτάσει ακόμη στο απροχώρητο.

ΑΝΟΙΚΤΟ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ-ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΤΜΗΜΑ
Διευθυντής: Γιάννης Κ. Τσέγκος
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΟΜΑΔΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΑΘΗΝΩΝ
Τακτικό Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης Ινστιτούτων Ομάδας (E.G.A.T.I.N.)

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Τό Άνοιχτό Ψυχοθεραπευτικό Κέντρο (Άστική μη Κερδοσκοπική Έταιρεία), παράλληλα με το θεραπευτικό του έργο, συνεχίζει για δεκάτη τετάρτη χρονιά τις Εκπαιδευτικές του Δραστηριότητες, σε συνεργασία με το Ίνστιτούτο Ομαδικής Ανάλυσης Αθηνών.

Για την προσεχή χρονιά, 1993-94, έχει προγραμματίσει ετήσια Σεμινάρια διαλέξεων-συζητήσεων, τα οποία απευθύνονται όχι μόνο σε όσους ασχολούνται επαγγελματικά με τη Θεραπεία, αλλά και σε όσους ενδιαφέρονται για την Πρόληψη σοβαρών κοινωνικών φαινομένων.

Τα Σεμινάρια αυτά είναι:

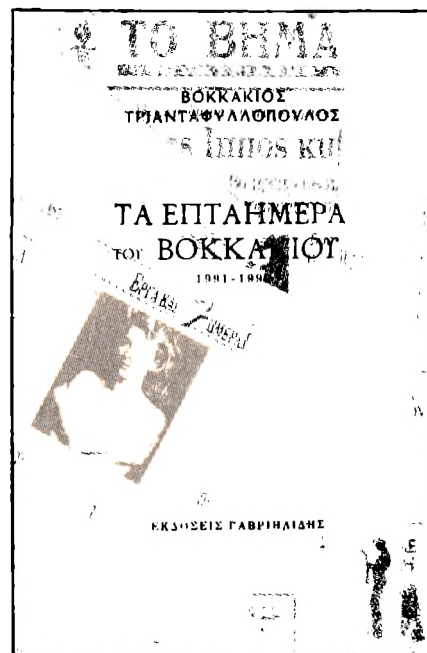
1. Εισαγωγή στην Ομαδική Ψυχοθεραπεία
Ο ρόλος και η δυναμική των Ομάδων. Τα Ομαδικά Φαινόμενα. Ο ρόλος του Συντονιστή. Αναπτυξιακά και Έξελικτικά Ομαδικά Μοντέλα. Ψυχοδράμα. Μεγάλη Ομάδα. Χρήση των Ομαδικών Δυναμικών στην Έκπαίδευση. Συμμετοχή σε Ομάδες Έμπειρίας.
2. Κοινωνική Ψυχιατρική
Δομή και Λειτουργία των Ίδρυμάτων. Ενδιάμεσες Δομές. Άνοιχτα Κέντρα. Ίδρυματισμός και Αποασυλοποίηση. Αντιψυχιατρική. Θεραπευτική Κοινότητα και Έκπαίδευση.
3. Δυναμική Ψυχιατρική
Δυναμική Προσέγγιση της Συνέντευξης, της Λήψης του Ιστορικού, της Θεραπείας και του Ρόλου του Θεραπευτή.
4. Ψυχολογικές Αξιολογήσεις
Παρουσίαση και κλινική εφαρμογή των διαφόρων Ψυχολογικών Αξιολογήσεων. Κατάρτιση Έρωτηματολογίων Έρευνας. Εφαρμογές στις Μαθησιακές Δυσκολίες και στην Ειδική Αγωγή.
5. Δυναμική της Οικογένειας
Παρουσίαση των Δυναμικών της Οικογένειας κατά τα διάφορα στάδια της Ανάπτυξης. Μοντέλα Οικογενειακής Θεραπείας.

Τα Σεμινάρια αποτελούν ταυτόχρονα και τό εισαγωγικό στάδιο για όσους ενδιαφέρονται, ενδεχομένως, να συνεχίσουν σε μία από τις Μεταπτυχιακές Εκπαιδεύσεις, όπως Έκπαίδευση Κοινωνικοθεραπευτών-Ψυχοδραματιστών, Ψυχαναλυτών Ομάδας, Θεραπευτών Οικογένειας και Έκπαίδευση στην Ψυχολογική Αξιολόγηση.

Για περισσότερες πληροφορίες απευθυνθείτε στη Γραμματεία του Άνοιχτου Ψυχοθεραπευτικού Κέντρου (τηλ. 6445140, 6435980, 6447533)

Σ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΗ 1 & ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ, 114 72 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ. 644.5140 644.7533-643.5980

ΔΙΑΒΑΣΑΤΕ ΤΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ;

Όλα όσα θα θέλατε να ξέρετε για τις
χρονιές που πέρασαν (1991-1992) από την καυστική πένα
του BOKKAKIOT

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ

ΑΚΟΥΤΕ

9.84
FM STEREO

Η παλαιστινιακή ήττα

του Θέμου Χ. Στοφορόπουλου

Η αμοιβαία αναγνώριση του Ισραήλ και της Οργάνωσης για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης και η συμφωνία τους για προσωρινό καθεστώς «αυτοκυδέρησης» στα κατεχόμενα, αρχίζοντας από τη Λωρίδα της Γάζας και την Ιερικώ, παρουσιάστηκαν ως θρίαμβος της λογικής επί του φανατισμού και ως έντιμος συμβιβασμός. Κατά την κρατούσα και προβαλλόμενη ερμηνεία, τα δύο μέρη εγκαινιάζουν διαδικασία σταδιακής δημιουργίας παλαιστινιακού κράτους που θα συμβιώνει με το Ισραήλ υπό συνθήκες αξιοπρέπειας και ισοτιμίας.

Καθ' οδόν προς την ευτυχή αυτή εξέλιξη, τα ισραηλινά στρατεύματα θα αποχωρήσουν κατά φάσεις από τα εδάφη που κατέλαβαν το 1967 και η ΟΑΠ θα συμπράξει με το Ισραήλ προς την αστυνόμευση και ανάπτυξη των ορών αυτών, για τις οποίες θα δοθεί λη διεθνής δόθη. Μέχρι και το ζήτημα της ανατολικής Ιερουσαλήμ ενδέχεται να λυθεί, αν γίνει η αγία πόλη πρωτεύουσα ομοσπονδίας Ισραήλ - Παλαιστινίου Κράτους (ή και Ιορδανίας), αφού η νομική συνεργασία και τα κοινά οικονομικά συμφέροντα θα έχουν αμβλύνει τις εθνοκεντρικές διαφορές. Και κανείς δεν αποκλείεται να πραγματοποιηθεί, σε επόμενο στάδιο, το παλιό δημοκρατικό όνειρο του ενός και ενιαίου κράτους, χωρίς διακρίσεις, των κατοίκων μιας ελεύθερης Παλαιστίνης που θα μπορούσε να είναι μέλος της Μεσανατολικής Κοινής Πόλεως για την οποία μιλούν ορισμένοι Ισραηλινοί. Μέχρι να φθάσουμε, χάρη στον κώδικο διεθνοποιούμενο καπιταλισμό, στην τελική φάση προς την οποία, όπως υποστηρίζεται, νοοτελειακά πορευόμαστε. Στην άρνηση, δηλαδή, των εθνικών κρατών Μέσης Ανατολής, όπως και όλων των κρατών, με τη συγχώνευσή τους σε ένα παγκόσμιο κράτος. (Το τελευταίο δεν λέγεται ρητά σαφώς υπονοείται). Μόνο εξτρεμιστές παλαιστίνιοι ή Ισραηλινοί αντιτίθενται στην παλαιστινιακή χαρά της ειρήνης.

Αυτή η άποψη δεν αποδίδει την πραγματικότητα. Τις συμφωνίες Ράμπιν - Αραφάτ υλοποιούν παλαιστινιακές οργανώσεις ολόκληρο το πολιτικό φάσμα και προκρίτες, όπως ο Φαρούκ Καντούμι, πρόεδρος των διπλωματικών υπηρεσιών ΟΑΠ, ο διάσημος διανοούμενος Ε. Σ. και ο Μαχμούντ Νταρούιτς, εθνικός αρχηγός των Παλαιστινίων και υπεύθυνος της πολιτιστικής τους υποθέσεως.

Θέμος Χ. Στοφορόπουλος έχει μετέσει πρέσβης της Ελλάδας στο Ισραήλ και τη Συρία

Στην ισραηλινή πλευρά, η σημαντικότερη αντίδραση προέρχεται από εκείνους που πιστεύουν πως λόγοι ασφαλείας επιβάλλουν στο Ισραήλ να προσαρτήσει τα κατεχόμενα για να μπορεί να τα ελέγχει. Πρόκειται για τακτικής φύσης διαφωνία με την άποψη που οι Ράμπιν και Πέρες εκπροσωπούν και επέβαλαν. Ότι δηλαδή, η «αυτοκυδέρηση» - ή και αυτή ακόμη η τυπική «ανεξαρτησία» - των Παλαιστινίων και η (υπό όρους) απόσυρση των κατοχικών στρατευμάτων είναι δυνατόν όχι μόνο να μην εξασθενίσουν αλλά και να διευκολύνουν τον ισραηλινό έλεγχο στη Δυτική Όχθη και τη Γάζα.

Αν εφαρμοσθεί η συμφωνία...

Αν εφαρμοσθούν τα συμφωνηθέντα, το Ισραήλ θα απαλλαγεί, σε μεγάλο βαθμό, από τα βάρη της κατοχής, διατηρώντας, όμως, τα εξ αυτής ωφέληματα και αποκτώντας και άλλα. Αναγνωρίζοντας το δικαίωμα του εβραϊκού κράτους να υπάρχει «εν ειρήνη και ασφαλεία» και αναλαμβάνοντας την υποχρέωση καταστολής της παλαιστινιακής επανάστασης, ενισχύοντας τις πιθανότητες παραμονής μεγάλου αριθμού εποίκων και περιορίζοντας τον αριθμό των παλαιστινίων προσφύγων στους οποίους θα επιτραπεί να ασκήσουν το δικαίωμα επιστροφής τους, η «Οργάνωση για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης», συμβάλλει στην επίτευξη βασικών ισραηλινών στόχων και επισημοποιεί την ήττα της, τόσο στο πεδίο του ένοπλου αγώνα όσο και στο διπλωματικό.

Είναι γνωστοί οι λόγοι της καθοδικής πορείας ενός από τα ηρωικότερα απελευθερωτικά κινήματα. Αποφασιστικά συνετέλεσαν η πάγια φιλοϊσραηλινή πολιτική των Ηνωμένων Πολιτειών, η ιδιοτέλεια του σοβιετικού συνασπισμού και των αραβικών καθεστώτων, η συντριβή της πολεμικής μηχανής του Ιράκ, η οικονομική δυσπραγία της PLO.

Καίριο ρόλο έπαιξε επίσης η εντύπωση του Αραφάτ ότι ακόμη και υπό τις δυσμενέστερες συνθήκες είχε περιθώρια διαπραγμά-

τευσης, ότι αν φαινόταν «λογικός» η Ουάσιγκτον θα του χάριζε κάποια στοιχειωδώς αποδεκτή λύση. Οι συνεχείς υποχωρήσεις της ΟΑΠ έμειναν χωρίς αντιπαροχές και την εξουθένωσαν. Στο τέλος η Οργάνωση βρέθηκε απελπιστικά αδύναμη και μόνη μπροστά στο ισχυρό Ισραήλ και αναγκάστηκε να συνθηκολογήσει.

Την υποτέλεια των Παλαιστινίων δεν θα απαλύνει η ίδρυση ενός παλαιστινιακού «κράτους» που μόνο κραταιό δεν θα είναι αφού θα υπάγεται, ουσιαστικά, στο Ισραήλ.

Η εμμονή των Ισραηλινών στη διατήρηση δικού τους, εβραϊκού, κράτους έστω και παρά τη θέληση του πολυάριθμου αραβικού έθνους - η φύση, με άλλα λόγια του σιωνισμού - απαιτεί να έχει το Ισραήλ κυρίαρχη θέση στην περιοχή του και αποκλείει το ενδεχόμενο να δημιουργήσει η συμφωνηθείσα διαδικασία τις προϋποθέσεις απόδοσης πραγματικής ελευθερίας στους Παλαιστίνιους.

Αλλά και ο καπιταλισμός, στον οποίο οι «ειρηνοποιοί» στηρίζουν οι ελπίδες τους, καλλιεργεί τα χυδαιότερα ανθρώπινα ένστικτα (τον εγωισμό και την πλονεξία) και αντιστατεύεται την ισότητα και τη δικαιοσύνη.

Το αδούλωτο πνεύμα δεν πεθαίνει!

Από την άλλη μεριά, ο πόθος των Παλαιστινίων για τα αγαθά αυτά, η αγωνιστική τους παράδοση και η ανάγκη να αντιμετωπίσουν το σιωνισμό και τους συμμάχους του καθιστούν απίθανη τη μακροδιότητα του καθεστώτος που επιδιώκουν να τους επιβάλουν.

Έτσι τουλάχιστον θέλουμε να ελπίζουμε. Γιατί αρνούμαστε να πιστέψουμε ότι πεθαίνει το αδούλωτο πνεύμα που εξέφραζαν οι Φενταγίν και που είχε προκαλέσει αυθόρμητες διαδηλώσεις συμπαράστασης στους δρόμους της Αθήνας, το καλοκαίρι του 1982, όταν στη Βηρυττό οι Παλαιστίνιοι αντιστεκόντουσαν.

Ο σημερινός πληθυσμός των παρευξείνιων χωρών αποτελεί ένα πολυποίκιλο μωσαϊκό. Τη Μαύρη Θάλασσα περικλείουν περίπου δέκα κράτη και ακόμη περισσότερες εθνότητες, όπως Τούρκοι, Βούλγαροι, Γκαγκαούζοι, Ρουμάνοι, Ρώσοι, Ουκρανοί, Γεωργιανοί, Τάταροι, Οσέτοι, Αμπχάζιοι, Έλληνες –και η λίστα δεν τελειώνει εδώ. Η επιχείρηση «Χρυσόμαλλο Δέρας» για τον επαναπατρισμό των 120.000 Ελλήνων της Γεωργίας έφερε στο φως της δημοσιότητας μερικά από τα εθνικά προβλήματα στην περιοχή, αλλά δεν αποσαφήνισε το μέγεθος αυτών των προβλημάτων. Η παρουσία των τόσο διαφορετικών γειτονικών λαών από μόνη της δεν δικαιολογεί τις παρατεταμένες συγκρούσεις στην περιοχή, καθώς ανάλογη ποικιλία από πληθυσμιακής πλευράς εμφανίζει και το κεντροευρωπαϊκό τρίγωνο Μιλάνο - Πράγα - Λουξεμβούργο. Είναι φανερό ότι οι αιτίες της έντασης πρέπει να αναζητηθούν τόσο στην εθνική ταυτότητα των κατοίκων των παρευξείνιων παραλίων όσο και στην πολιτιστική τους παράδοση, τις συνθήκες διαβίωσής τους, κ.ά.

Η θρησκευτική διαφορά μεταξύ των χριστιανών και μουσουλμάνων είναι τόσο οφθαλμοφανής που έχει γίνει βολική πρακτική πια να προβάλλεται ως η μοναδική εξήγηση για τις εντάσεις στην περιοχή. Ωστόσο, το ζήτημα έχει και τις εθνολογικές, ιστορικές και οικονομικές πτυχές του.

Μαύρη (και ρευστή) θάλασσα

Την πλέον πρόσφατη επιβεβαίωση την πρόσφεραν οι κάτοικοι της Μολδαβίας, οι οποίοι επίσημα ζήτησαν αυτονομία και την ένταξή τους στη Ρουμανία. Οι δε Ρουμάνοι ανέκαθεν θεωρούσαν τους Μολδαβούς ως ομογενείς τους και από ιστορικής σκοπιάς, δεν φαίνεται να παραλογίζονται. Βέβαια, το

Βουκουρέστι οφείλει να δείξει ανάλογη αισθησία στο ζήτημα της συγγριχής με τη της Τρανσυλβανίας, αλλά ας υποθέσουμε ότι η εν λόγω περίπτωση δεν σχετίζεται άμεσα με το θέμα του παρόντος άρθρου. Παρομοίως, θα ήταν άστοχο να αναφέρεται και τους Κούρδους της Τουρκίας.

Ανατροπή του Status quo

Μόνο η παρουσίαση των πολιτικών τάσεων στις παρευξείνιες χώρες θα απαιτούσε ως τρία τεύχη του *Αντί* και ο σχετικός τόμος θα μπορούσε να διανεμηθεί με κουπόνια *Βήματος* ή της *Ελευθεροτυπίας* –τόσο πλοκή εμφανίζεται η κατάσταση στα παλαιο της Μαύρης Θάλασσας. Το βασικό γνώρισμα όμως συνοψίζεται σε μία φράση: ανατροπή του status quo. Άλλοτε η κυριαρχία της Σοβιετικής Ένωσης προσέδιδε ορισμένη σταθερότητα και γαλήνη –μερικές φορές όλες οι παρευξείνιες χώρες αναζητούσαν τη θέση τους στην καινούργια τάξη πραγμάτων. Η Βουλγαρία μάλλον «βόλιται» με την κυβέρνηση Βερον, την οποία στηρίζουν τρία κόμματα. Στη Ρουμανία πρόεδρος Iliescu δέχεται πολλές επικρίσεις για το νεοκομμουνισμό του, αλλά είναι τοχυρωμένος στο αξίωμά του ύστερα από δύο εκλογικές νίκες. Το θερμόμετρο ανέβει επικίνδυνα καθώς πλησιάζουμε τα εφτά της πρώην ΕΣΣΔ. Σοβαρό κίνδυνο εγμονεύει η διένεξη μεταξύ της Ρωσίας και Ουκρανίας για το στόλο της Μαύρης Θάλασσας και, παρ' όλο που η ένταση έχει μειωθεί προσωρινά με τη συμφωνία παύσης της πυρηνικής δοκιμής, η κατάσταση στην περιοχή παραμένει πολύ δύσκολη.

Το αίνιγμα του Εύξεινου Πόντου

του Πλάμεν Τόντσεφ

Τα συνδυάζει όλα η περιοχή της Μαύρης Θάλασσας – το μύθο με την πραγματικότητα, τον πόλεμο με το εμπόριο, τα προβλήματα με τις ευκαιρίες. Το πιο σημαντικό όμως είναι ότι δεν επιτρέπεται το «Σκοπιανό» να μονοπωλεί το αποκλειστικό ενδιαφέρον των αναλυτών σε μια τόσο πολυτάραχη περιοχή όπως είναι η νοτιοανατολική Ευρώπη. Κάτι πρέπει να αλλάξει.

ή των οικονομικών χρεών της Ουκρανίας, νείς δεν μπορεί να στοιχηματίσει ότι δεν ρόκειται για σιγή προ θυέλλης. Σ' αυτά χεται να προστεθεί και η διεκδίκηση της ριμαίας από τη Ρωσία, η οποία διέρχεται ρίοδο επιβεβαίωσης (ή αναθεώρησης) της isnost και οι σταλινικές μέθοδοι δεν φαίνε- να έχουν εκλείψει από το ρεπερτόριο των υνόντων της πρώην (;) υπερδύναμης. Η τωση στην Αμπχαζία και την Οσετία έχει ρει τη μορφή πολεμικής σύρραξης και ο όεδρος της Γεωργίας, κ. Edward Shevar- adze θα αναπολεί τις γεμάτες εργασία, λά ασφαλείς μέρες του Κρεμλίνου, ενώ ρα αναγκάζεται να εκτελεί τα καθήκοντά ο ανάμεσα στις εκρήξεις δομών των οπα- ν του Γκαμσαχούρντια.

Η συνεργασία των Παρευξείνιων Χωρών οδεικνύεται ένας προβληματικός οργανι- ός που, αντίθετα με τις αρχικές εξαγγελίες η την αναζήτηση κοινώς αποδεκτών λύ- ον, στην πραγματικότητα ταλαιπωρείται ο τις επίμερους βλέψεις των κυβερνήσεων ν μελών του. Έχει καταγγελθεί επανει- μένα η προσπάθεια της Τουρκίας να εκ- αλλευθεί τη συνεργασία αυτή ως όχημα η την επίτευξη δικών της στόχων και πιθα- να μην είναι το μοναδικό παράδειγμα. αι γεγονός ότι η πολιτική αστάθεια γύρω ο τη Μαύρη Θάλασσα δεν ευνοεί τη χάρα- ενιαίας στρατηγικής όλων των παρευξεί- ν χωρών, αλλά αυτό δεν απαλλάσσει τους ιτικούς από τις ευθύνες τους.

Μια ενθαρρυντική προσπάθεια έχουν ξε- ήσει οι πολιτικοί της «δεύτερης γραμμής» ήμαρχοι δέκα παρευξείνιων πόλεων- ι χωρίς πολλές φανφάρες δείχνουν να βρί- ουν την τόσο δυσεύρετη γλώσσα της συ- νόησης. Οι τοπικοί άρχοντες των Varna, rgas, Konstantza, Nikolaev, Plichevsk, lessa, Taganrog, Kherson και ημειωτέον- Πειραιά και Θεσσαλονίκης ουν ήδη πραγματοποιήσει μια σειρά από ναντήσεις αναζητώντας τις δυνατότητες ωτίστως οικονομικής συνεργασίας.

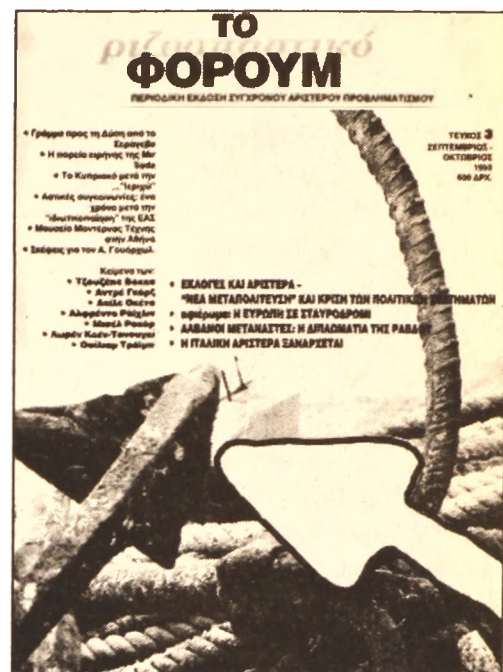
Οικονομικό το ενδιαφέρον

Ότι, παρ' όλη την πολιτική αναταραχή, ο ξεινος Πόντος δεν παύει να είναι μια ιρετικά ενδιαφέρουσα περιοχή από οικο- ική άποψη. Το αξιοσημείωτο είναι ότι η γάλη σημασία της Μαύρης Θάλασσας δεν είλεται τόσο στους φυσικούς πόρους στην α τη θάλασσα όσο πέρα απ' αυτήν. Είναι ήθεια ότι οι παρευξείνιες παραλίες διαθέ- ον πολλά τουριστικά θέλγητρα, καθώς ης εικάζεται η παρουσία κοιτασμάτων οικού αερίου και πετρελαίου στ' ανοιχτά Varna. Ωστόσο, το μεγάλο πλεονέκτημα ο Εύξεινου Πόντου είναι η στρατηγική του η ως γέφυρας μεταξύ των Βαλκανίων και η πρώην Σοβιετικής Ένωσης

Μια διαστική ματιά στο χάρτη γρήγορα μας οδηγεί στο πλούσιο σε πετρέλαιο Αζερ- μπαϊτζάν, τα ανθρακωρυχεία της Ουκρα- νίας και την απέραντη αγορά της Ρωσίας. Δεν είναι τυχαίες οι αντιρρήσεις της Τουρ- κίας σχετικά με τις αυξανόμενες μεταφορές πετρελαίου από τα Στενά, οι οποίες έχουν προκαλέσει πραγματική συμφόρηση στις πε- παλαιωμένες εγκαταστάσεις της Κωνσταντι- νούπολης. Δεδομένου ότι το φιλόδοξο σχέ- διο για την κατασκευή ενός αγωγού πετρε- λαίου από το Μπακού της Κασπίας Θάλασ- σας έως το Γιουμουρταλίκ στη Μεσόγειο θα απαιτήσει αρκετά χρόνια μέχρι να υλοποιη- θεί, ο Εύξεινος Πόντος θα διατηρήσει τη στρατηγική του σημασία για πολύ καιρό ακόμη. Ούτε είναι τυχαίο το έντονο ενδιαφέ- ρον της ΕΟΚ για τα λιμάνια και τα ναυπη- γεία της Μαύρης Θάλασσας και ο πολυεθνι- κός συμβουλευτικός οίκος KPMG έχει ανα- λάβει από την Κοινότητα την εκπόνηση με- λέτης για την αξιοποίησή τους. Από το χορό δεν μπορούσαν να απουσιάσουν και οι Έλ- ληνες -όλοι θα θυμούνται την πρόσφατη προσπάθεια του εφοπλιστή κ. Σ. Κατούνη να αποκτήσει το δικαίωμα διαχείρισης των 2/3 του εμπορικού στόλου της Ρουμανίας. Ο πρόεδρος της ΑΕΚ, κ. Δ. Μελισσανίδης, αναζητά τόπο να εγκαταστήσει δεξαμενές πετρελαίου της εταιρείας Aegean Petroleum κάπου στα παράλια της Μαύρης Θάλασσας και, τέλος, είναι περιδότες πια οι ουρές που σχηματίζουν ελληνικά πλοία φορτωμένα με εσπεριδοειδή έξω από το λιμάνι του Νοβο- rossysk.

Παράδειγμα προς μίμηση προσφέρει η γαλακτοβιομηχανία «Δέλτα», η οποία προέ- θη σε επένδυση ύψους 1 δισ. περίπου στη Βάρνα της Βουλγαρίας, ενώ ήδη ετοιμάζει παρόμοια επένδυση και στη Ρουμανία. Παρ' όλο που η νομοθεσία των δύο βαλκανικών χωρών δεν παρέχει ακόμη πλήρη εχέγγυα για μεγάλης έκτασης επιχειρηματικές δραστη- ριότητες, η οξυδέρκεια επιβάλλει τη σταδια- κή διείσδυση στην περιοχή και, εν συνεχεία, επέκταση προς τη διανοιγόμενη αγορά της Ρωσίας. Ξένες επενδύσεις έχουν πραγματο- ποιηθεί και, μάλιστα, όχι μόνο στην παρα- λία, αλλά και σ' ολόκληρη την επικράτεια της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας -αξίζει να αναφερθούν τα ονόματα των Microsoft, Siemens, Amylum NV, Stigma Engineering SRL, Shell, Coca Cola, Enterprise Oil, Haber International S.A., κ.ά.

Δεδομένης της πρόσβασης που έχουν Ρου- μάνοι και Βούλγαροι στην πρώην Σοβιετική Ένωση και όταν η κατάσταση στην «απέναν- ντι» πλευρά της Μαύρης Θάλασσας κατα- σταλάξει, το προβάδισμα θα το έχει όποιος έχει εξασφαλίσει την καλύτερη θέση της εκ- κίνησης. Αυτό το προβάδισμα θα μπορού- σαν δικαιωματικά να διεκδικήσουν οι από- γονοι του Ιάσωνα.

κυκλοφορεί το 3ο τεύχος
στα βιβλιοπωλεία (κεντρική διάθεση
ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ, τηλ:3608954), στα περίπτερα
(στην Αθήνα)
και με συνδρομές, τηλ:3216953

- **ΕΚΛΟΓΕΣ ΚΑΙ ΑΡΙΣΤΕΡΑ - "ΝΕΑ ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗ" ΚΑΙ ΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ**
- **Αφιέρωμα: Η ΕΥΡΩΠΗ ΣΕ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙ**
- **ΑΛΒΑΝΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ: Η ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΤΗΣ ΡΑΒΔΟΥ**
- **Η ΙΤΑΛΙΚΗ ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΞΑΝΑΡΧΕΤΑΙ**

- **Γράμμα προς τη Δύση από το Σερράγεβο**
- **Η πορεία ειρήνης της Mir Sada**
- **Το Κυπριακό μετά την ..."Ιερή"**
- **Αστικές συγκοινωνίες: ένα χρόνο μετά**
- **Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης στην Αθήνα**
- **Σκέψεις για τον Α. Γουόρχωλ.**

Κείμενα των:

Τζουζέπε Βάκκα, Αντρέ Γκόρτζ, Ακίλε Οκέτο, Αλφρέντο Ράιχλιν, Μισέλ Ροκάρ, Λωρέν Κοέν-Τανουγκί, Ουίλιαμ Τράιμπ

Γράφουν και σχολιάζουν οι:

Π.Αθανασόπουλος, Δ.Αναγνωστόπουλος Σ.Βαλντέν, Θ.Γεωργακόπουλος, Θ.Γιαλκέτης, Μ.Γκαζής, Π.Δημητράς, Ν.Διακουλάκης, Π.Κ.Ιωακείμης, Μ.Καραμικέ, Δ.Κατσούλης, Σ.Κουρουζίδης, Γ.Κούρτοβικ, Α.Λιάκος, Α.Λουλούδης, Δ.Νταλής, Α.Οικονομίδης, Α.Παπαγιαννάκης, Μ.Παπαγιαννάκης, Μ.Παπαδοπούλου, Α.Παππάς, Χ.Πουλίδου, Π.Ρηγοπούλου, Γ.Ριτζούλης, Γ.Σιακαντάρης, Γ.Σιγηνός, Σ.Σκούρτης, Γ.Τζαννετάκος, Γ.Τζιάς, Σ.Τριλίκης, Δ.Χατζησωκράτης, Σ.Χρυσόστομης

■ ΠΟΛΥΣ ΘΟΡΥΒΟΣ

Πολύς θόρυβος για τη στασιμότητα στις διαπραγματεύσεις μεταξύ Ευρωπαϊκής Κοινότητας και Ηνωμένων Πολιτειών για τη συμφωνία της GATT (Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου), λόγω των αντιρρήσεων της Γαλλίας για τα αγροτικά προϊόντα. Οι διπλωμάτες «τρέχουν» να βρουν φόρμουλες για να βρεθούν ικανοποιητικές λύσεις και για τις δύο πλευρές. Κοινή μελέτη της παγκόσμιας τράπεζας και του ΟΟΣΑ ότι η τελική συμφωνία στο γνωστό «Γύρο της Ουρουγουάης» θα προσθέσει κάπου 213 δισ. δολ. στο παγκόσμιο εισόδημα το έτος 2002. Το σημαντικό, όμως, είναι ότι οι αναπτυγμένες χώρες θα καρπώνονται τα 135 δισ. δολ. κάθε χρόνο και οι αναπτυσσόμενες χώρες 85 δισ. δολ. Όλοι λοιπόν κερδίζουν; Όχι ακριδώς. Η μελέτη δείχνει ότι οι φτωχές χώρες του Τρίτου Κόσμου θα χάνουν 7 δισ. δολ. το χρόνο από τη συμφωνία της GATT. Ποιος είπε ότι ο χορτάτος κόσμος δεν έχει πολιτική έναντι του Τρίτου Κόσμου; Έχει και παραέχει. Τις καθιστά ακόμη φτωχότερες.

■ ΑΠΡΟΒΛΕΠΤΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

Είχαμε προβλέψει στο προηγούμενο τεύχος ότι είτε η Κίνα έπαιρνε τους Ολυμπιακούς Αγώνες για το 2000 είτε όχι, αυτό θα αποφασίζονταν με κριτήρια κυρίως πολιτικά. Κι έτσι έγινε. Παρά τη μικρή διαφορά ψήφων, το Σίδνεϊ άξιζε να ψηφιστεί διότι είχε τον καλύτερο φάκελο και ήδη έτοιμες τις περισσότερες αθλητικές εγκαταστάσεις. Το ωραίο είναι ότι οι ψήφοι υπέρ του Μάντσεστερ και του Βερολίνου ρίχτηκαν τελικά υπέρ του Σίδνεϊ, με αποτέλεσμα ο Αυστραλός πρωθυπουργός Πωλ Κήτιγκ να έχει πάρει τα πάντα του και να δηλώνει ότι θα διεξαγάγει δημοψήφισμα για την κατάργηση της «υψηλής»

εποπτείας του βρετανικού στέμματος και την εγκαθίδρυση συνταγματικής προεδρικής Δημοκρατίας. Κι αυτό πρέπει να γίνει πριν από τη διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων, που κανονικά πρέπει να κηρύξει «η βασίλισσα της Αυστραλίας», δηλαδή η Ελισάβετ. Ε, μέχρι τότε, το ρεπουμπλικανικό κόμμα στην Αυστραλία θα έχει καταφέρει να απαλλαγεί απ' αυτόν τον αναχρονισμό.

■ ΔΙΑΦΟΡΕΣ

«Η διαφορά μεταξύ των Τόρυδων και των Εργατικών», είπε ο σκιώδης υπουργός των Εργατικών, Γκόρντον Μπράουν, στο συνέδριο του κόμματος στο Μπράιτον, «είναι η διαφορά μεταξύ άδικης και δίκαιης φορολογίας». Οι «διαφορές» των ελληνικών κομμάτων έγκεινται στο ζήτημα τους να φορολογούν αλύπητα τις κατώτερες τάξεις για να συντηρούν ένα αδηφάγο κράτος, του οποίου τις υπηρεσίες όλοι χλευά-

ζουν αλλά και στο οποίο όλοι θέλουν τα παιδιά τους να «εργαστούν». Με τέτοιες φοβερές «διαφορές» η καθαρότητα και η σαφήνεια της εκλογικής επιλογής είναι εκ των προτέρων διασφαλισμένη.

■ ΦΥΣΙΚΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ

Εκεί όπου έχουν αποτύχει όλες οι διπλωματικές προσπάθειες για να πείσουν την Ιαπωνία να άρει την απαγόρευση εισαγωγής ρυζιού, οι βροχές και η έλλειψη αρκετής ηλιοφάνειας ίσως τα καταφέρουν. Οι δυσμενείς καιρικές συνθήκες φέτος το καλοκαίρι οδηγούν σε κακή σοδειά (μείωση κατά 20%) έτσι ώστε η Ιαπωνία θα υποχρεωθεί να εισαγάγει ρύζι για να ικανοποιήσει την εγχώρια ζήτηση. Η Ιαπωνία ισχυρίζεται πάντα ότι πρέπει να είναι αυτάρκης στο ρύζι για «εθνικούς λόγους» και σήμερα οι πολιτικοί τρέμουν στην ιδέα της απελευθέρωσης των ει-

σαγωγών ρυζιού. Η Ιαπωνία πρέπει να αποφασίσει πριν από τις 15 Δεκεμβρίου, προθεσμία για την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων για τη συμφωνία της GATT. Μείζον πολιτικό πρόβλημα «εθνικής υπερηφάνειας», λόγω του καιρού.

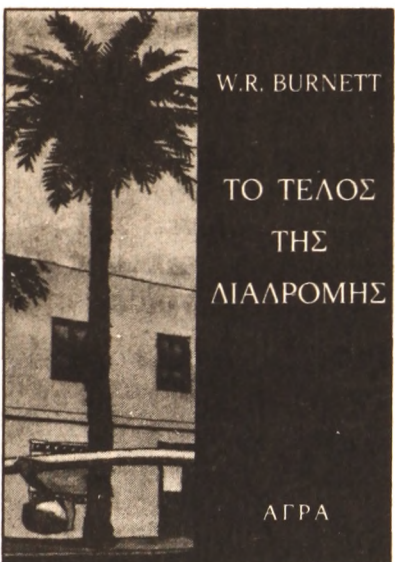
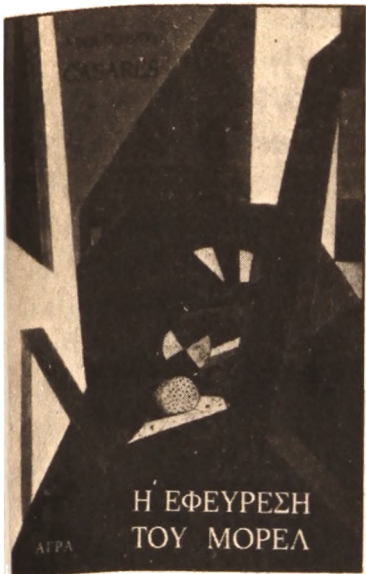
■ ΑΝΘΡΑΚΩΡΥΧΟΙ ΣΤΗΝ ΑΝΕΡΓΙΑ

Η βρετανική κυβέρνηση σχεδιάζει να κλείσει πολλά ανθρακωρυχεία και να απολύσει 10.000 περίπου ανθρακωρύχους από τους 20.500 που έχουν απομείνει. Τα τεράστια αποθέματα και οι απούλητοι σωροί δεν επιτρέπουν βέβαια καμιά αποτελεσματική απεργιακή δράση των οργανωμένων. Παρακαμάζει αργά αλλά σταθερά ένα πρωτοποριακό κομμάτι της παλαιάς εργατικής τάξης με τη δική του δυναμικότητα και τη δική του ιδιαίτερη κουλούρα. Θύμα αναπόφευκτων αλλαγών της οικονομικής εξέλιξης.

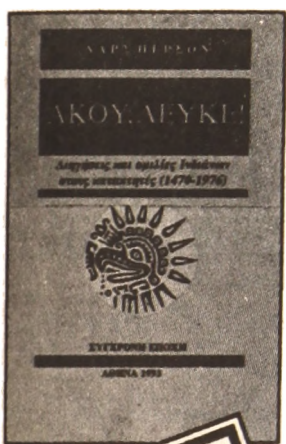
Ο χρόνος πέρασε. Ο παλαιάμαχος αριστερός ηγέτης του Εργατικού Κόμματος της Βρετανίας, πρώτη φορά φέτος έπειτα 34 συνεχής δεν εξελέγη μέλος της Εθνικής Εκτελεστικής Επιτροπής κόμματος ο ετήσιο συνέ Νέοι καιροί βουλευτής Τσέστερφιλντ 68 χρόνων σήμερα, υποστήριξε πάντα με τις ιδέες του διακρίνοντας τη συνέπεια τη συνοχή ο επιχειρημά του υπέρ μισ αριστερής πολιτικής. συνέβαλε οι λίγοι στη διανοητική του κόμματος. Το 1981 διεκδίκησε υπαρχηγία κόμματος, το οποίο όμως έχασε για λίγους. Μι εξέχουσα πολιτική φυσιογνωμία βρετανικής Αριστεράς αποχωρεί.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

1979 - 1993

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Λαος Πέρσον
Άκου, λευκέ!

Μια ζωντανή καταγραφή
διηγήσεων
και ομιλιών διάφορων
ινδιάνικων φυλών
της Αμερικής,
που χρονολογούνται
από το 1470 ως
το 1976.

Οι Ινδιάνοι της Αμερικής
εκφράζουν
προς όλους εμάς
την καταπίεση που
υπέστησαν σαν κοινωνικά
αδύνατη μειονότητα.

Μόλις
κυκλοφόρησε

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ
Σόλωνος 130, 106 81 ΑΘΗΝΑ, Τηλ.: 3620835
Fax: 3613354

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ Σ.Ε.:
Μαυροκορδάτου 3, Αθήνα, Τηλ.: 3629835, 3629814
28ης Οκτωβρίου 19, Γιάννενα, Τηλ.: 38090

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Λουί Αραγκόν
Οι κομμουνιστές
4ος τόμος

Ο 4ος τόμος,
του βιβλίου
του Λουί Αραγκόν
Οι κομμουνιστές,
αποτελεί σπουδή
στη φρίκη του πολέμου.
Ενός πολέμου
του οποίου την ευθύνη,
η αδιαφορία του κράτους,
τη μεταθέτει
στη φιλαπατρία
και τον ιδεαλισμό
του απλού στρατιώτη.

Μόλις
κυκλοφόρησε

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ
Σόλωνος 130, 106 81 ΑΘΗΝΑ, Τηλ.: 3620835
Fax: 3613354

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ Σ.Ε.:
Μαυροκορδάτου 3, Αθήνα, Τηλ.: 3629835, 3629814
28ης Οκτωβρίου 19, Γιάννενα, Τηλ.: 38090

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ, ΛΟΓΟΤΕΧΝΕΣ - ΚΑΙ ΕΤΥΜΗΓΟΡΙΕΣ

• Σε ένα άρθρο, κυρίως, του καθηγητή Δημήτρη Μαρωνίτη αλλά και σε μια τηλεοπτική εκπομπή στην οποία ο καθηγητής συμμετείχε, αναφέρεται η παρακάτω επιστολή του συγγραφέα Θανάση Βαλτινού: Υπάρχει, λοιπόν, μια αλληλουχία των πραγμάτων. Προ εβδο-

μάδων στο *Βήμα* ο πολιτιστικός χρονογράφος του κ. Μαρωνίτη τα έβαλε με τις «νέες» μεταφράσεις και τους «νέους» μεταφραστές αρχαίου δράματος. Λίγο όψιμα και κάπως αόριστα, βεβαίως, παρ' όλο που δεν ήταν δύσκολο να διακρίνει κανείς ποιους -ή για να ακριβολογήσω ποιον- προσπαθούσε να φωτογραφίσει, γενικολογώντας ωστόσο πάντα.

Σήμερα, Κυριακή 26 Σεπτεμβρίου, ένας καλός φίλος, καλός φιλόλογος και εξαιρετος ποιητής με πληροφόρησε, από το τηλέφωνο, ότι ο κ. Μαρωνίτης επανήλθε. Τηλεοπτικός αυτή τη

φορά και πλέον συγκεκριμένος, από εκπομπή του σε ιδιωτικό σταθμό που επίμονα ασχολείται με θέματα κουλτούρας. Εάν είναι ακριβή τα όσα μου μεταφέρθηκαν -και δεν έχω λόγους ν' αμφιβάλλω γι' αυτό- ο κ. Μαρωνίτης αναφέρθηκε, μεταξύ άλλων, στον Κάρολο Κουν, ο οποίος προ ετών ανέθεσε τη μετάφραση της Ορέστειας σε γνωστό λογοτέχνη που δεν ξέρει αρχαία και δεν έχει επιστημονική γνώση της γλώσσας. Πέρα από τις προσωπικές του εκτιμήσεις δηλαδή και όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά, νιάου νιάου στα κεραμίδια. Πάντως, ο κ. Μαρωνίτης δεν είχε το σθένος ν' αναφέρει το όνομά μου. Θεωρώ αυτόν τον τρόπο υπεκφυγής ευτελή. Αλλά δεν υπήρξα αυτόπτης και αυτήκοος μάρτυς των όσων ειπώθηκαν στην εν λόγω εκπομπή και δεν θα επιμείνω. Θα επανέλθω, ωστόσο, στο προαναφερθέν χρονογράφημα. Όχι για να σχολιάσω το ύφος και τις γλωσσικές ατυχίες του. Σ' αυτό ο κ. Μαρωνίτης διατυπώνει, ουσιαστικά, δύο προτάσεις. Η μία, και κατά το πρώτο της κύριο σκέλος, έχει έτσι: «Ενδιαφέρει ακόμη να πληροφορηθούμε αν έχουν πράγματι αχρηστευθεί όλες οι μεσοπολεμικές, και οι πιο παλιές, μεταφράσεις και με ποια επιχειρήματα». Η πρόταση έχει καθαρά ρητορικό χαρακτήρα. Είναι προφανές ότι για τον κ. Μαρωνίτη οι μεσοπολεμικές μεταφράσεις δεν έχουν αχρηστευθεί. Τούτο δηλώνεται όχι μόνο με τον τρόπο διατύπω-

σης της προτάσεως, αλλά από το γεγονός ότι ο ίδιος -πάλι κάπως όψιμα- είναι ο ριός κληρονόμος και εκφραστής του μεσοπολεμικού μεταφρακού πνεύματος. Με τις αυτοντες βέβαια προσαρμογές.

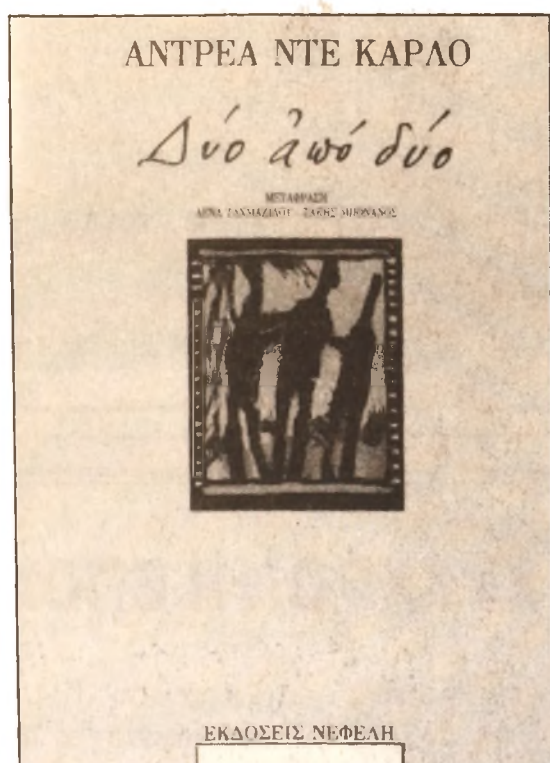
Η δεύτερη πρόταση είναι τή: «Τέλος, καλό θα ήταν να πιστώσουμε σε ποιον βαθμό σε ποιο βάθος ανεβαίνουν κατεβαίνουν τα αρχαία ελληνικά κάποιων μεταφραστών, προέρχονται από τον χώρο σύγχρονης μαχόμενης λογχνίας». Είτε αγνοεί είτε όχι μακρυά, και μάλλον σύγχροβιβλιογραφία που ποικιλοάντιμετωπίζει το πρόβλημα, Μαρωνίτης προσπαθεί να εκτρέψει από την ουσία στονπο. Δεν θα σχολιάσω τη φτασενόκαρδη και δασκαλισνοοτσοπία που διατρέχει ατην πρόταση. Εκείνο που αγριεύει είναι το, κατά κυριξίαν, χωροφυλακιστικό πνετης, που ασφυκτιά προσπντας να περιοριστεί μέσα στοκρά όριά της μονάχα.

Ο πειρασμός να ερμηνειτην παρορμητική συμπεριφτου κ. Μαρωνίτη είναι μεγάλη. Δεν θα το κάνω πάντως.

Με την προσήκουσα
Θανάσης Βαλτι

ΥΓ. Στην αλληλουχία αυτήπραγμάτων άφησα απ' έξω τηνική, απρόκλητη και εν αποιμου, έκκριση χολής, από μέτου και εναντίον μου, γιατί ηξη αυτή ετελέσθη σε πηγαιδιωτικού περίπου χαρακτήρα

ΑΝΤΡΕΑ ΝΤΕ ΚΑΡΛΟ ΔΥΟ ΑΠΟ ΔΥΟ

Το μυθιστόρημα αυτό του νέου Ιταλού συγγραφέα είναι η ιστορία δύο νέων ανθρώπων που ανήκουν στη γενιά του '68. Μια γενιά που ποτέ δεν αποφάσισε πραγματικά σε ποια κοινωνική τάξη ανήκει, που γκρεμίζεται στη δίνη μιας μελαγχολίας δίχως έξοδο.

Με το βιβλίο αυτό, κρυστάλινο και τεντωμένο μαζί, ο Ντε Κάρλο εξερευνά και ξαναζεί τις αιτίες, τις προσδοκίες, την ευτυχία και την αγωνία ενός κόσμου που είναι και δικός του, απογυμνώνοντας τη βαθιά αλήθεια μιας εποχής γόνιμης σε αντιθέσεις και ιδέες.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

...Πρωθούν το καλό βιβλίο

Ασκληπείου 6, Αθήνα 106 80, τηλ.: 3607744 - Fax: 3639962

ΜΙΣΜΑΓΙΑ

ΑΝΘΟΛΟΓΙΟ ΦΑΝΑΡΙΩΤΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΗΣ

**ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
ΑΝΤΕΙΑ ΦΡΑΝΤΖΗ**

ΜΙΣΜΑΓΙΑ

ΑΝΘΟΛΟΓΙΟ
ΦΑΝΑΡΙΩΤΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΗΣ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΖΗΣΗ ΔΑΟΥΤΗ (1818)

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΑΝΤΕΙΑ ΦΡΑΝΤΖΗ

ΒΙΒΛΙΟΠΛΑΣΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Η απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας που θέτει υπό αίρεσιν τις ήδη δρομολογημένες διαδικασίες για την κατασκευή του Μουσείου της Ακρόπολης, δεδαιώς, όπως κάθε δικαστική απόφαση, δεν κρίνεται. Τούτο όμως δεν σημαίνει πως ένα έργο που και την πολιτική δούληση συνάντησε, και θετικές γνωμοδοτήσεις από μέρους του επιστημονικού κόσμου, και μέσω των διαδικασιών διεθνούς έγκυρου διαγωνισμού ξεκίνησε, μπορεί να σταματήσει.

Η κυβέρνηση που θα προκύψει στις εκλογές της 10ης Οκτωβρίου και ο επόμενος υπουργός Πολιτισμού οφείλουν να σκύψουν με την αρμόζουσα ευθύνη στο πρόβλημα, ώστε να ξεπεραστεί η νομική τρικλοποδιά. Η αλήθεια είναι πως το Μουσείο της Ακρόπολης πρέπει να γίνει –κάπου θα γίνει– και η επιλεγμένη περιοχή είναι η καταλληλότερη. Όσο και να μη συμφέρει κάποιους, αυτή είναι η αλήθεια.

ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΣΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΟΥ ΟΡΣΑΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΣΕΖΑΝ ΣΤΟΝ ΜΑΤΙΣ

72 αριστουργήματα της ζωγραφικής που βρίσκονται στη συλλογή του Ιδρύματος Μπαρνς εκτίθενται από τις 8 Σεπτεμβρίου 1993 στο Μουσείο του Ορσαί, στο Παρίσι. Γράφει στις επόμενες σελίδες ο Γιώργος Αλεξανδρινός (στη φωτογραφία: «Ζοζέφ - Ετιέν Ρουλέν» (1889) του Βενσέν Βαν Γκογκ. Ταχυδρόμος, φίλος του ζωγράφου, που του συμπαραστάθηκε στις δύσκολες στιγμές του. Ο Βαν Γκογκ έκανε έξι πορτραίτα του, καθώς και πολλά των παιδιών και της γυναίκας του).

Από τον Σεζάν στον Ματίς

του Γιώργου Αλεξανδρινού

Ο αμερικανός γιατρός Άλμπερτ Κουμπς Μπαρνς (1872-1951), ταπεινής καταγωγής, κέρδισε πολλά χρήματα εκμεταλλευόμενος ένα αντισηπτικό φάρμακο, που ο ίδιος, μαζί με το γερμανό χημικό Χέρμαν Χιλ, ανακάλυψαν το 1902. Μ' αυτά τα χρήματα ταξιδεύει συχνά στο Παρίσι και αγοράζει έργα τέχνης. Ιδιόρρυθμος συλλέκτης, με πολλούς συμβούλους, εμπόρους τέχνης, πιστεύει πως το μέλλον της δημοκρατίας εξαρτάται από το επίπεδο μόρφωσης των πολιτών. Μειώνει από οκτώ σε έξι τις ώρες εργασίας των υπαλλήλων του και τους διδάσκει την ιστορία της τέχνης, κατά τη διάρκεια των δύο ωρών που όφειλαν να εργάζονται. Ο γιατρός Μπαρνς πρεσβεύει πως η ανάλυση ενός πίνακα οφείλει να γίνεται παρατηρώντας το πρωτότυπο κι όχι μια φωτογραφική του αναπαραγωγή ή διαφάνεια(!).

Το 1922 δημιουργεί το ίδρυμά του και ζητά από τον, γαλλικής καταγωγής, αρχιτέκτονα Φιλίπ Κρετ να χτίσει ένα νεοκλασικό κτίριο, που θα φιλοξενήσει τη συλλογή του στην περιοχή Μέριον της Πενσυλβανίας, κοντά στη Φιλαδέλφεια.

Το 1923, ενώ οι εργασίες κατασκευής του κτιρίου συνεχίζονται, ο Μπαρνς εκθέτει στην Ακαδημία Καλών Τεχνών της Φιλαδέλφειας 75 πίνακες από τη συλλογή του· έργα

72 αριστουργήματα της ζωγραφικής που βρίσκονται στη συλλογή του Ιδρύματος Μπαρνς εκτίθενται από τις 8 Σεπτεμβρίου 1993 στο μουσείο Ορσαί, στο Παρίσι. Τίτλος της έκθεσης: «Από τον Σεζάν στον Ματίς»

ρικανικό κοινό, έργων στάθηκε καθοριστική για τη μελλοντική πορεία της συλλογής. Ξε-

των Πικασσό, Ματίς, Σουτίν, Μοντ και άλλων. Αυτή η έκθεση νέων, για τι

Γυναίκες που ποζάρουν (1886-1888) Ζωρζ Σερά. Πριν δύο χρόνια, όταν το Μουσείο του Ορσαί οργάνωσε τη μεγάλη αναδρομική έκθεση του Σερά στο Γκραν Παλάι στο Παρίσι, το Ίδρυμα Μπαρνς είχε αρνηθεί να παραχωρήσει τον πίνακα δίνοντας μόνο μια ασπρόμαυρη φωτογραφική αναπαραγωγή του έργου σε φυσικό μέγεθος

γκωσε θύελλα στις εφημερίδες και οδήγησε το διαζύγιο του Μπαρνς με το καλλιτεχνικό τεστημένο, το παραδοσιακό φιλότεχνο νό, τους ιστορικούς της τέχνης και τους εύθυνους των μουσείων. Από δω και στο πς ο οξύθυμος εφευρέτης Μπαρνς δεν θα θεί να ανοίγει το ίδρυμά του παρά *μόνον* τους οπαδούς του και τους επιμελείς ηγέτες του και *μόνον* «υπό τον έλεγχό του».

Ένας «δημοκράτης» συλλέκτης

τός ο κανόνας έμεινε αμετάβλητος μέχρι 1951, χρονιά που ο Μπαρνς πέθανε σε σκηνητικό δυστύχημα. Το κοινό ανα-σπηρε να περιμένει μέχρι το 1960, όταν δικαστική απόφαση αναγκάζει το ίδρυ-να ανοίξει τις πόρτες του, αλλά και πάλι ο για δύο ημέρες την εβδομάδα. Η έγ-μη φωτογραφική αναπαραγωγή των έρ-καθώς και η παραχώρησή τους, για έκ-η, σε άλλους χώρους συνεχίζει να απαγο-εται από το καταστατικό του Ιδρύματος αρνς. Έτσι αριστουργήματα των ζωγρά-του τέλους του περασμένου και των ων ετούτου του αιώνα παραμένουν ουστα στο μεγάλο κοινό. Κι αυτό γιατί το θέλησε ένας «δημοκράτης» συλλέ-

ανάγκη όμως να συγκεντρωθούν χρήμα-ια να πραγματοποιηθούν σημαντικές κενές στο νεοκλασικό κτίριο οδήγησε το κητικό συμβούλιο και τον πρόεδρο του ματος, Ρίτσαρντ Γκλάντον να αποφασί-την παραχώρηση –για μια και μοναδι-ορά και για όσο διάστημα θα κρατήσουν ηασίες των επισκευών–, των καλύτερων ντιπροσωπευτικότερων έργων της συλ-ις, που, σήμερα, το σύνολό της ανέρχε-ε δυόμισι χιλιάδες έργα.

παραχώρηση αυτή πραγματοποιείται ρα από εξαιρετική απόφαση του Δικα-ίου του Μοντγκόμερν. Τέσσερις πόλεις, όληρο τον κόσμο, επιλέχθηκαν να φι-νήσουν μια συλλογή 72 έργων που δη-ργοί τους είναι γάλλοι ζωγράφοι ή ζω-οι που έζησαν και δημιούργησαν στη ία. Οι χώροι που θα τα δεχτούν είναι το σείο του Ορσαί στο Παρίσι, το Μουσείο κής Τέχνης του Τόκιο, το Μουσείο της ης της Φιλαδέλφειας, καθώς και η Εθνι-μνακοθήκη της Ουάσιγκτον, όπου ήδη μματοποιήθηκε η έκθεση.

Τα αριστουργήματα

2 αριστουργήματα, που μπορεί κανείς πολυάυσει και που ζηλόφθονα κρατούσε κισμένα, τόσα χρόνια το Ίδρυμα ρνς, είναι:

του Εντουάρ Μανέ, 20 του Πωλ Σεζάν. μεσά τους δύο πορträita της κυρίας ν. Επίσης *Οι χαρτοπαίχτες* ο Σεζάν ζωγραφίζει πολλούς πίνακες με το ίδιο ζητώντας να ποζάρουν αγρότες που ευαν στα χτήματα του πατέρα του. Δύο ές φύσεις, τρία τοπία κ.ά. 2 του Κλωντ ε, 16 του Πιερ Ωγκύστ Ρενουάρ. Ανάμε-

Η έξοδος από το Ωδείο (1877)
Πιερ-Ωγκύστ Ρενουάρ. Δεξιά, ο νεαρός άντρας είναι ο φίλος και βιογράφος του ζωγράφου Ζωρζ Ριδιέρ

σά τους *Η έξοδος από το Ωδείο*, όπου σε πρώτο πλάνο εμφανίζεται, όρθιος και σε προφίλ, ο πολύ καλός φίλος και βιογράφος του καλλιτέχνη Ζωρζ Ριδιέρ. *Η οικογένεια του καλλιτέχνη*, έργο που ο Ρενουάρ αγα-πούσε ιδιαίτερα και το κράτησε σ' όλη του τη ζωή. Εμφανίζονται ο γιος του Πιερ, μελλο-ντικός ηθοποιός, ο γιος του Ζαν, μελλοντι-κός μεγάλος σκηνοθέτης του κινηματογρά-φου, η σύζυγος του καλλιτέχνη, η υπηρέτριά τους Γκαμπριέλ, μοντέλο που προτιμούσε ιδιαίτερα ο ζωγράφος και μια νεαρά γειτό-νισσά τους. *Το γεύμα*, μια ιδιωτική σκηνή του 1879. 3 του Ανρί (Ντουανιέ) Ρουσώ. Έργα ελλάσσονος σημασίας, τα έργα του ίδιου καλλιτέχνη που το Μουσείο του Ορσαί διαθέτει είναι σημαντικότερα. 1 του Πωλ Γκωγκέν, 2 του Βενσέν Βαν Γκογκ, 2 του Ζωρζ Σερά. Το ένα είναι οι *Γυναίκες που ποζάρουν*, έργο που το Ίδρυμα Μπαρνς είχε αρνηθεί να παραχωρήσει στο Μουσείο του Ορσαί, πριν δυο χρόνια, όταν το τελευταίο οργάνωσε τη μεγάλη αναδρομική έκθεση του Σερά στο Γκραν Παλαί στο Παρίσι. Το έργο είχε, τότε, εκτεθεί σε ασπρόμαυρη φωτογρα-φική αναπαραγωγή στο φυσικό του μέγεθος. 1 του Ανρί ντε Τουλούζ-Λωτρέκ, 10 του Ανρί Ματίς. Από αυτά ξεχωρίζουν *Η ευτυ-*

χία της ζωής, Η κυρία Ματίς, το τρίπτυχο Οι τρεις αδερφές και Το μάθημα της Μουσικής. 7 του Πάμπλο Πικασσό. Όλα είναι από τα πρώτα έργα, ζωγραφισμένα από το 1901 έως το 1907. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η *Σύνθε-ση* αποκαλούμενο επίσης *Οι χωρικοί*, έργο στο οποίο υπάρχει έκδηλη μια επιρροή από το Δ. Θεοτοκόπουλο. 4 του Αμεντέο Μοντι-λιάνι. Το *Γυμνό ξαπλωμένο μπρούμυτα* (1917) αποτελεί μέρος μιας σειράς γυμνών του Μοντιλιάνι που όταν εκτέθηκαν, την ίδια χρονιά, κρίθηκαν άσεμνα και κατασχέ-θηκαν από την αστυνομία. Τα υπόλοιπα εί-ναι τρία πορträita από τα οποία τα δύο της Ζαν Εμπουτέρν, φίλης του ζωγράφου, εμ-φανώς επηρεασμένα από την αφρικάνικη τέ-χνη, που κι ο ίδιος ο Μπαρνς τόσο αγαπούσε και είχε συλλέξει πολλές από τις μάσκες της. 1 του Ροζέ ντε Λα Φρενάιγ και 2 του Σιαίμ Σουτίν.

*** Η έκθεση «Από τον Σεζάν στον Ματίς», (Μουσείο του Ορσαί, Παρίσι) διαρκεί από τις 8 Σεπτεμβρίου 1993 ως τις 2 Ιανουαρίου 1994**

Ο ΠΡΥΤΑΝΙΣ, ΟΙ PINK FLOYD

ΚΑΙ ΤΑ ΤΟΥΒΛΑ ΤΟΥΣ

Η «Απελπισμένη Κραυγή» τους από τα ΜΜΕ

α μέντοι ανέγνωσ, ουκ έγνωσ!

Στο άρθρο μου με τίτλον «Παιδεία και Ιλνύεις Συνδικαλισμός των Ημιτελών» (ΑΝΤΙ 3.9.1993) απήντησε ο πρύτανις του ΕΜΠ κ. Ν. Μαρκάτος στο προηγούμενο τεύχος. Βεβαίως η απάντησίς του εν πολλοίς δεν έχει σχέση με το νόημα και το πνεύμα του ιδιού μου κειμένου, διότι ο κ. πρύτανις δεν κατάλαβε τι διάβασε ή, μάλλον, εθεώρησε ότι του παρουσιάστηκε εξαιρετική ευκαιρία για να δώσει μια συνέντευξη στον εαυτό του· πρώτα απ' όλα μάλιστα για να παρουσιάσει τα επιστημονικά προσόντα του, τα οποία δήθεν δεν θα επιθυμούσε να απαριθμήσει αλλά τελικώς... ηναγκάσθη να μας «εκμυστηρευθεί», όπως γράφει. Ένας μοντέρνος πρύτανις άλλωστε δεν χρειάζεται πολλές πληροφορίες (αρκεί το ότι σπούδασα Μαθηματικά) για να διατυπώσει κατηγορηματικώτατα την έγκυρη γνώμη του. Έτσι λοιπόν, με μια φράση και εμένα βάζει στην θέση μου και τις ολοκληρωμένες παιδαγωγικές του αντιλήψεις παρουσιάζει με μελίρρυτον λαϊκισμόν:

«Τα "αδικημένα βλαστούς" που η πολιτεία του εμπιστεύθηκε να διαπλάσει και εκείνος αβασάνιστα αν όχι χαιρέκακα προπηλακίζει, θα περίμεναν από το δάσκαλό τους καλύτερο παράδειγμα».

Δηλαδή, ο πολυπράγμων κ. Μαρκάτος αποφαινεται και περί της κακής τύχης τυχής κάποιων παιδιών να με έχουν δάσκαλό τους, ότι αποτελώ μάλλον κακό παράδειγμα γι' αυτά. Ούτε λίγο ούτε πολύ, η φαντασία και ευαισθησία του κ. πρυτάνεως με ζωγραφίζει σαν τον καλόγηρο - δάσκαλο στον «Πατούχα». Κατ' αρχήν δεν διδάσκω, τουλάχιστον αυτήν την στιγμή. Επειδή όμως νομίζω ότι μπορώ να υπερηφανεύομαι για την σαφήνεια και ακρίβεια των διατυπώσεών μου, θεωρώ ότι ο κ. Μαρκάτος απαντάει σε ό,τι νομίζει πως εννοώ, και - κυρίως - επιβεβαιώνει την άποψή μου περί του αρνητικού ρόλου του στα της Παιδείας μας. Να διευκρινίσω (για τον κ. Μαρκάτο βεβαίως διότι οι αναγνώστες οπωσδήποτε κατενόησαν το νόημα του κειμένου μου), ότι αυτό το άρθρο το έγραψα αηδιασμένος από την «παραφιλολογία» περί τις εξετάσεις και βεβαίως δεν αναπτύσσω καμμιιά πρόταση ή άποψη για το πώς θα έπρεπε να είναι το σύστημα εισαγωγής στα ΑΕΙ. Αηδιασμένος από εκείνο το φαινόμενο που ο ίδιος θεωρεί «δημοκρατία»: μόλις βρεθούν όλοι αυτοί τους οποίους υπερασπίζεται ο κ. Μαρκάτος ενώπιον μικροφώνου, κάμερας κ.τλ. αμέσως να «λαλούν», να λένε, να λένε **κοινοτοπίες**², μόνον και μόνον για να πούνε κάτι, να ωρύνονται, να κοινωνιολογούν, να καταδικάζουν... Και φυσικά αυτό ισχύει και για τον κ. Μαρκάτο, ο οποίος συναγωνιζόμενος τον κ. Βέλτσο που δηλώνει ηθοποιός (παν χείρον βέλτιστον) είναι από τους κατ' εξοχήν πανεπιστημιακούς των ΜΜΕ, που δεν χάνει ευκαιρίαν αυτοπροβολής, που θεωρεί σημαντικό να παρουσιάζεται από τα ΜΜΕ, είτε τραγουδώντας στην Τηλεόραση είτε μιλώντας επί παντός του επιστητού είτε φλυαρώντας δήθεν για «ανθρώπινα» ζητή-

ματα ή τις ευαισθησίες του είτε εξηγώντας γιατί θα προμούσε να (συν)ευρεθεί με την Κιμ Μπάσιντζερ και όχι συναντηθεί με τον Αϊνστάιν είτε πολιτικολογών είτε θέντας εαυτόν εν μέσω ντιβών και σταρ (των «καλλιτεχνών που υπερασπίζεται») του ιδίου επιπέδου αισθητικής αυτών... Εκείνος, ο σοβαρός επιστήμων που είναι «ανκτός» και «μοντέρνος» και προ παντός «ευαίσθητος», αντιθέσει προς τους άλλους που είναι «άκαμπτοι», «γραφείου, της βιβλιοθήκης, «μουχλιασμένοι», «αυσροί»...

Ο σωστός και μοντέρνος πανεπιστημιακός πρέπει είναι και λίγο ηθοποιός και πολύ κοσμικός, να είναι in, είναι μέσα σε όλα (τα ΜΜΕ) και να μιλάει πολύ για κοινωνική ευαισθησία του, πρέπει να είναι **ανθρωπάσκος**. Παρωχημένου ήθους οι στίχοι του Αλεξανδρινού «...μην την εξευτελίζεις / μες στην πολλή συνάφεια / κόσμου, / μες στες πολλές κινήσεις κι ομιλίες // Μην εξευτελίζεις πιαίνοντάς την, / γυρίζοντας συχνά κ' εκθίντάς την...».

Πράγματι, τέτοιους καθηγητές ευτυχώς δεν είχα ο τέτοιος θα ήθελα να ήμουν. Γι' αυτό ακριβώς έγραψα Έγραψα και για τον παραλογισμό όλων αυτών που καδικάζουν το παρόν ελεεινό σύστημα εισαγωγικών εξεσεων, που χρόνια τώρα το μόνο που αναμασούν και «αλύνουν» και «ανατέμνουν» επετειακώς είναι η κοινοτο ότι παράγει παπαγάλους, και τώρα που ετέθησαν κάπ θέματα οι απαντήσεις των οποίων απαιτούσαν στοιχεικρίσιν επετέθησαν εναντίον των εξεταστών, κυρίως για «αναλύσουν μια άλλη πτυχή του προβλήματος».

Και ο κ. Μαρκάτος, αυθαιρέτως πάντα, υπέθεσε υπερασπίζομαι το παρόν άθλιο σύστημα, και μάλιπροχώρησε - πρυτανική, αδεία - και παραπέρα: «μιοποίο εισήχθη πιθανά ο αρθρογράφος σας», γράφει άθλια συνδικαλιστικά ελληνικά του. Πιθανόν θα έλεγα ο κ. πρύτανις δεν δύναται να αξιολογήσει ένα γραΔιότι από όσα έγραψα από πουθενά δεν προέκυπτε τέτοιο, ούτε και η γλώσσα, ο τρόπος και το ύφος μπορούσαν να οδηγήσουν έναν επαρκή αναγνώστη συμπεράσμα ότι θα μπορούσε να έχει γράψει αυτές σκέψεις και τοιουτοτρόπως διατυπωμένες κάποιος έλαβε την γνωστή ελαφρολαϊκή πασοκοπαιδεία. Για έάνθρωπο στοιχειωδώς καλλιεργημένον θα ακούσε λέξη από τον τίτλο και μόνον για να μην διατυπ αβασάνιστα τέτοιαν υπόθεση. (Εισήχθη με το «βάρδο εκείνο παλαιό σύστημα με το οποίο εισήχθη και ο Μαρκάτος. Πλην όμως εγώ έμεινα στον Αριστοφάνη, ενος προχώρησε στους Pink Floyd, τους οποίους επικαται ως Παιδαγωγός).

Κατά μαχητόν τεκμήριον, εξ άλλου, η πλειοψηφεί έχει δίκιο. Εκείνος, ως επιστήμων άραγε ή πολιτικάντης επικαλείται το δίκαιον της πλψηφίας; Γι' αυτό μίλησα για λεχρία τουλάχισλογική, κατά την οποίαν «οι πολλοί (καθηγησυνδικαλιστές, καλλιτέχνες, πολιτικοί, που συλλήυποτιμά) είναι λιγώτερο πιθανόν να σφάλλουν, απ' ένας, ο εαυτός του», εγώ δηλαδή. Μα εγώ έγραψα για γνωστούς συνδικαλιστές καθηγητές, για τους ιδιοτεφροντιστές, για ντίδες και σταρ που αποφαίνονται π με πανεπιστημιακούς ως και για τα θέματα της Έκθε Μαθηματικών, Φυσικής... Έγραψα δηλαδή για όλο ενο το συνονθύλευμα των αλτρουιστών που κοινωνιολ ακατασχέτως, που έχει πάντοτε έγκυρη άποψη αρκε δημοσιεύεται ή να προβάλλεται από κάποιο Μέσο. τους πρώτους καί τινες «παιδαγωγούς» και «κοινωνιγους» διατυπωνόταν, μεταφορικώς, η υποψία μου:

υχιών - μαϊμούδων, ακριβώς για να καταδείξω το μέγεθος της ανευθυνότητάς τους. Όσο για τους πανεπιστημιακούς, ομολογώ ότι πλέον το είδος αναπτύσσεται σε τέτοιαν θονία μετά την ισοπέδωση και την ποσοτική, την κατά άτος ανάπτυξη, τόσο που μάλλον δεν εγγυάται ότι όλοι ιθύνουν το *minimum* επίπεδο ποιότητας.

Αλλά το αποκορύφωμα της υποκρισίας είναι όταν δήθεν ιθύνοντας ενδίδει στον πειρασμό να αναφέρει, όμως αιώως, ότι έχει βραβευθεί τρεις φορές και για το ήθος. Ναι, είναι ακριβώς ό,τι, ως άνθρωπος και κατά ζονα λόγο ως καθηγητής, μου είναι αδιανόητον να υβάλλω και μάλιστα διά του Τύπου και χωρίς να εντρέπαι. Διότι έτσι με έμαθαν οι Δάσκαλοί μου, πανεπιστημικοί και των άλλων βαθμίδων. Και ευτυχώς δεν ημπορώ υπερηφανευθώ ότι κατά τη διάρκεια των σπουδών μου απενεμήθη βραβείον ήθους ούτε και άκουσα κάτι να απονέμεται. Ούτε είδα πολλούς καθηγητές να θαυμάζονται που το βιογραφικό τους συμπεριλαμβάνει (δωρεάν ή επ' αμοιβή;) στο «*Who is Who*». Όσο για τι «*πρόσφατα*», όπως γράφει, ονομάστηκε «*διεθνής βραβείον που έτους για επιτεύγματα και διοίκηση*», ενδίδωμε εμείς στον πειρασμό να παρατηρήσουμε ότι αυτό έδωκε όχι προ εμπρησμού του ΕΜΠ αλλά μετά από τον, ως ασφαλώς συνάγομεν εκ του «*πρόσφατα*». Και ένομε στον χαρακτηρισμό του προηγούμενου άρθρου «*πρωταγωνιστής της καραφωτιάς*», ο οποίος, νομίζομε, αποδίδει τα νέα πρωταγωνιστικά ήθη. (Αλλά τι να ειπεί κανείς για τον Μαρκάτο που τον ΕΜΠ εμπιπραμένον αυτός άδει, φορικώς και κυριολεκτικώς, από τηλεοράσεως; Όσο το επιστημονικό του έργο εις το οποίο δεν αναφερθή- για άλλους ομιλούσαμε-, θα μπορούσε να το συ- ρώσει με μια μελέτη για την πυρασφάλεια του Πολυ- είου...

Τέλος λόγια τώρα για το άρθρο του κ. Μαρκάτου. Θα ήταν δύσκολο ένας λογικός άνθρωπος να μην εκτιμά ότι το παρόν σύστημα είναι αποτυχημένο. Χρήσιμο ήταν που έστειλε για δημοσίευση αυτό το άρθρο, ώστε να γίνουν γνωστές και σε εμάς οι απόψεις του, τις οποίες παρουσίασε το καλοκαίρι για τη του ΠΑΣΟΚ. Τότε λοιπόν διαβάσαμε στον Τύπο κ. Μαρκάτος εισηγήθηκε «*την κατάργηση των εξετάσεων και την ελεύθερη πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση*». Τώρα που μελετήσαμε όλη την ημιτελή και αντική πρότασή του, φυσικά και εννοούμε τι εννοεί. Ου- τικά πρόκειται για επανάληψη της προτάσεως του ΠΑΣΟΚ του 1981. Δεν θα σχολιάσουμε εκτενώς αυτήν την πρόταση η οποία βρίθεται αντιφάσεων, αλληλοσυγκρουομέ- επιχειρημάτων. Παρά την *σχετική* σοβαρότητά της, της ετεροχρονισμένης διατυπώσεώς της, το μη ολο- ωμένο και ανεφάρμοστο της οφείλεται κυρίως στο ότι Μαρκάτος δεν ημπορεί να απαλλαγεί από την φιλοσο- του λαϊκισμού, τις υψηλές ιδέες των Pink Floyd, δεν ρατείται να μην περιγράψει με συγκινητικές πινελιές *αγώνα των Ελλήνων δασκάλων που κάτω από τα βά- ου σιάζουν, δίπλα σε καλοριφέρ που δεν λειτουργούν έμισθους κυριολεκτικά πείνας μετατρέπουν καθημε- το επάγγελμά τους σε λειτούργημα*. Σπαρακτικόν Δεν άκουσε ποτέ για φροντιστήρια, ιδιαίτερα, προ- τητες, αδιαφορία. Όλοι λειτουργοί -επαγγελματίες υργοί- τελικώς είμαστε σε αυτόν τον τόπο.

Εννοείται λοιπόν του κ. Μαρκάτου εφαρμοζομένη πρόταση ότι θα καταντήσει τα ΑΕΙ «*πρωτανείες*», με δλή την αρχαία έννοια του όρου, δηλαδή άσυλα παρο- ωρεάν μαζικής, υποβαθμισμένης οπωσδήποτε εκπαι-

δεύσεως. Και, παρὰ τις γενικόλογες ωραίες διατυπώσεις περί αναβαθμίσεως του ελληνικού σχολείου, οριστικώς θα υποβαθμίσει το Λύκειο, διότι πρακτικώς δέχεται ότι είναι μάλλον ακατόρθωτη η σωστή προετοιμασία και αξιολόγη- ση των παιδιών και έτσι αναγκάζεται να προτείνει την λήψη προσθέτων προπαρασκευαστικών μέτρων, μεταθέ- τοντας το πρόβλημα για συνολική επίλυσή του αλλού.

Έχει κάτι ψευδορομαντικό, κάτι από το πνεύμα της ται- νίας «*Κύκλος των χαμένων ποιητών*», πολλή υποκρισία, πολλή σοβαρότητα επιπέδου Pink Floyd και πολλές ασά- φειες και πρακτικές δυσκολίες στην εφαρμογή του. Και, φυσικά, καμμιά πρωτοτυπία.

Οι Πινκ Φλόυντ το 1967. Τότε δεν είχαν ξεσαλώσει κατά της εκπαίδευσης - και δεν είχαν αποκτήσει μιμητές

Αλλά πλατειάζομε, παρεκβαίνομε του θέματός μας. Προσωπικώς, περισσότερο ως πατέρας και ολιγώτερο ως καθηγητής έγραψα το επίμαχο άρ- θρο. Διότι δεν δέχομαι τα χάδια του λαϊκισμού στο παιδί μου. Διότι επί δέκα έτη που πηγαίνει στο σχολείο παρακολουθώ τα αποτελέσματα των εκπώ- σεων εν ονόματι της «*δημοκρατικής*» και «*αντιαυταρχι- κής*» εκπαίδευσης, εκπλώσεις τις οποίες εισηγούνται και επιβάλλουν εντελώς αναρμόδιοι άνθρωποι, αυτοσχεδιά- ζοντας και χρησιμοποιώντας τα παιδιά σαν πειραματό- ζωα. Και προ πάντων, δεν θέτουν όρια, δεν καλλιεργούν αρχές, αξίες. Έτσι, έμαθα ότι εκείνοι αγαπούν περισσότε- ρο ακόμη και από τους γονείς τα παιδιά, τα απελευθερώ- νουν από τους καταπιεστές γονείς και δασκάλους, και σε καθιστούν θεατή ανάκανον να παρέμβεις και να βοηθήσεις το παιδί σου. Δεν μπορείς να έχεις απαιτήσεις απ' αυτό, μόνον την υποχρέωση να είσαι δουδός θεατής, διότι εκεί- νοι ξέρουν πώς να χτίζουν τα τούβλα. Διότι τους προβά- λουν και τους υποβάλλουν άλλα πρότυπα, διότι, εν ονόμα- τι πάντα της ελευθερίας, τους διδάσκουν την ασυδοσία.

Διότι το επίπεδό τους και η Παιδεία τους είναι Pink Floyd. Διότι τελικώς λειτουργούν απλώς σαν τούβλα στον τοίχο του λαϊκισμού, για να παραφράσουμε τους προσφιλείς στίχους του κ. πρωτάνεως, εισηγητού της ροκ Παιδείας.

Διότι τα «*τούβλα*» της ανευθυνότητος των ελαφρών ψευ- δοευαίσθητων είναι πολύ βαριά και εκτοξεύονται ενα- ντίον των παιδιών. «*Η απελπισμένη κραυγή*» των Pink Floyd που κάνει τον κ. πρωτάνι να αισθάνεται «*βαθιά συγκινημένος*», το «*We don't need no education / We don't need no thought control / ... / Teachers leave the kids alone /*

Hey teachers leave us kids alone / All in all it's just another brick in the wall...», έχει απήχηση μονάχα στα παιδιά, και αυτά μόνον θα εκτιμήσουν την «καλοσύνη» του και την «κατανόησή» του, όσο είναι βεβαίως παιδιά. Θα πρωτοτυπούσε ο κ. πρύτανις πάντως αν εδήλωνε ότι τον συγκινεί το δράμα, ο σπαραγμός του ριζιτίκου εκείνου τραγουδιού «Μάνα, μά-νά μου λούγε, λούζε με/μα-νά μου χτένιζε με/μόνο να μη με στέλνεις στο σχολείο»... Διότι εκείνες τις εποχές το σχολείο αποτελούσε βασανιστήριο χειρότερο ακόμη και από το λούσιμο!

Και αν τολμήσεις να πεις το παραμικρό, κάποιος συνδικαλιστής ή κάποιος «προοδευτικός» πρύτανις θα σε βάλει στην θέση σου, θα σε επιτιμήσει ως αναίσθητον διότι τα παιδιά «αυτοκτονούν στα 18 τους», διότι «τα παιδιά δεν αρνούνται να τα δώσουν όλα. Εμείς οφείλουμε να βρούμε τον τρόπο να δεχθούμε την προσφορά τους». Τόσο δακρύβρεχτα και λαϊκιστικά. Και τόσο **εντελώς ασυνάρτητα**:

«Και αντί της αυτοαπομόνωσης και των κοινωνικά αποκληρων σκληροφανών αποφθεγμάτων, θα περίμεναν, πιστεύω, οι μαθητές από έναν δάσκαλο περισσότερη στοργή, φαντασία και ψυχή».

Στοργή, φαντασία και ψυχή... Σκεφθείτε τι φαντασία και στοργή διαθέτουν όσοι θα σπεύσουν να «αναλύσουν» την βαρβαρότητα της πράξεώς σου να ζητήσεις λ.χ. από τους μαθητές ή τους πρωτοετείς φοιτητές να σχεδιάσουν μια γραμμή. Και όλοι να σχεδιάζουν μίαν ευθεία. Και να μην πηγαίνει ο νους τους σε μια καμπύλη, σε μια τεθλασμένη, πουθενά αλλού. Αλλά τίς πταίει; Εσύ! Διότι δεν διευκρίνισες ότι πρέπει να σκεφθούν όλες τις πιθανές περιπτώσεις... Και σου μιλούν για φαντασία και στοργή. Κι έχουν το θράσος να μιλούν και για ψυχή! Εν ονόματι των παιδιών. Μα ποιος έγραψε για τα παιδιά; Εγώ έγραφα για τους «καλούς» γονείς, για τους «καλούς» καθηγητές, για τους «καλούς» πρυτάνεις. Και δεν γνωρίζω τι λένε οι Pink Floyd επ' αυτού, γνωρίζω τι λέγει ο Αριστοτέλης: «*Πάντες άνθρωποι του ειδέναι ορέγονται*». Αλλά άλλο «ειδέναι» και άλλο «θεαθῆναι». Άλλο δάσκαλος και άλλο ηθοποιός. Άλλο σοβαροφάνεια και άλλο σοβαρότης.

1. Το «*ει γαρ ἔγνω, οὐκ ἂν κατέγνω*» ασφαλώς παραλείπεται.
2. Ατυχώς, ο δαίμων εχτύπησε εις το σημείο εκείνο όπου έγραφα: «*Να μηνυκάζουν τις (...) ιδεοληψίες και κοινοτοπίες*» και παρελείφθη η λέξη «κοινοτοπίες».

Η ΑΠΑΛΛΑΓΗ ΚΑΙ Η ΣΙΩΠΗ

• Η Φρίντα Λιάππα απαλλάχθηκε με δούλευμα απ' τις κατηγορίες, ενώ ο Τύπος περί άλλα ετύρδαζε.

Πριν από ενάμιση, περίπου, χρόνο ο εγχώριος κινηματογραφικός κόσμος συγκλονίστηκε με το... μωρό της Φρίντας. Συγκεκριμένα, η σκηνοθέτις Φρίντα Λιάππα κατηγορήθηκε από το Γνωμοδοτικό Συμβούλιο Κινηματογραφίας για κακοποίηση ανηλίκου, κατά τη διάρκεια των γυρισμάτων της ταινίας της *Τα χρόνια της μεγάλης ξέστης*. Λαύρος κατηγορος ο, τότε, σύμβουλος κινηματογραφίας στο υπουργείο Πολιτισμού κ. Απόστολος Δοξιάδης.

Με τόσα που ειπώθηκαν, με όσα περισπούδαστα κοινοπολεύθηκαν επενέβη αυτεπάγγελτα ο δικαστικός εισαγγελέας. Αποδείχθηκε όμως ότι καμιά φορά οι δικαστικοί είναι πιο ψύχραιμοι λειτουργοί από κάποιους άλλους ιδιοκτήτες της κοινωνικής ευαισθησίας. Και πρόσφατα, με απαλλαχτικό δούλευμα του Συμβουλίου Πλημμελειοδι-

κών, δόθηκε τέλος στη δικαστική περιπέτεια της Φρίντα Λιάππα και των συνεργατών της.

Η επίμαχη σκηνή, όπου το κοριτσάκι υποτίθεται βλέπει μια σκηνή έρωτος και την άγρια εξέλιξή της, με δολοφονία των παράνομων εραστών, προκάλεσε τα κολογικά ανακλαστικά κάποιων. Φούντωσε πάλι η αιτιά και μάλλον ξεπερασμένη επί τέλους, συζήτηση για τα όρια της νομιμότητας της τέχνης, μπερδέντηκαν παιδοψυχολογοί, κοινωνικοί εισαγγελείς, πνευματικοί ταγοί, εξέθεσαν όλοι τις απόψεις τους, ρίχθηκε το ανάθεμα στη Λιάππα και ο ελληνικός κινηματογράφος, θυτισμένος κατά άλλα στην κρίση και την ανυποληψία, ένωσε τη γλυσίδα και απατηλή όψη του σκανδάλου.

Υπήρξαν, βέβαια, ορισμένοι που σημείωσαν ότι μπορεί μια δημιουργός να αντιμετωπίζει, στα όρια ανθρωποφαγίας, την κατακραυγή του κόσμου και όλα, τη δήμευση ενοχής της, να είναι προϊόντα κατινίστικου τσομπολιού. Κάποιοι άλλοι, ξιφούλκησαν για την ηρωική οχύρωση της κοινωνίας από τις κολασμένες συνειδήσεις. Η τέχνη είναι γι' αυτούς δίδαγμα κατηχητικού ή μήνυαντοφικού τύπου. Μάλιστα, ένας φέρελπισ ακούσ να λέει ότι αν είναι να διαλέξει ανάμεσα στον Παζολίνι την ιταλική κοινωνία θα διάλεγε τη δεύτερη. Κανείς φανταστικά δεν τον έβαλε σε τέτοιο δίλημμα γιατί η ιταλική κοινωνία έχει από χρόνια τιμήσει τον Παζολίνι ως ζωστήρα της πολιτισμού της.

Σ' όλα αυτά προστέθηκαν οι μικρόψυχοι, που βρήκαν αφορμή να χτυπήσουν ένα ελάχιστο βολικό πρόσωπο κινηματογραφικής πιάτσας. Και οι άλλοι, που παρήγαγαν τους υπερόπτες, και δικαιολόγησαν το φόβο απέναντι στην εξουσία και τη μοιραία σύγκρουση της, με την υποκρισία της ουδετερότητας.

Κατά τα άλλα η κατηγορία ήταν φοβερή. Οι διαχρυσόμοι βίαιοι. Και ο τύπος κατέγραψε τις αντεγκλήσεις ποικίλους τρόπους, από τον κιτρινισμό της σκανδαλιστικής, συμβάλλοντας και κορυφώνοντας το διασυρμό δημιουργού, ως και το στοχασμό και την ψύχραιμη επιδιώκοντας τη νομιμοποίηση του... αυτονόητου.

Σήμερα που το θέμα επανέρχεται, έστω και μ' αυτήν την ευτυχή κατάληξή του, όλοι θέλουν να κλείσουν τα τραύματα εκείνης της υστερίας, να ξεπεράσουν, να ξεχάσουν, να προσπεράσουν τους διαχωρισμούς, τα πάθη και τα μίσση. Αυτός, όμως, ο διασπαστικός παραμερισμός, αυτό το κλείσιμο της περίπτωσης Λιάππα στο μονόστηλο και στη δικαιοσύνη, τελικά, τη σκανδαλογολική μανία και ανοιχτά τα πεδία αυθαιρεσίας των «ευαίσθητων» και κοινωνικών εισαγγελέων.

Από την άποψη της καθαρά απόδοσης ποινικών ενόχων, το απαλλαχτικό δούλευμα μόνο τυπικά ταχτοποίησε την αδικία. Την άλλη γεύση, την πικρή και απάνθη γεύση του δημόσιου στίγματος ποιος θα απαλύνει; Κι η Λιάππα, βρήκε τον ελάχιστο χώρο για την αποκατάστασή της, οι άλλοι, οι άγνωστοι που τους έτυχε το κακό συνάντημα με την αδηφάγα δημοσιότητα, κατηγορούμενο έκθετοι στην κατακραυγή του εύκολου και αστόχα πλήθους, πώς θα παρηγορήσουν την, τυχόν αθώωσή της.

Κατά τα άλλα οι τότε λαύροι κατήγοροι δεν έδειξαν μέχρι τη στιγμή αυτή, την ελάχιστη υποχρέωση να εξετάσουν, με την ταπεινότητα στην οποία τόσο πιστεί τις εμμονές τους. Αφήνουν ακόμη να αιωρείται η αβυσσική κατηγορία. Υπάρχει λοιπόν η υποχρέωση της συγνώμης για το διασυρμό και την αδικία και μόνο η αποκατάσταση θα έχει κάποια αξία.

Εκείνο, ωστόσο, που μένει, πέρα από την ποινικοποίηση και την απαλλαγή είναι τα ίδια τα όρια επεμβά-

ην περιοχή της καλλιτεχνικής δημιουργίας. Γιατί, απ' τις συγχυσεις και τις φλυαρίες που ταλαιπώρησαν, με ία και αφορμή την υπόθεση Λιάππα, τον ελληνικό ηματογράφο, αυτό που κυριαρχεί είναι ο βαθύτατος, ο ετρόπαιος κομπορισμός. Έγινε προσπάθεια να νομι- τοιηθεί, ως έναν βαθμό, ο τσαμπουνκάς των μυγιάγγι- ν να πουλάνε προστασία στην κοινωνία, από οτιδήπο- ιπειλεί και χαλάει τον ύπνο της. Γι' αυτούς δεν υπάρχει αση, αλλά μόνο άγγελοι του καλού, που πολεμάνε τους ρούς και τους ερωτευμένους, που έχουν λύσεις για τους γειους γκρεμούς της ανθρωπίνης ύπαρξης.

ο ελληνικός κινηματογράφος πλήρωσε, πληρώνει και 5 θα πληρώνει για πολύ ακόμη, μια αντιδικία, που ε σε ένα πεδίο απαράδεκτο, όταν αντί να συγκρούεται την υπαρξιακή του αγωνία, για το πώς θα συνδεθεί με οινωνικό σώμα, πώς θα αποτελέσει συστατικό του τισμού, καταναλώθηκε σε σαχλές ηθικολογίες, σε μι- ρυχα αυτονόητα.

ο δικαστικό απαλλακτικό δούλεμα για τη Λιάππα δεν νει τις πληγές. Δικαιώνει, ως έναν βαθμό, μόνο όσους αγνόησαν τα κουτσομπολιά της πιάτσας, είδαν πέρα την υστεροβουλία και τις κραυγές, αποφάσισαν να γράψουν το μέτρο της καθημερινής αντίστασης. Αυ- τέλος πάντων, που δεν το 'παιξαν αδιάφοροι, ουδέ- , που δεν μπερδεύθηκαν με τις προσωπικές συμπά- , που εκτέθηκαν για ένα θέμα που, κατά τη γνώμη ήταν μεγάλο, γιατί ακριδώς ήταν απίθανα καθημερι-

εδώ ακριδώς αρχίζει η οδυνηρή και μακρά συζήτη- α τον ελληνικό κινηματογράφο, για τα αίτια της δαιμονίας του, για την ομφαλοσκοπία και τον κακο- ισμένο συντηρητισμό του, για τις χλευασμένες κατα- ρις του και τις υπερκτιμημένες ελπίδες του. Αυτή η πηση μπορεί να επανασυνδέσει την κινηματογραφική α, όχι πια στα κοσμικά μπαρ της Αθήνας, στις αλλοι- ακευόμενες παρέες, αλλά στα πεδία της ουσιαστικής υργίας.

τί, με την ευκαιρία τώρα, πώς θα απαντήσουμε στον γελέα που αποφάσισε και διέταξε, όπως γράφουν οι ρίδες, τη διακοπή στον αέρα, στον *Αντέννα*, της ρις του Πιέρ Πάολο Παζολίνι *Σαλό, οι 120 μέρες στα* α. Τι να πούμε για την ταινία, τι να υπενθυμίσουμε ος το θέμα της, πώς να πείσουμε για τη συγκλονιστι- οφητεία της; Πάλι μας περικυκλώνουν οι μαύρες ρις...

Γιώργος Μπράμος

ΤΟ ΣΤΕΓΑΣΤΡΟ ΤΗΣ ΣΤΑΣΗΣ

• Οι παράδοξοι τρόποι λειτουργίας της αρχιτεκτονικής

στη μνήμη του Α. Κωνσταντινίδη

η του μικροσκοπικού αυτού κτίσματος είναι δίπλα ερίπτερο, να βλέπει στην πλατεία. Η συνηθισμένη πτάσταση είναι αδιάφορη: Ένα άδειο κουδούκλιο ς από μπετόν για το λεωφορείο. Βρώμικο, με ύπο- ναθυμιάσεις, που δηλώνουν συχνές βραδινές χρή- πό τους διερχόμενους ταξιτζήδες. Με κολλημένα του ενοικιαστήρια, πωλητήρια ή διαφημιστικά. Μό- πιάσει καμιά μπόρα, αποκτά ιδιαίτερη αξία. Τότε όχνονται μέσα του όσοι περιμένουν στη στάση, προ- εας να υποστούν τη βρωμιά του από το να βραχούν.

ν μερικές δδομάδες, στην έρημη Αθήνα του Αυγού-

στου, το κουδούκλιο ξαφνικά απέκτησε ένοικο. Βγαίνο- ντας νωρίς το πρωί για εφημερίδα, είδα με έκπληξη έναν άνθρωπο μισοξαπλωμένο στο δάπεδο του κτίσματος, πά- νω σε ένα λερό κομμάτι πλαστικό. Ήταν ξυπόλητος. Ακουμπούσε στον αγκώνα του και δίπλα είχε ένα μικρό σωρό ρούχα, τα παπούτσια του και ένα πλαστικό μπουκά- λι νερό. Ακίνητος με απλανές βλέμμα. Το δέρμα του ήταν τόσο έντονα μελαχρινό, που αυτόματα σκέφτηκα: τσιγγά- νος, ένας τσιγγάνος αναχωρητής.

Ο περιπτεράς μου χαμογέλασε λέγοντας πως δεν ξέρει πώς βρέθηκε ο άγνωστος εκεί. Τρεις μέρες τώρα, τα χαρά- ματα που έρχεται να ανοίξει, τον βρίσκει καθισμένο έτσι. Μέσα στη μέρα φεύγει και έρχεται πάλι τη νύχτα. Πάντως δεν έδειξε καμιά ανησυχία. Η Μαρία όμως συγχύστηκε. Και αν έμπαινε στους κήπους των ανθρώπων, αν άρχιζε να κλέβει; Τι ήταν, Αλβανός; Απειλήσε πως θα πάει στην αστυνομία, αλλά δεν έκανε τίποτε.

Την τελευταία μέρα που τον είδα ήταν Κυριακή πρωί. Είχε πάρει τη στάση του λωτού. Ατάραχος, αδιαφορώντας για τους λιγοστούς περαστικούς που τον κοίταζαν με περιέργεια. Ατένιζε στο βάθος της πλατείας και ήταν σαν να μην άκουγε το θόρυβο των αυτοκινήτων. Δεν έκανα κουδέντα στον περιπτερά. Πήρα την εφημερίδα και ξανα- πέρασα μπροστά από τον πάντα ακίνητο άγνωστο. Μετά τον ξέχασα, αλλά έξω έγινε κάποια στιγμή μεγάλη φασα- ρία, κάποιος έβριζε αγριεμένος κάτω στο δρόμο, δεν καταλάβαινες τι έλεγε όμως. Αυτό κράτησε ελάχιστα, μετά σιωπή. Η Μαρία σε λίγο ήρθε να μου αναγγείλει ότι ήταν εκείνος, ο τσιγγάνος, που έβριζε χυδαία κάποια γυναίκα. Είδα λοιπόν πόσο επικίνδυνος είναι; Σκέφτηκα πως κάτι θα του πέταξε η γυναίκα και εκείνος αγρίεψε, αλλά δε μίλησα.

Δεν τον ξαναείδα. Το πλαστικό κομμάτι έμεινε για άλλη μια μέρα απλωμένο στον πάτο της στάσης, μαζί με το μπουκάλι το νερό. Την επομένη εξαφανίστηκαν όλα και άρχισε πάλι το κουδούκλιο να μαζεύει τη συνηθισμένη του βρωμιά. Χαρτιά από τσιχλες, χρησιμοποιημένα εισιτήρια, γόπες τσιγάρων. Ο περιπτεράς ξανάβαλε μέσα του τις κούτες με τα δικά του σκουπίδια και πρόσεξα δύο νέα ενοικιαστήρια κολλημένα στο γείσο. Η Μαρία δεν έκανε κανένα σχόλιο.

Τώρα που το σκέφτομαι, το στέγαστρο της στάσης αυτό είναι ένα εντελώς αδιάφορο κτίσμα, με μηδαμινή χρησιμό- τητα. Έζησε όμως τη ζωή του, υπολογίζω να χτίστηκε πριν από τριάντα χρόνια. Πολλά ασφαλώς άλλαξαν από τότε, ακόμα και η συμπεριφορά του κόσμου που περιμένει στη στάση: προτιμούν να στέκονται έξω έτοιμοι να ορμή- σουν στο πάντα φίσκα λεωφορείο ή να πιάσουν κάποιο περαστικό ταξί. Έτσι άσχημο και χοντροκομμένο που είναι, ακόμα και αν το γκρέμιζαν, δεν θα βρισκόταν κάποιος να διαμαρτυρηθεί. Και όμως υπήρχε, ήταν εκεί. Και θα είναι εκεί για πολύν ακόμα καιρό, από αδράνεια, στο πείσμα της κοινής λογικής.

Η απρόβλεπτή του κατάληψη από τον άγνωστο «τσιγγά- νο» ή «Αλβανό», για το λίγο έστω χρόνο που κράτησε, μου θύμισε πως η αρχιτεκτονική λειτουργεί με παράδοξους τρόπους, που σπάνια μπορούμε να προβλέψουμε. Πως έχει τους δικούς της ρυθμούς εξέλιξης μέσα στο χρόνο, υπακούοντας όχι πια στη βούληση εκείνου που τη σχεδία- σε και την έκτισε, αλλά κάποιων κανόνων που βρίσκονται πλησιέστερα στη νομοτέλεια της φύσης. Και ότι η πόλη είναι ένα τέτοιο κομμάτι, λίγο πιο σύνθετο, αυτής της φύσης, διατηρώντας μιαν αθωότητα και μιαν αγνότητα πέρα από την πονηριά του λόγου που έστησε ο άνθρωπος.

Δημήτρης Φιλιππίδης

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ

κυκλοφορούν

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΦΥΣΙΚΗ

FRANK SHU
Αστροφυσική I

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΤΡΑΧΑΝΑΣ
Σχετικιστική Κβαντομηχανική

E. N. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
Η Φυσική σήμερα I:
ΤΑ ΘΕΜΕΛΙΑ
Η Φυσική σήμερα II:
ΟΙ ΔΕΚΑ ΚΛΙΜΑΚΕΣ ΤΗΣ
ΥΛΗΣ

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΤΡΑΧΑΝΑΣ
Κβαντομηχανική I, II, III

P. HEWITT
Οι Εννοιες της Φυσικής, I

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ
Σολιτόνια: ΤΑ ΜΟΝΑΧΙΚΑ
ΚΥΜΑΤΑ

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

MARSDEN - TROMBA
Διανυσματικός Λογισμός

M. SPIVAK
Διαφορικός και Ολοκληρωτικός
Λογισμός

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΤΡΑΧΑΝΑΣ
Διαφορικές Εξισώσεις I

THOMAS-FINNEY
Απειροστικός Λογισμός II

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ:
• Γλώσσα *Pascal*
• Στοιχεία Θεωρίας Αλγορίθμων

ΧΗΜΕΙΑ

MURRELL - KETTLE - TEDDER
Ο Χημικός δεσμός
Εισαγωγή στην Κβαντική Χημεία

CLARK-SWITZER
Πειραματική Βιοχημεία

ΒΙΟΛΟΓΙΑ

DOUGLAS FUTUYMA
Εξελικτική Βιολογία

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

E. T. BELL:
Οι μαθηματικοί, I

G. H. HARDY
Η απολογία ενός μαθηματικού

FIELD-CHAISSON
Το Αθέατο Σύμπαν

RICHARD FEYNMAN
Ο χαρακτήρας του Φυσικού Νόμου

ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑΚΗΣ
Η Κόμη της Βερενίκης

ΕΛΕΝΗ ΣΑΒΒΑΚΗ
Οι παράλληλοι εαυτοί μας και
το βουβό δεξί ημισφαίριο

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ
Εμείς και η Ραδιενέργεια

ΒΑΣΙΛΗΣ ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ
Περί αστέρων και συμπάντων

E. N. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
Πυρηνικά όπλα και ανθρώπινος
πολιτισμός

ΣΥΜΒΟΛΕΣ ΣΤΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Κρητικά Χρονικά
(Ετήσια επιστημονική
έκδοση, τ. 26, 27)

Αφιέρωμα
στον Νίκο Σβορώνο

Γ. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ-Χ. ΧΑΤΖΗΓΩΣΗΦ:
Βενιζελισμός και αστικός
εκσυγχρονισμός

Education in Europe-Εκπαίδευση
του διδακτικού
προσωπικού στην Ευρώπη

Θ. ΚΑΛΠΑΞΗΣ
Αρχαιολογία και Πολιτική I: Σαμιακό
Αρχαιολογικά

N. Γ. ΚΟΝΤΟΣΟΠΟΥΛΟΣ
Γλωσσικός Ατλας
της Κρήτης

Γ. Μ. ΣΗΦΑΚΗΣ
Για μια Ποιητική του Ελληνικού
Δημοτικού Τραγουδιού

I. E. ΣΤΕΦΑΝΗΣ
Διονυσιακοί Τεχνίται: Συμβολές
στην προσωπογραφία του θεάτρου
των αρχαίων Ελλήνων

ΔΟΜΗΝΙΚΟΣ ΘΕΟΤΟΚΟΠΟΥΛΟΣ
ΤΟΜΟΙ I, II, III
Επιμέλεια: Ν. Χατζηνικολάου

I: Τεκμήρια για τη ζωή και το
έργο του
II: Βυζάντιο και Ιταλία
III: Έργα στην Ισπανία

Νάσος Βαγενάς (επιμέλεια)
Νεοελληνικά Μετρικά

BERNARD FENIK
Digenis: Epic and popular style in
the Escorial version

SPEOS BRYONIS
The medical unity of the
Mediterranean World in Antiquity
and the Middle Ages

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΙΟΥΜΟΥΤΖΑΚΗΣ
Πρόοδος στην αναπτυξιακή
Ψυχολογία των πρώτων χρόνων

Οι «Ωδές» του Κάλβου

ΕΠΙΛΟΓΗ ΚΡΙΤΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ
Επιμέλεια: Ν. Βαγενάς

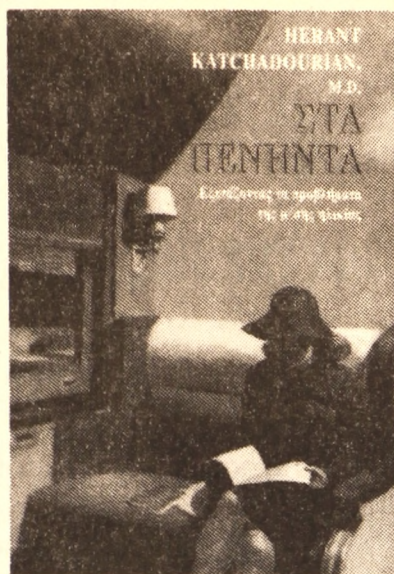
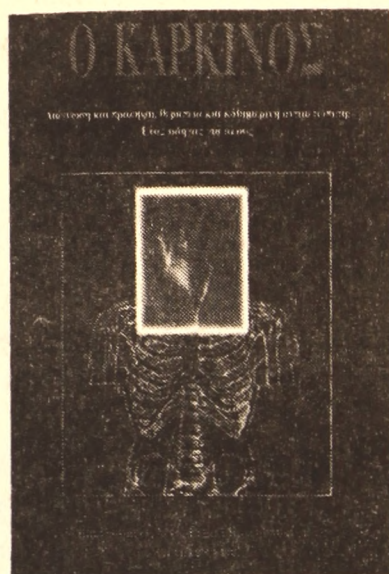
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΡΗΤΗΣ Τ.Θ. 1527, 711 10 ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ ΤΗΛ. (081) 210035 FAX: 239735

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΤΡΟΧΑΛΙΑ, Γριβθαίων 5, (πάροδος Σκουφά 64), ΑΘΗΝΑ, τηλ. 3646426

ΣΠΥΡΟΣ ΜΑΡΙΝΗΣ, Σόλωνος 116, ΑΘΗΝΑ, τηλ. 3608348

Για την Κρήτη: ΜΑΝΟΛΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ, Έβανς 35-87, Ηράκλειο, τηλ. (081) 285119

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

M. Dollinger, E. Rosenbaum και G. Cable Ο ΚΑΡΚΙΝΟΣ

Διάγνωση και πρόληψη, θεραπεία
και καθημερινή αντιμετώπιση

Το πιο σύγχρονο βιβλίο για τη μάστιγα του αιώνα μας από σαράντα πέντε ιατρικές αυθεντίες των ΗΠΑ. Το μοναδικό βιβλίο στα ελληνικά που περιλαμβάνει τα πάντα για τον καρκίνο, και απευθύνεται στο ευρύ κοινό.

«Το βιβλίο αποτελεί τεράστια συμβολή στην υγεία του ελληνικού λαού...

Δημοσθένης Σκάρλος, Δ/ντής Ογκολογικής
Κλινικής του Νοσοκομείου
«Οι Άγιοι Ανάργυροι»

Σελ. 700, 8500 δρχ.

Larry Gonick και Mark Wheelis ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΓΙΑ ΤΗ ΓΕΝΕΤΙΚΗ ΣΕ ΚΟΜΙΚΣ

Το βιβλίο περιγράφει τις αρχές της γενετικής —κλασικής και σύγχρονης— παρουσιάζοντας έως και τις πλέον πρόσφατες επιστημονικές γνώσεις σ' αυτό τον τομέα.

«Αν δεν μπορέσετε να κατανοήσετε τη γενετική απ' αυτό το βιβλίο, πολύ φοβάμαι ότι δεν θα το καταφέρετε ποτέ.»

Σελ. 223, 2300 δρχ.

The New Scientist

Herant Katchadourian, M.D. ΣΤΑ ΠΕΝΗΝΤΑ

Εξετάζοντας τα προβλήματα
της μέσης ηλικίας

Ένας εξαιρετικός οδηγός για όποιον αναρωτιέται τι συμβαίνει —ή τι θα συμβεί— στο σώμα, τη νόηση, τη σεξουαλικότητα, την υγεία, τις διαπροσωπικές σχέσεις και τη σταδιοδρομία του κατά τη δύση της νεότητάς του.

«Ευαίσθητο, καλογραμμένο, ρεαλιστικό βιβλίο...»

Age and Aging

Σελ. 262, 3000 δρχ.

Brian Bolt ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΕΣ ΣΠΑΖΟΚΕΦΑΛΙΕΣ - 3

Όπως και στις Μαθηματικές Σπαζοκεφαλιές 1 και 2, το βιβλίο περιλαμβάνει 131 προβλήματα με σπύρτα, νομίσματα, σκακιέρες, μαγικά τετράγωνα, υπολογιστές τσέπης, παράξενες ομάδες αριθμών..., που θα ψυχαγωγήσουν τους αναγνώστες όλων των ηλικιών και θα ενθαρρύνουν τη δημιουργική σκέψη τους. Το δεύτερο μέρος του βιβλίου περιλαμβάνει υποδείξεις, λύσεις και πλούσιο σχολιασμό.

Σελ. 176, 2400 δρχ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ *κάτοπτρο*

Ισαύρων 10 & Δαφνομήλη, 114 71 Αθήνα
Τηλ.: 3643272, Fax: 3641864

ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Το Ινστιτούτο Μεσογειακών Σπουδών έχει οργανώσει (30 Σεπτεμβρίου - 2 Οκτωβρίου 1993) διεθνές συνέδριο με τίτλο **Συνέδριο Ελληνικής Ποίησης - Από τις έμμετρες μορφές στον ελεύθερο στίχο (1880-1940)**. Το συνέδριο θα διεξαχθεί στην έδρα του Ινστιτούτου, στο Ρέθυμνο, υπό την οργανωτική μέριμνα του ερευνητικού προγράμματός του «Αρχείο Νεοελληνικής Μετρικής».

Όπως δηλώνει ο υπότιτλός του, το θέμα του συνεδρίου θα αφορά στη μελέτη μιας σημαντικής περιόδου της νεοελληνικής ποίησης κατά την οποία τελούνται οι θεμελιώδεις στιχουργικές και μορφικές αλλαγές που οδήγησαν στη μετάβαση από την παραδοσιακή στη νεωτερική ποίηση. Πρόκειται για μια λίγο, σε ό,τι αφορά τα ελληνικά ποιητικά πράγματα, ερευνημένη περίοδο, η μελέτη της οποίας θα φωτίσει τις σχέσεις της ποίησής μας αυτής της εποχής με την ευρωπαϊκή και θα βοηθήσει στην ακριβέστερη εκτίμηση της ελληνικής συμμετοχής στη μοντερνιστική ποιητική επανάσταση.

Το Συνέδριο τελεί υπό την αιγίδα του υπουργείου Πολιτισμού, με χορηγία του Ιδρύματος Λεβέντη και ευγενή βοήθεια του Δήμου Ρεθύμνου.

Συμμετέχουν μεταξύ άλλων: Αλέξ. Αργυρίου, Γ. Δάλλας, Ξ.Α. Κοκόλης, Ελ. Πολίτου -

Μαρμαρινού, Δημ. Αγγελάτος, Γ.Π. Σαββίδης, Άννα Κατσιγιάννη, Μ. Πιερής, Αθ. Βογιατζόγλου, Άντεια Φραντζή, Κ. Στεργιόπουλος, Δ. Καψάλης, Λιλή Ιωαννίδου, Ευρ. Γαραντούδης, Άρης Μπερλής.

ΠΑΙΔΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΤΕΧΝΗΣ

Παιδικό εργαστήριο Τέχνης για μαθητές από Β' Δημοτικού έως Γ' Γυμνασίου λειτουργεί στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Αγίας Παρασκευής, με υπεύθυνη τη ζωγράφο Δάφνη Λιαναντωνάκη. Τα μαθήματα γίνονται από αρχές Οκτωβρίου μέχρι τέλους Μαΐου.

«...Πιστεύουμε ότι η τέχνη είναι ένας κόσμος ανοιχτός σε όλα τα παιδιά που χαίρονται να σχεδιάζουν, να μουτζουρώνουν και να φτιάχνουν πράγματα με τα χέρια τους.

Εμείς προσπαθούμε να τα βοηθήσουμε να γνωρίσουν αυτόν τον κόσμο ενθαρρύνοντας και καλλιεργώντας την έμφυτη δημιουργικότητά τους.

Οι μαθητές του εργαστηρίου εξοικειώνονται με τις βασικές τεχνικές της ζωγραφικής, του σχεδίου, της χαρακτηριστικής και των γλυπτικών κατασκευών, δουλεύοντας ατομικά και ομαδικά. Η συζήτηση και η κριτική πάνω στα έργα μας αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του μαθήματος.

Η διδασκαλία περιλαμβάνει επίσης προβολή

σλάνιντς από την Ιστορία της Τέχνης καθώς και επισκέψεις σε μουσεία και σε εργαστήρια καλλιτεχνών», αυτοσυστήνοντας οι υπεύθυνοι του Εργαστηρίου.

Εγγραφές στο Πνευματικό Κέντρο Κοντοπεύκου, Χίου και Σωτήρος 2, τηλ. 6000998.

CINE CLUB ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ ΑΠΟ ΤΟ SEVEN X

Καθώς, παραδοσιακά, η κινηματογραφική σαιζόν «ξεσταίνεται» από τον Οκτώβριο, το cine club διάρκειας του *Channel Seven X* επιτίθεται, με όλο και πιο ενδιαφέρουσες αποκλειστικές ταινίες.

Αυτό το μήνα, λοιπόν, υπάρχουν αφιερώματα στο κλασικό φιλμ νουάρ (*Ang Face* του Ότο Πρέμινγκερ, *They Live by Night* του Νίκολας Ραίη, *Night Train to Munich* του Κάρολ Ρηντ...), στο γαλλικό σινεμά - με απρόβλητες στην Ελλάδα ταινίες -, στον Τζων Φορντ, στη νέα αγγλική κωμωδία και στις ταινίες των Μόντυ Πάιθον, στο θρίλερ και σε μεγάλους σκηνοθέτες απ' όλο τον κόσμο (Ζαν Ρενουάρ, Σατγιαζίτ Ρέυ, Ζωρζ Φρανζί, Ζαν Ρους, Μαργκερίτ Ντυράς, καθώς και τη μοναδική ταινία που γύρισε Ζαν Ζενέ).

Ποιότητα, ποικιλία και άποψη για όλους τι φίλους του καλού σινεμά - το καλό να λέγεται.

Ο Μιχάλης Μιχαήλ πέρασε σαν αστραπή από την πραγματικότητα, ζωγράφισε και χρωμάτισε κάποιες όψεις και έφυγε πολύ νωρίς, 30 μόλις χρόνων. Ωστόσο, όσοι μπορούν να διακρίνουν την ικανότητα και το ταλέντο και τον θυμούνται και τον τιμούν.

Στο Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης Ιλεάνα Τούντα λειτουργεί μεγάλη αναδρομική έκθεση ζωγραφικής, σχεδίου και σκίτσου του καλλιτέχνη.

Η έκθεση περιλαμβάνει έργα και από τις δύο εικαστικές του περιόδους: 1975-1982 όταν θρισκόταν και εργαζόταν στο Βέλγιο και 1982-1987 όταν ζωγράφιζε και γνωστοποιούσε το αποτέλεσμα των εκφραστικών προβληματισμών του στην Ελλάδα (απ' όπου και το αντιπροσωπευτικό έργο της φωτογραφίας). Σύμφωνα με τη συνοπτική αυτή διαίρεση, που τεκμηριώνεται μέσα από το βασικό κείμενο της κριτικού και ιστορικού τέχνης Αθηνάς Σχινά, όπως παρουσιάζεται στο συνοδευτικό βιβλίο - λεύκωμα για το ζωγράφο, την πρώτη του περίοδο χαρακτηρίζει κατά βάση μια αφηγηματικότητα, σχετιζόμενη με τη μυθοπλασία της εικόνας, ενώ στη δεύτερη οι διατυπώσεις του εσωτερικεύονται. Ακολουθεί μια περισσότερο αφαιρετική γραφή που μέσα από τη δραματικότητα μιας καλυμμένης λυρικής αφάιρεσης φτάνει στη χειρονομιακή ζωγραφική.

Η έκθεση θα διαρκέσει ως τις 9 Οκτωβρίου.

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Μπερντ Ένγκελμαν Ξενοδοχείο Μπίλντερμπεργκ

Το Ξενοδοχείο
Μπίλντερμπεργκ είναι
ένα μυθιστόρημα.
Οι ιστορίες όμως
των επιχειρήσεων και
των οικογενειών είναι
αληθινές.
Πρόκειται για την
περίφημη
Λέσχη Μπίλντερμπεργκ,
που πρόσφατα
πραγματοποίησε την ετήσια
σύνοδό της στη χώρα μας.

**Μόλις
κυκλοφόρησε**

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Σόλωνος 130, 10681 ΑΘΗΝΑ, Τηλ.: 3620835

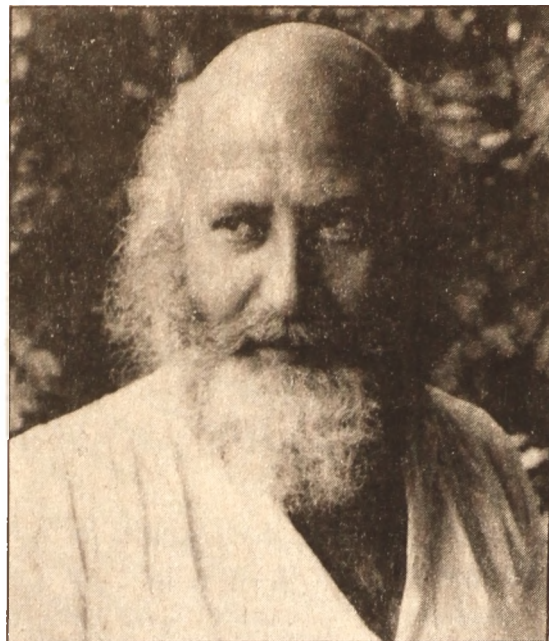
Fax: 3613354

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ Σ.Ε.:

Μαυροκορδάτου 3, Αθήνα, Τηλ.: 3629835, 3629814

28ης Οκτωβρίου 19, Γιάννενα, Τηλ.: 38090

ΝΙΚΟΣ ΧΟΥΛΙΑΡΑΣ

κυκλοφορούν

ΖΩΗ ΤΗΝ ΑΛΛΗ ΦΟΡΑ

(μυθιστόρημα)

Ο ΛΟΥΣΙΑΣ

(μυθιστόρημα)

ΣΑΡΑΝΤΑ ΣΧΕΔΙΑ

Άλμπουμ Ζωγραφικής)

ΤΟ ΑΛΛΟ ΜΙΣΟ

(Διηγήματα)

ΜΠΑΚΑΚΟΚ

(Διηγήματα)

Ο ΧΡΟΝΟΣ ΕΙΝΑΙ ΠΑΝΤΑ ΜΕ ΤΟ ΜΕΡΟΣ ΤΟΥ

(Ποιήματα και ζωγραφική)

ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΜΑΚΡΥ ΧΕΙΜΩΝΑ

(Νουβέλα)

Η ΜΕΣΑ ΒΡΟΧΗ

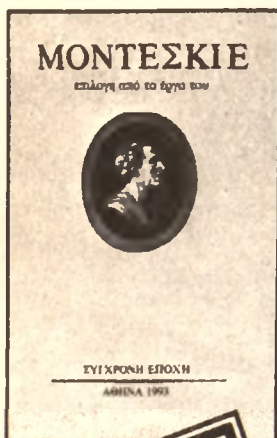
(Διηγήματα)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

... Προωθούν το ελληνικό βιβλίο

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6, ΑΘΗΝΑ 106 80 - ΤΗΛ.: 3607744 - FAX: 3639962

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Μοντεσκιέ Επιλογή από το έργο του

Μετάφραση - επιλογή:
Γ. Δ. Ζιούτου

Μια πρώτη γνωριμία
με το έργο
και τη σκέψη
του Μοντεσκιέ.
Αυτή ήταν
η φιλοδοξία
του μεταφραστή
όταν ξεκίνησε τη δουλειά.

**Μόλις
κυκλοφόρησε**

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Σόλωνος 130, 10681 ΑΘΗΝΑ, Τηλ.: 3620835

Fax: 3613354

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ Σ.Ε.:

Μαυροκορδάτου 3, Αθήνα, Τηλ.: 3629835, 3629814

28ης Οκτωβρίου 19, Γιάννενα, Τηλ.: 38090

Ένα περιοδικό με τίτλο
Απόπλους και ένα άλλο
με τίτλο Περίπλους·
βέβαια, πλατς και
πλου(τ)ς κάνει όλη η
Ελλάδα, αλλά ας είναι!
Απόπλους με υπότιτλο το
σημείο εκκίνησης:
Σαμιακών Γραμμάτων
και Τεχνών Περιήγηση
(τχ. 9, 1992). «70 χρόνια
νοσταλγίας...»:
αφιέρωμα στη Μικρασία,
που περιλαμβάνει μία
ενότητα κειμένων
«κοινού λόγου»
-συνταρακτικές
αφηγήσεις μικρασιατών
προσφύγων. [ταχ.
θυρίδα 69, Σάμος 83100].

Ζωτική ανάγκη έρχεται
να καλύψει ένα ακόμη
περιοδικό της ελληνικής
επαρχίας. *Εν Σητεία* (τχ.
7-8, 1993). Με
ενδιαφέρον στην
ανάδειξη ζητημάτων
τοπικών δημοσιεύονται
ποικίλα θέματα
(:ιστορικά, λαογραφικά,
οικολογικά, οικιστικά),
αλλά και πληθώρα
σχολίων που αφορούν
την σημερινή πολιτισμική
πραγματικότητα της
περιοχής. [Βιτσ.
Κορνάρου 128, Σητεία
72300].

Ηεφημερίδα
Μυκονιάτικη -γνωστή σε
όλους τους εραστές του
επαρχιακού Τύπου για
την υψηλή ποιότητά της-
προχώρησε και σε
εκδόσεις, με πρώτο
διδόχο την
συγκεντρωτική έκδοση
του ποιητικού έργου του
μυκονιάτη λόγιου
Πανάγου Αξιώτη,
αδελφού της Μέλπως
Αξιώτη. Ακούστε: «Κει
που έμνεσκα παραριχτός
και μοναχός σαν μινάρές,
να, στη θωριά σου
επέταξα και φύλλα και
κλωνάρια, και βρήκαν
και καθίσανε να
κελαηδήσουν οι χαρές...
Κι ως το φεγγάρι εγέλα
μου, γέλια
μαργαριτάρια,
ξεχείλισαν οι φούχτες
μου. Κι ω, να 'ταν να
πετύχω τις πέρλες να τις
έστυδα να σου 'δγαζα
ένα στίχο». Πανάγος
Αξιώτης,

B I B Λ Ι Ο

Κυπριακό και εθνική στρατηγική

Αλέξανδρου Ξύδη:
Το Κυπριακό
Εκδ. Πλέθρον, Αθήνα 1993

«**Το Κυπριακό**» του Αλέξανδρου Ξύδη πρώτος τόμος της σειράς «Πολιτικά», αποτελείται από άρθρα, ομιλίες και άλλα κείμενά του, που καλύπτουν την εικοσαετία 1972-92. Με κλιμακούμενο για τον αναγνώστη ενδιαφέρον ξαναζωντανεύουν το δράμα και την αγωνία της περιόδου αυτής και σχολιάζουν και κρίνουν τα γεγονότα με παρησία και διαύγεια. Κανείς σοβαρός μελετητής ή πολιτικός δεν θα μπορέσει ν' αγνοήσει τις θέσεις του κ. Ξύδη, άσχετα αν συμφωνεί ή όχι σ' όλα μαζί του.

Τον καταλογισμό των ευθυνών και την ανάλυση των γεγονότων υπάρχουν άλλοι, αμεσότεροι και καλύτεροι γνώστες των πραγμάτων, καταλληλότεροι από μένα να κρίνουν. Περιορίζομαι στα σημεία, που έχουν ουσιαστική νομίζω σημασία για τη διαμόρφωση της μελλοντικής πολιτικής. Οι κατά καιρούς προτάσεις του κ. Ξύδη προσαρμόζονται στην εξέλιξη των πραγμάτων αλλά διέπονται από ορισμένες βασικές ιδέες και εκτιμήσεις, με τις οποίες πολλοί από μας θα συμφωνήσουν.

Το Κυπριακό ο κ. Ξύδης το βλέπει ως ζήτημα ευρύτατα «ελληνικό», την τύχη της Κύπρου αλληλένδετη με κίνη του Ελληνισμού από την Κύπρο ως τη Θράκη και με εκείνη όλων και στα Βαλκάνια γύρω μας.

Θέλει μια Κύπρο ανεξάρτητη, ακέραιη και ενιαία, έξω από στρατιωτικούς συνασπισμούς, αδέσμευτη, μια δεύτερη Ελλάδα. Τα δύο δυναμικά κύτταρα του Ελληνισμού να λειτουργήσουν σε μία ενότητα στο διεθνή στίβο, αλλά με ελαστικότητα και ελευθερία κινήσεων στις σχέσεις μεταξύ των δύο. Αντιτίθεται στο σύστημα της εκ

των υστέρων ενημέρωσης των Κυπρίων από το εθνικό κέντρο. Το Κυπριακό είναι ένα πρόβλημα χειραφέτησης από διάφορες σύγχρονες μορφές πολιτικού και οικονομικού ιμπεριαλισμού.

Η Ελλάς, είχε δηλώσει στη Βουλή ο Καραμανλής ως πρωθυπουργός το 1957, είναι υποχρεωμένη να διεξαγάγει τον Κυπριακό αγώνα στο πλαίσιο των συμμαχιών της και ότι το Κυπριακό είναι «ένα πρόβλημα με δραματικές αντιφάσεις», όπου μια ενέργεια επωφελής για την Ελλάδα μπορεί να είναι επιζήμια για την Κύπρο και το αντίστροφο. Παλαιότερα ακόμη, το 1918, ο Ελευθέριος Βενιζέλος παρέκαμψε το σκόπελο, αρνούμενος να εμπλακεί στο Κυπριακό, διότι τα ζωτικά συμφέροντα επέβαλαν τότε στην Ελλάδα να διατηρήσει αδιατάρακτη φιλία με τη Μεγάλη Βρετανία και την Ιταλία.

Όσον αφορά την πιο πρόσφατη ιστορία, η ελληνική εξωτερική πολιτική θα ήταν διαφορετική, αν οι Αμερικανοί δεν είχαν το μονοπώλιο ελέγχου της. Σε κρίσιμες αναμετρήσεις το NATO και η ΕΟΚ πολλές φορές ταυτίστηκαν σε θέσεις εχθρικές προς την Κύπρο, συνενπώς και προς την Ελλάδα. Δεν είχαμε το θάρρος να ξεφύγουμε από τη σύνδεσή μας με το NATO και την ΕΟΚ και ορισμένους δυτικοευρωπαϊκούς σχηματισμούς. Είναι δεδομένος ο αμερικανόπνευστος φιλοτουρκισμός του NATO, του οποίου κύριος φορέας στη Δυτική Ευρώπη είναι οι παραδοσιακά φιλότουρκοι Γερμανοί. Η πολιτική των ΗΠΑ στη Μέση Ανατολή αποβλέπει στο πώς να διασφαλισθεί η ανενόχλητη παρουσία του στόλου τους στην Ανατολική Μεσόγειο και η διατήρηση των βάσεών τους. Αποβλέπει επίσης στο Ισραήλ και την Τουρκία ως ερείσματα, καθώς και σε «εστίες αναταραχής ελεγχόμενες από τις ΗΠΑ». Το 1964 η επίσημη αμερι-

κανική θέση ήταν ότι η Κύπρος σαν ανεξάρτητο κράτος εμφανίζεται ως απειλή στα συμφέροντα των ΗΠΑ, διότι εκτός των άλλων εξασθενίζει τους δεσμούς της Ελλάδας και της Τουρκίας με τις ΗΠΑ, υπονομεύει το NATO (έκθε Ατσεσον). Συνιστάτο η κατάλυση της Κυπριακής κυριαρχίας και διπλή ένωση υπό όρους.

Από κυπριακής και ελληνικής πλευράς το αίτημα για ένωση ελίχτηκε με ταλαντεύσεις σε αίτη για αυτοδιάθεση και τέλος για ανεξαρτησία. Ο Μακάριος, για το οποίο ο Α. Ξύδης δείχνει μεγάλο θαυμασμό, απέκτησε μετά τις συμφωνίες της Ζυρίχης - Λονδίνου το 1960 μεγαλύτερη ευχέρεια χειρμών και έπαυσε να στηρίζει αποκλειστικά στο «εθνικό κέντρο». Ανέπτυξε στενή συνεργασία με τον τρίτο κόσμο, τους ασμευτους, τους συμπαραστάτες και με το κύρος του βρέθηκε κορυφή της ηγεσίας του τρίτου κόσμου. Κράτησε επίσης ανοιχτές πόρτες προς τη Μόσχα και τις δυνάμεις του ανατολικού τότε συνασπισμού. Σε πολλές διεθνείς διασκέψεις η τοποθέτηση της Κύπρου υπήρξε διαφορετική ή αντίθετη της ελλαδικής. Οι Αμερικανοί χιούσαν ν' ανησυχούν. Την ανάσχεση όμως συνεργασίας με την εκάστοτε κυβέρνηση «της μητρός πατρίδας» ο Μακάριος θεώρησε εθνικό καθήκον.

Στην πράξη ο διαχωρισμός λαδικής και κυπριακής πολιτικής δεν απέδωκε εύκολος ούτε διεισδυτικός. Μετά την κρίση που ξέσπασε στην Κύπρο και τις τουρκικές επιθέσεις ο Γεώργιος Παπανδρέου αναγκάζεται τον Ιούνιο του 1974 να ενισχύσει την Κυπριακή Δημοκρατία με ελληνικές δυνάμεις. Μεραρχία κατά προτροπή του συνγκερ αποσύρει ο Παπαδόπουλος έπειτα από τη συνάντησή του στη Θράκη με τους Τούρκους

Νοέμβριο του 1967 και από κει, σημειώνει ο κ. Ξύδης, αρχίζει ο κατήφορος, που καταλήγει στο πλήγμα κατά του Μακαρίου και της Κύπρου επί Ιωαννίδη τον Ιούλιο του 1974, τον Αττίλα κ.λπ. Όταν όμως είχε δώσει τη στρατιωτική ενίσχυση της Ελλάδας ως εγνήτριας δύναμης, ο Γεώργιος Παπανδρέου αναγκάζεται εκ των πραγμάτων να δηλώσει τον Αύγουστο του 1964 με επιστολή του στον Μακάριο κι έπειτα τον Ιανουάριο 1965 με δημοσίευμά του τι σε περίπτωση διαφωνίας θα πικρατήσει η γνώμη των Αθηνών, τι δεν χωρεί πολυαρχία, ο κ. Μακάριος θα εκτελεί εντολές και ότι εις τα Αθήνας υπάρχει Υπουργιόν Συμβούλιον δια ν' αποφασί-η».

Παράλληλα με την αυστηρή κριτική του κατά της πολιτικής της αρέμδας και της εξάρτησης ο κ. Ξύδης προβαίνει επανειλημμένως και σε θετικές προτάσεις για ναλλακτική πολιτική, που απολέπουν στο να κατοχυρωθεί η κεραιότητα και το αδέσμευτο της ύπρου, να διατηρηθεί αλώδητη η ιεθνής προσωπικότητά της και ν' αποκλεισθεί η συμμετοχή της σε στρατιωτικούς συνασπισμούς. Ως παράδειγμα ανέφερε παλαιότερα (αν. 1977) την Αυστρία. Φοβάται τις προσπάθειες της Τουρκίας να πιδάει τους δικούς της όρους, που είναι και «ο έλεγχος και το όνιμο δικαίωμα επέμδας της έσω ενός δικέφαλου (ή ακέφα-ου) συνομοσπονδιακού κράτους ολόκληρο το έδαφος της Κυπριακής Δημοκρατίας». Αποδοκιμάζει από την άλλη μεριά και την νοια της διζωνικότητας και τη σνηρητημένη ιδέα ότι δεν θα μπορούσαν να διαβαίνουν ελεύθερα ιόρια των δύο ζωνών οι Τούρκοι κι οι Έλληνες της Κύπρου. Ζητεί να ανακληθούν πανηγυρικά οι πα-αχωρήσεις προς την τουρκική λευρά που είχαν γίνει από το 1977, να θωρακισθή αμυντικά η υπριακή Δημοκρατία, να επι-ωχθούν αποτελεσματικότεροι όποι προσφυγής στα διεθνή δή-ατα, ιδίως τον ΟΗΕ, ν' απεμπλα-εί το Κυπριακό από τις «καλές ηρεσίες» του Γεν. Γραμματέα ον Η.Ε. και άλλων καλοθελητών, να αναγνωρίσει επιτέλους ως δεδο-ένο η κυδέρνηση της Ελλάδος ότι μοναδικός εξωτερικός εχθρός της ναι η επεκτατική Τουρκία» να ημιουργηθεί μία αμυντική αλυσί-α κατά της Τουρκίας. Είναι κατά

της Realpolitik. Η Κύπρος πρέπει να στηριχθεί στο λαό της, στις ηθι-κές αξίες, στη νομιμότητα, με βάση τις συμφωνίες και το σύνταγμα του 1960, και τούτο παρ' όλες τις ατέ-λειές τους. Πιστεύει, όπως ο Μα-κάριος, στην κοινότητα συμφερό-ντων και την ανάγκη αλληλοϋπο-στήριξης των μικρών λαών.

Η επιχειρηματολογία και το πά-θος του Α. Ξύδη είναι πειστικά. Γράφει σαν γνώστης και προσεκτι-κός μελετητής των πραγμάτων, ελεύθερος από υπηρεσιακές ή άλ-λες δεσμεύσεις. Συμφωνώ βέβαια στο ότι πρέπει να ενισχυθεί και να διατηρηθεί ισχυρή η αμυντική ικα-νότητα της Κυπριακής Δημοκρα-τίας και ότι η πολιτική της θα πρέ-πει να διέπεται από το πνεύμα της ανεξαρτησίας, της νομιμότητας και του σεβασμού των ανθρωπί-νων δικαιωμάτων. Πρέπει ν' απο-φευχθεί κάθε εσπευσμένη ρύθμιση ή άλλη πράξη, που θα στερέωνε και θα επιδεβαίωνε την υφισταμέ-νη πραγματική κατάσταση και θα άνοιγε στην Τουρκία το δρόμο για άλλες διεκδικήσεις και προκλή-σεις.

Στο σχεδιασμό μιας μελλοντικής πολιτικής θα πρέπει πάντως να λη-φθούν υπ' όψιν και τ' ακόλουθα σημεία:

α) Το νομικό καθεστώς που προ-βλέπουν οι συμφωνίες του 1960 και το σύνταγμα της Κύπρου οδηγούν σ' ένα θεμελιώδες δίλημμα. Όσο περισσότερο εμμένουμε στην πολι-τική ενότητα του νησιού και στο συγκεντρωτικό χαρακτήρα της διακυβέρνησής του τόσο μεγαλύ-τερος αποβαίνει ο κίνδυνος επέμ-δας του τουρκικού στοιχείου σ' ολόκληρο το έδαφος της Κυπρια-κής Δημοκρατίας. Χρειάζεται προσεκτικότερη επανεξέταση των τελικών επιδιώξεών μας.

β) Δεν είναι παράξενο ότι ορι-σμένες δυτικές δυνάμεις αποβλέ-πουν με το Κυπριακό ή σχετικά μ' αυτό να προστατεύσουν και να εξυπηρετήσουν τα δικά τους συμ-φέροντα. Αν δεν μπορούμε να τους εμποδίσουμε σ' ό,τι μας βλάπτει, θα πρέπει να βρούμε και εμείς τρό-πους να συνδυάσουμε, όπου και όσο είναι δυνατόν, τα δικά μας με τα δικά τους συμφέροντα.

γ) Αν αληθεύει ότι μερικές από τις μεγάλες δυνάμεις δεν θέλουν μια πραγματικά ανεξάρτητη Κύ-προ ούτε την επίτευξη ελληνοτουρ-κικής φιλίας και ότι προτιμούν ένα καθεστώς ελεγχόμενης διαφωνίας

και αναταραχής, την πολιτική του διαίρει και βασίλευε, τότε προφα-νές συμφέρον μας είναι να επιδιώ-ξουμε το αντίθετο και να προσπα-θήσουμε να πείσουμε τη διεθνή κοινή γνώμη και τους αντιφρονού-ντες ότι η σταθερότητα και η εναρμόνιση των συμφερόντων στην περιοχή θα είναι προς το συμ-φέρον όλων. Δεν είναι ανεκτή η σκέψη ότι οι δύο γειτονικές χώρες που αγκαλιάζουν το Αιγαίο δεν θα προρέσουν ν' αναπτύξουν κοινά συμφέροντα, αλλ' ότι και τις επό-μενες γενεές επ' αόριστον θα εχθρεύονται η μία την άλλη και θ' αλληλοφθείρονται. Πρόκειται πε-ρί ιστορικής ανοησίας. Παίζουμε το παιχνίδι των άλλων.

δ) Τα πράγματα έχουν αλλάξει από την εποχή του Μακαρίου όσον αφορά την πρώην Σοβιετική Ένω-ση και τους τότε αδέσμευτους, αλ-λά υπάρχει πάντοτε έδαφος για μια ευρύτερη πολιτική. Η Ανατο-λική Μεσόγειος, η Ελλάς με την Κύπρο και την Τουρκία θα μπο-ρούσε να γίνει επίνειο της κεντρι-κής και της ανατολικής Ευρώπης. Ο ένας θ' αποκτούσε επίνειο κι ο άλλος οικονομική ενδοχώρα. Θα συνέβαλε σαν τίποτε άλλο στην εκρηκτική, νομίζω, ανάπτυξη της οικονομίας στην ευρύτερη περιο-χή. Θα επενεργούσε σαν ασφαλι-στική δικλείδα στον εθνικιστικό αναδρασμό, σαν συνεκτικός κρί-κος ανάμεσα σε διάφορες χώρες και λαούς.

ε) Αντί να παίρνει αμυντική μό-νο θέση όσον αφορά τις αδικίες που της γίνονται, η Ελλάς μπορεί ν' αναπτύξει εξωτερική πολιτική περισσότερο ενεργό προβάλλο-ντας και υποστηρίζοντας γενικό-τερες αρχές και σχήματα, που να ενδιαφέρουν και άλλες χώρες ή αφορούν το γενικότερο συμφέρον της διεθνούς κοινωνίας, τη διεθνή δημόσια τάξη και μέσα στα οποία θα εντάσσει τα δικά της προβλήμα-τα. Για το πώς τα εθνικά συμφέρο-ντα μπορούν να συγκαλύπτονται κάτω από γενικές αρχές πολύτιμα μαθήματα παρέχει η αγγλική δι-πλωματική ιστορία (και ο Θουκι-δίδης).

Πέραν απ' αυτά θα πρέπει να είμεθα ετοιμοπόλεμοι.

Όπως πολύ σωστά τονίζει ο Αλέξανδρος Ξύδης, χρειάζεται εθνική στρατηγική, μία μαχητική (όχι πολεμική) αντιμετώπιση του ζητήματος. Δεν θα λείψουν οι ικα-νοί διπλωμάτες και πολιτικοί.

Δημήτρης Κοπανίτσας

Ποιήματα και ρίμες
(φιλολογική επιμέλεια:
Παναγιώτη Κουσαθανά,
εκδ. Η Μυκονιάτικη,
1933). [Εφ.
Μυκονιάτικη, Μυρωδιού
24, 84600 Μύκονος].

Θα συνεχίσω με τη
Μηνιαία έκδοση γνώμης
Κοζάνης, την
Παρέμδαση και το τχ. 66-
67 (καλοκαίρι '93):
Κείμενα για τον Δημήτρη
Χατζή, τον Μάρκο
Μέσκο, αλλά και
αναφορές σε σημαντικές
ερευνητικές
προσπάθειες, που μένουν
τις πιο πολλές φορές
άγνωστες στο ευρύ κοινό,
όπως λ.χ. Η συμβολή
στην ελληνική
διβλιογραφία 1864-1912
του Γιάννη Μπάκανου, ο
οποίος δούλεψε σκληρά
για την καταγραφή των
διβλίων αυτής της
περιόδου που βρίσκονται
στη διβλιοθήκη της
Σιάτιστας.

Ιλαροτραγωδία με θέμα
τις επικείμενες εκλογές
δεν κυκλοφόρησε ακόμη·
ο χαρτοκόπτης νιώθει
απελπισία μπρος στις
γίγαντοαφίσες και τα
σαπουνοπερικά
συνθήματα των
«μεγάλων» κομμάτων·
καλεί, λοιπόν, τους
οπαδούς της μικρής του
στήλης να ψηφίσουν
μικρά κόμματα (κατά
προτίμηση αυτά που
έχουν γυναίκες
αρχηγούς) με γενικό
σύνθημα: small is
beautiful!

«Καιροφυλαχτεί για την
αλήθεια/μ' επιμονή
εξουθενωτική/μα στη
γωνιά του απόμερου
δρόμου/του στήνουν
μπλόκο ερωτικό/οι δίδες
Ευσέβεια και Μειλιχία/
δίδυμες αδερφάδες/μέλη
της χριστιανικής
αλληλεγγύης/της ενορίας
του». Ματθαίος
Μουντές, Τα αντίποινα.
(εκδ. Καστανιώτη, 1993).

Λέτε να υπονοεί την
Μαρία και την Αλέκα
στα εφηδικά τους χρόνια;
Ο Χαρτοκόπτης

καὶ ταῦτα...

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΛΕΞΙΠΤΩΤΙΣΤΕΣ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΕΠΟΧΩΝ

(Μικρό διάλειμμα στους άλλους καβγάδες)

Φίλος είναι μά νευριάζει ἀπερίσκεπτα καθώς
δηλώνω συγγενής τῶν Ἀπάτσι, τῶν Τσερόκι, τῶν Σαγιέν.
Ἀπό τήν Τσικαντότσα στό Μπάφαλο περπάτησα καί δέν
γνωρίζω ἂν γυρίσω πίσω· λίγα τά ψωμιά μου καί φῶς

δέν ὑπάρχει πάρεξ τῶν παιδικῶν χρονῶν ἐκεῖνο
πού μιλοῦσε μέ τήν σελήνη μέ τούς γρύλους μέ τήν σιγή,
σταυροπόδι ὁ καπνός χαΐδευε τόν ἥλιο καί τῶν σπαρτῶν τή γῆ
γιά λίγο μόνο κόκκινα μπαϊράκια, παιχνίδι πές, στὸν ἀχινό

τοῦ βάθους μᾶς ἔριξαν. Ἄ, φίλε, πόσο φαρμάκι ἔχει τό Οὐράνιο
τοῦ χώματός μας πού σκεπάζει ὅσια κόκαλα, βακούφια ἱερά
κι ἀνώνυμα – γιά νά κομπάζεις τώρα ἐσύ πατριώτης φανερά

ἐπαγγελματίας μά τίποτε ἄλλο ὠραῖο, δίκαιο ἢ σπάνιο.
(Τώρα τοῦ κόσμου οἱ ἄποικοι ἀνελέητα μᾶς ντουφεκίζουν·
θαρρεῖς στά ξένα οἱ μάννες φοβισμένα πίτσκα νανουρίζουν).

Σεπτέμβριος 1993

Μάρκος Μέσκος

ΑΠΟ ΤΟΝ
ΜΑΡΚΟ
ΜΕΣΚΟ

1993 🐼 ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ 🐼 1993

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

**ΓΙΩΡΓΟΣ
ΜΠΡΑΜΟΣ**

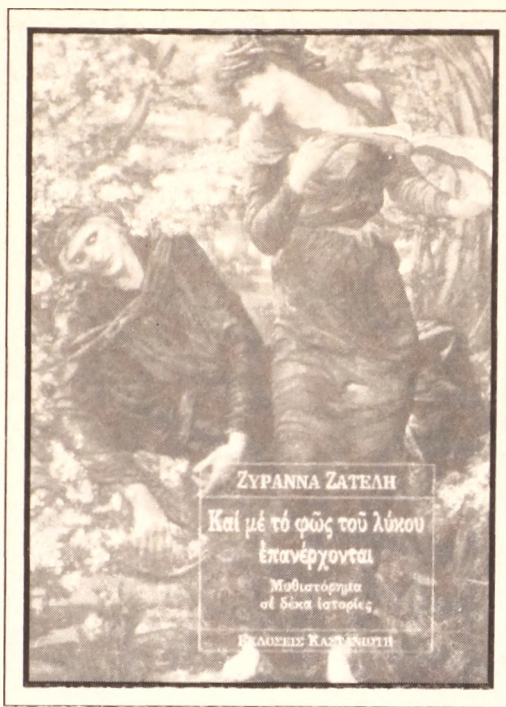
ΒΡΕΓΜΕΝΟ ΡΟΥΧΟ

Διηγήματα

Εννιά διηγήματα στην Εθνική Οδό.

Γυναίκες που συναντούν τους άντρες μέσα στα σκοιιάδια, άντρες που δεν μπορούν να καταλάβουν το χάσιμο των γυναικών, νταλικέρηδες που τρακάρουν παρασυρμένοι από ξετρελαμένα θηλυκά, ο δρόμος και η νύχτα, τα ξενοδοχεία και οι πόλεις.

Μικρές ιστορίες ανθρώπων της απώλειας και της φθοράς, που ταξιδεύουν και ερωτεύονται άγνωστους, που αγκαλιάζουν μες στην απελπισία και δραπετεύουν χωρίς εξήγηση.

**ΖΥΡΑΝΝΑ
ΖΑΤΕΛΗ**

ΚΑΙ ΜΕ ΤΟ ΦΩΣ ΤΟΥ ΛΥΚΟΥ ΕΠΑΝΕΡΧΟΝΤΑΙ

Μυθιστόρημα
σε δέκα ιστορίες

Με την ανεξιχνίαστη περιστροφή που θα ακολουθούσε ένα ηλιοτρόπιο της νύχτας, η τέχνη της Ζ.Ζ. —επαληθευμένη χαρμόсуна σε αυτό το τρίτο της βιβλίο, που είναι και το πρώτο της μυθιστόρημα— αποδεικνύει ότι μπορεί κανείς να γράφει σαν να προσπαθεί να λύσει τα μάγια του κόσμου ή σαν να ξορκίζει τη λύση τους.

**ΝΕΝΗ
ΕΥΘΥΜΙΑΔΗ**

ΟΙ ΠΟΛΙΤΕΣ ΤΗΣ ΣΙΩΠΗΣ

Μυθιστόρημα

Ένα κατοικημένο κτήριο πρόκειται να ανατιναχθεί. Υποψήφια δράστis μία γυναίκα που το παρακολουθεί καθημερινά πίσω από τη βιτρίνα του ανθοπωλείου της. Υποψήφια θύματα άνθρωποι απλοί ή σύνθετοι ή και εξεζητημένοι, που εκπροσωπούν πολύμορφα τη μεσοαστική νοοτροπία. Όπου κάποια στιγμή οι υποψίες μιας ασυνήθιστης δωδεκάχρονης δίνουν την αφορμή για ένα παιχνίδι παράδοξο.

γιατί ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΔΥΝΑΜΩΝΟΥΝ ΤΟ ΜΥΑΛΟ

Το δικό μας ελαφρύ

CLASSIC
LIGHTS

Νικοτίνη: 0,6 mg
Πίσσα: 7 mg

300 ΔΡΧ

Το Υπουργείο Υγείας προειδοποιεί:

Τ Ο Κ Α Π Ν Ι Σ Μ Α Β Λ Α Π Τ Ε Ι Σ Ο Β Α Ρ Α Τ Η Ν Υ Γ Ε Ι